

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MECMUA-İ EŞ'ÂR
[UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416]
(METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EMİR KAYA

Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı : PROF. DR. ÖMÜR CEYLAN

HAZİRAN 2013

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MECMUA-İ EŞ'ÂR
[UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416]
(METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EMİR KAYA
(1010080001)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 14 Haziran 2013

Tezin Savunulduğu Tarih : 3 Temmuz 2013

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ömür Ceylan
Diğer Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Hacer Gülşen
Yrd. Doç. Dr. Ayşem Seval

HAZİRAN 2013

ÖNSÖZ

Mecmuaların Klasik Türk edebiyatı çalışmaları içerisindeki yeri ve önemi son yıllarda fark edilir biçimde artmıştır. Bir antoloji niteliğinde olan bu eserler, ortaya koyduğu bilgiler ışığında sadece edebiyat alanında çalışanlara yol gösteren bir kaynak değil, aynı zamanda başka paralel bilim dallarıyla da ilgilenenlerin ortak bir malzemesi durumundadır. Edebiyat tarihimizin aydınlatılması noktasında da mecmualar önemli bir yer tutmuştur. Bu alanda mecmualar konusunda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunu, bu konuda çalışılmış olan tezler oluşturmaktadır.

Bu çalışmamızda da University of Michigan kütüphanesinde, Isl. Ms. 416 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasını inceledik. Giriş bölümünde mecmuanın ne olduğu ve edebiyat alanında ne gibi anlamlara geldiği gibi konular üzerinde durduktan sonra şiir mecmualarının tasnifi ve Klasik Türk edebiyatımız açısından önemine değindik. Birinci bölüm adı altında, incelediğimiz şiir mecmuasının tanıtımını yaptık. Bu bağlamda ‘Mecmua-i Eş’âr’ın bulunduğu kütüphane, tasnif edildiği dönem, şair kadrosu, nazım şekillerine göre şiirlerin dağılımı gibi konular üzerinde durduk. Daha sonra bir değerlendirme ile mevcut şairler ve şiirler üzerinden, mecmuanın edebiyat tarihindeki yerini tespiti gayret gösterdik. Bu da bize bu incelemenin asıl hedefi noktasında ulaştığımız sonucu gösterdi. Bu esnada divanlarda mevcut olmayıp da mecmuada rastladığımız şiirlere de değindik. İkinci ve son bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metnini çalışmamıza dahil ettik.

Şiir mecmualarının edebiyat alanında yaptığı katkıları baz alırsak, bu mecmuanın da nitelik açısından edebiyat alanındaki yerini bir nebze ortaya koyabilmiş, şiir mecmuaları konusuna zerre miktarınca da olsa bir ışık tutabilmişsek, çalışmayı hedefine ulaştığımızı sayarız.

Bu çalışmanın başından sonuna kadar geçen sürede, her türlü fedakarlığı benden esirgemeyen aileme, iş arkadaşlarıma, yoğun zamanında yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Yunus Emre ASLANBAŞ’a ve bilgisinden kabiliyetim miktarınca nasiplendiğim çok değerli hocam Prof. Dr. Ömür CEYLAN’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Emir KAYA

Haziran-2013

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	vii
TÜRKÇE ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Mecmua.....	2
1.2. Mecmuaların Önemi.....	2
1.3. Mecmuaların Tasnifi.....	3
1.4. Eski Türk Edebiyatında Şiir Mecmuaları.....	4
1.4.1. Nazire Mecmuaları.....	4
1.4.2. Şiir Mecmuaları.....	5
2. UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416'DA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ TANITIMI.....	7
2.1. Mecmuanın Genel Nitelikleri.....	8
2.2. Mecmuanın Fiziki Nitelikleri.....	9
2.3. Mecmuanın Muhteva Özellikleri.....	9
2.4. Mecmuadaki Şair Kadrosu ve Kısa Biyografileri	13
2.5. Mecmuanın Metnini Kurarken İzlenilen Yöntem.....	29
2.6. Mecmuanın Edebi Açidan Değerlendirmesi.....	32
3. MECMUA-İ EŞ'ÂR (TRANSKRİPSİYONLU METİN).....	36
SONUÇ.....	361
KAYNAKÇA.....	363
TIPKIBASIM.....	367

KISALTMALAR

s.	: Sayfa
C.	: Cilt
d.	: Doğum
ö.	: Ölüm
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
D.	: Divan
M.	: Mecmua
Yay.	: Yayınları
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
B.D.	: Bâkî Divanı
Ü.D.	: Ümîdî Divanı
Nv.D.	: Nev'î Divanı
Hy.D.	: Hayâlî Divanı
F.D.	: Figânî ve Divançesi
R.D.	: Rahmî Divanı
Ub.D.	: Ubeydî Divanı
Şy.D.	: Şeyhülislam Yahya Divanı
Z.D.	: Zâtî Divanı
Na.D.	: Nev'izâde Atâî Divanı
S.D.	: Sâmi Divanı
Nf.D.	: Nef'î Divanı
E.D.	: Emrî Divanı

Hd.D.	: Hüdâyî Divanı
U.D.	: Ulvî Divanı
Ş.D.	: Şem'î Divanı

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1. : Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekillerine göre dizilimi.

Tablo 2. : Mecmuada yer alan şairler, şiir sayıları ve nazım şekilleri.

Tablo 3. : Mecmuada yer alan şiirlerin vezinlerine göre dağılımı.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا	ā, Ā	ظ	ẓ, Ẓ
ب	b, B	ع	‘
پ	p, P	غ	ġ, Ġ
ت	t, T	ف	f, F
ث	s, S	ق	k, K
ج	c, C	ك	k, K \ ñ
چ	ç, Ç	ل	l, L
ح	h, H	م	m, M
خ	ħ, Ĥ	ن	n, N
د	d, D	و	v, V \ ū, Ū
ذ	z, Z	ھ	h, H
ر	r, R	ی	y, Y \ ī, Ī
ز	z, Z	ء	’
ژ	j, J		
س	s, S		
ش	ş, Ş		
ص	s, S		
ض	ẓ, Ẓ \ ḍ, Ḍ		
ط	t, T		

Enstitüsü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ömür Ceylan
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans - Haziran 2013

KISA ÖZET

MECMUA-İ EŞ'ÂR [UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416]

(METİN-İNCELEME)

Emir Kaya

Seçme şiir mecmuaları antoloji niteliğinde eserler olup yazarının kişisel zevkini ortaya koyar. Ayrıca dönemin edebi eğilimi ve zevki üzerine de bize bilgiler verir. Ayrıca mecmualar sayesinde divanlarda ve diğer bilimsel çalışmalarda rastlamadığımız şairlere ve şiirlerine erişme imkanı buluruz. Mecmualar bu ve bunun gibi birçok açıdan Klasik Türk edebiyatına bilimsel açılardan fayda sağlar.

Bu çalışmada da University of Michigan kütüphanesinde Isl. Ms. 416 numarada kayıtlı şiir mecmuasının metnini ortaya koyduk ve incelemesini yaptık. İlk önce mecmualar hakkında bilgi verdikten sonra tezimizin konusu olan mecmuanın tanıtımını yaptık. Daha sonra inceleme kısmına geçtik.

İncelemeyi yaparken hedeflediğimiz husus, mecmuanın edebiyat tarihi içerisindeki yerini ve önemini saptamaya çalışmak oldu. Ayrıca mecmuada geçen şiirlerin divanlardaki şiirlerle karşılaştırmasını yaparak divanlarda bulamadığımız şiirlerin tespitini yaptık.

Anahtar Sözcükler : Mecmua, Şiir Mecmuaları, Klasik Türk edebiyatı, University of Michigan, Metin ve İnceleme.

Bilim Dalı Sayısal Kodu :

University	: Istanbul Kültür University
Institute	: Institute of Social Sciences
Department	: Turkish Language and Literature
Programme	: Turkish Language and Literature
Supervisor	: Prof. Dr. Ömür Ceylan
Degree Awarded and Date	: MA – June 2013

ABSTRACT

MECMUA-İ EŞ'ÂR [UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416]

(TEXT-ANALYSIS)

Emir Kaya

Selected poem magazines show the personal taste of the respective author by being works with antologic character. Moreover they give us information about the literary style and the taste of the corresponding time. Additionally those poem magazines enable you to reach further poets as well as poems which you cannot find in other poem-collections or academic works. This is why those poem magazines make a big contribution to the Classic Turkish Literature.

So we have shown and studied the original text of the poem magazine, which is registered under the number Isl. Ms. 416 in the library of the University of Michigan. After having given information about the poem magazines we have introduced those which we have focused on in our work. We have also studied and researched them.

The goal of our studies was figuring out the position and the importance of the poem magazines in the literary history. In addition we have compared the poems of the poem magazines with those from the poem collections and found out about some which are not shown in those poem collections.

Key Words : Magazine, Poem Magazine, Classical Turkish Literature, University of Michigan, Text and Analysis.

Science Code :

1. GİRİŞ

1.1. Mecnua

Mecnua, kelime olarak Arapça cem' kökünden gelmektedir.¹ Cem' kelimesi 'toplamak, dermek, bir araya getirilmek' anlamlarında kullanılır. Mecnua ise 'toplanmış, derilmiş' anlamlarına gelir.² Mecnuanın yanısıra mecâmî, mecma', câmi' gibi aynı kökten türemiş kelimeler ile -yalnız Osmanlı Türkçesi'nde- cüzdan, defter ve cerîde isimleri de aynı manada kullanılmaktadır. Ancak bu isimlerden herhangi birini taşımadığı halde mecnua özelliğine sahip birçok eser bulunmaktadır.³

Mecnua dendiği zaman günümüzde anlaşılan kavramları göz önünde bulundurursak, belli aralıklarla yayınlanan ve konu bakımından birbirini tutmayan metinlerin yer aldığı süreli yayınlar olduğu görülür. Fakat Klasik Türk edebiyatı çerçevesinde mecnua kavramının ifade ettiği anlam bunlardan oldukça farklıdır. Mecnua, derleyicisinin kişisel zevkini ortaya koyan, not defteri hüviyetinde bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2. Mecnuaların Önemi

Mecnualar, Klasik Türk Edebiyatında birçok yönden önem arz etmektedir. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen tek kaynak olarak işlev üstlenir.⁴

Mecnualar en başta derlendiği dönemin edebi zevki, o döneme ait şairlerin okunurluğu ve önemi hakkında fikir verir. Ali Nihad Tarlan'a göre mecnualar, yazıldığı devrin edebi zeminini teşkil eder ve bu zemin anlaşılmadan devrin edebi hüviyetini layıkıyla anlamamız mümkün değildir.⁵

Edebiyat tarihi hakkında birinci derecede öneme sahip olan tezkirelerde yer almayan şairler hakkında bilgi vermesi bakımından da büyük bir öneme haizdir. Bugün tezkirelerde yer almayan, divanı veya şiirleri hakkında bir bilğimiz olmayan nice şairlere mecnualar

¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2010.

² Günay Kut, "Mecnua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.6, s. 170-172, Dergâh Yay., İstanbul, 1986.

³ Mustafa Uzun, "Mecnua", *İslam Ansiklopedisi, TDV*, Ankara, 2003, C. 28, s. 265.

⁴ Yaşar Aydemir, "Şiir Mecnuaları ve Metin Teşkilinde Mecnuaların Rolü", *Bilig*, s.19, Ankara, 2001.

⁵ Ali Nihad Tarlan, "Eski Mecnualar Arasında", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.1, s. 137, İstanbul, 1946.

vasıtasıyla ulaşabilmekteyiz. Ya da şairlerin divanına çeşitli sebeplerle almadıkları şiirlere de bu mecmualar sayesinde ulaşabiliriz.

Mecmualar tek bir konuyu içine alan yazıları topladığı gibi değişik konuları da içine alabilir. Hatta değişik dillerde de olabilir. Bu açıdan değerlendirilirse mecmualar yalnız edebiyat tarihi için değil, genel bir tarih için de önemi bir kaynak hüviyetindedir. Mecmualara yalnız edebi bir eser olarak değil, aynı zamanda tarihi bir belge olarak yaklaşmak daha doğru olacaktır.⁶

1.3. Mecmuaların Tasnifi

Mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri olarak ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.⁷

Genel olarak mecmuaları şu şekilde tasnif etmemiz mümkündür:

- a. Nazireler mecmuaları,
- b. Meraklılarca toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile meydana gelen mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.⁸

Mecmuaların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup vs. şekiller ile tevhid, na't, mersiye vs. türler üzerine oluşturulmuş mecmualar bunlardandır. Ancak fıkıh, kelam gibi dini ilimler; simya, reml, sihir, falcılık gibi eski batıl ilimler; musiki, hat gibi sanat dalları vs. üzerine derlenmiş mecmualar da vardır. Bu tür

⁶ Günay Kut, s. 170.

⁷ Mustafa Uzun, s. 265.

⁸ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 1, s.166-167, TTK, Ankara, 1988.

mecmualar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmua derleyicisi, aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoş giden yazıyı mecmuasına alabilir.⁹

1.4. Eski Türk Edebiyatında Şiir Mecmuaları

Eski Türk edebiyatında şiir mecmuaları çalışmamızın ana konusunu teşkil ettiğinden üzerinde durulması gereken bir mevzudur. Daha önce Türk edebiyatında mecmuaların rolünden ve tasniflendirilmesinden bahsetmiştik. Bu tasniflendirme esnasında karşımıza çıkan ‘nazire mecmuaları’ ve ‘şiir mecmuaları’ şiir açısından bizi ilgilendiren kısmı oluşturmaktadır.

1.4.1. Nazire Mecmuaları

Nazire mecmuaları genel itibariyle bir şairin yazdığı gazel ve kasideye aynı vezin ve kafiyede şiir yazmış bir başka şairin bu tarz şiirlerinin toplandığı mecmualar olarak adlandırılmaktadır.¹⁰

Türk edebiyatında da ilk mecmua bir nazire mecmuası olarak XV. yüzyılda karşımıza çıkar. Ömer bin Mezid tarafından 1437 yılında düzenlenen “‘Mecmuatü’n-nezâir” adlı eserde 84 şaire ait 397 şiir bulunmaktadır.¹¹

Derleyeni belli olan ikinci nazire mecmuası ise Eğridirli Hacı Kemal’in 1512’de hazırladığı “‘Câmiü’n-nezâir” adlı eseridir. 496 varaklık eserde 266 şaire ve kendisine ait şiirler bulunmaktadır. Eserde 14 değişik nazım şekli vardır ve gazeller yoğunluktadır.¹²

Bir diğer nazire mecmuası ise Edirneli Nazmî tarafından 1523 yılında hazırlanan “‘Mecmaü’n-nezâir”dir. 243 şairin şiirlerin içine alır ve 3356 gazeli ihtiva eder.¹³

⁹ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1998.

¹⁰ Günay Kut, s. 170

¹¹ Mustafa Canpolat, *Mecmû’âtü’n-nezâir*, TDK Yay., Ankara, 1995.

¹² Yasemin Ertek Morkoç, *Eğridirli Hacı Kemal’in Câmiü’n-nezâir’i, Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 2003.

Bunların haricinde ‘‘Pervane Beg Mecmuası’’, Budinli Hısâlî tarafından derlenen ‘‘Metâliu’n-nezâir’’ gibi nazire mecmualarına rastlamak mümkündür.

1.4.2. Şiir Mecmuaları

Klasik Türk edebiyatında şiir mecmuaları, genellikle derleyeni belli olmayan ve çok sayıda şairin, muhtelif nazım türlerindeki şiirlerini barındıran eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün hem kütüphanelerde hem de özel koleksiyonlarda sayısız şiir mecmuasına rastlamamız mümkündür. Bu mecmuaların en başta edebiyat bilimi olmak üzere birçok bilim dalı ile ilgili önemli bir kaynak niteliği taşıdığına daha önce değinmiştik. Şiir mecmuaları bu değerinin yanında, o dönemi yansıtmaları ve derleyenin kişisel zevki hakkında bize ipucu vermesi bakımından da oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Şiir mecmualarının edebiyatımıza nazire mecmuaları şeklinde XV. yüzyılda geldiğini biliyoruz.¹⁴ Bu tarihten itibaren özellikle XVI. yüzyıldan sonra sayıları ve popülerliği giderek artan şiir mecmualarının fiziki özellikleri bakımından birbirinden oldukça farklı olduğunu söylememiz gerekir. Bazılarının oldukça özensiz bir şekilde derlendiği, hatta bir karalama defteri niteliğinde olduğu ve birçok imla hatasını barındırdığını söyleyebiliriz. Bazıları ise derleyenin kaleminden son derece özenli bir şekilde çıkmış, adeta bir sanat eseri niteliğindedir.

Şiir mecmualarında birçok nazım şekline tesadüf etmek mümkündür. Bazı mecmualarda yalnız gazel ve kasidelere değil, aynı zamanda mesnevilere de yer verilmiştir. Hatta bazı şiir mecmuaları birkaç şairin divanını ihtiva etmesi yönüyle ‘‘Mecmua-i Devâvin’’ adı ile anılır.¹⁵

Mecmuaların genel tasnifinin yanında şiir mecmualarının da bir tasnifi yapılmıştır:

- a. Ayrı bir gelenek oluşturan nazire mecmuaları,
- b. Değişik şairlerin şiirlerinden seçmelerin yapıldığı şiir mecmuaları,
- c. Sadece tek bir şekil ve türdeki şiirlerin toplandığı mecmualar,

¹³ M. Fatih Köksal, *Edirneli Nazmî, Mecma’ü’n-nezâir (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2001.

¹⁴ Levend, s. 167.

¹⁵ Günay Kut, s. 172.

- d. Değişik şairlerin divanlarının bir araya getirildiği mecmualar,
- e. Cönkler.¹⁶

¹⁶ Ertek Morkoç, s. VIII.

2. UNIVERSITY OF MICHIGAN ISL. MS. 416'DA KAYITLI

ŞİİR MECMUASININ TANITIMI

2.1. Mecmuanın Genel Nitelikleri

Çalışmamızın konusu University of Michigan kütüphanesi Isl. Ms. 416'da kayıtlı olan şiir mecmuasıdır. Bu mecmuanın genel nitelikleri hakkında elde edebildiklerimiz, kütüphanenin veritabanındaki bilgiler¹⁷ ve mecmuanın bulunduğu katalog adresindekiler¹⁸ ile sınırlıdır.

Eserin kim tarafından kaleme alındığı hakkında ne eserin içerisinde ne de veritabanında hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Veritabanında eser ile alakalı iki isim karşımıza çıkmıştır. Birincisi Osmanlı padişahı II. Abdülhamit, bir diğeri ise kendisi hakkında herhangi bir bilgiye rastlamadığımız Hossein Mottaghi isimli bir kişidir. Eserin, Hossein Mottaghi'nin özel koleksiyonundan bağış olarak alındığı ibaresi mevcuttur. II. Abdülhamit hakkında ise 'ilk sahibi' gibi bir ifade kullanılmıştır.

Eserin yazılış tarihi hakkında da kesin bir sonuca varmamız imkansızdır. Eser üzerinde herhangi bir tarih kaydı yoktur. Sadece eserin 2a ve 2b varak numaralarında bulunan ve Nergisî'ye ait olan gazellerin başlıklarında 'li-kâtibi' ve 'kasr kâtibu'l-hurûfundur' gibi ibareler yer almaktadır. Bu durum mecmuayı derleyen Nergisî olabileceğini akla getirir de son ölen şair Sâmî ile Nergisî'nin ölüm tarihleri arasında 98 yıl bulunması, bunu imkansız kılmaktadır. Veritabanında yer alan yayın tarihi kısmında '1680-1730?' gibi muğlak bir ifade yer almaktadır. Bunun sebebini, mecmuada yer alan şairlerin doğum ve ölüm tarihlerinden yaklaşık bir telif tarihi çıkarma gayreti olarak açıklayabiliriz. Bunun haricinde tarih tayin etme konusunda bilimsel bir yöntem uygulanıp uygulanmadığı hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Bunların sonucunda eserin yazılış tarihini belirlemede, şair kadrosunun yaşadığı dönemden yola çıkmaktan başka bir yol yoktur. Eserde bulunan şairler genellikle 16. yüzyıl şairi olmakla beraber, en geç ölen şair 1733 tarihi ile Sâmî'dir. Buna göre eserin yukarıda belirtilen tarihler arasında yazılmış olabileceği muhtemel olduğu gibi daha sonra da kaleme alınmış olabileceği muhakkaktır.

¹⁷ [Mecmua-yı Eş'ar, late 17th or early 18th century?], University of Michigan, Mirlyn Catalog, er. tar. 21 Mayıs 2013, <mirlyn.lib.umich.edu/Record/006822733>.

¹⁸ [Mecmua-yı Eş'ar, late 17th or early 18th century?], Hathi Trust Digital Library, er. tar. 21 Mayıs 2013, <catalog.hathitrust.org/Record/006822733>.

2.2. Mecmuanın Fiziki Nitelikleri

Mecmuanın fiziki nitelikleri hakkında da, eseri birebir göremediğimiz için veritabanından elde ettiğimiz bilgilerden faydalanabiliyoruz.

Buna göre eserin fiziki özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 70 x 173 / 42 x 131 (İç) boyutlarındadır.
- 125 varaktan oluşmakta olup son varak kopmuştur.
- Nestalik hattıyla kaleme alınmıştır.
- Mukavva üzerine deri kaplama bir cilt kullanılmıştır. Kapakta altın renginde dikdörtgen bir çerçeve mevcuttur. Eserin cildi dikey açılacak şekilde dizayn edilmiştir. Kapağın iç kısmında mavi ve turkuvaz rengi ebru desenli bir tabaka vardır. Kapaktaki deride ve ebru desenli tabakada yer yer deformasyonlar vardır. İç kapağın birinde kurşun kalemle ‘‘587’’ yazmaktadır.
- Yazılar harekesiz olup siyahtan başka mürekkep kullanılmamıştır.
- Sayfalar arkasını gösterecek kadar ince olmasına rağmen oldukça dayanıklıdır. Kırmızının çok ince bir tonu, sarı, pembe gibi çeşitli renklerde sayfalar mevcuttur. Bazı sayfalarda mavi, açık turuncu gibi gölgeler de vardır.
- Sayfaların birkaç tanesi haricinde hepsinde cedvel vardır. Cedveller ve der-kenarlar altın çerçeve içerisine alınmıştır. Bazı yerlerde bu çerçeveler siyahtır.
- Varakların çoğunda der-kenar vardır. Her sayfada yaklaşık olarak, ana hatta 5 ve der-kenarda 5 olmak üzere 10 beyit vardır. Bazı sayfalarda yeni şiire geçildiği zaman der-kenarlardan birkaçı boş bırakılmıştır.

2.3. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

Mecmuada 24 farklı şaire ait 317 adet şiir bulunmaktadır. Şiirlerden 4 tanesi tekrar yazıldığı için bu sayı 314 e düşmektedir. Şiirlerin çoğu gazel türünde olup kaside ve müseddes türlerinde de şiirler mevcuttur. Mecmua, şairi belli olmayan, ebru desenli tabaka üzerine yazılmış olan

Bir nev-nihâle mâilem gülzâra etmem ser-fürû

Sey-lâb-ı eşküm var-iken enhâra etmem ser-fürû

beytiyle başlamaktadır. Mecmuanın düzenleniş şekline bakıldığında belirli bir düzenin kısmen var olduğunu görüyoruz. Çoğunlukla aynı şaire ait şiirler arka arkaya sıralandığı gibi, aynı nazım şeklindeki şiirler de birlikte yer almaktadır. Bu şekilde kasidelerin belli bir düzene uygun yerleştirildiği, fakat bazen bu kasideler arasında gazellerin yer aldığını söyleyebiliriz. Aşağıdaki tabloda, mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekillerine göre dizilişini görebiliriz.

Tablo 1. Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekillerine göre dizilimi

Nazım Şekli	Mecmuadaki Sayısı
Gazel	285
Kaside	24
Beyit	3
Müseddes	1

Mecmuada şiirleri yer alan 24 şair arasında en önemli yeri Bâkî kaplamaktadır. 130 gazeline ve 9 kasidesine rastladığımız şairin, mecmuanın en önemli unsuru olduğu açıktır. Bâkî'nin 4 gazeli sehven tekrar yazılmıştır. Şiir sayısı bakımından Bâkî'yi 45 gazel ve 10 kaside ile Ümîdî izlemektedir. 12 gazel ve 5 kaside ile mecmuada yer bulan Figânî'nin diğer iki şairle birlikte mecmuada kasidesi bulunan şairler arasında yer aldığını görüyoruz. Ayrıca gazeller ve kasideler haricinde Nev'izâde Atâî'nin bir de müseddesi bulunmaktadır.

Mecmuada şiirlerin şairini tespiti noktasında, diğer bazı seçme şiir mecmualarında olduğu gibi başlık kullanılmadığı görülmektedir. Sadece 5a, 5b, 7a ve 7b numaralı varakların başlarında şairin mahlası yazılmıştır. Bu açıdan mecmuanın genelinde şair tespitinde sadece taç beyitlerdeki mahlasları baz aldık. Mahlas bulunmayan, dolayısıyla şairini bilmediğimiz 3 gazel ve 3 beyit mevcuttur. Bu beyitlerden ikisi Farsça olup, diğeri eserin başındaki ebru

desenli tabakaya yazılmış tek beyittir. Şairi bilinmeyen gazeller ise 3b, 66b ve 113b’de yer almaktadır. Bunlar ayrıca dipnotlarda da belirtilmiştir.

Şairler ve mecmuada bulunan şiirleri, nazım şekilleri ile birlikte gösterilmiştir.

Tablo 2. Mecmuada yer alan şairler, şiir sayıları ve nazım şekilleri

Sıra Nu.	Şair Adı	Gazel	Kaside	Müseddes	Beyit
1	Bâkî	130	9	-	-
2	Ümîdî	45	10	-	-
3	Ulvî	26	-	-	-
4	Nev’î	20	-	-	-
5	Hayâlî	18	-	-	-
6	Figânî	12	5	-	-
7	Sırrî	6	-	-	-
8	Fevrî	3	-	-	-
9	Nergisî	2	-	-	-
10	Rahmî	2	-	-	-
11	Ubeydî	2	-	-	-
12	Şeyhülislam Yahya	2	-	-	-
13	Zâtî	2	-	-	-
14	Hâverî	2	-	-	-
15	Nev’izâde Atâî	1	-	1	-
16	Sâmî	1	-	-	-
17	Nef’î	1	-	-	-
18	Emrî	1	-	-	-
19	Şemsî	1	-	-	-
20	Vâlî	1	-	-	-
21	Hüdâyî	1	-	-	-
22	Gubârî	1	-	-	-
23	Nâlî	1	-	-	-
24	Şem’î	1	-	-	-
25	Mahlassız Şiirler	3	-	-	3

Şiirlerin sıralanışında bazı istisnalar haricinde belli bir düzen olduğunu söyleyebiliriz. Bununla beraber aynı şaire ait şiirlerin arka arkaya dizilmesine gayret gösterilmiş olması gibi, şairin aynı nazım şeklinde, aynı vezinde yazılmış şiirlerini de arka arkaya görürüz. Bu kesin bir kural olmasa da mecmua, çoğu şairde buna uygun olarak tertip edilmiştir. Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekillerine göre vezinleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Mecmuada yer alan şiirlerin vezinlerine göre dağılımı.

Vezin	Gazel	Kaside	Müseddes	Beyit
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	69	5	-	-
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	55	3	1	-
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	55	2	-	-
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	25	10	-	-
Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	21	-	-	-
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün	15	-	-	-
Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün	11	-	-	2
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	9	3	-	-
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	10	-	-	-
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	5	-	-	-
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	1	-	-	1
Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün	1	1	-	-
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	2	-	-	-
Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün	1	-	-	-
Mefâ'ilün Fe'ûlün Mefâ'ilün Fe'ûlün	1	-	-	-
Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl	1	-	-	-
Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün	1	-	-	-
Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün	1	-	-	-

2.4. Mecmudaki Şair Kadrosu ve Kısa Biyografileri

Mecmuada şiirleri tespit edilen 24 şair bulunmaktadır. Şiir sayılarına göre bu şairleri kısa biyografileri aşağıdaki gibidir.

Bâkî (d. 1526-27 - ö. 1600)¹⁹

Asıl adı Mahmud Abdülbaki olup 1526-27 yıllarında İstanbul'da doğmuştur. Babası Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi olup 1566 yılında hac yolculuğu sırasında vefat etmiştir. Bâkî, küçüklüğünde saraç çıraklığı yapmış olsa da yaratılıştan gelen öğrenme isteği ve kabiliyeti, onu ilim öğrenmeye sevk etmiştir. İyi bir medrese eğitimi gördüğünü bildiğimiz Bâkî, devrin meşhur alimlerinden 'Ahaveyn' olarak nitelenen Karamânî-zâde Ahmed ve Mehmed Efendi'lerden ders almıştır. Medrese hayatı boyunca asrın büyük şairleri Nev'î, Üsküplü Vâlihî, Edirneli Mecdî, Hoca Sadeddin, Karamanlı Muhyiddin gibi isimlerle ders arkadaşlığı etmiştir.

Tahsil hayatı sırasında şiirle de yakından ilgilenmeye başlayan Bâkî, zamanın meşhur şairleri ile de tanışma fırsatı bulmuş, onlara nazireler söyleyerek kabiliyetini göstermeye çalışmıştır. Bu tanınmış şairlerin başında Zâtî gelmektedir. Beyazıt Camii avlusundaki remil dükkanında genç şairlerin şiirlerini tenkit eden ve onlara yol gösteren Zâtî, Bâkî'nin bir beytini tahmis ederek gazelini divanına koymuş, bu yolla Bâkî'nin şiir kabiliyetini kabul etmiştir..

Bâkî, şiir konusunda da kendini iyiden iyiye kabull ettirmeye başlamıştır. Hocası Karamânî-zâde Mehmed Efendi'ye yazdığı 'sünbül' redifli kaside ile şöhretini artırmış ve

¹⁹ Mehmet Çavuşoğlu, "Bâkî", *İslam Ansiklopedisi*, TDV, Ankara, 2003, C. 6, s. 537; İskender Pala, *Bâkî*, Timaş Yay., İstanbul, 1998, s.11; Haluk İpekten, *Bâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., Erzurum, 1988, s.1; Sadeddin Nüzhet Ergun, *Bâkî: Hayatı ve Şiirleri*, Sühulet Kitap Yurdu, İstanbul, 1935, s.7; Abdülbâki Gölpınarlı, *Bâkî: Edebî Şahsiyeti, Bâkî'de Tasavvuf, Müntehab Parçalar*, Türk Neşriyat Yurdu, İstanbul, 1932, s.7; Muhammed Nur Doğan, *Bâkî*, Metropol Yay., İstanbul, 2002, s.VII.

tanınan genç şairlerden biri haline gelmiştir. Yazdığı bu kaside mecmuamızda da yer almaktadır.

Bâkî, 1552 yılında Süleymaniye Müderrisi olan Kadızâde Şemseddin Ahmed Efendi'nin derslerine devama başladı. Hocasının Halep'e kadı olarak atanmasından sonra onunla birlikte Halep'e gitmiş, birkaç yıl orada kaldıktan sonra İstanbul'a geri dönmüştür. 1561 yılında danişment, bir süre sonra da müderris olmuştur. Önce Silivri, sonra İstanbul'da Muradpaşa Medresesi'ne atanan şairin, Kanuni Sultan Süleyman'ın da ilgisini kazandığı ve bu vesile ile şairlik kudretinin de imparatorluğa yayıldığını söyleyebiliriz.

Şair bu dönemde Kanuni'nin büyük desteğini kazanmıştır. Hatta birbirlerine şiirlerini göndererek nazireler yazdıkları bilinmektedir. Padişah sayesinde ikbal ve saadet günlerini yaşayan şairin bu mutlu günleri uzun sürmemiştir. 1566 yılında Kanuni'nin ölümü üzerine ona unutulmaz bir mersiye yazmış, yerine tahta geçen II. Selim'e bir cülûsiyye yazmasına rağmen umduğu ilgiyi bulamamış ve o sırada görevde bulunduğu Mahmud Paşa Medresesi'nden azledilmiştir. Uzun bir dönemden sonra 1569'da tekrar Mahmud Paşa müderrisliğine atanmış, daha sonra 1571'de Eyüp müderrisliğine tayin edilmiştir. Münşeat sahibi Feridun Bey vasıtasıyla Sokullu Mehmed Paşa'nın himayesini kazanan şair, padişaha da kasideler sunarak onun özel meclisine girmeye başladı. Bunun sonucunda 1573'te Sahn Müderrisliğine atandı. II. Selim'in ölümü ve yerine geçen III. Murad'ın döneminde de şairin bu ikbal günleri devam etti. 1575'te Süleymaniye müderrisliğine getirildi.

Şairin bu edindiği yüksek payeler etrafınca kıskançlığı beraberinde getirdi. Bâkî'ye isnat edilen bir beyit yüzünden padişah tarafından bulunduğu görevden azledildi. Fakat onu himaye edenler sayesinde padişah tarafından affedildi. Kasım 1576'da Edirne'de Selimiye müderrisliğine, 1579'da Mekke kadılığına atandı. 1582'de İstanbul'a geldi. Mekke kadılığı sırasında Mekke tarihini anlatan '*el-ilâm fi ahvâli beledi'llâhi'l-harâm*' adlı tercüme eserini padişaha takdim etti. Bunun üzerine Molla Ahmed Efendi yerine İstanbul kadısı oldu ise de aynı yıl azledilerek Üsküdar'da oturması emrolundu. 1586'da tekrar İstanbul kadısı, bir müddet sonra da Anadolu Kazaskeri oldu. 1588 yılında bu görevden azledildi. 1591 yılında tekrar bu göreve getirildi. 1592'de Rumeli Kazaskeri oldu. Aynı yıl emekliliğe ayrıldı fakat birkaç yıl sonra tekrar bu göreve getirildi. O dönemde şeyhülislam olan Bostanzâde'nin vefatı üzerine şeyhülislam olarak atanmayı beklese de, bu göreve yıllar önce medrese arkadaşı olduğu Hoca Sadeddin Efendi getirildi. Hoca Sadeddin Efendi'nin iki yıl sonra vefatı üzerine şeyhülislam olmayı tekrar bekleyen şair, göreve Sun'ullah Efendi'nin getirilmesiyle büyük

hayal kırıklığı yaşadı. Bu hadiseyle bünyesindeki hastalıklar iyice nükseden şair, 7 Nisan 1600 Cuma günü vefat etti. Şeyhülislam Sun'ullah Efendi'nin namazını kıldırıldığı ve tabutunun önünde,

Kadrini seng-i musallâda bilip ey Bâkî

Durup el bağlayalar karşına yârân sâf sâf

beytini okuduğu cenaze namazına bütün devlet ricali, alimler, şairler ve büyük bir insan kalabalığı katıldı. Mezarı Edirnekapi'dadır.

Bâkî'nin, Kanuni zamanında saraydan Tûtî Hanım adlı biriyle evlendirildiği ve bu evlilikten Mehmed ve Abdurrahman isminde iki oğlu olduğu rivayet edilmektedir.

Bâkî'nin eserleri şunlardır:

Divân : Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle, sağlığında tertip edilmiş olan Divân, birçok defa yeniden yazılmış, günümüzde de çok sayıda baskısı yapılmıştır.²⁰ 100'den fazla yazma nüshası bulunan eser, bu sayıyla da ne kadar beğenildiğini göstermektedir.

Fezâilü'l-cihâd : Ahmed bin İbrahim'in Meşâri'ü'l-eşvâk ilâ masâri'ü'l-uşşâk adlı eserinin tercümesidir. Cihad etmenin faziletlerinin anlatıldığı eser, 1567 yılında Sokollu Mehmed Paşa'nın emriyle tercüme edilmiştir. Bâkî'nin elyazısıyla olan bir nüshası Millet Kütüphanesi'ndedir.

Maâlimü'l-yakîn fi sîreti seyyidü'l-mürselîn : Şibâbü'ddîn Ahmed bin Hâtib el Kastalânî'nin el-Mevâhibü'l-ledünniye bi'l-minâhi'l-Muhammediyye isimli eserinin tercümesidir. Bu eser de Sokollu Mehmed Paşa'nın emriyle kaleme almıştır.

Fezâil-i Mekke : Şairin Mekke kadılığı esnasında kaleme alınmıştır. Kutbu'ddîn Mehmed bin Ahmed-i Mekkî'nin el-i'lâmu fi ahvâli beledillâhi'l-harâm adlı eserinin tercümesidir.

Hadîs-i Erbaîn Tercemesi : Bâkî'nin Eyüb müderrisi olduğu sırada kaleme aldığı ve Ebû Eyyûb-i Ensârî'den nakledilen hadisleri barındıran eseridir.

Bâkî'nin mecmuamızda 130 gazeli ve 9 kasidesi bulunmaktadır.

²⁰ Sabahattin Küçük, *Bâkî Dîvânı : tenkidli basım*, TDK Yay., Ankara, 1994.

Ümîdî (d. ? - ö. 1571)²¹

İsmi Ahmed olan şairin doğum tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır. İstanbul'da doğmuştur. Öğrenimine Bostan Efendi'nin yanında başlamış, Kadızâde'den mülazım olmuştur. Hayatı hakkında çok fazla bilgimiz olmayan şairin bünye olarak hastalıklı olduğu rivayet edilmektedir.

Önceleri Sıdkî mahlasını kullanan şair, kaynakların belittiğine göre 1571 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Bilinen tek eseri *Divan*'ıdır.

Ümîdî'nin mecmuada 45 gazeli ve 10 kasidesi bulunmaktadır.

Ulvî (d. ? - ö. 1585)²²

Derzizâde adı ile bilinmekle beraber asıl ismi Mehmed'dir. Re'yî mahlasıyla şiirler yazan Derzizâde Mustafa Efendi'nin büyük kardeşidir. Muallimzade Manisa müftüsü olduğu zaman ona danışment olmuş, daha sonra Celal Çelebi vasıtasıyla II. Selim'e intissap etmiştir. II. Selim'in defterdarı olan Durak Çelebi'nin himayesine girmiştir. 1585 yılında vefat eden şairin *Divan*'ı vardır.

Ulvî'nin mecmuada 26 adet gazeli bulunmaktadır.

²¹ İbrahim Etem Buyruk, *Ümîdî Ahmed Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel adlar dizini)*, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.

²² İsmail Çetin, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının tenkitli metni)*, Fırat Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1993; Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1948.*

Nev'î (d. 1533 - ö. 1599)²³

1533 yılında Malkara'da doğan şairin asıl adı Yahya'dır. Babası Halvetî şeyhi Pîr Ali'dir. İlk eğitimini babasından alan şair 1550 yılında İstanbul'a gelerek burada medrese tahsilini görmeye başlamıştır. Önce Davutpaşa medresesinde Karamanlı Ahîzâde Ahmed ve Mehmed Efendi'lerden dersler almıştır. Burada medrese arkadaşları arasında Bâkî, Hoca Sadeddin, Üsküplü Vâlihî, Mecdî, Cevrî gibi şairler de vardır.

Nev'î, tahsilini bitirdikten sonra önce Gelibolu'da, sonra İstanbul'da birkaç medresede müderrislik yapmıştır. 1587 yılında tayin edildiği Çınarlı medresesinde 1590 yılına kadar çalışmış, bu görevdeyken Bağdat kadılığına tayin edilmiş fakat, III. Murad tarafından Şehzade Mustafa'nın hocalığına getirildiği için Bağdat'a gitmemiştir.

Nev'î daha sonra Şehzade Bayezid, Osman ve Abdullah'ın da hocalığını yapmıştır. 1594 yılında III. Murad'ın ölümü üzerine tahta geçen III. Mehmed, taht ortağı olan kardeşlerini yani Nev'î'nin hocalığını yaptığı diğer şehzadeleri öldürttü. Bunun üzerine Nev'î, açıkta kalmasına rağmen maaşı kesilmemiş ve ek olarak kazasker tekaüdiyesi ve Nişancı Mehmed Bey'in kurduğu medresenin elli akçelik yevmiyesi de kendisine verilmiştir.

Nev'î 1599 yılında vefat etmiş ve Vefâ hazîresinde Şeyh Şaban Efendi'nin yanına defnedilmiştir. Şairin ölümü üzerine Manastırlı Keşfi:

Yerin cennât ola Nev'î Efendi (1007)

tarihini düşürmüştür.

Nev'î'nin Divân'ından ve Münşeât'ından başka irili ufaklı, çok çeşitli konularda otuz kadar eseri bulunmaktadır. Mecmuamızda da Nev'î'ye ait 20 gazel bulunmaktadır.

Hayâlî (d. ? - ö. 1557)²⁴

²³ Abdülkadir Karahan, *İslam Ansiklopedisi, TDV*, Ankara, 2003, C. 9, s. 424-426; Mustafa Nejat Sefercioğlu, *Nev'î Divanının Tahlili*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990; Tahir Olgun, *Şair Nev'î ve Suriyye Kasidesi*, Aydınlık Basımevi, İstanbul, 1951.

Hayâlî'nin asıl ismi Mehmed, lakabı ise Bekar Memî'dir. Doğum tarihi kesin olmamakla birlikte, II. Bayezid zamanında (1481-1512) Vardar Yenicesi'nde doğduğu rivayet edilmektedir.

Doğduğu yer olan Vardar Yenicesi, o tarihlerde ilim ve edebiyat merkezlerinden biriydi. Bu durumun, şairin edebi kişiliği üzerinde önemli bir etkisi olduğunu savunmak yanlış olmayacaktır. Küçük yaşlarda şiirle yakından ilgilenen Hayâlî, ilk tahsilini de memleketinde tamamlamıştır.

Hayâlî henüz çocuk denecek yaşlarda iken, Baba Ali Mest-i Acemî adında bir kalenderî şeyhi Yenice'ye gelir. II. Bayezid zamanında İran'dan Bursa'ya gelerek orada zaviye kurmuş olan bu şeyhin ve müritlerinin cazibesine kapılan Hayâlî, onlara katılır ve seyahatlerine iştirak eder. Bu seyahatler sırasında tasavvufa dair bilgilerle kendini geliştirir. İstanbul'a gelişlerinden birinde, İstanbul kadısı Sarı Gürz Nureddin Efendi'nin dikkatini çeker. Kadı, onu kalenderîlerden ayırır ve şehir muhtesibi Uzun Ali'ye emanet eder. Bu, Hayâlî'nin hayatında bir dönüm noktası oluşturur ve tahsilini ilerletme imkanına sahip olur. Kısa zamanda şiir söylemeye başlar ve çok genç yaşta şöhrete kavuşur.

Defterdar İskender Çelebi'nin ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın da dikkatini çeken şair, kısa süre sonra padişah tarafından da değeri bilinerek onun nedimleri arasına girmiştir. Padişaha ve diğer devlet büyüklerine sunduğu şiirler ile şöhreti günden güne artmıştır. Bu dönemde padişahın büyük ihsanını gören şair, tımar sahibi yapılarak 'Bey' ünvanını almıştır. Ancak bu ikbal günleri, hamileri Defterdar İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın idamlarından sonra sekteye uğramıştır. Bazı gazellerinde iltifatın azlığından şikayet eden şair, yine de öldüğünde arkasında hatırı sayılır bir miras bırakmıştır.

Hayatının son yıllarına dair çok fazla bilgi sahibi olmadığımız şairin iki oğlu olduğunu, birisinin adının Ömer olduğunu öğreniyoruz. 1557 yılında Edirne'de vefat eden şairin mezarı da buradadır. Şairin *Divân*'ından başka eseri bilinmemektedir.

Hayâlî'nin, tezimizin konusu olan mecmuada 18 adet gazeli yer almaktadır.

²⁴ Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Bey Dîvânı*, Akçağ Yay., Ankara, 1992; Cemal Kurnaz, *Hayâlî Bey Dîvânı : Tahlîli*, KTB Yay., Ankara, 1987; Mehmed Çavuşoğlu, *Hayâlî Bey ve Dîvânı'ndan örnekler*, KTB Yay., Ankara, 1987.

Figânî (d. ? - ö. 1532)²⁵

Asıl adı Ramazan olan Figânî Trabzonludur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, tezkirelerde genç yaşta öldüğü bilgisi bulunmasından ötürü Figânî'nin 1500'lü yılların başlarında doğduğu sanılmaktadır. Doğum tarihi gibi, ailesi ve çocukluğu hakkında da hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Kaynakların bildirdiğine göre henüz çocukluk çağlarında İstanbul'a gelmiş; kuvvetli bir sarf, nahiv, edebiyat ve tıp bilgisi edinmiştir.

İstanbul'a geldikten sonra, yaratılıştan gelen rintlik dolayısıyla hayatını da ona göre şekillendirmiş, kendini içki ve eğlence alemlerine vermiştir. Geçimini ise bu durumda yazdığı şiirleri devlet büyüklerine takdim ederek aldığı caizeler ile sağlıyordu. Ayrıca kendisine tevdi edilen bir mukataat katipliği vazifesinin de geçimine yardımcı olduğu bilgisine ulaşıyoruz.

Figânî'nin İstanbul'daki yaşantısı içerisinde himaye gördüğü yüksek rütbeli memurlar vardır. Kara Bâlioğlu ve Defterdar İskender Çelebi bu kişilerden en önemlileridir.

Figânî'nin şöhret bulmasında en önemli olay kuşkusuz Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadelerinin sünnet düğününde söylediği kasidedir. Bu kasidede padişaha çok yüksek derecede bir övgü söz konusu olduğu gibi, sünnet düğününün tasvirinin de çok başarılı bir şekilde ortaya konduğu görülmektedir. Bu kasidenin sonunda yer alan

Bu mesel meşhûrdur ellerde mansıb dest-mâl

Birini eyleye 'inâyet gözlerüm yaşım silem

beytiyle açık bir şekilde makam isteyen şairin, bu arzusuna erişip erişemediğini bilemiyoruz.

Figânî'nin kasideler yazıp devlet erkanına takdim etmesi ve bunun neticesinde çeşitli lütuflar görmesi nedeniyle ona karşı kıskançlıkların da arttığı söylenebilir. Şairin kavgacı ve uyumsuz tavrının da ona karşı bir cephe oluşmasına zemin hazırladığı bir gerçektir. Şairin hayatına mal olacak olay da, ona cephe alanların bir oyunu olarak kaynaklarda geçmektedir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Budin seferinden getirttiği tunçtan yapılma olan heykeller İbrahim Paşa'nın sarayının bahçesine dikilmişti. Devşirme olmasından dolayı sonradan müslüman olan İbrahim Paşa'nın bu hareketi halk arasında çeşitli dedikodulara

²⁵ Abdülkadir Karahan, *XVI. Asır Divan Şairlerinden Figânî ve Şiirleri*, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul, 1949.

neden olmuştu. Hatta paşanın putperest olduğuna varan bu dedikodular ortaya bir beyit çıkarır ve Figânî'ye mal edilir.

Dü İbrâhim âmed be-deyr-i cihân

Yeki büt-şiken ü yeki büt nişân

(Cihan mülküne iki İbrahim geldi. Biri put yıkıcı, diğeri put dikici.)

Tezkirelerin çoğu tarafından Figânî'ye ait olmadığı görüşü savunulan beyit İbrahim Paşa'yı çok sinirlendirir ve şairin cezalandırılmasını ister. Şair 1532 yılının bahar aylarında Tahtakale'deki evinden şehrin subaşı tarafından alınır, dövölüp halka taşhir edildikten sonra idam edilir.

Hayatının gençlik çağında şanssız bir şekilde öldüğü için geride şiirlerinin derli toplu bir nüshası yoktur. Abdülkadir Karahani, çeşitli kütüphanelerdeki nüshaları karşılaştırarak 1966'da '*Figânî ve Divançesi*'ni yayımlamıştır.²⁶

Mecmuamızda Figânî'ye ait 12 gazel ve 5 kaside bulunmaktadır.

Sırrî (d. ? – ö. 1574)²⁷

Sırrî'nin asıl adı Ahmed olup, Trabzon'da doğmuştur. Hüsn-i hat sanatına vakıf olan şair, özellikle nestalik hatta meşhurdu.

Öğrenimini tamamladıktan sonra devletin ileri gelen isimlerinin yanında divan katipliği görevlerinde bulunmuştur. Sultan II. Selim şehzade iken, onun hizmetinde bulunan Celal Bey'e katiplik yapmıştır. Daha sonra, şehzadeliği sırasında III. Murad'ın hizmetinde bulunmuştur. III. Murad padişah olunca da kendisine Divan katibi yapmıştır.

1574 yılında vefat eden şairin ölüm yeri ve mezarı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Bursalı şair Cenânî vefatına şu mısraı tarih düşürmüştür:

'Gitdi Sırrî mülk-i ukbâya' (982/1574)

²⁶ Abdülkadir Karahan, *Figânî ve Divançesi : Kanuni Sultan Süleyman çağı şairlerinden*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1966.

²⁷ Halit Karatay, *Hattat Dîvân Şairleri*, Akçağ Yay., Ankara, 2008, s.407.

Sırrî'nin mecmuamızda 6 adet gazeli yer almaktadır.

Fevrî (d. ? - ö. 1571)²⁸

Hırvat asıllı olan şairin asıl ismi Ahmed'dir. Doğum tarihi kesin belli değildir. Lütî Paşa ve Bâlî Paşa himayesinde iyi bir öğrenim gören Ahmed Fevrî Efendi, hüsn-i hat sanatını Şükrullah Halîfe'den meşk ederek hattatlık payesine erişmiş bir şairdir. Öğrenimini tamamladıktan sonra müderrislik, müftüük ve kadılık gibi görevlerde bulunmuştur. Şam'da kadılık yaparken 1571 yılında vefat etmiştir.

Yaşadığı dönemde önde gelen şairlerden biri olarak kabul edilen Fevrî'nin, Mevlevîlik tarikatı mensubu olduğu bilinmektedir. Kasideleri ile dikkat çekmesinin yanı sıra, tahmis ve tesdisin Divan edebiyatındaki ilk önemli temsilcisi olduğu kabul edilir. Ayrıca Kanunî Sultan Süleyman'ın Divân'ını mürettep hale getirenin kendisi olduğu rivayet edilmektedir.

Üç dilde manzum ve mensur eser veren şairin, şiirlerini topladığı bir *Divân*'ı, Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi'ye yazdığı *Ta'zibnâme*'si ve Beyzâvî Tefsîri ile Dürer-i Hüsrevî'ye yazdığı *Haşiyeleri* vardır.

Fevrî'nin mecmuamızda 3 adet gazeli yer almaktadır.

Nergisî (d. 1580-85 - ö. 1635)²⁹

Divan edebiyatının en önemli münşilerinden biri olan Nergisî'nin asıl ismi Mehmed'dir. Saraybosna'da doğmuştur. Doğum tarihi hakkında kesin bir sonuca ulaşılamayan Nergisî'nin 1580-85 yılları arasında doğduğu kabul edilmektedir.

²⁸ Halit Karatay, *Hattat Dîvân Şairleri*, Akçağ Yay., Ankara, 2008, s.109.

²⁹ Bahir Selçuk, *Nergisî-Meşşakku'l-uşşâk (İnceleme-Metin)*, Salkımsöğüt Yay., Erzurum, 2009; Süleyman Çaldak, *Nergisî ve Nihâlistan'ı: (İnceleme-Metin)*, Kesit Yay., İstanbul, 2010.

Nergisî'nin ailesi hakkında çok fazla bilgi yoktur. Fakat babası Nergisîzâde Ahmed Efendi'nin İstanbul ve Balkan şehirlerinin birçoğunda kadılık yaptığı bilinmektedir.

İlk eğitimini Saraybosna'da tamamlayan Nergisî, İstanbul'a gelip Kâf-zâde Feyzullah Efendi'ye intisap etmiştir. Ondan mülazım olduktan sonra birkaç medresede müderris olarak çalışır. Sırasıyla Gabela, Mostar, Yenipazar, Elbasan, Banaluka ve Manastır kadılıklarındaki görevlerine devam eder. Bu görevlerde iken padişah IV. Murad'ın dikkatini çeker. Padişah da onu Revan seferine giderken orduya vakanüvis olarak atar. Fakat kısa bir süre sonra ordu İzmit'e yaklaşırken Gebze civarlarında bir bataklık içinde atından düşen Nergisî hayatını kaybeder. Mezarı hakkında Üsküdar, Gebze ve Eyüp'te olduğuna dair ihtilaflı rivayetler vardır.

Aşırı süslü nesirleri ile bilinen Nergisî'nin beş mesneviden oluşan bir de 'Hamse'si vardır. Bu hamse, *Nihâlistân* , *İksîr-i Saâdet*, *Meşakku'l- Uşşâk*, *Kanunu'r- Reşâd* ve *Gazavât-ı Müslime* adlı mesnevilerden oluşmaktadır.

Nergisî'nin mecmuamızda 2 adet gazeli mevcuttur.

Rahmî (d. 1514-1519 ö. 1575)³⁰

Rahmî Çelebi 16. Yüzyıl şairlerinden olup asıl adı kaynaklarda Pir Muhammed olarak geçer. Ailesi hakkında bilgi bulunmayan şairin Bursa'da doğduğu bilinmektedir. Tezkirelerde, genç yaşta tahsil hayatına başladığı ve ömrünü bu yolda harcadığı hakkında bilgiler mevcuttur.

Genç yaşta İstanbul'a gelen Rahmî, yazdığı şiirlerle ve güzelliğiyle dikkat çekmiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'nın sünnet düğününde sunduğu kaside ile Sultanın beğenisini kazanmış ve küçük yaşta şöhrete kavuşmuştur. Bu vesile ile Defterdar İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın himayesine girmiş fakat onların ölümü sonucu hamisiz kalarak hayatının geri kalanında pek çok sıkıntı çekmiştir.

³⁰ Sevim Birici, *Şâh u Gedâ (Şâh u Derviş) Mesnevileri ve Bursalı Rahmî'nin Şâh u Gedâ'sı*, Manas Yay., Elazığ, 2007; Gülgün Erişen, *Bursalı Rahmî ve Gül-i Sad-Berg'i*, Ankara Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990.

Bir dönem Celalzâde Salih Çelebi'den mülazemet almış ve daha sonra yirmi akçe karşılığında Bursa Yenişehir'i ne müderris olarak tayin olmuştur. Ayrıca nakkaşlık yaptığını da bildiğimiz Rahmî, 1575 yılında vefat etmiştir.

Rahmî'nin bir *Divan*'ı, *Yenişehir Şehrengizi*, *Gül-i Sâd-Berg* ve *Şâh u Gedâ* adlı mesnevileri gibi eserleri vardır.

Rahmî'nin mecmuamızda 2 adet gazeli bulunmaktadır.

Ubeydî (d. ? - ö. 1573)³¹

Asıl ismi Abdurrahman olan Ubeydî Edirnelidir. Nebi Halife adlı bir vaizin oğlu olduğu bilinmektedir. İstanbul'da medrese tahsili görürken Kanuni Sultan Süleyman'a sunduğu bir gazelle padişahın dikkatini çekmiş ve kendisine ulufe bağlanmıştır. Şeyhülislam Kadızade'den mülazım olduktan sonra kadılık mesleğine başlamıştır.

Edirneli Emrî'nin hemşehrisi ve aynı zamanda yakın dostu olan şair diğer şairler tarafından da beğenilen güçlü bir kalemdir. İnce ve zarif hayallerle süslü bir şiir dili vardır. Ayrıca Farsça muammalar ve gazeller yazmıştır. Tarih düşürmede de oldukça mahirdir.

Zağra ve Lofça'da kadılık yapmıştır. 1573 yılında vefat etmiştir. Mecmuamızda iki adet gazeli bulunmaktadır.

Şeyhülislam Yahya (d. 1552 - ö. 1644)³²

17. Yüzyıl Divan edebiyatının yetiştirdiği en büyük gazel şairlerinden biri olan ve üç defa şeyhülislamlık makamına gelen Yahya Efendi 1552 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir.

³¹ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî, Şem'î, Aşkî, İşretî*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1978; M. Şehabettin Ünlü, *Ubeydî-Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Mimar Sinan Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1991.

³² Lütfi Bayraktutan, *Şeyhülislam Yahyâ: Hayatı, edebi kişiliği, sanatı, eserleri ve divanından seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990; Hasan Kavruk, *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, MEB Yay., Ankara, 2001.

Son derece kültürlü bir aileden gelen Yahya Efendi'nin babası da III. Mehmed devri şeyhülislamlarındandı. İlk tahsilini de babasından gördü. Daha sonra Abdulcebbarzâde Derviş Mehmed Efendi'nin derslerine devam etti. 1586 yılında babasıyla hacca gitmiş, dönüşünde sırasıyla Atık Ali Paşa, Şehzade ve Üsküdar Valide Medreselerine müderris olmuştur. 1596'da Halep, 1597'de ise Şam kadılığına tayin edilmiştir. Daha sonra Mısır, İstanbul, Bursa ve Edirne kadılıklarında bulunmuş; 1604'te Anadolu, altı ay sonra ise Rumeli Kadılığına tayin edilmiştir. Bu görevde iken Sadrazam Derviş Paşa ile anlaşmazlığa düştüğü için görevinden ayrılmıştır. Derviş Paşa'nın idamından sonra 1609 yılında padişah tarafından ikinci defa Rumeli kadılığına getirilmiştir. 1622 yılında tekrar şeyhülisamlık makamına getirilmiştir. Kemankeş Ali Paşa'nın tahrikleriyle IV. Murad Yahya Efendi'yi 1623'te şeyhülisamlıktan azletmiştir. Ancak 1634'te üçüncü defa bu göreve getirilerek ölümüne kadar (1644) bu görevi sürdürmüştür.

Kendisini oldukça seven ve hatta ona 'Baba' diye hitap eden padişah IV. Murad'ın ölümünden sonra Sultan İbrahim'e de şeyhülisamlık yapmıştır. Fakat bu dönemde, IV. Murad tarafından gördüğü ilgiyi göremeyen Yahya Efendi, hastalanarak Şubat 1644'te vefat etmiştir.

93 yıl gibi oldukça uzun bir ömür süren Şeyhüislam Yahya Efendi, Divan edebiyatının da ustalarından biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle gazel tarzında söylediği şiirler oldukça zengin hayaller ve nükteler ile süslüdür. Bilinen tek eseri divanıdır. Macmuamızda da 2 adet gazeli bulunmaktadır.

Zâtî (d. 1471 - ö. 1546-47)³³

Zâtî 1471 yılında Balıkesir'de doğmuştur. Tezkirelerde ismi Satılmış olarak geçen şairin bazı gazellerinde isminin İvaz olarak geçtiği görülmektedir.

II. Bayezid zamanında İstanbul'a gelen şair burada medrese tahsili görmüş, nahiv ve remil okumuştur. Farsça'yı iyi bilmektedir. Kadılık için müracaat ettiyse de kulakları ağır işittiği için görev verilmemiştir. İstanbul'da iken devlet büyüklerine kasideler sunmuş, bunun sonunda da kendisine I. Selim tarafından Balıkesir'de iki köyün gelirleri tahsis edilmiştir.

³³ Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1970.

Ayrıca padişaha sunduğu kasideler ile de çeşitli mükafatlar almıştır. Hayatının büyük bölümünü bu ihsanlar vasıtasıyla geçiren şair, yaşlılığında Bayezid Camii avlusunda açtığı remilcilik (kum falı) dükkanında bu işle meşgul olarak geçimini sağlamıştır. Ayrıca dükkanı zamanının en önemli şiir mahfillerinden biri haline gelmiştir. Kendini göstermek ve şiirlerini Zâtî gibi tecrübeli bir şairin eleştiri potasından geçirmek isteyen gençler daima onun yanına koşmuş ve ondan öğütler almışlardır. Hatta Zâtî'nin bu dükkanda para karşılığı şiir yazdığı ve bunlarla da geçimine katkı sağladığı bilinmektedir.

Yaşadığı dönemde oldukça saygıdeğer bir isim olan şair, 1546-47 yıllarında Ramazan ayının sonlarında vefat etmiştir. Mezarı Edirnekapi'dadır. Elimizdeki mecmuada Zâtî'ye ait 2 gazel bulunmaktadır.

Hâverî (d. ? - ö. 1564-65)³⁴

Asıl adı Ali olan Hâverî, Manastırlıdır. Rumeli Kazaskeri Zeyrekzâde'den mülazım olmuştur. Karaferye müderrisliğine atanmıştır. Hocaları Çivizade ve Defterdar Bayram Çelebi kendisini himaye etmişlerdir. Onların vasıtasıyla devlet büyükleriyle tanışmış ve kendisine önemli vazifeler edinmiştir.

Harâbâtî bir kişiliğe sahip olan Hâverî'nin bu özelliği tezkirelerde yer almaktadır. O dönemde yazdığı şiirlerinde kullandığı mahlas 'Ali'dir.

Üsküp, Priştine ve Selanik kadılıklarında bulunan Hâverî, Karaferye kadılığında bulunduğu sırada 1564-65 yıllarında vefat etmiştir. Hâverî'nin mecmuamızda 2 gazeli bulunmaktadır.

³⁴ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI-XVII. Asıl Divan Şiiri* : Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sânî, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1978.

Nev'izâde Atâî (d. 1582 - ö. 1635)³⁵

Nev'izâde Atâî 1582 yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl ismi Atâullah'tır. Öğrenim hayatında önce kendisi gibi şair olan babası Nev'î Efendi'den, daha sonra Kafzâde Feyzullah ve Abdülhalim Efendi'den ders görmüştür. Babasının şair olması nedeniyle küçük yaşlardan itibaren edebiyat ve sanat sohbetlerine katılmıştır. Babasının 1599'da vefat etmesiyle on yedi yaşında yetim kalmış fakat devrin ileri gelenleri tarafından himaye edilmiştir.

Nev'izâde Atâî'nin ilk görevi 1605 yılında tayin edildiği İstanbul Canbaziye Medresesi'ndeki müderrisliktir. Bu görevi sırasında devlet büyüklerine kasideler sunan şair, 1608 yılında Lofça kadılığına atanır. 1610'de Babaeski kadılığına getirilir. 1616'da Varna kazasına, 1624'te Ruşçuk kazasına tayin edilir. Daha sonra İstanbul'a gelen şair, birkaç yerde daha kadılık görevinde bulunur. 1635 yılında İstanbul'da vefat eder. Şeyh Vefa türbesi avlusunda, babasının yanına defnedilir.

Nev'izâde Atâî'nin *Divan*'ının yanısıra, *Hamse*'si vardır. *Hamse*'yi oluşturan eserler şunlardır: *Sâkinâme*, *Nefhatü'l-ezhâr*, *Sohbetü'l-ebkâr*, *Heft Hân*, *Hilyetü'l-efkâr*. Bunların yanında bir divançe oluşturacak kadar hezliyyatı vardır. Ayrıca irili ufaklı mensur eserleri bulunmaktadır. Mecmuamızda da Atâî'nin bir gazeli, bir de müseddesi yer almaktadır.

Sâmî (d. ? - ö. 1733)³⁶

İsmi Mustafa olan şairin doğum tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Babası Hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûn'da Arpaeminliği yapmış olan Osman Efendi'dir. Bu sebeple şairin lakabı da Arpaeminizâde Sâmî'dir.

İyi bir eğitim alan Sâmî, babasının mesleği olan Hâcegânlığa girmiştir. Burada birçok üst düzey görev elde eden şair, en sonunda vakanüvisliğe kadar yükselmiştir(1730).

³⁵ Saadet Karaköse, *Nev'izâde Atâî Dîvânı : Kısmî Tahlil-Metin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1994.

³⁶ Kemal Kahramanoğlu, *Sâmî- Hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve Dîvân'ının tenkitli metni*, Selçuk Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1995.

Tuhfe-i Hattâtîn'de de ismi geçen şairin hat sanatında başarılı olduğu ve mevleviliğe mensup olduğu kayıtlıdır. 1730 yılında vakanüvisliğe tayin edilen şair, bu görevde üç yıl kaldıktan sonra 1733 yılında vefat etmiştir. Mürettep bir *Divan*'ı ve *Târih-i Vekâyî* adlı bir eseri vardır. Mecmuamızda Sâmi'nin bir gazeli yer almaktadır.

Nefî (d. 1572 - ö. 1635)³⁷

Asıl adı Ömer olan şair, 1572 yılında Erzurum'un Hasankale kazasında doğmuştur. İlk öğrenimini Hasankale'de yapmış, Daha sonra Erzurum'a gelerek öğrenimini devam ettirmiştir. Gençliğinde Arap ve Fars edebiyatlarıyla ilgilenen Nefî'nin bu yıllarda kaside ustaları olan Urfî ve Enverî'yi örnek aldığı, şiirindeki etkilerden anlaşılabilmektedir.

Nefî Erzurum'da öğrenimini sürdürürken şiirle de ilgilenmeye başlamıştır. İlk mahlası 'Zarrî'dir. Gelibolulu Âlî, onun şiirdeki kudretini görmüş ve bu genç şaire yararlı anlamına gelen 'Nefî' mahlasını vermiştir.

Şair babasının Kırım hanlarına olan yakınlığı vasıtasıyla Kuyucu Murad Paşa'ya tanıtılmıştır. Bu sayede İstanbul'a gelmesinin önü açılmış ve İstanbul'a gelerek Divân-ı Hümâyûn'da kalem katibi görevi verilmiştir.

İstanbul'a geldikten sonra padişaha kasideler sunan Nefî, onun iltifatını kazanmış ve himaye görmüştür. Nefî'nin Sultan Ahmed'e sekiz kaside yazdığını biliyoruz. Daha sonra tahta geçen Sultan Mustafa'ya kaside sunmamıştır. Sultan Mustafa'dan sonra tahta çıkan Genç Osman'a dört kaside sunmuş fakat asıl itibarını IV. Murad zamanında görmüştür.

Nefî'nin şairlikteki şöhreti gün geçtikçe artar. Hatta devrinin en büyük şairi olarak anılmaya başlanmıştı. Özellikle hiciv alanındaki şiirleri oldukça biliniyordu. Bu şöhret de beraberinde etrafındakilerin kıskançlığını getirir. Tam bu sıralarda padişah IV. Murad, Beşiktaş'taki köşkünde şairin 'Sihâm-ı Kazâ' adlı eserini okurken çok yakınına yıldırım isabet eder. Etrafındakiler bu olayı, şiirlerin uğursuzluğuna yorarlar. Bunun üzerine padişah, Nefî'yi çağırarak ondan bir daha hiciv yazmamasını emreder. Şairin ölümünü yine bu yazdığı

³⁷ Abdülkadir Karahan, *Nefî*, KTB Yay., Ankara, 1986; Haluk İpekten, *Nefî - Hayatı, sanatı, eserleri*, Akçağ Yay. Ankara, 1996.

hicivlerden biri hazırlar. Bayram Paşa için yazdığı bir hicviye sonucu 27 Ocak 1635'te boğdurulur ve Sarayburnu'ndan denize atılır.

Klasik edebiyatımızın en büyük hiciv şairi olarak kabul edilen Nef'î'nin bilinen 3 eseri vardır. Bunlar; *Türkçe Divan*, *Farsça Divan* ve *Sihâm-ı Kazâ*'dır. Nef'î'nin mecmuamızda bir adet gazeli bulunmaktadır.

Emrî (d. ? - ö. 1575)³⁸

Asıl adı Emrullah'tır. Edirne'de doğup büyüdüğü tüm kaynaklarca sabittir. Doğum tarihi ve ailesi hakkında bir bilginin bulunmadığı Emrî'nin tahsil hayatı hakkında da kaynaklarda çok fazla bilgi yoktur. Ancak yazdığı şiirlerin niteliğinden ve zamanında Edirneli şairler arasında ‘‘Emîrû’s-şuarâ’’ olarak bilinmesinden dolayı iyi bir eğitim aldığı söylenebilir.

Emrî katiplik vazifesi ile meşgul olduktan sonra Hasan Çelebi'nin anlattığına göre Kınalızâde Ali Çelebi'nin Edirne kadısı olmasından sonra onun himayesi ile Yıldırım Bayezid Medresesi'nin tevliyet hizmetinde bulunmuştur. Tezkirelerden öğrendiğimize göre, şair, hayatını Edirne ve İstanbul arasında tevliyet vazifesi ile geçirmiştir. Bu vazifelerde yükselmemesinin sebebi olarak da yüksek rütbeli memurların himayesine girmeyi reddetmesi olarak gösterilmiştir. Buna bağlı olarak hayatı boyunca maddi yoksunluklara katlanmak zorunda kalmıştır.

Hayatının son demlerinde şuurunu kaybettiği ve aklına ‘‘ihtilâl’’ geldiği belirtilmektedir. Emrî 1575 yılında vefat etmiştir.

Muamma alanında Divan edebiyatının en önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilen Emrî'nin günümüze kadar ulaşan eserleri arasında bu muammaları ve *Divan*'ı vardır. Emrî'nin mecmuamızda bir adet gazeli bulunmaktadır.

³⁸ M. A. Yekta Saraç, *Emrî Dîvânı*, Eren Yay., Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2002.

Hüdâyî (d. ? - ö. 1584)³⁹

Hüdâyî'nin asıl adı Mustafa Hüdâyî Çelebi'dir. 16. yüzyıl şairlerinden olup musikî ve Farsça bilgisi de üst seviyededir.

Sesi güzel olduğundan dolayı Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan'ın adını taşıyan Haseki Hürrem Sultan Camii'ne müezzin olmuştur. 1584 yılında vefat eden şair, Edirnekapı mezarlığında medfundur.

Hüdâyî'nin mecmuada bir adet gazeli vardır.

Şem'î (d. ? - ö. 1529-30)⁴⁰

Üsküp yakınlarında Prizren kasabasında doğan şairin asıl ismi hakkında bir bilgi yoktur. Prizren'den önce Edirne'ye, oradan da İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Pîrî Paşa'nın himayesine girmiştir. Hayatı boyunca maddi açıdan sıkıntı çekmiştir.

Şem'î'nin tarikat ehli bir şair olduğu, Şeyh Muslihüddin Zaviyesi'nde şeyh olduğu bilinmektedir. Bedenen zayıf bir yapıda olduğunu kaynaklar söylemektedirler. Sicill-i Osmânî ölüm tarihini 1524-25 olarak verirken, Riyâzî tezkiresi ise vefat tarihini 1529-30 olarak vermektedir. İstanbul'da medfundur.

2.5. Mecmuanın Metnini Kurarken İzlenilen Yöntem

Mecmuayı transkripsiyon alfabesiyle latin harflerine aktardıktan sonra şiirlerin sahibi olan şairlerin listesini hazırladık. Daha sonra bu şairlerin yayımlanmış divanlarına, yoksa, şiirlerinin yer aldığı diğer eserleri tespit ettik. Mecmuada yer alan şairlerin birçoğunun şiirleri

³⁹ Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm (16.yy) ve Divanı İnceleme-Tenkitli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2007.

⁴⁰ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asıl Divan Şiiri : Ubeydî, Aşkî, Şem'î, İşretî*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1978.

ilmi çalışmalara konu olduğundan bu şiirlere erişme noktasında sadece birkaç şairde güçlük yaşadık. Bu şairlerin mecmuamızda geçen ve divanlarında yer almayan şiirleri transkribe metnin dipnotlarında gösterdik. Ayrıca kelime ve hece noktasında var olan farklılıkları da bu dipnotlarda belirtmeyi ihmal etmedik.

Metni kurarken karşılaştığımız kelime ve hece farklılıklarında, mecmuanın özgünlüğünü korumak adına mecmuadaki şeklini esas alarak çalışmamıza dahil ettik. Mecmuada silindiği için okunamayan yerleri (...) şeklinde göstermeyi uygun bulduk. Ayrıca mısra sonlarında yazılmayan redifleri ve eksik gördüğümüz ibareleri [] şeklinde belirttik. Ayrıca Farsça yazılmış olan beyitleri de transkripsiyon alfabesine bağlı kalarak aktardık.

Divanı ele geçmemiş ya da henüz ilmi bir araştırmaya tabi tutulmamış şairlerin mecmuamızda geçen şiirlerinin matla beyitleri aşağıdaki gibidir:

Siyeh alasla řehā Kā[‘] be-i [‘]ulyāsın sen

řeb-i deycūrda yāhūd ne ġarrāsın sen

(Vālī 94/67a)

Yüzüne gl desem gülşende dilber benden āl añlar

Haā edip hilāl ebrū desem eėri hayāl añlar

(řemsī 193/92b)

Dehenden āh u gözden olmadı ġn-ı ciğer peydā

Derūnum āteřinden oldu dd-ı pür-řerer peydā

(Fevrī 194/92b)

Gel ey řehbāz-ı dil ġākī şafesden [‘]azm-i pervāz et

Fezā-yı lā-mekān seyrine [‘]Anķā-veş ser-āėāz et

(Fevrî 195/93a)

Dilâ dâğ-ı cefâdur mihri dehr-i pür-fitenden geç

Mekānuñ ‘ âlem-i ‘ aşk eyle bu deyr-i köhenden geç

(Fevrî 196/93a)

Ey şeh-süvâr-ı tevsen-i eflāk-i fażl u cūd

Kim toludur şahîl-i semendünle şeş cihāt

(Hâverî 277/113b)

Sihr-ile diller alır her dem o çeşm-i sâhîr

Gün gibi ‘ âruzını eyledüğince zâhir

(Sırrî 308/121b)

Câdu gözüñ füsûnda olmasa ‘ ayn-ı sâhîr

Yağdurmaz-ıdı dâ’im bārân-ı tîr o kâfir

(Gubârî 309/121b)

Göñül mülküne geldikçe hayālün şâhı gamlarla

Aña karşı çıkıp ‘ izzet eder âhum ‘ alemlerle

(Nâlî 310/122a)

Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşānum nice demlerle

Gel ey nûr-ı başar merdümlük et demler kademlerle

(Hâverî 311/122a)

Nâzır olursa kaçma saña ‘ âlemün gözü

Görmez perîyi çünki benî-Âdemüñ gözü

(Sırrî 313/122b)

Hem-ser geçinir kıddüñe serv-i çemeni gör

Hem-sāye geçer kıametüñe nārveni gör

(Sırrî 314/122b)

2.6. Mecmuanın Edebi Açıdan Değerlendirmesi

Şiir mecmuaları derleme türü bir eser olup, hem derleyicinin hem de o dönemdeki hedef okuyucu kitlesinin edebi zevki hakkında önemli ipuçları verir. Bir mecmuanın barındırdığı şiirlerin konu olarak mahiyeti, bu antolojinin bir bakıma yazılma amacını da aksettirmektedir. Söz gelimi tasavvufi şiirlerin yoğun olduğu bir mecmuadan çıkarım yapabileceğimiz iki nokta vardır. Böyle bir şiir mecmuasını derleyen, tasavvufi bir yöne temayülü olduğu sonucunun yanında hedef kitlenin de bu meşrepten olabileceği düşünülebilir.

Ele aldığımız şiir mecmuası da bize bu noktada bazı ipuçları vermektedir. Mecmuanın derlendiği yüzyılı, kesin bir tarih veremesek de 17. yüzyılın sonu ya da 18. yüzyılın başı olarak tahmin ediyoruz. Bu dönemde Osmanlı Devleti siyasi açıdan eski ihtişamını kaybetmiş gözüксе de Klasik Türk şiiri gelişimini devam ettirmiştir. Siyasi çalkantıların edebiyata aksetmesi zaman almış, mecmuanın yazıldığı dönem olan 17. yüzyılın sonundan Lale Devri'ne kadar geçen sürede büyük şair yetişmemiştir.⁴¹ İşte bu dönemde kaleme alınmış mecmuamızda var olan şiirler yüksek oranda 16. Yüzyıl şairlerine aittir. Bu durum, mecmuanın, bir yüzyıl öncesinin önde gelen şairlerinin şiirlerini barındırması nedeniyle nostaljik bir derleme olarak nitelendirilmesi görüşünü akla getirir.

16. yüzyılın edebi zevkinin bir yansıması olarak aşk imgesi, mecmuamızda en önemli yeri kaplamaktadır. Var olan gazellerin çok büyük bir bölümünün aşk konusunu incelemesi, burada bize hem şairin estetik zevki hakkında, hem de okuyucu kitlenin veya o dönemki edebi ortamın temayülü hakkında ipucu verir. Mecmuanın,

⁴¹ Mustafa İsen-Osman Horata-Muhsin Macit-Filiz Kılıç-İ. Hakkı Aksoyak, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay., s. 113, Ankara, 2006.

Bir nev-nihâle mâilem gülzâra etmem ser-fürû

Seylâb-ı eşküm vâ-iken enhâra etmem ser-fürû

beytiyle başlaması, mürettibin mecmuasını derlerken hangi tür şiirlere ağırlık vereceği açısından önemlidir. Şairini bilmediğimiz bu beytin, mürettibe ait olabileceği hususunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

Gazellerin şairlerine göre dağılımlarına baktığımızda en büyük payı hiç kuşkusuz Bâkî almaktadır. Mecmuada yer alan toplam 289 gazelin 134'ü Bâkî'ye aittir. Bu durum mürettibin Bâkî'yi edebi açıdan ne kadar beğendiğine işaret etmektedir. Ayrıca Bâkî'nin Klasik Türk edebiyatındaki yeri de bu dağılımda oldukça etkilidir. Divan şiiri dendiği zaman ilk akla gelen birkaç şairden biri olan Bâkî'nin, hem kendi devrinde hem de daha sonraki devirlerde çokça okunması ve beğenilmesi de bu noktada önemlidir. Bu durum mecmua derlenirken hedef kitle olan okuyucunun isteklerine cevap verme amacı olarak da değerlendirilebilir. Okuyucu kitlenin beğenileri ve şairlerin edebiyat dünyasındaki konumları ile bu şairlerin mecmuadaki şiir dağılımları arasındaki bazı çelişkiler de mevcuttur. Önemi gözardı edilemeyecek Nef'î'nin sadece tek bir gazelinin bulunması, bunun yanında ismi daha az duyulmuş şairlerin çok daha fazla sayıda şiirlerinin mevcut olması, derleyicinin kişisel zevkini, hedef kitlenin isteklerinden bir adım önde tuttuğunu göstermektedir.

Mecmuadaki şiirlerin dağılımında gazelden sonra kasideler gelmektedir. Tespit ettiğimiz 24 kasidenin 10'u Ümîdî'ye, 9'u Bâkî'ye, 5'i ise Figânî'ye aittir. Kasideler mecmuanın düzeni bakımından arka arkaya dizilmiş gözükmemektedir. Aynı şaire ait kasideler de aynı şekilde düzenlenmiştir. Ancak bazı beyitlerin ve gazellerin de bu kasideler arasına girdiğini görmekteyiz. Buradan, mürettibin kesin bir düzene bağlı kalmadığı sonucunu çıkartabiliyoruz.

Kasideler yazıldıkları dönem itibarıyla 16. Yüzyıla aittir. Genellikle Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim zamanında yazılmış bu kasidelerde ortak konu devlet büyüklerini övmeye üzerinedir. Bâkî'nin kasidelerinin hep bu minvalde olduğunu söylemeliyiz. Kanuni Sultan Süleyman'a çeşitli vesilelerle takdim ettiği kasidelerin yanında diğer devlet büyüklerine yazdığı kasideler de vardır. Ayrıca II. Selim'in tahta çıkışı nedeniyle yazdığı 'cülûsiyye'ye de mecmuamızda rastlıyoruz. Ümîdî'nin kasideleri de Bâkî ile aynı dönemde yaşamış devlet büyüklerine yazılmıştır. Figânî'nin kasidelerinde de aynı durum göze çarparken, dönem olarak Bâkî ve Ümîdî'den biraz eskidir.

Mecmuada gazeller ve kasideler haricinde bir de müseddes yer almaktadır. Nev'izâde Atâ'i'nin olan bu müseddes mecmuada örneğinin tek olması nedeniyle dikkat çekicidir. Ortak beyti

Çande bir ğam yârsız kalsa benimle yâr olur

Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña gam-ı 'âr olur

olan mütekerrir müseddes, mürettibin halet-i ruhiyesini yansıtmaları açısından önemlidir.

Mecmuaların edebiyat araştırmaları açısından birçok önemli noktada araştırmacılara yol gösterdiğini, metin neşri konusunda belli bir öneme sahip olduğundan bahsetmiştik. Mecmuaların, divanı elde olmayan şairlerin şiirlerinin ortaya çıkarılmasındaki rolü çok önemlidir. Mecmuamızda da divanı elde olmayan veya ilmi bir çalışmaya tabi tutulmamış şairlerin şiirlerine rastladık. Örneğin Sırrî, Fevrî, Hâverî ve Gubârî'nin çalışılmış bir divanına rastlamadık. Ayrıca nesir alanında önemli bir isim olan Nergisî'nin, divan sahibi olmadığını biliyoruz. Ayrıca Şemsî, Vâlî ve Nâlî'nin divanlarında, mecmuamızda yer alan şiirlerine rastlamadık. Bu durumda karşımıza iki ihtimal çıkmaktadır. Sonuç olarak, ya bu şairlerin yeni şiirlerine tesadüf etmiş olduk ya da aynı mahlaslı başka şairlerin şiirlerini mecmuamızda görmüş olduk. Bu iki durumu kesinleştirmenin mümkün olmadığı durumlarda bu şairlerin kısa biyografisini yazmamayı uygun bulduk.

Ayrıca mecmuada Bâkî'nin,

Zahmından irişürse baña dōstlar ölüm

Yoluñda koñ o gözleri cellâdımın ölüm

(Bâkî 152/82a)

matlı gazeline çalışılmış divanların hiçbirinde rastlamadık. Çalışmamızın muhtemelen gün ışığına çıkardığı en önemli verilerden bir tanesi de bu olmuştur. Ayrıca Ulvî'nin mecmuamızdaki 26 gazelinden 13 tanesine divanda tesadüf edilmemiştir. Ümîdî'nin,

Gerden ü gūşuna dağup zer ü gevher hâtem

Kendüye verdi bugün zînet ü zîver hâtem

(Ümîdî 30/34b)

matlı kasidesinin mecmuamızda yer alan nesip bölümü, divanda mevcut değildir.

Mecmuanın şair kadrosu içerisinde en erken doğan Zâtî (ö. 1471), en geç öleni ise Sâmi (ö. 1733)'dir. Mecmuaya konu olan şiirler bu kronoloji arasında sıralanırken, ağırlık olarak 16. yüzyılın İstanbul'undan önemli şairler tarafından yazıldıkları tespit edilmiştir. Bu açıdan mecmuanın bize 1500'lerin İstanbul'undan kesitler sunduğunu söylememiz yanlış olmaz. Divan şiiri geleneği çerçevesinde her zaman en önemli metafor olarak karşımıza çıkan 'aşk', 16. yüzyıl İstanbul'undaki yansımasını bize aksettirir. Devrin şiir zevkinin de önemli bir noktasını oluşturan bu konu, açık bir şekilde mecmuada karşımıza çıkar. Ayrıca bu konunun, mecmuada, o devrin en önemli şairleri tarafından yazılmış şiirlerle karşımıza çıkması, mürettibin mecmuayı derlerken edebi açıdan davrandığı titiz tutumu bize göstermektedir.

3. MECMUA-İ EŞ'ÂR (TRANSKRİPSİYONLU METİN)

1b

1⁴²

Beyit

Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün

- 1 Bir nev-nihâle mâ 'ilem gülzâra etmem ser-fürû
Seylâb-ı eşküm vâ-iken enhâra etmem ser-fürû

2a

2⁴³

Gazel-i Nergisî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Vücûd-ı zâruma kıydım ğamum nihân ederek
Bulam mı çâre 'aceb derdümi 'ayân ederek
- 2 Unutduram gibi dünyâyâ vaç'a-i Nûhu
Bu hâlet-ile gözüm yâşını revân ederek
- 3 Saña teraḥḥum eder kimse yok ta'b çekme
Gerekse dehri gönül biñ tolaş fiğân ederek
- 4 Ne deñlü ḥāk-nişîn olsa gâh olur 'âşık
Firâz-ı 'arşa çıkar ay nerd-bân ederek
- 5 Belâ-keşân-ı muḥabbetle tırma âh deriz
Dil-i ḥazînimizi eğleriz duḥân ederek

⁴² Şairi bilinmeyen beyit.

⁴³ Yayımlanmış bir divanı olmayan Nergisî'nin mesnevilerinde bu şiire rastlamadık.

- 6 Zamân gele yine ‘ıyş u şafāya başlayavuz
Simât-ı ‘ işreti gül gibi der-meyân ederek

Derkenâr

- 7 Murād ‘ arz-ı ‘ubūdiyyet ise Nergisîyâ
Rikâb-ı yâre yüz ur şi‘ rûn armağan ederek

2b

3⁴⁴

Gazel-i Nergisî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Yanardı nâr-ı ğamla cism-i şad-pârem habâb-âsâ
Eğer sakķā-yı cismüm dökmeyeydi eşküm âb-âsâ
- 2 Tokundukça hayâl-i ebruvânîñ rişte-i câna
Keş-â-keşden figân eyler dil-i zârum rebâb-âsâ
- 3 Yanînda ‘ aşķ ile âh eyledikçe tîr tutar zülfüñ
Niçün böyle havadan nem kıpar âfet seķâb-âsâ
- 4 Çekilmez şehd-i la‘ lûnden süveydâ-yı dil-i ‘ aşık
Ne deñlü men‘ olunsa cân atar yine zübâb-âsâ
- 5 Ne ma‘ nîler ne sözler mündericdür şafha-i dilde
Eğer ki şûret-i zâhirde hâmuşum kitâb-âsâ

⁴⁴Yayımlanmış bir divanı bulunmayan Nergisî’nin mesnevilerinde bu şiire rastlamadık.

- 6 Gezer elden ele ey Nergisî sâgar gibi şi‘ riñ
Neşât-efzâ olur mazmûnu yârâna şarâb-âsâ

3a

4⁴⁵

Gazel-i Figânî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Vâdî-i ğamda benim Mecnûn gibi nâ-şâd olan
Bî-sütûn-ı ğamda dil tıflı durur Ferhâd [olan]
- 2 Vâmık u Ferhâd ü Mecnûn ancak añlar hâlûmî⁴⁶
Bilir üstâduñ cihânda kıadrûmî üstâd [olan]
- 3 Mescid olmaz-ise zâhid hâtıra meyhâne lîk⁴⁷
Neylesün n’itsün cenâb-ı dil-rübâdan yâd [olan]
- 4 Câm-ı mey tesbîhüm meyhânedür Beytû ‘l-Ĥarâm⁴⁸
Nâm-ı dil-berdür zebânumda heman evrâd olan
- 5 Ey Figânîye naşîhat eyleyen gel fârîğ ol
Pîr pendin eslemez rüsvâ-yı mâder-zâd olan

3b

⁴⁵ F.D., s. 94.

⁴⁶ 2a hâlûmî: derdümü D.

⁴⁷ 3a hâtıra meyhâne lîk: ĥazîrûn meyhânedür D.

⁴⁸ 4a Ĥarâm: ĥarem D.

5⁴⁹

Gazel

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Endüh u ğuşşa hâtırımuñ yâr-i ğârıdur
Mülk-i neşâţ gönlüme ğurbet diyârıdur
- 2 Tıfl-ı dil-i belâ-zede dâ'im hâtırdadur
Zîrâ Mısırî baħr-i melâhat kenârıdur
- 3 Nağd-i dilin kerkese şaķın çeşm-i yârdan
Bir dūr durur ki hep müjeler yerde dāmıdur
- 4 Bir bî-dilim ki dāne-i kūh-ı muħtesim
Kaysuñ meķri Kūh-Kenūñ reh-güzārıdur
- 5 Kaldı ğam-ı muħabbet elinde zemīn-i dil
Sīm-i sirişk virdüĝi Hâķ qarārıdur

4a

6⁵⁰

Gazel-i Rahmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâ' fđan künc-i belâda kim dil-i şeydâ yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nâ-peydâ yatur

⁴⁹ Şairi bilinmeyen gazel.

⁵⁰ R.D., s. 169.

- 2 Cūşa gelse kim ḥabābıdur rūsūm-ı kâ'inât
‘Āşqdur nāmı feżā-yı dilde bir deryā yatur
- 3 Var fenā deştin temāşā et⁵¹ açıp ‘ibret gözün
Nice İskender turāb olmuş nice Dārā yatur
- 4 Pâyınuñ ḥārın çıkarmış sūzen-i müjgān-ıla
Deştde Mecnūn ki görmüş⁵² nāḡa-yı Leylā yatur
- 5 Şāh-ı ‘ālem gelse⁵³ çekmez pâyını dāmānuna
Kūnc-i istiğnāda Raḥmī şöyle bī-pervā [yatur]

4b

7⁵⁴

Gazel-i Ubeydî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çār-sū-yı ‘aşḡa girmiş bir bölük rüsvālarız
Āhlarla na‘ralarla ālemi arālarız
- 2 Zāhidā luṭf et bize añma riyyāzet kūşesin
Biz müdām iḡer yürür rind-i ḡadeḡ-peymālarız
- 3 Bu toḡūz peymānesi ḡarḡıñ ne cüz'îdür⁵⁵ ki biz
‘Ālemi bir cāma ḡoyup nūş eder şeydālarız

⁵¹ 3a et: eyle D.

⁵² 4b görmüş: görince D.

⁵³ 5a gelse: geḡe D.

⁵⁴ Ub.D., s. 93.

⁵⁵ 3a cüz'îdür: cüzvîdür. D.

- 4 Kaşr-ı ‘işret tahtımız oldu kadehler təcımız
Biz bu ‘âlem bezm-gâhında ‘aceb Dârâlarız
- 5 Ey Ubeydî ‘aynımızda meyden artık nesne yok
Biz baş açık yalıñ ayak mest-i bî-pervâlarız

5a

8⁵⁶

Gazel-i Şeyhülislam Yahyâ

Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’ilün

- 1 Etmeseydim⁵⁷ girye ğam-fersūd derdim bādeye
Kılmasam âh âteş-i bî-dūd derdim bādeye
- 2 Olmasa bā‘ iş lebi şîrîni yâri emmeğe
Bir şarâb-ı telh-i zehr-âlūd derdim bādeye
- 3 ‘Aks-i ruhsârîñla mir’ât-ı Sikender dediler
Benim⁵⁸ Halîlim âteş-i Nemrūd derdim bādeye
- 4 Yâr sâķî olsa derdim meclise devr-i kamer
Câm şunsa kevkeb-i mes‘ūd derdim bādeye
- 5 Duĥter-i rez deyü tavşîf ettiler Yahyâ meyi
Ben olaydım⁵⁹ şâhid-i maķşūd derdim bādeye

⁵⁶ Şy.D., s.370.

⁵⁷ 1a etmeseydim: itmeyeydüm D.

⁵⁸ 3b benim: ben D.

⁵⁹ 5b ben olaydım: diyeydüm D.

Gazel-i Nev'izâde Atâi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yâr severe merhem-i bihbûd derdim bâdeye
Bûse verse kimyâ-yı cûd derdim bâdeye
- 2 Sâgârı güllerle zeyn olmuş göreydim sâķiyyâ
Şişe içre âb-ı reng-âlûd derdim bâdeye
- 3 Dilberiñ nerm eylese baña dil-i pûlâdını
Şüphesiz ben mû' ciz-i Dâvûd derdim bâdeye
- 4 Zemm eder nâşih deyü deryâlara dökmek neden
Ben bulaydım gevher-i maķşûd derdim bâdeye
- 5 Şöyle teng etdi ' Aţâi berg-i ' ayşî rûzgâr
La' l-i yâri görmesem nâ-bûd derdim bâdeye

Gazel-i Şeyhülislam Yahyâ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül zülfündeki her bir şikenden nâ-ümîd olmaz
Bu⁶² sevdâlar anı seyyâh-ı Çîn etmek ba' id olmaz

⁶⁰ Na.D., Gazel nu. 213.⁶¹ Şy.D., s. 172.⁶² 1b Bu: O D.

- 2 Zebân-ı hâl u gûş-ı cân-ile⁶³ der-kârdur her şeb
Denilmez şem⁶⁴ ile pervânede⁶⁴ güft ü şinîd olmaz
- 3 Metâ⁶⁵ in ‘ âkıbet hiçe şatar⁶⁵ sūda-ger-i ‘ aşkıñ
Bu bâzâr-ı belâdur bunda bey⁶⁶ men-yezîd olmaz
- 4 Nice nev-rûz u ‘ ıyda erişdim anı bildim kim⁶⁶
Firâkun gibi rûze rûz-ı vaşluñ gibi ‘ ıyd [olmaz]
- 5 Gül-i ra⁶⁷ nâ figân-ı bülbül-i nâ-şadı⁶⁷ gûş etmez
Ne deñlü âh u figân eylese Yahyâ müfîd olmaz⁶⁸

6b

11⁶⁹

Müseddes-i Nev’izâde Atâî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

I

Eyleyip hicrûñ beni hem-ğâl-i Kays u Kûh-ken
Gerçi olmuştur bezm⁷⁰ peygüle-i derd ü mihen
Herkesiñ hâlince⁷¹ var eylencesi ey sîm-ten
Künc-i mihnetde beni tenhâ mı şandıñ şimdi sen

⁶³ 2a cân-ile: cânları D.

⁶⁴ 2b Denilmez şem⁶⁴ ile pervânede: Dimen pervânesi ile şemden D.

⁶⁵ 3a ‘ âkıbet hiçe şatar: hiçe şatar ‘ âkıbet D.

⁶⁶ 4a Nice nevrûz-ı ‘ ıyda erişdim anı bildim kim: Hezâran ruze vü ‘ ıyda erişdüm anı bildim kim D.

⁶⁷ 5a bülbül-i nâ-şadı: bülbül-i şeydâyı D.

⁶⁸ 5b Ne deñlü âhu figân eylese Yahyâ müfîd olmaz: Hezâran nâle vü feryâd eder Yahyâ müfîd olmaz D.

⁶⁹ Na.D., Müseddes nu. 5. Atâî’nin divanında yer alan bu mütekerrir müseddesin ilk 3 bendi mecmuamızda yer almamaktadır.

⁷⁰ 1b bezm: yirüm D.

⁷¹ 1c hâlince: göñlünce D.

Çande bir ğam [yârsız ıalsa benimle yâr olur
Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña gam-ı'âr olur]

II

Çıksam eflâke eğer âh-ı şerer-bârım gibi
Zîr-i hâke girsem eşk-i çeşm-i hûn-bârım gibi
Bulur elbette yine baht-ı siyeh-kârım gibi
Çam-güsârım hem-demim yârim vefâ-dârım gibi
Çande bir ğam [yârsız ıalsa benimle yâr olur
Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña gam-ı'âr olur]

Derkenâr

III

Mübtelâ-yı ' aşq olaldan hâtır-ı âşufte-hâl
Deşt-i vahşetdür ' Aţâî menzîlim Mecnûn-mişâl
' Uzlet etmiş-iken cihânda kıılmağa def' -i melâl
Çuşşa vü ğamdan yine kırtulmağa yokdur mecâl

7a

12⁷²

Gazel-i Sâmi

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Libâsı neyler olunca tenâsüb-i ' azâ
Yerinde dilberin⁷³ esbâb-ı hüsnü ser-tâ-pâ
- 2 Kıyâma gelse hırâm eylese kıyâmet olur
Anı görüñ hele tursun o kâmet-i bâlâ

⁷² S.D., s. 304.

⁷³ 1b dilberin: cümleten D.

- 3 Şikâr olur şanur eller baña ol âhūyu
Raķīb-i seg eder ammā ki anı hep peydā
- 4 Revān olursa n'ola hāk-i pāyīña sīm-i sirişk
Ayağıña seniñ ey serv-ķad aķar dünyā
- 5 Arayı tīg-i zebān faşl eder yine⁷⁴ Sāmī
Kılıcla söyleşiriz ġāfil olmasın a' dā

7b

13⁷⁵

Gazel-i Nef'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Āşıkā ta' n etmek olmaz mübtelādur neylesin
Ademe mihr ü muħabbet bir belādur neylesin
- 2 Göñlü dilberden kesilmezse 'aceb mi 'āşıkıñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşinādur neylesin
- 3 N'ola ta' yīn etse zabt-ı mülk-i hüsñü ġamzeye
Zülfi bir āşufte-i ser der-hevādur neylesin
- 4 Zülfüne ķalsa perişān eylemezdi dilleri
Anı da taħrīk iden bād-ı şabādur neylesin

⁷⁴ 5a Arayı tīg-i zebān faşl eder Sāmī: Tiğ-i kalem ķat' edermiş ey Sāmī D.

⁷⁵ Nf.D., Gazel nu. 91. Divanda olan
N'ola olsa mużtarib hāl-i dil-i 'uşşāķdan
Sīnesi āyine-i 'ālem-nümādur neylesin
beyti mecmuamızda yoktur.

- 5 Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dilbere
Ta' b-ı şūhı dāma düşmez bir hümādur neylesin

8a

14⁷⁶

Gazel-i Bâkî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Bezm-i şafā vü reşh-i cām bu zemzem olmuş ol maķām
Meyhāneler Beytū'l-Ḥarām pır-i muġān şeyhū'l-ḥarem
- 2 Müşġin nesīm oldu hevā ' anber-şemīm oldu şabā
Gülzāra gelse ġālibā urmaz Ḥotenden nāfe dem
- 3 Bād-ı seḥerden ḥoş-nesīm ḥulķ-ı ḥüdāvend-i kerīm
Sultān-ı ' ādil Ḥān Selīm şāhenşeh-i şāhib-kerem
- 4 Keyḥüsrev ü Cemşid-fer Cemşid ü Keyḥüsrev-güher
Dārā-yı İskender-zafer İskender-i Dārā ḥaşem

Derkenâr

- 5 Şāḥ-ı muraşsa' cāmdur sākî-i sīm-endāmdur
' Iyş-ı mey-i gül-fāmdur rāḥat-resān-ı rûḥ-ı Cem
- 6 Ḥāmuşluk senden ' aceb tab' uñ müselleḡ tıtdı hep
Siḥr-āferinān-ı ' Arab pākize ġüyān-ı ' Acem

⁷⁶ B.D., s. 215.

- 7 ‘İyş u tana‘um vaḳtidür sâz u terennüm vaḳtidür
Bâḳî tekellüm vaḳtidür güftâre sa‘y et lâ-cerem

8b

15⁷⁷

Kasîde-i Bâkî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Etdi şehri şeref-i maḳdem-i sulṭân-ı cihân
Reşk-i baḡ-ı irem ü ğayret-i gülzâr-ı cinân
- 2 Şâd-mân oldu bugün devr-i kühen-sâl yine
Vuşlat-ı Yûsuf ile niteki pîr-i Ken‘ân
- 3 Rûşen oldu açılıp dîde-i Ya‘ḳûb-ı emel
Demidür menzil-i ‘işret ola Beytû’l-ḥazân⁷⁸
- 4 Ol zamân erdi ki biñ nâz-ile ⁷⁹ṭāvûs-ı neşât
İde şahın-ı ḥarem-i baḡ-ı cihânda cevân
- 5 Mehçe-i râyet-i manşûr-ı cihân-efrûzu
Maṭla‘-ı şubḥ-ı zaferden yine oldu tâbân

Derkenâr

⁷⁷ B.D., s. 5. Mecmuaya bu kasideye ait olan ve divanda bulunan 39 ila 58. beyitler arası alınmamıştır.

⁷⁸ 3b ḥazân: aḥzân D.

⁷⁹ 4a biñ-nâz ile: şevḳ ile D.

- 6 Umarız kim buluna Ka‘be-i maḳṣūda vüṣūl
Geçdi çün devlet ile yerli yerine erkân
- 7 Devlet iḳbāl kılıp eyledi ṭālī‘-i yâri
Hâşılı üstümüze döndü sipihr-i gerdân
- 8 Nice dem derd-ile dem-beste ḳalıp lâle-şıfat⁸⁰
Bağrımız delmiş-idi miḥnet-i ḥâr-ı hicrân
- 9 Hâmdü li ‘İllah ki vişâl-i şeb-i ferḥunde ḥıṣâl
Ḳalbimiz açdı yine nite ki verd-i ḥandân
- 9a
- 10 Güher-i kân-ı kerem naḳd-i ḥayât-ı ‘âlem
Rûḥdur cismi cihân milketine ḥükmü revân
- 11 Hâfız-ı dîn-i ḳavî ḥāmî-i şer‘-i Nebevî
Ṭâyi‘-i emr-i Ḥüdâ ṭâbi‘-i naşş-ı Ḳur‘ân
- 12 Hüsrev-i Cem-‘ azimet dâver-i Hâḳân-saṭvet
Belki eñ kem ḳulu Cem ‘abd-i ḥaḳîri Hâḳân
- 13 Dâver-i devr-i zamân Şâh Süleymân ol kim
Yüz sürer pâ-yı semendine yine mülûk-i devrân
- Derkenâr
- 14 Şâh-ı Cemşîd-ḥaşem Hüsrev-i ḥurşîd-‘âlem
Ser-i serdâr-ı ser-efrâz-ı Selâṭin-i cihân⁸¹

⁸⁰ 8a lâle- şıfat: gonca-şıfat D.

15 Seng-i⁸² rāhı güher-ı tāt-ı Selātin-i zamān
Ayağı toprağıdur sürme-i ‘ayn-ı a‘yān

16 Tāt-dārān-ı cihān sāye-niṣ̄n-i ‘alemi
Ser-firāzān-ı memālik yoluna ser-bāzān

17 Güher-i tātı ziyāası-ile memālik rūṣen
Ḥancer-i ‘adli cilāsı-ile cihān pür-leme‘ān

18 Ḥarem-i ḳadrine bir günbed-i zer-kār felek
Aña bir ṭāḳ-ı muraṣṣa‘ kemer-i kāh-keṣān

9b

19 Āteṣ-i ṣu‘le-i ṣemṣīr-i cihān-tābından
Küfr ü ilḥād kütüb-ḥānesi oldu sūzān

20 Tāt-dār başına teg ola tāt-ı Dārā
Ḥidmet-i ḥāk-i derün bilmez-ise rif‘at-i ṣān

21 Felek-i saltānatuñ seb‘a-yı seyyāresidür
Kām-kāra o yedi ser-‘alem-i nūr-feṣān⁸³

22 Eyledi leṣker-i manṣūruñ o bayraḳlar ile
Vādī-i nuṣret ü deṣt-i zaferi lāle-sitān

Derkenār

⁸¹ 14b cihān: zamān D.

⁸² 15a seng: hāk D.

⁸³ 21b feṣān: efṣān D.

- 23 Ġâziler pây-ı semendin yine ħammâlidür⁸⁴
Ĥûn-ı a‘ dâyı o dem k’eylediler seyl-i revân
- 24 Töp edip kellelerin ‘arşada tîġuñ dâ’im
Düşmen-i dîni bu üslûba kılar ser-gerdân
- 25 Ser-i a‘ dâyı⁸⁵ boyar kıana dem-â-dem tîġuñ
Anlara ħalk anuñ çün dediler sürġ-serân
- 26 Luţf-ı Ĥaġġ-ile bu ġün oldu eyâ kân-ı kerem
Bir nice fażl senüñ şân-ı şerîfünde ‘ayân
- 27 ‘Adl ü dâd-ı ‘Ömer ü şıdġ u şafâ-yı Şıddıġ
‘İlm ü ‘irfân-ı ‘Ali ħilm ü ħayâ-yı ‘Oşmân

10a

- 28 Saña Kısırîyi ‘adâletde mu‘âdil tutsam
Fazladur sende olan devlet-i dîn ü î mân
- 29 Ravza-i dîn ü çemen-zâr-ı şerî‘ at olalı
Maţar-ı luţfuñ ile milket-i Rûm âbâdân
- 30 Menzil-ı zendeġa vü mecma‘-ı ilĥâd olalı
Şarşar-ı ħahruñ-ıla ħıttâ-yı Ġrân vîrân
- 31 Maĥv olupdur ser-i simşîr-i cihân-ġîründen
Levh-i ‘âlemde olan naġş-ı dâlâl u tuġyân

Derkenâr

⁸⁴ 23a ħammâlidür: ħınnâladılar D.

⁸⁵ 25a ser-i ‘adâyı: ser-i ‘adânı D.

- 32 Halk rāhatda seḥāb-ı keremüñ feyzinden
Belī uyḥu getirir ṭab‘ a hevā-yı bārān
- 33 Bāreka ’llāh zehī Pādişeh-i ‘ādil kim
Şarkdan ğarba deĝin buldu cihān emn ü emān
- 34 Levḥaşa ’llāh zehī saltanat-ı kâhire kim
Kâfdan Kâfa deĝin⁸⁶ cümle muṭi‘ -i fermān
- 35 ‘Arşa-yı medḥ ü şenāñuñ bulımaz pâyânın
Peyk-i endişe eĝer biñ yıl olursa püyāñ
- 36 Oldu vaşf-ı şuḥan-ārāñ-ile şi‘ r-i Bâkî
Rif‘ ât-i pâyede hem-sāye-i nazm-ı Selmān
- 10b
- 37 Erdi Selmāna sözü şi‘ ri kemālin buldu
Luṭfuña qaldı eyā Hüsrev-i şāḥib-dīvān
- 38 Baḥr-i nazm içre bu gün dürr-i giran māye iken
Ḥāk-i zilletde qalupdur nitekim gevher-i kân
- 39 Ḥākden qaldır eyā dāver-i dîn-perver kim
Nüşhadur cümle ser-â-pây Ḥadiş ü Qur‘ān
- 40 Her seḥer tā ki nücüm üzre niyām-ı şebden
Çıkar tîĝ-i cihān-tābını mihr-i raḥşān

⁸⁶ Cihan.

Derkenâr

- 41 Kılıcuñ üstün ola niteki tîğ-i hırşîd
Sâye-i salṭanatuñda ola âsûde cihân

16⁸⁷

Kasîde-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Urınup farqına bir tâc-ı mücevher sünbül
Oldu iklîm-i çemen tahtına server sünbül
- 2 Şeh-levendâne şikest eyledi taraf-ı külehin
Göğsünüñ tüğmelerin çözdü ser-â-ser sünbül
- 3 Oldu gülşen yine bir dilber-i müşğîn merğûl
Şol kadar verdi aña zînet ü zîver sünbül

11a

- 4 Çehre gül sîne semen çeşmüm mükeḥḥal nergis
Haṭ çemen gonca dehen ca' d-ı mu' anber sünbül
- 5 Yazdırıp müşğ-ile boynuna ḥamâ 'il ṭaḳınur⁸⁸
Kendüye etmek-içün ḥalkı musaḥḥar sünbül
- 6 Şahn-ı gülzâra gelip eyledi ' arz-ı dîdâr
Jâlelerden ṭaḳınıp gûşına gevher sünbül

⁸⁷ B.D., s. 46.

⁸⁸ 5a ṭaḳınur: ṭaḳdı D.

- 7 Beñzer ol bŭy-ı dil-āvīz-ile mŭy-ı yāre
Başlar ūzre n'ola eyler-ise yer sŭnbŭl
- Derkenār
- 8 Yine gŏm gŏk dŭre batmış ıķa geldi emene
Nev-bahār erdi deyŭ verdi ħaberler sŭnbŭl
- 9 Beden-i pāki neden bŏyle olurdu ħŏř-bŭ
Olmasa mŭřg ū gŭl-āb-ile muħammer sŭnbŭl
- 10 Vār ise bencileyin āřık-ı zār olmuşdur
Gŏm gŏk⁸⁹ etmiş dŏkŭnŭp cismini yer yer sŭnbŭl
- 11 Ařķ sevdālarına uğramasa ħalmaz-idi
Mŭy-ı jŭlīde ile bir ten-i lāgar sŭnbŭl
- 12 Yine Fir avn-ı řitā ceyşine Mŭsā-mānend
Eyledi elde asāsını bir ejder sŭnbŭl
- 11b
- 13 Sāķiyā zevraķı sŭr bād-ı bahār erdi yine
Sebze-zār oldu yem-i aħđar u lenger sŭnbŭl
- 14 řaħn-ı gŭlřende yatupdur gece var ise meğer
Ki řaķınmıř seħeri başına gŭller sŭnbŭl
- 15 Bŭrŭdŭ kendinŭñ eřrāfını bāl u per ile
Yine řāvŭs-şıfat cilveler eyler sŭnbŭl

⁸⁹ 10b gŏm gŏk: gŏk gŏk D.

- 16 Yine ferrâş-şifat destine cārūb almış
Ki ede hıdmet-i hāk-i der-i dāver sünbül
- Derkenâr
- 17 Fāzıl-ı dehr Meḥemmed Çelebi kim eflāk
Bağ-ı fazlında toköz dānelü bir ter sünbül
- 18 Olamaz reh-güzeri ḥākiñe hem-pā ‘anber
Edemez tırresine kendüyi hem-ser sünbül
- 19 Geldi bir Hindū-yı bī-çāre-şifat eşiğüñe
Ġarażı bu ki kapuñda ola çāker sünbül
- 20 Bāğ-ı fazluñda⁹⁰ meh ü mihr iki aḥḳar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kemter sünbül
- 21 Būy-ı lütfuñ-ıla⁹¹ güzer eylemese bāğa nesīm
Edemez ḥalk dimāğını mu‘atṭar sünbül
- 12a**
- 22 Ebr-i cūduñdan eğer erse nem-i in‘āmuñ
Bitüre ḥāre gül ü lāle vü mermer sünbül
- 23 Balsa bārān-ı seḥāñ-ile eğer neşv ü nemā
Ḳad-i bālā çeke mānend-i şanavber sünbül⁹²

⁹⁰ 20a bāğ-ı fazluñda: bāğ-ı lütfuñda D.

⁹¹ 21a būy-ı lütfuñ-ıla: būy-ı ḥulkuñla D.

⁹² Bu beyite Divan’da rastlanmadı.

24 Ger tokınsa nefes-i luṭfu u dem-i iḥsānuñ
Gidere devr-i⁹³ kebūdı vere āzer sünbül

25 Nūr-baḥş olsa eğer bağa çerağ-ı luṭfuñ
Şem‘-vār eyleye eṭrāfı münevver sünbül

Derkenâr

26 Cür‘a-rîz olsa eğer gülşene cām-ı keremüñ
Ṭuta nergis-şıfat elde ḳadeḥ-i zer sünbül

27 Hāline ‘ayn-ı ‘ināyetle naẓar⁹⁴ eyler-iseñ
Göz açıp ede naẓar niteki ‘abher sünbül

28 Bezmüne gelmek ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye şayf u şitā bitüre micmer sünbül

29 Dāne ḥaṭ jāle nuḳaṭ nefḥa-yı müşgīn ma‘ nā
Yazdı levḥ-i çemene bir ğazel-i ter sünbül

30 Ğam-ı gīsūñ-ile āşufte deĝildür⁹⁵ sünbül
Ne içün böyle perişān olur ekşer sünbül

12b

31 Var ise ṭurrararuñ bağ-ı cinān sünbülüdür
Ḳopmadı bağda ol resme mu‘anber sünbül

⁹³ 24b devr: dūd D.

⁹⁴ 27a naẓar: nigah D.

⁹⁵ 30a deĝildür: deĝil ger D.

- 32 Ğoncanuñ cānı mı var öyküne la‘l-i lebüñe
 Zülfüñe kaç başı var k’ola ber-ā-ber sünbül
- 33 Bāde-i la‘lüñe hem-şīre şarāb-ı gülfām
 Zülf-i müşgīn-i semen-sāña birāder sünbül
- 34 Hüb olur ‘arızuñ üstünde o haṭṭ-ı müşgīn
 Āb-ı nāb içre durur tāze vü hōş-ter sünbül
- Derkenâr
- 35 Lāle reşk-i ruḥ-ı gülgūnuñ-ile pā-der-gil
 Ğam-ı zülfüñ-ile perīşān u mükedder sünbül
- 36 Nice teşbīh edem ağızuña bir ebkem ğonca
 Nice nisbet edem ol zülfe bir ebter sünbül⁹⁶
- 37 Dūdlar çıkdı yanıp reşk-i ruḥuñ nārına bağ
 Cā-be-cā şanma çemende görünenler sünbül
- 38 Ruḥlaruñ üzre yatur zülf-i semen-sā gūyā
 Gül-i terden edinir kendüye pister sünbül
- 39 Haṭ-ı müşgīn-i leb-i la‘lüñe mānend olımaz
 Bulsa ger perveriş-i çeşme-i Kevşer sünbül

13a

⁹⁶ 36b Nice nisbet edem ol zülfe bir ebter sünbül: Nice nisbet kılam ol zülfe ber-ā-ber sünbül D.

40 Yaraşur zülf ü ruḥuñ vaşfına defter yazsam
Kağıdı berg-i gül ola ḥaṭ-ı defter sünbül

41 Levḥ-i ḥāṭırda ruḥuñ naḳşını taşvır etdim
Olmadın şafḥa-yı gülzāra muşavver sünbül

42 Nazm-ı eşḥāsa kıyāş eyleme Bākī şî‘rin
Ola mı her giyeh-i ḥuşke ber-ā-ber sünbül

43 Gerçi sünbül çoğ olur gülşen-i ‘ālemdür bu
Līk rengīn ü muṭarrā olamaz her sünbül

Derkenâr

44 N’ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezīd
Her yıl arturmadadur dāne derler sünbül

45 Götürüp tā ki şehensāh-ı bahāruñ tūğın
Getüre cünd-ı şitā üstüne leşker sünbül

46 Ser-i a‘ dāña ṭaḳa seng-i melāmet güller
Ola düşmenlerüñ başına şeş-per sünbül

17⁹⁷

Beyit

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 An şüh ki haṭṭ-ı müşk-bâr şeb-dâyet
Ber gerd-i güdâz-ı benefşe-zâr şeb-dâyet

18⁹⁸

Beyit

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Emsâl-i tarâvet güdâz şeb-dâyet
Sâli ki künûyet ez bahâr şeb-dâyet

13b

19⁹⁹

Kasîde-i Bâkî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ağardı berf ile yer yer çemende cism-i nihâl
Niteki penbe-i dağ-ile sine-i abdâl
- 2 Zemîne bād-ı hevâdan çok akçe düşdü yine
Pür etdi dâmen-i sahrâyı tıldu ceyb-i cibâl
- 3 Meğer ki hoşka-yı çarhuñ zamâne harrâtı
Döker tırâşesini kûh u deşte berf mişâl

⁹⁷ Şairi bilinmeyen beyit.

⁹⁸ Şairi bilinmeyen beyit.

⁹⁹ B.D., s. 40. Divan'da yer alan

Nigîn-i baht u sivâr-ı sa'âdet elde değil

Ayakda kodı zamâne niteki zer halhal

beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

- 4 Zemīne dāmen-i ebr-ile şaçdı sīmi felek
Bu hāleti göricek mā'il oldu tāze nihāl

Derkenâr

- 5 Bu faşl içinde şu kim şabr kaldı ser-tā-pā¹⁰⁰
Olur nihāl-i çemen gibi ğarķ-ı māl u menāl

- 6 Pür oldu şāhları üzre yaḥdan āyineler
Ġarīb şūrete girdi bu faşl içinde ğazāl

- 7 Sevāḥil-i çemene çıķdı genc-i bād-āverd
Yöneldi ḥüsrev-i nevrūza devlet ü iķbāl

- 8 Meġer ki 'ālem-i 'ulvīde nev-bahār oldu
Döker şükūfe-i bādāmı şaḥn-ı bāġa şimāl

- 9 Döşendi berf ser-ā-pāy şaḥn-ı şaḥrāya
Aġardı rūy-ı zemīn şanki taḥta-i remmāl

14a

- 10 Cihānı berf ile yaḥ tutdu kış kıyāmetdür
'Aceb mi yer yüzüne çıķsa hep defā'in ü māl

- 11 Nişān-ı pāy-ı vuḥūş u tıyūr saḥrāda
Çizildi rīk-i sefīd üzre gūyiyā eşkāl

¹⁰⁰ 5a ser-tā-pā: sermāye D.

- 12 Beyāz düşdü hele şekl-i t̤ālī‘ -i eyyām
Mişāl-i çehre-i baht-ı edīb-i ferruḥ-fāl
- 13 Ser-i efāzıl-ı āfāk müftī-i ‘ālem
Sipih-r-i fazl u kemāl āfītāb-ı cāh u celāl
- Derkenār
- 14 İmām-ı şaff-ı efāzıl emīr-i ḥayl-i kirām
Emīn-i dīn ü düvel ḥā‘ce-i ḥuceste-ḥıṣāl
- 15 Ebū Ḥanīfe-i şāni Ebu’s-su‘ūd ol kim
Fazā’il içre efāzıl olupdur aña ‘ıyāl
- 16 O kim yazılmış ezel t̤āḳ-ı bār-gāhında
Melāz u melce-i erbāb-ı fazl u ehl-i kemāl
- 17 Şu deñlü şān-ı şerīfnde var anıñ ‘azimet
Ki kendüsin yetürür meclīsine gelse celāl
- 18 Nücūm içinde Şüreyyā terāzū ile yürür
Ki şādır olmaya eyyām-ı devletinde vebāl
- 14b
- 19 Kemīne bende-i dirīniñem ḥüdāvendā
Bu bende canībini luṭfuñ etmesün ihmāl
- 20 Ma‘ārif ehline ḳapuñdan erişür ma‘rūf
Fezā’il ehline ḳapuñdan erişür efzāl

21 Kerīm özüñ-ile mükerrerem cihānda luṭf u kerem
Şerīf aduñla müşerref kabāle-i iḳbāl

22 Đurūb-ı tıġ-i havādişden özge bulmadılar
Şolar ki kendülerin saña tutdular emşāl

Derkenâr

23 ‘Arūs-ı dehre şenāñı benim kılāde kılan
Güher-edā-yı girān-māye rişte ince ḥayāl

24 Selāset-i kelimātum şafā-yı eş‘ārum
Aḳar şu gibi kılpdur ḳulūbı hep meyyāl

25 Terāne eylese bülbul çemende eş‘ārum¹⁰¹
Gelir önünde zemīn-būs ederdı āb-ı zülāl

26 Velīkin āyine-i ṭab‘-ı şafvet-āyinüñ
Bu rûzgārda var şüretinde gerd-i melāl

27 Fezā-yı fakr u felāketde şavlecān-ı ḳazā
Getürdi gūy-şıfat döne döne başuma ḥāl

15a

28 Hemīşe nergis-i iḳbāl u baḥt-ı ḥa’b-ālūd
Hemīşe ṭurra-i ṭālī‘ müşevveşü’l-aḥvāl

29 Hezār-bār belā pūtesinde ḳāl oldum
Henüz āteş-i mihnetde yok ḥalāşa mecāl

¹⁰¹ 25a eş‘ārum: güftārum D.

- 30 Du‘â-yı devletine kıl ‘azîmet ey Bâkî
Murâd neydüğü ma‘lûm zâhir oldu me‘âl
- 31 Hemîşe pür¹⁰² kıla keff-i direm-feşân-ı şabâ
Şitâda dâmen-i kuhsâr u deşti mâl-â-mâl
- Derkenâr
- 32 Letâif-i¹⁰³ keremûn berr ü bahre şâmil ola
Nitekim eyleye her cânibe şümûl-i şimâl
- 33 Cihân musahhar-ı fermân ola murâdâtun
Müyesser eyleye dâ‘im Müseyyirü ‘l-âmâl

20¹⁰⁴

Kasîde-i Bâkî

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Bi-ḥamdi ‘illâh şeref buldu yine mülk-i Süleymânî
Cülûs etdi sa‘âdet tahtına İskender-i şânî
- 2 Toğup gün gibi zerrîn tâc-ile burc-ı sa‘âdetden
Yetişdi şarkdan ğarba ziyâ-yı ‘adl u iḥsânı
- 15b
- 3 Beşâretler zemîne âsmânuñ gözleri aydın
Cihânı rûşen etdi pertev-i envâr-ı Yezdânî

¹⁰² 31a pür: tâ D.

¹⁰³ 32a Letâif: eyâdî D.

¹⁰⁴ B.D., s. 12.

- 4 Peri gözden nihân olmağ ne mümkindür zamânında
Cihânı şöyle nûrânî kılpudur rûy-ı raḥşânî
- 5 Meta^ç -ı ma^ç rifet geldi revâcın bulduğı demler
Zer-efşân eylesün nergisler evrâḳ-ı gülistânı
- 6 Biraz uyğ u yüzün görsün felekde dîde-i encüm
Ki çeşm-i baḥt-ı bî-dârı yeter dehrüñ nighbânı
- Derkenâr
- 7 Hüdâvend-i cihân sulṭân-ı ‘âdil şâh-ı deryâ-dil
Ser-efrâz u serîr-efrûz-ı tâc u taḥt-ı sulṭânî
- 8 Penâh-ı dîn ü devlet pâdişâh-ı âsmân-rif^ç at
Cenâb-ı Şeh Selîm ibn Süleymân Hân-ı Oşmânî
- 9 Şehenşâh-ı hümayûn-ṭâli^ç u ferḥunde aḥterdür
Cihân-ı salṭanatda ol sa^ç âdet taḥtınıñ ḥânı
- 10 Elinde Hâzret-i Dâvûduñ âhendür ki mûm oldu
Ziyyâ-baḥş olsa âfâḳâ n’ola şemşîr-i bürrânı
- 11 Şu gibi nâr-ı ḳahrından irer bir demde Rûyin-ten
Toḳunsa şu^ç le-i şemşîri nerm eyler Nerîmânı
- 16a
- 12 İner Seyf âyeti gibi ser-i a^ç dâya şemşîri
Ḥadîs-i tiğ-i pulâdın nice şerḥ ede Kirmânî

- 13 Ederler reh-nümâlıḳlar ‘adem mülküne a‘dāya
Ġuzātın ellerinde nīzeler şem‘-i şebistānī
- 14 ‘Alevlerdür duḡān içre görünür tīgler gūyā
Ne dem gerd-i siyāhı rezm-gāhı kılsa zulmānī
- 15 Müşelleş gösterir dā’im temāşā eyleseñ elde
Meğer kim pāre-i elmāsdur cām-ı dıraḡşānı
- Derkenâr
- 16 Ĥüdāvendā sen ol çābuk-süvār-ı mülk ü milletsin
Ki raḡş-ı himmetün evvel ḡademde aldı meydānı
- 17 Semender-veş semendün yanar od içre atar kendin
Şu gibi aḡıdır deḡse şirār-ı na‘li sindānı
- 18 Felekler farkına başdı ḡadem devründe faẓl ehli
Nice pā-māl ede dünyā-yı fāni ehl-i ‘irfānı
- 19 Kef-i cūduñ keremler kim kılıpdur ehl-i ‘irfāna
Ol iḡsānı gül-i nesrīne kılmaz ebr-i nīsānī
- 20 Seḡā resminde ḡaddinden tecāvüz eylemez ḡaṭ‘ā¹⁰⁵
Kef-i cūduñ ṭaşırḡatmaz kerem vaḡtinde ‘ummānı
- 16b
- 21 Perīşān etmedi devründe hergiz kimseyi kimse
Meğer meclisde yārān-ı şafā gül-berg-i ḡandānı

¹⁰⁵ 20a ḡaṭ‘ā: deryā D.

- 22 Kafādār oldular şîr ü peleng âhûya şahrâda
Ederler şol kadar şimdi ri' âyet haqq-ı cîrânı
- 23 Felek ğırbâl-ile zer buldu derler hâk-i râhuında
Miyân-ı hâlede seyr eyleyenler mâh-ı tâbânı
- 24 Añâ her kûşeden bir ta' ne taşın kondururlardı
Niġinüñ-ile mu' ârız görseler mühr-i Süleymânı
- Derkenâr
- 25 Şabâ gibi güzâr etdim seher gülzâr-ı medhûnde
Bu ebyâtı terennüm kıldı bir murğ-ı hōş-elhânî
- 26 Nihâl-i hōş-ıırāmındur cihân-ı gülzârınuñ bânı
Müsellemdür saña âyin ü üslûb-ı cihânbanî
- 27 Cününin gördüler cûlar nihâl-i sîm-i sîmâna
Gümüş zencir-ile bend etdiler serv-i hıramânı
- 28 Gedâ-yı âsitânuñ âsmâna ser-fürü kılmaz
Beġenmez hâşılı kemter kuluñ eyvân-ı Keyvânı
- 29 Şenâ-h' ânuñ olurdu mâh-ı Ken' ân tal' âtun görse
Saña Yûsuf diyeydi eller aña Yûsuf-ı şânî

- 30 Getür cām-ı sürūr-encāmı ey sākī yeter çekdik
Belā-yı devr-i gerdūnu cefā-yı çarḥ-ı gerdānı¹⁰⁶
- 31 Benim ol ‘āşık-ı şūrīde kim tırmaz revān eyler
Dilinden āb-ı ḥayvānı gözünden dürr-i ḡalṭānı
- 32 Zuhūr etdi Zāhīrūn sırrı ṭab‘-ı nükte-dānumda
Akıtdı kendüye şī‘ rüm revān-ı pāk-i Selmānı
- 33 Belāḡat kūsın urdum ḥüsrevāne heft kişverde
Suḥan menşūrına çekdim bugün tuḡrā-yı Ḥāḡānı
- Derkenār
- 34 Eḡer ki pīr-i dānādur gönül fenn-i belāḡatda
Velī olmaz debistān-ı şenānuñ ṭıfl-ı nā-dānı
- 35 Nişār-ı şāha lāyık mümkün olsa bir güher bulmak
Qazardım tişe-i endişe birle kân-ı imkānı
- 36 Du‘ā-yı devlet-i şāh-ı cihāna başla ey Bākī
Ḥüdā pāyende kılsın tāt u taḡt u zıll-ı Yezdānı
- 37 Zümürüd taḡtına çıḡdukça şāh-ı leşker-i encüm
Cihānı efser-i zerrīn-ile kıldıkça nūrānı
- 38 Ser-efrāz ol serīr-i salṭanatda gün gibi dā‘īm
Münevver kılsın iqbālūn bu nüh firūze eyvānı

¹⁰⁶ 30b Belā-yı devr-i gerdūnu cefā-yı çarḥ-ı gerdānı: Cefā-yı devr-i gerdūnu belā-yı çarḥ-ı gerdānı D.

- 39 Ziyā-baḥş ol rikābuñ şu‘lesinden māh u ḥūrşīde
Semend-i baḥtuñ etsün ‘arşa-yı ‘ālemde cevlanı

21¹⁰⁷

Kasīde-i Bâkî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Perde-i şām olıcaḳ mihre nikāb-ı ruḥsār
Zāhir oldu gözüme hey’et-i ebrū-yı nigār
- 2 Āfitāb üzre meḡer ḥāme-i dest-i ḳudret
Çekdi bir med nitekim ḥācib-i rüy-ı dildār

Derkenâr

- 3 Ḳamerüñ altına yā şafḥa-yı ruḥsār¹⁰⁸ üzre
Râ yazıpdur ḳalem-i şun‘-ı Celīl ü Cebbār
- 4 Bir güneş yüzlü firāḳunda felek ḥasret-ile
Var-ise ḥançere düşdü nitekim ‘āşık-ı zār
- 5 Mevsim-i ‘ıyş u ṭarabdur şeb-i ‘ıyd erdi deyü
Muṭrib-i çarḫ eline aldı meḡer mūsikār
- 6 Gūyiyā ḥāzır olur erte şalāt-ı ‘īda
Dāl tācın başına giydi sipihr-i ḡaddār

¹⁰⁷ B.D., s. 49.

¹⁰⁸ Eflak.

18a

- 7 Keh-rübā sübḥasın aldı ele çarḥ-ı sālus
Ḥalka cev̄r eylemeden ya‘ ni eder istiğfār
- 8 Dehr bir şāh-ı sipend urdu felek micmerine
Meh-i nev şanma felekde¹⁰⁹ görünen zerd ü nizār
- 9 Māhı şayd etmeğ-içün baḥre şalıp kullābın
Māh¹¹⁰-ı nev tıtdı meğer sāḥil-i deryāda qarār
- 10 K̄ara yaklaştı şeb erdi deyü keştī-i hilāl
Bādbān açmıṣ eder sür‘ at ile ‘azm-i kenār
- 11 Çizmeğe dā‘ire-i şemse-i māhı feleğe
Aldı üstad-ı zamān destine zerrīn perkār
- Derkenār
- 12 Meh-i nev dām kurup dökdü kevākib erzen
Umarız k’ola yine ‘ıyş u şafā murğu şikār
- 13 Eşeridür görünen urdu mihekk-i şāma
Şatıcaḳ şayrafī-i dehre felek bir dinār
- 14 Bāmdan düşdü dilā taşt-ı meh-i nev bu gece
Güft ü gū-ile pūr olsa n’ola şehir ü bāzār

¹⁰⁹ 8b felekde: şafaḳda D.

¹¹⁰ 9b Māh: Meh D.

18b

- 15 Urdu çevgan-ı zeri gūy-ı zümür-rüd-gūna
Meh-i ‘ıyd oldu yine tevsen-i gerdūna süvār
- 16 Kāmerī yaḳalu bir hūb ser-ā-ser giydi
Ola tā bezm-i hūdāvende felek hıdmetkār
- 17 Kōdı bir pāre yaḳı tās-ı zer-endūda felek
Sıvara tā Ramazān teşnelerin saḳḳā-vār
- 18 Vāriş-i ‘ilm-i Nebī Hāzret-i Kāḏī-zāde
Efzal-i ehl-i zamān eşref-i eşrāf-ı kibār
- 19 Fūşehā vü büleḡā bezmine mīr-i meclis
‘Ulemā vü fuḡalā zümresine şāh-süvār
- 20 Bu ‘Alī-ḫikmet ü Hātem-kef ü Nu‘mān-mezheb
Mustāfā-ḫulḳ u Mesīḫā-dem ü Yūsuf-dīdār
- Derkenār
- 21 Māh-ı nev mīl-i [zer] almış ele keḫḫāl-şıfat
Eşğinden çeke tā dīde-i gerdūna ḡubār
- 22 Eline girmeḡ-içün fazla-yı ḥ’ān-ı keremi
Meh-i nev destin açar niteki şaḡş-ı cerrār
- 23 Sīne-i āyine-sīmāsına beñzerdi eḡer
Şafḫā-yı māh-ı şeb-efrūzda olmasa ḡubār

- 24 Ne āceb fazlına nā-dān eğer inkār etse
Etdi mi Aḥmed-i Muḥtāra Ebū Cehl ikrār
- 25 Güneşin zerre kadar kadrine nokşān gelmez
Eylese nūr-ı cihān-tābını ḥuffāş inkār
- 26 Ne şeref cāḥ ile [ger] olsa zamānen sābık
Gül-i ter şoñra gelir gülşene evvel ḥas ü ḥār
- 27 Şadr-ı ‘āliye geçirse n’ola nā-dānı felek
Dā’imā nāķışı a‘lāya çıkarır mi‘yār
- 28 Bir olur muydu eğer¹¹¹ kıymet-i ehl ü nā-ehl
Nāķıd-ı çarḥ eğer eylese teşḥīş-i ‘ayār
- 29 Ezelī böyledür āyin-i sipihr-i ğaddār
Ki gülün ḥāb-gehi ḥār ola ḥārın gülzār
- Derkenār
- 30 Serverā miḥver-i gerdūn-ı fezā’il kalemün
Merkez-i himmetün eflāk-ı me‘āliye medār
- 31 Ravza-i ‘ilm-i tarāvetde nem-i ḥāmeñ-ile
Tāzeler gülşen ü bāğı nitekim ebr-i bahār
- 32 Noktalar kim dökülür ḥāme-i müşğīnünden
Her biri şāhid-i ma‘nāya olur ḥāl-i ‘izār

¹¹¹ 28a eğer: bugün D.

33 Bir güherdür söz aña tab^ç -ı şerîfîndür kân
İlm bir baırdurur sen aña dürr-i şehvâr

34 Kâdî-i maıkeme-i çâlem-i bâlâ Bircis
Müşkilin müftî-i re'yünden eder istifsâr

19b

35 Bu kadar nûr güneş kandan ederdi taşıl
Olmasa rây-ı cemîlün yüzüne âyine-dâr

36 Bu fezâ'ıl ki saña Bârî Te'âlâ vermiş
Etmeyübdür daıı bir nâkil-i aıhbâr ihbâr

37 Kelimâtım yerine dürr ü güher nazım etsem
Edemez mertebe-i fazlını eş'âr iş'âr

38 Rif'atım kaşrı şala saıı-ı semâya sâye
Eğer olursa aña bânî-i luıfuı mi'âr

Derkenâr

39 Erdi söz gâyete Bâkî ne demeı lâzımdur
Hâl ma'lûm hûd ey Hâ'ce-i çâli-mikdâr

40 Nitekim her ser-i mâh ola bir altun kândıl
Zîver-i dâ'ire-i çenber-i çarıı-ı devvâr

41 Mâh-ı nev gibi terakııde dem-â-dem kadrün
Çeşm-i encüm gibi baıtuı gözü dâ'im bî-dâr

Kasîde-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

20a

- 1 Bâğa reşk etse revâ ravza-yı fîrdevs-i berîñ
Şol kadar zînet ü fer verdi yine Ferverdîn
- 2 Erişir bād-ı seherden nefehât-ı cennât
Mevsim-i Ürdübehişt erdi behişt oldu zemîn
- 3 Demidür lâle yakâ bezm-i bahâra meş' al
Gonca-i zanbağ ola nergise şem'-i bâlin
- 4 Görünür şahñ-ı çemende yine şâh-ı nergis
Âsmânda nitekim hey'et-i 'ağd-i Pervîn
- 5 Nergis-i bâğa nazâr kııl ne demekdür bu kim
Câm-ı zerrîn-ile 'ıyş eyleye bir hâk-nişîn
- Derkenâr
- 6 Sâhil-i baħr-i 'Adendür meğer eṭrâf-ı çemen
Dest-ı mihr anıñ-çün oldu meğer¹¹³ gevher-çîn

¹¹² B.D., s. 52. Divan'da kasidenin 6. Ve 8. beyitleri olan
Nergis-i bâğa nazâr kııl ne dimekdür bu kim
Câm-ı zerrîn ile 'ıyş eyleye bir hâk-nişîn

Gonca-veş bāg-ı belāda nice bir hāşıl ola
Girih-i hāṭır u teşvîş-i dil ü çîn-i cebîn
beyitleri mecmuamızda yoktur.

¹¹³ 6b meğer: bugün D.

- 7 Bāğa ‘azm eyle bugün¹¹⁴ turma ki şahn-ı gülşen
Cân-fezâdur nitekim meclis-i maḥdûm-ı güzî̄n
- 8 Hâşıl-ı ‘ömr-i giran-māye-i Şeyḥü ’l-islām
Pertev-i luṭf-ı Hüdā nūr-ı ḥüdā revnāḳ-ı dīn
- 9 Menba‘-ı mekremet ü luṭf Mehmed Çelebi
Vāhib-i fazl u ‘aṭā şāhib-i ‘izz ü temkīn
- 10 Bāğ-ı ḳadründe anıñ şahn-ı sipihr ü encüm
Bir çemendür ki saçılmış¹¹⁵ aña berg-i nesrīn
- 11 Kef-i ḳān ḥāşiyetinden görüp iḥsān nic’ olur
Yerlere geçdi ḥayādan utanıp genc-i defīn
- 12 Def-i Ye’cüc-i ḡama eşiḡidür sedd-i sedīd
Men‘-i ceyş-i eleme dergehidür ḥışn-ı ḥaşīn
- 13 Nisbet olursa¹¹⁶ eḡer fazlına baḥtum¹¹⁷ bu kim
Menzili hem-demidür mu‘ teḳad-ı ehl-i yaḳīn
- 14 Ḳabza-yı ḳudretine ḳavs kemān-ı Rüstem
Nāvek-i rāyına per şeh-per-i Cibrīl-i Emīn

20b

Derkenâr

¹¹⁴ 7a bugün: yûri D.

¹¹⁵ 10b saçılmış: dökülmüş D.

¹¹⁶ 13a olursa: olınsa D.

¹¹⁷ 13a baḥtum: zannum D.

- 15 Meclis-i ʿişretine bâde şafaḳ bâdiye çarḥ
Nuḳl encüm meh ü ḥürşîd iki cām-ı zerrîn
- 16 Ğonce-veş tarḥ pes-i perde-i ʿuzletde seḥer
Sâkin olmuş ser-efgende-i dil-teng-i yemîn¹¹⁸
- 17 Mülhim-i ğayb göñül âyinesin karşı tutup
Eyledi tûṭî-i cānâ bu kelāmı telkîn
- 18 Ruḥuṇa beñzer-idi âyine olsa rengîn
Öykünür-idi lebûne laʿl olaydı şîrîn
- 19 Secde kıldı göricek mâh ḳaṣuñ miḥrâbın
Bilmeyen şöyle kıyâs¹¹⁹ eyledi kim anı¹²⁰ cebîn
- 21a**
- 20 Kime¹²¹ kîn etdi ʿaceb çîni var ebrûlaruñuñ
Olmuş ol çeşm-i ğazâlânelerün âhû-yı Çîn
- 21 Dil-i âşufte-şıfat cev-r-ile pâ-mâl etme
Hindû-yı ḥalka be-ġuşuñdur ol zülf-i miskîn
- 22 Ḥûn-ı dil şanma görünenleri müjgânumda
Dîde gülzâr-ı ʿizâruñdan olupdur gül-çîn
- 23 Gerden-i dehre yine silk-i cevâhir taḳdım
Riştêdür maʿni-i bârik güher tâz-ı¹²² güzîn

¹¹⁸ Sâkin olmuş ser-efgende-i dil-teng-i yemîn: Sâkin olmuşdı ser-efgende vü dil-teng ü gamîn

¹¹⁹ 19b kıyâs: hayâl D.

¹²⁰ 19b anı: ola D.

¹²¹ 20a kime: yine D.

¹²² 23b tâz: lafz D.

Derkenâr

- 24 Serverâ şî‘r deġil nuṭk-ı Mesîḥâdur bu
Ṭotalım ġayrılar eş‘ârı ola siḥr-i mübîn
- 25 Ebr-i nîsân gibi bu kilik-i güher-bârına
Eyledi ġuş-ı cihânı şadef-i dürr-i şemîn
- 26 Ne ‘aceb ger ola bu nazm-ı revân ruḥ-efzâ
Ki senüñ midḥat-i cân-perverüne oldu ḡarîn
- 27 Ḥâşıl ey kân-ı kerem erdi bugün ol dem kim
Eşer-i ‘âtıfet ü luṭf zuhûr ede hemîn
- 28 Lâyık-ı devlet ü şâyeste-i iḡbâl oldur
Ḳalmaya Bâḡî-i bî-çâre melûl ü gam-ġîn
- 21b
- 29 Söz tamâm oldu niyâz eyleyelim dergâha
İşidüp diye feleklerde melekler âmîn
- 30 Nitekim mâşıṭa-i dehr ‘arûs-ı çemenüñ
Çehresin eyleye ârâyiş ü zîb ü tezyîn
- 31 Luṭf tab‘ehline ola nitekim ḡâlet-baḡş
Çihre-i dil-ber ü şî‘r-i ter ü âvâz-ı ḡazîn
- 32 Ḥûr-sîmâlar-ile şöyle pür olsun ḡaremüñ
Görüp îmâna gele anı şanem-ḡâne-i Çîn

Derkenâr

- 33 Şöyle eş‘âr-ı güher-bâr okuna aduña kim
Cân u dilden ede Hâssân aña yüz bin taḥsîn
- 34 ‘Andelîbân-ı ḥōş-elḥân-ı gülistân-ı şenâ
Edeler medḥüñ-ile ḥōş nağamât-ı rengîn

23¹²³

Kasîde-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Te‘âla ’llah zehî ṭâḳ-ı bülend-i âsmân-âsâ
Hezâr aḥsent ey burc-ı felek-ḳadr ü semâ-sîmâ
- 2 ‘Aceb beyt-i muş‘annadur bulunmaz değme dîvânda
Feraḥ-baḥş u şafâ-güster neşât-engîz ü ruḥ-efzâ
- 3 İki mışrâ‘ iki yanında ḥōş mevzûn u dil-keşdür
Der-i devlet-sarây-ı dil-güşâ bir maṭla‘-ı ğarrâ
- 4 Ḥarîm-i ḥâşa yol vermez açılmaz şaḥş-ı nâ-dâna
Nigâr-ı pâk-dâmendür mûnaḳḳaş perdesi gûyâ
- 5 Muraşşa‘ câmlar-ıla bir ‘aceb şâḥâne meclisdür
Düşünde görmedi Cem böyle ‘işret-ḥâne-i zîbâ

22a

¹²³ B.D., s. 54.

- 6 Görüp ol cām-ı gül-rengi seherden eyler āhengi
Şanır güller-ile zeyn olmuş kafesdür bülbül-i şeydā

Derkenār

- 7 Nedür ol gūşe-i bāmındaki āvīzeler derseñ
O zībā tırraya bir şānedür kim etdiler peydā
- 8 Dem-ā-dem sīm ü zer micmer kıllur ol tırraya hem-ser
Duḥān-ı ‘ūd u ‘anberden kemend-i zülf-i müşk-āsā
- 9 Libās-ı ḥüsn-ile bir şūḥ-ı şeñ¹²⁴-endāma dönmüşdür
Der ü dīvārı zeyn olmuş ser-ā-ser aṭlas u dībā
- 10 Leṭāfetde ruḥāmı sīm-i ḥāmı etdi bī-rağbet
Mücellā mermeri mevcin görenler şandılar ḥārā
- 11 İrem bāğı aña nisbet değıl bir taşına kıymet
Eğer ki kıymeti taşı-iledür bünyādı ser-tā-pā
- 12 Zülālinden ‘ibāretdür nesīminden kināyetdür
Şafā-yı çeşme-i Kevşev hevā-yı Cennetü ’l-me ’vā
- 13 Nice maṭbū‘ u mevzūn olmaz ol qaşr-ı mu‘allā kim
Aña mi‘mār ola tedbīr-i şāḥib-rāy¹²⁵-ı mülk-ārā
- 14 Cihān-ı himmetūñ baḥr-i firāvānı Feridūn Beg
Ki üstünde ḥabāb olmuş anuñ ol kubbe-i ‘ulyā

22b

¹²⁴ 9a şeñ: sīm D.

¹²⁵ 13b rāy: re ’y D.

- 15 Süṭūr-ı nāmesinden mülk ü millet sebzesi ḥurrem
Süṭūn-ı ḥāmesinden dīn ü devlet ḥaymesi ber-pā

Derkenār
- 16 Şadef gūşın müzeyyen kıлмаğ-ıçün dürr-i lafzından
Kelāmın istimā‘ eyler pes-i dīvārdan deryā
- 17 Duḥūl-i meclis-i ḥāşına ruḥşat mümkün olmazsa
Buḥārī’den gelir diñler ḥadīşin ṭālib-i ma‘ nā
- 18 Hezārān mürdeye bir demde luṭfuñ tāze cān verdi
Mesīḥā resm ü āyinin muḥaşşal eyledüñ iḥyā
- 19 Cihānda bir kırı ad¹²⁶ kalıpdur çeşme-i Hızruñ
Sen eylersin bugün Āb-ı ḥayāt aḥkāmını icrā
- 20 Kef-i cūduñ vüçüd iḳlīmüne bir ṭarḥ-ı nev şaldı
‘İmāret buldu luṭfuñ-ıla sarāy-ı köhne-i dünyā
- 23a**
- 21 Sipihruñ nitekim cām-ı zümürrüd-fāmı devr eyler
Ola¹²⁷ ‘işret-sarāy-ı ḥalk ṭā nüh günbed-i ḥaḍrā
- 22 Cihānda sāğar-ı devlet murāduñ üzre devr etsin
Göñül ḥoşlıkların kılsın müyesser Ḥazret-i Mevlā

¹²⁶ 19a ad: adı D.

¹²⁷ 21b ola: olur D.

- 23 Nigeh-dāruñ Hüdāvend-i zemīn ü āsmān olsun
Cihān tırduḡça ābād olsun ol tāk-ı felek-fersā

Derkenâr

24¹²⁸

Kasîde-i Bâkî

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün

- 1 Hâṭ-ı müşk-fāmuñ-ıla ey ḡonca-i ter
Şekerdür o lebler mümessek mükerrrer
- 2 Ne zībā yaraşmış o lebler-ile dendān
Ne ḡoş imtizâc eylemiş şîr ü şekker
- 3 Göñül naḡdini aldı 'ayyār-ı ḡamzeñ
Ḡamuñdan verip cānā dārū-yı hüş-ber
- 4 Eḡer ki ser-âmed geṇer şāḡ-ı sünbül
Mu' anber şaṇuñ-ıla ḡaçan ola hem-ser
- 5 Tolar bûy-ı müşḡîn-i zülfüñ-ile 'âlem
Döner nāfe-i Çîne ṇarḡ-ı müdevver
- 23b
- 6 Meḡer ṇîn-i zülfüñde pinhān olupdur
Ḡubār-ı der-i şehriyār-ı muṇaffer

¹²⁸ B.D., s. 9.

- 7 Cihān-ı kerem Hān Süleyman-ı Ğāzi
Şeh-i āsmān-taht u hūrşīd-efser
- 8 Hüdāvend-i kāmīl şehenşāh-ı  ādīl
Cihān-dār-ı muķbil şeh-i dād-güster
- 9 Vücūd-ı şerīfūñle¹²⁹ dünyā müşerref
Zamīr-i münīrūñle¹³⁰  ālem münevver
- Derkenār
- 10 Rikābında kürsī gerek tēc-ı Kīsrā
Ola şol zamān kim süvār-ı tek-āver
- 11 Mülūk-i zamāñe öñiñce revāne
Rikāb-ı hümāyunda Hāķān u Ķayser
- 12 Ne yaña giderse¹³¹ revādur götürmek¹³²
Devātın Arīştū silāhın Sīkender
- 13 Eĝer peyki olursa¹³³ lāyık öñiñce
İnip tēc-ı zerrīn-ile heft aķter
- 14 Şaķar bezme nūrı doker rezme nārı
O tēc-ı muraşşā  o tıĝ-i mücevher

¹²⁹ 9a şerīfūñle: şerīfiyle D.

¹³⁰ 9b münīrūñle: münīriyle D.

¹³¹ 12a giderse: buyursa D.

¹³² 12a götürmek: getürmek D.

¹³³ 13a peyki olursa: peyk olurlarsa D.

24a

- 15 Hâṭ-ı nazm-ı pâki çemenzâr-ı cennet
Elinde kalem çeşme-i âb-ı Kevşer
- 16 Zamân-ı kitâbetde kilik-i mürekkeḳ
Elinde olur gūyiyâ¹³⁴ u anber
- 17 Buḥâr-ı baḥûr-ile âlem dimâğın
Kılıpdur mu'atṭar o kilik-i mu'anber
- 18 Nâzar ehline mîl-i kuḥlû'l-cevâhir
Reg-i cân-ı bed-ḥ'âha nebtiz ü neşter
- Derkenâr
- 19 Nesîm-i revân-baḥş-ı şubḥ-ı şafâdan
Suḥan gülşeninde ḥurâmân şanavber
- 20 Ogüftâr-ı mevzûn u reftâr-ı dil-keş
O sîmâ-yı matbû' u bâlâ-yı ḥôş-ter
- 21 Selâṭîne dîvân olur çünkü lâzım
N'ola kılsa tertîb-i dîvân u defter
- 22 Debîr-i felek yazmağa vâridâtın
Eşi'a getirmişdür altûn kâlemler

¹³⁴ 16b gūyiyâ: vār ise D.

24b

- 23 Yazınmağa mănend-i nazm-ı Şüreyyâ
Varaqlar zef-efşân eder çarh-ı ahđar
- 24 Yanar şem‘ -i Nâhid öñünde şihābuñ
Çeker her gece şubha dek cedvel-i zer
- 25 Añā cild-i ğarra müzehheb muṭallā
Meh-i ‘ âlem-ārā vü hūrşid-i efser¹³⁵
- 26 Suḥan maṭla‘ ında güneş gibi ṭōğsun
Kosunlar şerif adını genc-i gevher
- 27 Feşâhat gülistânı içre dem-â-dem
Şu gibi revân ede bülbüller ezber
- Derkenâr
- 28 Şenâsında Bâķi-şıfat ola ‘ âciz
Hezârân ise ‘ andelîb-i suḥan-ver
- 29 Du‘ â edelim rûy-ı iķbâl u bahtını¹³⁶
Dem-â-dem ola gül gibi tâze vü ter
- 30 İlâhî be-âb-ı ruḥ-ı âl-i Aḥmed
Be-nûr-ı cebîñ-i mübîn-i Peyem-ber
- 31 Be-dîn-i güzîn Nebiyy-i mükerrerem
Be-rûḥ-ı revân-ı Rasûl-i muṭahhar

¹³⁵ 25b efser: enver D.

¹³⁶ 29a bahtını: bahtı D.

- 32 Ümîdin revâ eyle ‘ömrün ziyâde
Mühimmin müheyyâ murâdın müyesser

25a

25¹³⁷

Kasîde-i Bâkî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Hurşîd önünde şu‘lelenür mäh-ı nev müdâm
Güyâ ki şem‘e karşı görünür kenâr-ı cām
- 2 Cām-ı hilâli hep bilece gördüler bu şeb
Halk-ı cihâna kıldı Hüdâ rûzeyi harâm
- 3 Kibrîtinî değürdi şafağ nârına hilâl
Tâ ki¹³⁸ çerâğ-ı mähî yağa¹³⁹ ref‘ola zâlâm
- 4 Mûy-ı sefidî halkasını çarh-ı pire-zend¹⁴⁰
İster ki¹⁴¹ daği eyleye halk-ı cihâna dām

Derkenâr

- 5 Çarh-ı acûze bağlanup altunlu çenberin
Bir nev-‘arûs gibi eder nâz-ile hırâm

¹³⁷ B.D., s. 44. Divan’daki kasidede bulunan,
Hemvâre tâ ki edhem-i zerrîn-sitâm-ı çarh
Na’l-i zer ile eyleye bu ‘arşada hırâm
beyti mecmuamızda yoktur.

¹³⁸ 3a ki: kim D.

¹³⁹ 3b yağa: yakup D.

¹⁴⁰ 4a pîre-zend: pîre-zen D.

¹⁴¹ 4b ister ki: isterdi D.

- 6 Ya nâhunu göründü felek bir pelengdür
K 'olmuşdur aña kulle-i küh-ı cefâ maqâm
- 7 Ya defter-i sipihrde rây-ı¹⁴² residdür
Deyn-i şıyâmı halk edâ etdiler tamâm
- 8 Zerrîn devât mâh-ı nev altun qalem şihâb
Erkâmdur nücûm-ı felek¹⁴³ defter-i şıyâm
- 9 Behrâm eline hancer alıp qaşd eder yâ hōd
A' dâ-yı dîn ü düşmen-i İslâma intikâm

25b

- 10 Cirm-i kamer hilâl-ile ' ayn-ı ' Alî yazar
' Iyd-ı şerîfe irmeğ-içün qadr ü ihtirâm
- 11 Nârencdür şarardı güneşden yanı desem
Olur çü bu mülâhaza hem bir hayâl-i hām
- 12 İllâ ki mâh-ı ' ıyda bu sözler ba' iddür
Erbâb-ı ' aql öñünde haqîkat budur kelâm
- 13 Peyk-i zamâne zer teberin düşuna alıp
İrgürdü H 'âce hîdmetine ' ıyddan peyâm

Derkenâr

¹⁴² 7a rây: re'y D.

¹⁴³ 8b nücûm-ı felek: nücûm u felek D.

- 14 Ol fāzıl-ı zamāne ḥabīb ü lebīb-i ḥalk¹⁴⁴
Ol ‘ārif-i yegāne edīb-i bülend-nām
- 15 Mihr-i sipihr-i mekremet ol kim cenābına
Gökden hilāl iki bükülüp verir selām
- 16 Devrān içinde āña bu gün māh-ı nev gibi
Kimdür ki ḳaddın etmeye vakt-i selām lām
- 17 Münḳad emr ü nehyine aşḥāb-ı i‘tibār
Ednā işāreti-ile zevi’l-iḥtirām rām
- 18 Envār-ı mihri birle münevver cebīn-i şubḥ
Enfās-ı ḥulḳı birle mu‘aṭṭar meşām-ı şām
- 26a
- 19 Şemşīr-i ihtimāmına nisbet kelīl ü künd
Ger tiğ-i Ḳahramān ola yā ḥöd hüsām-ı Sām
- 20 Bāzū-yı sa‘yı gerden-i maḳşūda şalmadın
Şemşīr-i ‘azmi olmadı hem-h’ābe-i niyām
- 21 Fazlı fezāsı-ile bu eflāk-i bī-ḳarār
Evc-i hevāda yedi mu‘allaḳ döner ḥamām
- 22 Bircīs eşiği ḥākine olurdu çehre-sāy
Olmasa ger cibāh-ı efāzıldan izdiḥām

Derkenār

¹⁴⁴ 14a ḥabīb ü lebīb-i ḥalk: lebīb-i ḥabīb-i ḥalk D.

- 23 Deryā-yı ‘ilme dūr gibi ğavvāş olanlara
Verdi zamāne ħidmeti silkinde intizām
- 24 Keff-i yem-i yemīni nem-i cūdun etse feyz
Bārān yerine dürr-i güher¹⁴⁵ yağdurur ğamām
- 25 Gün gibi başı göklere erdi şu kimseniñ
Kim zerre deñlü eyledi şânında ihtimām
- 26 Āyinedür ki şūret-i iķbāl gösterir
Şaĥn-ı sarāy-ı devleti ferşende her ruĥām
- 27 Dehre devām-ı devletidür ğāyetü ’l-münā
Çarĥa beķā-yı ‘izzetidür münthe ’l-merām
- 26b
- 28 Ey H’āce-i yegāne senüñ āsitānuña
Bāķī kemīne bende geçer kemterīn ğulām
- 29 Hāk-i derüñ sücūdın eder bir fütādedür
Luţf eyle dest-ġiri ol etsün biraz kıyām
- 30 Ser rişte-i murādı n’ola elde bulsa ol
Ĥabl-i metīn-i ‘ahdüñe kılmışdur i’ tisām
- 31 Gerdün-ı dūna eylemez ol ‘arz-ı ihtiyāc
Tāpuñ tūrurken eyleye mi minnet-i li ’ām

¹⁴⁵ 24b dürr-i güher: dürr ü güher D.

Derkenâr

- 32 Hâtem bu devr içinde geleydi cihâna ger
Etmek dilerdi süfre-i cûduñdan iğtinâm
- 33 Luţfuñ zülâlin eyle ‘aţâ teşne-dillere
Ey menba‘ -ı mekârim ü ser-çeşme-i kirâm
- 34 Hâtm oldu söz du‘ â-yı cemîlûñ maḥallîdür
K’ola refîķ-i¹⁴⁶ cām-ı şenâ ‘anberîn ḥıtâm
- 35 Dürr-i dua‘ nî zeyn edelim tâ ki yaraşa
Sāk-ı mesāk-ı medḥüne¹⁴⁷ ḥalḥâl-i iḥtişâm
- 36 Devrân muṭî u gerdiş-i gerdün be-kâm-ı dil
Ecrâm râm u devlet¹⁴⁸ ü iķbâl müstedâm

27a

26¹⁴⁹

Kasîde-i Ümîdî

Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün

- 1 Şaḥn-ı bâğ içre olup ser-‘ asker-i ezhâr gül
Urdı başına bugün¹⁵⁰ bir miğfer-i zer-kâr gül

¹⁴⁶ 34b refîķ: raḥîķ D.

¹⁴⁷ 35b medḥüne: midḥata D.

¹⁴⁸ 36b râm u devlet: râm devlet D.

¹⁴⁹ Ü.D., s. 109. Divan’daki kasidede 2. Beyit olarak yer alan

Nîze-i şāḥ üzre dikdi ḡonce ḥünîn başlar

Bâğda cünd-i şitâ ile idüp peykâr gül

beyti mecmuamızda yoktur.

¹⁵⁰ 1b bugün: seher D.

- 2 Ğonca-āsā¹⁵¹ ħaylīden dil-teng-idi ğülzārda
Bād-ı şubḥ-ile bugün açıldı bir miḳdār ğül
- 3 Şad hezār aḥsent üstād-ı bahār-ı bāğa kim
Şafḥa-i ğülzār-ı dehre çizdi bī-pergār ğül
- 4 Ğülşene¹⁵² dikmezdi ‘Abbāsī¹⁵³ ‘alemler olmasa
Ger ‘alem-dār-ı resūl-i Aḥmed-i Muḥtār ğül
- 5 Ğülşenūñ naṭ‘-ı zümür-rūd-fāmını açup şabā
Çār dīvārın eder altūn beneklü zār [ğül]
- Derkenâr
- 6 Bāl açınca āşiyân-ı ğoncadan şebbâz-vâr
Eyledi ‘azm-i şikâr-ı ‘andelīb-i zār ğül
- 7 Bülbülün alup bir avuç ḳanını çaldı yüze
Anñ-çün olmadı ğülşende ber-ḥū’r-dâr [ğül]
- 8 Dirhem-i jāle n’ola destinde kılmazsa ḳarâr
Bir eli açıḳdur eyler bulduğun īşâr ğül
- 9 Açup evrâḳın eder maḥşûlunu bâğuñ ḥisâb
Oldu sulṭân-ı bahâra yine defter-dâr ğül

¹⁵¹ 2a ğonca-āsā: ğonca gibi D.

¹⁵² 4a ğülşene: cā-be-cā D.

¹⁵³ 4a ‘Abbāsī: īşḥāḳī D.

10 Sübḥa-i billûrunu alup eline jâlenûñ¹⁵⁴

Bülbüle cev̄r eylemekden eyler istiğfâr gül

27b

11 Künc-i ğamda ḥâr-ı hicrân-ile inler ‘andelîb

Bâd-ı şubḥ-ile çemende şalınır her bâr gül

12 Bir avuç dârû ile murğ-ı nihâl-i gülşenûñ

‘Aqlın alır¹⁵⁵ bezm-i gülşende zehî aġyâr¹⁵⁶ [gül]

13 Başa çıkdı yüz bulup şahın-ı çemende ğoncalar

Yeridür başına eylerse külâhın t̄âr [gül]

14 Açmayınca cür‘ adân-ı ğonca-i bâd-ı¹⁵⁷ nesîm

Olmadı bezm-i çemende vâkıf-ı esrâr [gül]

15 Yûsuf-ı Mısrî gibi bâzâr-ı ḥüsn içre bugün

Aġır altûn ile vezn olsa vechi var [gül]

Derkenâr

16 Destine alup seḥer bezm-i çemende dâ’ire

‘Iyş u nûş eyler dem-â-dem¹⁵⁸ ḥâr ile bî-‘âr [gül]

17 Devr-i luṭfî-ıla¹⁵⁹ gül-âb-ı jâle ile ol şehûñ

Bülbülûñ kılsın şudâ‘ına bugün tîmâr [gül]

¹⁵⁴ 10a jâlenûñ: ğonçenûñ D.

¹⁵⁵ 12b alır: aldı D.

¹⁵⁶ 12b aġyâr: ayyâr D.

¹⁵⁷ 14a bâd-ı: bâġı D.

¹⁵⁸ 16b dem-â-dem: çemende D.

¹⁵⁹ 17a luṭfî-ıla: luṭfında D.

- 18 Şāh-ı ʿādil vāriş-i mülk-i Süleymān kim anuñ
Kaṭre-i bārān-ı luṭfundan verir her ḥār [gül]
- 19 Gül-bün-i bāğ-ı ʿadālet şeh Selīm Ḥān-ı zamān
Ḥātem-i ḳadrinde anuñ mühr-i pür-envār gül
- 20 Rāyet-i nuşret-şîʿārından memālik-lālezār
Naḳş-ı naʿl-i sümm-i esbinden cihān hem-vār gül

28a

- 21 Ermese bŷy-ı nesīm-i āsitānından eşer
Bağda olmazdı reşk-i nāfe-i Tātār [gül]
- 22 Esse bād-ı ḳahrı ger serv-i çemen bula ḥazān
Āb-ı luṭfu erse gülzāra vere bî-ḥār [gül]
- 23 Āteş-i ḳahrından erse gülsitāna bir şerer
Ola yer yer dūd sünbül ḡonce aḥker nār gül
- 24 Gülbin-i bāğ-ı şehādur sâʿid-i sīmīni kim
Dāʾimā keff-i güher-bārı verir dīnar gül

Derkenār

- 25 Serverā muḥtāc-iken gülşende fŷls-i aḥmere
Şimdi ʿahdünde senüñ altun ile oynar [gül]
- 26 Neḥḥ-ı rūḥ etdi dem-i luṭfuñ-ile gülzāra şabā
Ḡoncalar açup dehān etse nʾola güftār gül

- 27 Jâleler şu tamladur her dem devât-ı ğoncaya
Yazmaġa evşâfuñ aldı destine tûmâr gül
- 28 Cevher-i hâk-i rehûñ gülşende vezn eyler şabâ
Jâleler sîmîn derâhim keffe-i zerkâr gül
- 29 Nûkhet-i hulkîñ-ıla ġonca nâfe-i âhû-yı Çîn
Şemme-i luţfuñ-ıla reşk-i ţabla-i ‘aţţâr gül
- 28b
- 30 Çünkü derler reng alır ġurşîd-i ‘âlem-tâbdan
Ger kızarsa ġün yüzüñ gördükçe vechi var [gül]
- 31 Baġda altûn ile yazmaġa¹⁶⁰ vaşfuñ eyledi
Ġoncanuñ la‘lin devâtı içre zer ihzâr [gül]
- 32 Râst geldikçe şabâ tûrmaz yaķalar dâmenin
Bûy-ı luţfuñ karz alup etmiş meġer inkâr [gül]
- 33 H ‘ân-ı ihsânuñ çeker la‘lin ţabaķlarla müdâm
Meclis-i cûduñda beñzer oldu ġidmetkâr [gül]
- 34 Cevher-i hâk-i rehûñ bâd-ı şabâdan almaġa
Destine gülşende almış dirhem ü dînâr [gül]

Derkenâr

¹⁶⁰ 31a altun ile yazmaġa: yazmaġa altun ile D.

- 35 Olmaya keff-i güher-pāşuñ-ile¹⁶¹ hergiz şebîh
Jâleler¹⁶² şaḥn-ı çemende olsa gevher-bâr [gül]
- 36 Bâğ-ı kūyuñdan Ümîdî bendeñi reddeyleme
Ḥāşe li ʿillâh ʿandelîbinden ola bî-zâr [gül]
- 37 Kânlar ağlar acıyup her dem dil-i bî-çâreme (şad-pâreme)¹⁶³
Eyleyüp peydâ çemende dîde-i ḥûn-bâr [gül]
- 38 Ger bulursam âb-ı luṭfuñdan¹⁶⁴ bugün neşv ü nemâ
Tende her mûy-ı siyâhum vere berg ü bâr [gül]
- 39 Ğayrılar eş ʿâr-ı rengîn nazmuma olmaz şebîh
Bâğ-ı dehr içre ola mı ḡonca-i ḡülnâr gül
- 29a
- 40 Çekdüğince şehir-i ḡülzâra şehâ zerrîn livâ
Olduğunca ḡayl-i ezḡâra sipeh-sâlâr gül
- 41 Sîne-i a ʿdâda tîrûn şâḡlar peydâ edip
Zaḡm-ı peykânuñdan anda açıla her bâr gül

27¹⁶⁵

Kasîde-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

¹⁶¹ 35a güher-pāşuñ-ile: cevâhir-pāşuña D.

¹⁶² 35b Jâleler: Jâleden D.

¹⁶³ Mecmuada bî-çâre ve şad-pâre ibareleri burada alt alta yazıldığından şiiri iki şekilde de okuyabiliriz. Divan'da 'şad-pâreme' şeklindedir.

¹⁶⁴ 38a luṭfuñdan: luṭfuñla D.

¹⁶⁵ Ü.D., s. 129.

- 1 Çekdi şāhāne bugün gülşene leşker lāle
Āl bayraqlarını¹⁶⁶ çözdü ser-ā-ser lāle
- 2 Pusudan¹⁶⁷ leşker-i ezhāra haber vermek-içün
Od yaķar kulle-i kuhsāra çıkup her lāle
- Derkenār
- 3 Hāmesin destine alup yine Erjeng-i bahār
Yazdı sürh-ile çemen levhine bir ter lāle
- 4 Yine hınnālar-idi destini gülşende bugün
Nev-‘ arūs-ı çemen olmasa idi ger lāle
- 5 Var ise nāfe-i miskīn¹⁶⁸ götürür yanında¹⁶⁹
K ’eyledi hulk-ı dimāğını mu‘ attar lāle
- 6 Bezm-i gülşende tehī dest kalırsa ne ‘ aceb
Dirhem-i jāleyi şu yerine harcar lāle
- 7 Gül gibi destine aldı yine sākī sāgar
Kim görübdür bitire şāh-ı şanavber lāle
- 29b
- 8 Jāle mey gonca şūrāhi kadeh-i zer nergis
Nūş eder bezm-i çemende mey-i aħmer lāle

¹⁶⁶ 1b bayraqlarını: yapraqlarını D.

¹⁶⁷ 2a pusudan: pusuda D.

¹⁶⁸ 5a miskīn: müşğīn D.

¹⁶⁹ 5a yanında: koyunında D.

- 9 Sūzen-i hār ile ğonce anadup barmağını
Bāġda an yalaşıp oldu birāder lāle
- 10 Dil-i şad-pāresidür bülbul-i zārun beñzer
Görünen ġuşe-i ġülşendeki atmer lāle
- 11 Al fānūs ile bezm-i emene gece gelüp
Verdi etrāf-ı emen-zāra yine fer lāle
- 12 Sildi dāmān ile anlı yaşını Ferhāduñ
Şaňmanuz t̡āġ eteġinde görünenler lāle
- Derkenār
- 13 Mūy-ı jülīde ile vādi-i miñnetde bugün
Geçinirse n'ola Mecnūn ile hem-ser lāle
- 14 Cā-be-cā meş' aleler¹⁷⁰ yaġdı gece ġülşende
Oldu ezhār-ı emen ġayline reh-ber lāle
- 15 Al vālāya şarup misk-i¹⁷¹ terin ġülşende
Dirhem-i şebneme¹⁷² naġd eylemek ister lāle
- 16 Nār-ı şevķ-ile bugün odlara yandı ġülzār
Devr-i emende aña sūnbül ü aġker lāle¹⁷³

¹⁷⁰ 14a meş' aleler: şu' lelerin D.

¹⁷¹ 15a misk-i: müşk-i D.

¹⁷² 15b şebneme: jāleye D.

¹⁷³ Bu beyit Divan'da bulunmamaktadır.

- 17 Pütesinde eridüp jâleyi eyler tîz-âb
Kimyâ tâlibidür var ise beñzer lâle

30a

- 18 Varaḳ-ı sebz ile bir beççe-i tûṭîdür kim
Âl-i minḳârını ‘arz eyledi yer yer lâle
- 19 Beyzâ-yı murḡ-ı çemen-zâr-ı şafâdur şeb-nem
Âşiyân şeklini gösterse n’ola her lâle
- 20 Her seher mekteb-i gülşende yumup evrâḳın
Güle bu medḥi okur şu gibi ezber lâle
- 21 Fâzıl-ı devr-i zamân ya‘nî ki Aḥmed Çelebi¹⁷⁴
Bâḡ-ı luṭfuñda¹⁷⁵ bu ḥurşîd bir aḥḫar¹⁷⁶ lâle
- 22 Nice şerḥ ede kemâlini bir ebkem ḡonce
Fazlını nice beyân ede bir ebter lâle

Derkenâr

- 23 Görünen jâle deḡildür utanıp fazlından
Kızarıp çehresi ḳan derlere batar lâle
- 24 Kıldı naḳḳâş-ı çemen jâle ile sîm-efşân
Raḳam-ı vaşfına [çün] baḡladı defter lâle

¹⁷⁴ 21a Aḥmed Çelebi: Meḥemmed Çelebi D. Divan’da bu kasidenin Mehemmed Çelebi için yazıldığı görölürken, mecmuamızda bu, Ahmed Çelebi olarak geçmektedir.

¹⁷⁵ 21b luṭfuñda: fazlıñda D.

¹⁷⁶ 21b aḥḫar: aḥḫar D.

25 Bâġ-ı cūduñda şehā süfre-i Hâtem bir gül
Cām-ı Cem gülşen-i bezmüñdeki kemter lāle

26 Eşigüñ cānibine bende-i Hindū sūnbül
Hidmet-i hāk-i der-i luṭfuña çāker lāle

27 Nūr-baḥş olsañ eġer nūr-ı¹⁷⁷ şehāñ-ile olur¹⁷⁸
Gökde ḥurşid-i cihān-tāba ber-ā-ber¹⁷⁹ lāle

30b

28 Aḳsa cūy-ı keremüñ bāġa olup ḥuld-ı berīn
La^ç lden lūle ile aḳıda Kevşer lāle

29 Ġonceniñ olmaz idi böyle dimāġı ḥōş-bū
Bezm-i luṭfunda eġer yaḳmasa micmer lāle

30 Gevher-i jāleye ḳandan olur idi mālīk
Bâġ-ı cūduñda¹⁸⁰ eġer eylemese cer lāle

31 Āsitānunda ḳızıl manḳıra şaymaz mihri
Astīnin edeli pūr dūr ü gevher lāle

32 Şem^ç -i luṭfuñdan uyarmaz-ise¹⁸¹ çeraġını eġer
Böyle gül bezmini ḳılmaz-idi münevver lāle

Derkenâr

¹⁷⁷ 27a nūr-ı: mihr-i D.

¹⁷⁸ 27a olur: bugün D.

¹⁷⁹ 27b ber-ā-ber: virür fer D.

¹⁸⁰ 30b cūduñda: cūduñdan D.

¹⁸¹ 32a uyarmaz-ise: uyarmaġa D.

- 33 Cennet-i kũyuñā uçmak diler ey hũr-nijād
Her seher murğ-ı çemen gibi açıp per lâle
- 34 Serverā gülşen-i ʔab‘ından Ümīdī bendeñ
Getürüpdür nazara bir iki hõş-ter lâle
- 35 Gerçi gülşende nice lâleler olur peydā
Kõpmadı dağı velī bir buña benzer lâle
- 36 Pāy-māl etdi felek deyü şikāyetler eder
Kõpuña vardı yakıp başına odlar lâle
- 37 Döndü vaşfıñla şu nev-ḥaṭ güzele eş‘arum
Kendüyi zīnet edip farkına¹⁸² şõkar lâle

31a

- 38 Bāğ-ı luṭfuñda şabā ile ʔatı yüz buldu
Başına ʔıkdıđı ḥalkuñ budur ekşer lâle
- 39 Sille-i dest-i ğam-ı miḥnet ile bencileyin
Yüzü ʔana boyanık ḥālī mükedder lâle
- 40 Aldığınca başına gül gibi tēc-ı la‘lin
Olduğunca bu çemen ḥayline server lâle
- 41 Kaldırıp leşker-i ezhāra ‘alem gülşende
Çekdüğince çemen iḳlīmine ‘asker lâle

¹⁸² 37b farkına: başına D.

- 42 Dil-i ‘adāña dem-â-dem ura hancer sūsen
Yıka düşmenleri dilün¹⁸³ başına âzer lāle

Derkenâr

28¹⁸⁴

Kasîde-i Ümîdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Milket-i bâğı gelüp feth etdi sulţân-ı bahār
Câ-be-câ dikdi ‘alemler serv-i bustân-ı bahār
- 2 Tîğ-i bürrânını şundu destine berķ-i şehāb
Emrine baş eğdi her şāh-ı gülistân-ı bahār
- 3 Hükümün icrâ etmeğe şu gibi gülşende revân
Berg-i gülde hall ile yazıldı ‘unvân-ı bahār
- 4 Gonce peykânını a‘dâ kılbine tîz etmeğe
Berg-i bîd olmuş durur gūyâ ki suhân-ı [bahār]
- 5 Lāle-i hamrâ-ile yer yer kızardı rûy-ı hāk
Cûşa geldi var-ise hûn-ı şehîdân-ı bahār
- 31b
- 6 Naķd-i ezhâr ile dāmânın pür etdi her dıraht
Şol kadar gencîne verdi bâğa mîzân-ı bahār

¹⁸³ 42b düşmenleri dilün: düşmenlerünün D.

¹⁸⁴ Ü.D., s. 124. Bu kasidede Divan’daki 26.beyitten son beyit olan 49. Beyite kadar olan kısım mecmuamızda mevcut değildir.

7 Tâzelendi sebze-zâr oldu behişt oldu hemân¹⁸⁵
Nev-cevân olsa ‘aceb olmaya pîrân-ı bahâr

8 Eyledi Nevruzda bülbül hezârân nağmeler
Gûş edip açdı kulağın verd-i ħandân-ı bahâr

9 Gül gül oldu ğonce cāmından yañağı gülşenüñ
Beñzini gerçi ħazân etmiş-idi hicrân-ı bahâr

10 Gösterür ħalka yed-i beyzâyı her şâĥ-ı şecer¹⁸⁶
Mu‘cize izhâr edip Mûsâ-yı ‘İmrân-ı bahâr

Derkenâr

11 Secde kıldı bād-ı şabâ ile¹⁸⁷ şâĥ-ı çemen
Ġonce eşnâamını tezyîñ etdi ruhbân-ı bahâr

12 Çenber-i kavş-i kuzahdan geçmeğe rakķâş-ı çarĥ
Şaĥn-ı gülzârı¹⁸⁸ şular sakķâ-yı bārân-ı bahâr

13 Ta‘n ederse yeridür şaĥn-ı sipihr ü encüme
Berg-i ezhâr ile ferş-i sebz-i bustân-ı bahâr

14 Dikmek ister rişte-i bārân-ile ħayyât-ı çarĥ
Çâk olupdur dest-i cevri-ile girîbân-ı [bahâr]

¹⁸⁵ 7a Tâzelendi sebze-zâr oldu behişt oldu hemân: Tâzelendi sebze-zâr ie güzellendi cihân D.

¹⁸⁶ 10a şâĥ-ı şecer: şâĥ u şecer D.

¹⁸⁷ 11a bād-ı şabâ ile: bād-ı subĥ ile D.

¹⁸⁸ 12b Şaĥn-ı gülzârı: Şaĥn-ı şaĥrâyı D.

32a

- 15 N'ola dīvānına cem' olsa gülün hayl-i tuyūr
Tahtını yel götürüp oldu Süleymān-ı bahār
- 16 Kırdu şahın-ı bāğda çetr-i muraşsa' her dıraht
Şaldı 'işret naṭ'ını sultān-ı erkān-ı bahār
- 17 Cür' a-i cām-ı sürūr-encām ile gülzārda
Lālezār etdi çemen şahnını mestān-ı bahār¹⁸⁹
- 18 Pençe-i mercāna beñzer pāy-ı kebk-i sebze-zār
Mevc urup yatur çemenzār oldu 'ummān-ı [bahār]
- 19 Serv-i bālā bāğda bulsa n'ola 'ömr-i derāz
Hızr-āsā nūş edipdür āb-ı hayvān-ı bahār
- 20 Jāleye naḡd itmeğ-içün ḡ'āce-i Hindū-yı çarḡ
Çar-sūy-ı dehr içinde açdı dükkān-ı bahār
- Derkenār
- 21 Ağzın açıp tamladur gülşende sīr-i şeb-nemi¹⁹⁰
Tıfl-ı ezhāra olupdur ğonce pistān-ı bahār
- 22 Serv-i gülzār olmasa yer yer zümürüdden sūtūn
Olmaz idi bāğda bünyād-ı eyvān-ı bahār¹⁹¹

¹⁸⁹ 17 mestān-ı bahār: būstān-ı bahār D.

¹⁹⁰ 21a sīr-i şebnemi: şīr-i şebnemi D.

¹⁹¹ Bu beyite Divan'da rastlamadık.

23 Tarf-ı şahın-ı bâğda hey ne kıyâmetdür bu kim¹⁹²
Yer yüzüne çıkdı cümle genc-i pinhân-ı bahâr

24 Sâye şaldı ferş-i gülzâr-ı cihâna her dıraht
Sâyesinde ‘ıyş ederse n’ola rindân-ı [bahâr]

25 Pâyına işâr içün bir nahl-i ‘âlî-rütbenüñ
Topıolu lülü-i ezhâr-ile dāmân-ı bahâr

32b

26 Gül-bün-i bağ-ı fazîlet şâh-ı şimşâd-ı sened
Gonce-i gülzâr-ı hüccet verd-i handân-ı bahâr¹⁹³

27 Nahl-i bustân-ı sa‘âdet gül-bün-i devlet k’anon
Sâyesinde hoş geçer dâ’im bu sükkân-ı bahâr

28 Nâm-ı nāmîsi Mehemmed lutf-ı ahlâkı hasen
Lem‘a-i mäh-ı ruhı şem‘-i şebistân-ı bahâr

29¹⁹⁴

Kasîde-i Ümîdî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Zeyn olup gevher-i jâle-ile yine berg-i hazân
Şan kırân eyledi Pervîn-ile mäh-ı tâbân

2 Berg-i eşcâr-ile şol deñlü leţâfet buldu¹⁹⁵
Reh-güzâr-ı çemen olsa yeridür kâhkeşân

¹⁹² 23a bu kim: ki bu D.

¹⁹³ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

¹⁹⁴ Ü.D., s. 134.

¹⁹⁵ 2a buldu: verdi D.

Derkenâr

- 3 Bağladı şâh-ı çemen kıluna zer bâzû-bend
Eyledi bülbül-i gülzâra meger ‘ağd-i lisân
- 4 Eyledi cünd-i şitâ milket-i gülzâra hücum
Görüp ol hâleti beñzinde gülün kalmadı kan
- 5 Şafhâ-yı aya nice dâ’ireler çizdi bugün
Gör ne naķş etdi yine kaṭre-i ebr-i bârân¹⁹⁶
- 6 Revnaķ-ı faşl-ı bahâr eyledi gülzâra vedâ‘
Jâleden nergis-i bâğ olsa ‘aceb mi giryân¹⁹⁷
- 7 Baturup çarhını dülâb-ı bahâruñ gerdün
Huşķ-leb kaldı bugün sebze-i şahn-ı bostân
- 33a
- 8 Seyl-i bârân-ı şitâ gülşene aķın şaldı
Verdi yağmâya çemen mülkünü etdi tâlân
- 9 Bâd-ı taḥrîk-ile şâh-ı çemen-i gülzâra
Nesi var ise nişâr eyledi kaldı ‘uryân
- 10 Dün ğınâsı var iken mezra‘a-i gülşende
Şimdi bir ḥabbeye kâdir deĝil aşlâ murgân
- 11 Bâd-ı şubḥ ile ṭurub ḥamle kılur gülzâra
Her diraḥt oldu gülistânda bugün şîr-i jiyân

¹⁹⁶ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

¹⁹⁷ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

- 12 Zer-niṣān neṣterīn aldı ele faṣṣād-ı çemen
Şāhid-i bāğa meğer ‘arız olupdur yereḳān

Derkenār

- 13 Tīr-i bārān olıcāk ḳavs-i felekden nāzil
Hālḳa ḳalka tenine giydi zırh āb-ı revān
- 14 Sūsenūñ ḥancerini ḳıldı ser-ā-pā altun
Zer-ger-i faṣl-ı ḥazān açdı çemende dükkān
- 15 Aldurup cümleten ālāt-ı bahārın seyle
H’āce faṣl-ı çemen¹⁹⁸ etdi bugün ḥaylī ziyān
- 16 Mākiyān-ı dehir olmasa yeridür mağrūr
Ki nice tāc-ı ḥurūs oldu çemende ḡaltān
- 17 Uydu üleşdi şitā çünkü bu deñlü göremez¹⁹⁹
Bustānıñ şu ḳor²⁰⁰ ocağına āḥir bārān

33b

- 18 Cā-be-cā berg-i ḥazān şemse-i zer-kārīdūr
Çekdi bir tīg-i muṣaffā çemene āb-ı revān
- 19 Şevḳden etdi semā^c indi²⁰¹ nücūm-ı eflāk
Gird-bād ile dükel raḳş eden²⁰² evrāk-ı ḥazān

¹⁹⁸ 15b faṣl-ı çemen: ‘aṭṭār-ı çemen D.

¹⁹⁹ 17a göremez: göresiz D.

²⁰⁰ 17b Bustānuñ şu ḳor: Şu ḳoyar gülşenūñ D.

²⁰¹ 19a indi: itdi D.

²⁰² 19b eden: ider D.

- 20 Berg-i eşcâr-ı çemen düşdü bugün haylî za‘îf
Câ-be-câ oldu ‘urûkı ten-i zerdinde ‘ayân
- 21 Reh-i gülzâra döşer berg-i hâzân zer dîbâ²⁰³
Tâ müşerref kıla ol zübde-i a‘yân-ı zamân
- 22 H’âce-i dehr Mehemmed Çelebi kim anuñ
Lâl olur fazl-ı bedi‘ in göricek ehl-i beyân
- Derkenâr
- 23 Halka-i dergehîdür mâh-ı nev-i burc-ı ‘a‘â
Âsitânıdur anuñ evc-i sipihr-i ihsân
- 24 ‘Âlim-i ‘âlem-i bâlâdur eğer ki Bircis
Olamaz evc-i fazîletde anuñla aqrân
- 25 Gördüler sözlerinüñ her biri dürr-i meknûn
Dediler tab‘-ı güher-rîzine anuñ ‘ummân
- 26 Ele pergâr-şîfat alsa ‘aşâ-yı âhen
Kılmaya dâ’ire-i fazlını gerdün devrân
- 27 Şiddet-i bād-ı hâzândan ola ezhâr maşûn
Âb-ı lûtfu kıla ger şahn-ı çemende cereyân

34a

²⁰³ 21a berg-i hâzân zer dîbâ: berg-i hâzândan dîbâ D.

- 28 Baħr-i elṭāf-ı güher-bārına ḥad yok gördü
Ser-fürü eyledi ğavvāş-ı sipihr-i gerdān
- 29 Reh-güzārunda deĝildür görünen berg-i ḥazān
Ayaĝun öpmeĝe indi yere māh-ı tābān²⁰⁴
- 30 Serverā zāt-ı şerīfün gibi bir gevher-i pāk
Daħi ‘ arz eylemedi ‘ āleme kān-ı imkān
- 31 Kerem-i luṭfuñ-ıla velvele şalduñ dehre
Ṭoludur şīt u şadāñ-ile bugün²⁰⁵ kevn ü mekān
- 32 Mihr ile māh iki keffe-i zer-kārīdür
Vezn içün ḥāk-i rehūñ gökde ḵuruldu mizān
- Derkenār
- 33 Görmeye çarḥ ḵarāsını sevād-ı leylüñ
‘ Āleme pertev-i luṭfuñ ger ola nūr-efşān
- 34 Ḥākden²⁰⁶ berg-i ḥazān şanma ruḥuñ reşkinden
Götürüp atdı yere kendüyi mihr-i raḥşān
- 35 Böyle her ḵaṭresi olur mıdı dürr-i meknūn
Ḥāme-i nāmuñ²⁰⁷ eĝer olmasa ebr-i nīsān

²⁰⁴ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

²⁰⁵ 31b bugün: senüñ D.

²⁰⁶ 34a Ḥākden:Ḥākde D.

²⁰⁷ 35b nāmuñ: ḥāmuñ D.

- 36 H'âce-i baĝ verip bir nice bedre altun
Bâddan cevher-i hâk-i rehûn oldu²⁰⁸ erzân
- 37 Dâl olup şarşar-ı âlâm ile şâh-ı kıaddüm
Teb-i mihnetle hâzân bergi gibi oldum nâlân²⁰⁹
- 34b**
- 38 Nâle vü âhumı taħrîre ser-âĝâz edicek
Hâme destümde olur ney gibi ol dem nâlân
- 39 Egleyen va' d-i keremüñdür²¹⁰ anı fil'l-cümle
Yoħsa eğlenmeyüp eylerdi sefer sînede cân
- 40 Demidür Ka' be-i maķşûda irem ķapuñda²¹¹
Nice bir kıble-nümâ gibi olam ser-gerdân
- 41 'Avn ü luţfuñ²¹² bu Ümîdîye n'ola olsa zâhîr
Ki odur şî'r-i füsûn-sâz ile şimdi Selmân
- 42 Dest-gîr ol ķoma ayakda güzel başuñ-çün
Baht-ı bed eylesün hâk ile anı yeksân
- Derkenâr
- 43 Döndüğünce bu cihân bâĝına dülâb-ı felek
Âb-ı bârân-ı şehâb eyledüğünce feyezân

²⁰⁸ 36b oldu: aldı D.

²⁰⁹ 37b oldum nâlân: dil lerzân D.

²¹⁰ 39a keremüñdür: kerîmüñdür D.

²¹¹ 40a ķapuñda: ķapuñdan D.

²¹² 41a 'Avn ü luţfuñ: 'Avn-i luţfuñ D.

- 44 Tāze vü hurrem olup devhâ-yı bâğ-ı ‘ömrün
Hōş geçe sāye-i servünde senün halk-ı cihân

30²¹³

Kasîde-i Ümîdî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Gerden ü gūşuna dağup zer ü gevher hâtem
Kendüye verdi bugün zînet ü zîver hâtem
- 2 Tâc-ı zerrîn urunup beline bend etdi meğer
Rûmda oldu bugün hemser-i Kayşer hâtem

35a

- 3 Görünür her yañadan çehre-i baht u iğbâl
Olalı mālîk-i mirât-ı Sikender hâtem
- 4 Şâhib saña şeh-i milket-i Dārâ geçinür
Urunur ise yaraşur farkına efser hâtem
- 5 Kendüyi şatmağa bāzâr-ı melâhatde bugün
Hağ u hâliyle verir hüsnüne zîver hâtem
- 6 Dâ’ire çizdi ten-i zerdini edip halka
Her peri-peykeri kılmağa musahhar hâtem

²¹³ Ü.D., s. 151.

Bu kaside Ümîdî Divanı’nda

Altun adun bakır eyler hâzer itsün zinhâr

Böyle dâ’im tağılup illere n’eyler hâtem

beytiyle başlamaktadır. Divan’ın ilgili sayfasında dipnotta belirtildiği üzere çalışılan nüshanın sayfası koptuğu için bu kasidenin nesip bölümü bulunamamıştır. Mecmuamızda ise bu kasidenin nesip bölümü mevcuttur. Divan’da olup da mecmuamızda olmayan kısım ise, 23. Beyitten sonraki kısımdır.

- 7 Pūte şanmañ görünen āteş-i sūzān içre
Āşiyān eyledi mānend-i semender hātem

Derkenâr

- 8 Altūn adın bākır eyler hāzer etsün zinhār
Böyle dā 'im taķılıp ellere n 'eyler hātem

- 9 Toldurup yine devātına midād-i siperhan
Ġarażı bu yaza vaşf-ı leb-i dilber hātem

- 10 Hüsñ ile bir şanem mäh-ı hilāl-ebrūdur
Tutsa şöhet-ile n 'ola 'ālemi yek-ser hātem

- 11 Dirgüren ebr-i siped içre hilāl oldu 'ayān
Nāgehān penbe içinde görünen zer hātem

- 12 Kāzıdup kaşını bir şūret-ile vechinden
Gūşına halka daķup oldu kalendar hātem

35b

- 13 Vārisenine kodı gūşına anuñ zer-ger
K 'eyledi 'āşıkına cev̄ ü cefālar hātem

- 14 Dest-i kahr-ile tutup alnını tamğaladılar
Var ise eyledi da'vā-yı müzevver hātem

- 15 Başlar çıķdı ġamıyla yüreğinde beñzer
Oldu miñnet-zede-i yār-i sitem-ger hātem

- 16 Nışf-ı bādām ile bir ehl-i riyāzet geçinür
Şararup cismi olursa n'ola lāġer hātem
- 17 Ne cefā gördü 'aceb dest-i felekden bilsem
Etdi çin eyleyüp ebrūsunu muġber hātem
- Derkenâr
- 18 Tā ezel var ise başında ġara yazu imiş
K'eyledi miġnetle ġaddini çenber hātem
- 19 N'ola ġurulursa demürden ġafese tūtî-vār
Oldı mirāt-i nigîn-ile sūġanver hātem
- 20 Göresiz daġı ne ġulplar daġa aña eller
Öykinürmüş dehen-i yāre mücevher hātem
- 21 Zer devātını miyānuna taġımış gördüm
Yazmaġa medġ-i vezîr-i şeh-i kişver hātem
- 22 Āsaf-ı Cem-'azimet ya'ni Meġammed Paşa
Kadri ber-ma' nā bu çarġ-ı müdevver hātem
- 36a
- 23 Ebr-i bārân-ı şehādur kef-i gevher baġşı
Berġ-āsā lem' eān etse n'ola zer hātem
- 24 Melce-i ġalk-ı cihān bāb-ı serāy-ı ġadri
Anda bir ġalka-yı zer-kāra ne beñzer hātem

- 25 Yed-i beyzā-yı şafā-baḥşı olup ḥaṣme-i cūd
Aķıdur lüle-i zerrīn-ile Kevşer ḥātem
- 26 Devletinde bir iki la‘l giribdūr eline
Bu durur ḥalka güneş gördü ki ekşer ḥātem
- 27 Dökülür ise n’ola bārān-ı sirişk-i a‘dā
Gösterir ḥāle ile māh-ı münevver ḥātem
- Derkenār
- 28 Altūn üsküf urunub bağladı zerrin kemerin
Ġālibā oldu der-i devlete çāker ḥātem
- 29 Server añılmış eyü nāmına begler nāmıñ
Düşer ise demidūr luṭfıña mazhar ḥātem
- 30 Ḥāşe li ‘llah ki senüñ emrüñe ser-keşlik ede
Mūmdur ḥidmete ey Āşaf-ı şaf-der ḥātem
- 31 Cūy-ı elṭāf-ı kerem dest-i kerāmet-baḥşuñ²¹⁴
Anda bitmiş gül-i nilüfere beñzer ḥātem
- 32 Ne kerāmet var ola gül-bin-i engüştünde
Ki verir şayf u şitāda gül-i aḥmer ḥātem
- 36b
- 33 Rif‘atıñ farkına bir tēc-ı muraşsa‘ gerdūn
Ḳudretiñ destine māh-ı nev-envār ḥātem²¹⁵

²¹⁴ 31a dest-i kerāmet-baḥşuñ: dest-i sa‘ādet-beḥşuñ D.

- 34 Devletiñ pâyına olmasa rikâb-ı zerrîn
Kadr ü kıymet bu kadar bulmazdı zer hâtem
- 35 Kânlarım²¹⁶ baħr-i şehâdur keſ-i güher-rizûñ
Mevc urduķça çıkarur dūr ü gevher hâtem
- 36 Devletüñ bezmine bir ğonce-dehen sâķidūr
Yaraşur destine alsa tolu sâġar hâtem
- 37 Bezm-i luṭfuñda verir ‘ âleme sükker-bādām
İçürür ṭās-ile a‘ dāya zehirler hâtem
- Derkenâr
- 38 Şeb-i qadrüñde olup şem‘ -i çerāġ u devlet²¹⁷
Geçinür meş‘ ale-i mäh-ile hem-ser hâtem
- 39 Burc-ı rif‘ atde ya bir mihr-i hidāyetdūr kim
Kıldı rüşen bugün āfākı ser-â-ser hâtem
- 40 Dest-bûsuñ-ıla bugün işini altûñ etdi
Devletüñde n’ola olur ise tüvānger hâtem
- 41 Eline qanda girerdi bu kadar dūr ü güher²¹⁸
Bâb-ı luṭfuñdan²¹⁹ eġer eylemese cer hâtem

²¹⁵ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

²¹⁶ 35a Kânlarım: Kulzüm

²¹⁷ 38a çerāġ u devlet: çerāġ-ı devlet D.

²¹⁸ 41a dūr ü güher: la‘l ü güher D.

²¹⁹ 41b luṭfuñdan: luṭfuñda D.

37a

- 42 Sâ' id-i ' izzet ü iqbâle sivâr-ı zerrîn
Devletüñ gûşuna mengûş-ı mücevher hâtem
- 43 Bir gözü kanlı dilâver geçinür ' ahdüñde
Gösterir-ise n'ola hâşma ser-i şeş-per hâtem
- 44 Bezm-i kıadrüñde yine mâh-ise²²⁰ eyler beñzer
Ki kıomış başına bir tās-ı pür-aḥker²²¹ hâtem
- 45 Gösterür şekl-i devât u kalem engüştüñde
Raḳam-ı midḥatıñı kıılmağa defter hâtem
- 46 Uyarup meş' al-i zerrîn olur ise demidür
Sâlik-i rāh-ı ser-i küyüña reh-ber hâtem²²²
- 47 Naẓar etdikçe ' adū genc-i kefi zībāña
Görünür aña iki başlı bir ejder hâtem
- Derkenâr
- 48 Çeşm-i mirriḥe göz açdırmaya dest-i ḳahruñ
Bir işâret ki kıla ḳaşı-ıla ger hâtem
- 49 Serverâ ağız açıp bezm-i şafâ-baḥşuñda
Demidür bu ğazeli kılsa mükerrer hâtem

²²⁰ 44a mâh-ise: mâyeye D.

²²¹ 44b tās-ı pür-aḥker: tās ile aḥker D.

²²² Bu beyite Divan'da rastlamadık.

- 50 Nûş edip yâd-ı lebûñle mey-i aḥmer ḥâtem
Kızarır çehresi mânend-i gül-i ter ḥâtem
- 51 Dehen-i teng durur bâr ile öykünmez-idi
Añlayıp dâ'iresin bilse eğer her ḥâtem
- 52 Geldiğince dile peykân-ı ḥadeng-i ğamzeñ
Zaḥm-ı sînem ṭaḳar engüştüne ḥoş-ter ḥâtem

37b

31²²³

Kasîde-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yine şokındı farkına bir dâne ḥûb tel
Beñzer ki bâz-ı çarḥ şikâr aldı vaḳt-i şâm
- 2 Miftâḥ-ı zerrîn alıp ele ḥâzin-i felek
Ḳudret ḥazînesinden eder ḥalḳ iğtinâm
- 3 Yarıldı sakf-ı ḳubbe-i çarḥ-ı kühen bu şeb
Tâbende oldu nûr-ı Hüdâ ḳalmadı zâlâm
- 4 Günden şarardı bâm-ı sipihr üzre bir giyâh
Âb-ı seḥâb-ı feyze cihân teşnedür tamâm
- 5 Beñzer göründü ḥalḳa-i fitrâḳidür yine
Şayyâd-ı çarḥ şayd şikâr etmeğ²²⁴ müdâm

²²³ Ü.D., s. 143. Kasidenin ilk 7 beyti mecmuamızda yer almamaktadır.

²²⁴ 5b etmeğ^e: etmede D.

Derkenâr

- 6 Yâhûd felekde zer kemerin bend eder hilâl
Tâ h 'âce hizmetinde bula kadr ü ihtirâm
- 7 Ya' ni ki Kağî-zâde Efendi cenâbına
Olmağ diler hilâl-i felek kemterin ğulâm
- 8 Bâb-ı serâyı halkasıdur çenber-i felek
Ferş-i revâk-ı rif' atine mihr ü meh ruğâm
- 9 Bâlâ-nişîn-i meclis-i aşhâb-ı zu'l-fiţen²²⁵
Mîr-i kelâm-ı bezm-i sühândan huceste-nâm
- 10 Nağş-ı sevâd-ı haţtı durur nüsha-i emel
Levh-i beyâz-ı 'arızıdur levha-i merâm
- 11 Dürr-i 'ulûma rişte-i bârik-i 'aql ile
Oldur veren kemâli ile hüsn-i intizâm
- 12 Bezminde görse mîr-i şadr şûret-i celâl
Hayretten anda kalmaya hiç kudret-i kelâm
- 13 Mâh-ı münîr hâleden ikrâmını giyüp
Gösterdi tavf-ı Ka'be-i kûyuna sa'y-ı tām
- 14 Halhâl-ı zerdür anuñ ayağında mâh-ı nev
Sakf-ı serây-ı rif' atine çarh gök hamâm

38a

²²⁵ 9a zu'l-fiţen: zevk ü şevk D.

- 15 Şol kim Һarīm-i kūyuna sa‘y eylemez anun
N’ola olursa aña Һavāf-ı Һarem Һarām

Derkenār

- 16 Gelse yeridür eşiğine cerre āsumān
Eyler hemīşe çünkü gedāya kerem kirām

- 17 Cūy-ı seḥāsı ile bulur teşneler şifā²²⁶
Ḥon-ı ‘atāsı ile olur muḡtenem enām

- 18 Yūsuf-mişāl kıala mı hiç çāh-ı ḡuşşada
Her kim ki luḡfu riştesine eyler²²⁷ i‘tişām

- 19 N’ola murāduñ üstüne seyr etse ḡink-i çarḡ
Saña²²⁸ şunuldu çünkü yed-i kıadr-ile²²⁹ zimām

- 20 Bīdār olursa çeşm-i satāruñ ‘aceb midür
Çünkim verildi saña bugün baḡt-ı lā-niyām²³⁰

38b

- 21 Cām-ı cihān-nümā durur ol ṭab‘-ı şāf u pāk
Bulur nuḡūş cümle cihān anda irtisām

²²⁶ 17a şifā: saḡā D.

²²⁷ 18b eyler: kııldı D.

²²⁸ 19b saña: şāha D.

²²⁹ 19b kıadr-ile: kıadrüne D.

²³⁰ 20b baḡt-ı lā-niyām: kıadr ü iḡtirām D.

- 22 Gūş eylemezse kim ki²³¹ kelām-ı belîğîñi
Kilk-i bedi' üñ urur anuñ canına sihām
- 23 Ger reşha-i zülāl-i dehānuñdan erse feyz
Āb-ı hayāt yağdura tā haşre dek gamām
- 24 Geldi cenāb-ı izzet ü rif' at-me'ābuña
Almağ diler Ümîdî feleklerden intikām
- 25 'Avn-ı ināyetüñi mu'în ü zahîr kııl
Luţf u kerem zamānı durur hāşıl-ı kelām
- Derkenâr
- 26 Bükdü belini bār-ı gam-ı ta' n-ı düşmenān
Çaddini anuñ eyledi cevri li'ām lām
- 27 Ey dil şikāyeti қо gel ihlāş-ı hāş-ıla
Eyle du'ā-yı devletine ihtimām-ı tām
- 28 Gūş-ı sürüş-ı çarha du'ā gevherini aş
Kılsun fezā-yı Sidrede biñ nāz-ile hırām
- 29 Alup eline halka-i zerrîn kemendini
Hınk-i sipihr-i ser-keşi māh eyledikçe rām
- 30 Çadd-i adūñu bār-ı melāl eylesün hilāl
Sen ol hemîşe gün gibi rif' atde müstedām

²³¹ 22a kim ki: kimse D.

Kasîde-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ğâret edip yine gülzârı sipâh-ı Behmen
Havf u haşyetle yerinde kurudu kaldı çemen
- 2 Şahn-ı gülşende gelüp yine zücâc-ı yaḥdan
Kendüye şırça serây eyledi şâh-ı Behmen
- 3 Görünen bâl u peri üzre değil berf-i şitâ
Şöyle pür²³³ oldu ki ağardı bugün zâğ u zağan
- 4 Bâd tahrîk edicek şâh-ı gül-i gülzârı
Dediler kim şalınur nâz-ile bir sîm-beden²³⁴
- 5 Eline aldı kemân-mühre-i mâh-ı nevi çarḥ
Oldu murgân-ı çemenzâra yine seng-efgen

Derkenâr
- 6 Şarşar-ı bâd-ile gūyâ ki kıyâmet kopdu
Dökülür turma yere kevkeb-i gerdün-ı kühen

²³² Ü.D., s.147.²³³ 3b pür: pîr D.²³⁴ 4b bir sîm-beden: sîmîn-beden D.

- 7 Döndü berf içre yine çüb-ı nebâta has u hâr
Açdı kanād²³⁵ dükânını seherden gülşen
- 8 Başladı düşmeğe rîş-i çemen-i bâğa beyâz
Devr elinden şu kadar çekdi bugün derd ü mihen
- 9 Şavlet-i berd-i şitâdan kevkeb-i rûy-ı felek
Muttaşıl Zühre turup çeng çalar sermâdan
- 10 Zîbağ-ı âb-ı muşaffâyı n'ola eylese 'ağd
Kimyâ 'ilmine mâlik geçinür bād-ı çemen
- 11 Oldu her şâh-ı çemen berf ile şem' -i kâfûr
Eyleye tâ şeb-i deycûr-ı şitâyı rûşen
- 12 Beñzedi her şecer bâğ-ı yed-i beyzâya
Şaħn-ı gülzâra der isem n'ola jeng-i eymen²³⁶
- 13 Vâr-ise 'âlem-i bālâya hazân ermişdür
Muttaşıl şaħn-ı gülistâna düşer berg-i semen
- 14 Ayağı toprağına bir şeh-i 'âlî-kadrûñ
H'âce-i dehr nişâr itdi ya ħod dürr-i 'Aden
- 15 Mîr-i ħayl-i 'ulemâ şadr-nişîn-i fuzelâ
Şaħib-i mesned-i iclâl [u] şeh-i mülk-i sūħan

39b

Derkenâr

²³⁵ 7b kanād: gūyâ ki D.

²³⁶ Bu beyite Divan'da rastlamadık.

- 16 Hâkim-i şer‘ u sünen hazret-i Kâdî-zâde
H ‘âce-i dîn ü düvel zübde-i erbâb-ı fağan
- 17 İremez küngüre-i rif‘atine murğ-ı hayâl
Uçamaz evc-i celâline anuñ tã ‘ir-i zan
- 18 Der ü dîvârına²³⁷ gül-miñ nücûm-ı eflâk
Meh-i nev kaşına zer halka-i bâb u revzen
- 19 Cûy-ı elţâf-ı şehâsına felek nilûfer
Bâg-ı kadrinde anuñ hûşe-i engür²³⁸ peren
- 20 Ermeye dâ ‘ire-i hırmen-i cûduna anuñ
Devr ederse nice yıl tevsen-i gerdün-ı kühen
- 40a
- 21 Cûd-ı zâtından erer nefha-i müşk-i Tâtâr
N’ola derler ise aña nâfe-i âhû-yı Hoten
- 22 Jâlelerdür ki olur sünbül-i terden nâzil
Kaşreler kim dökülür kilik-i güher-bârından
- 23 Dikmeğe hil‘ at-i vâlâsını hayyât-ı felek
‘İsî-i çârüm-i tãrem²³⁹ tutar elde süzen
- 24 Ermeğe menzil-i maşşûdına erbâb-ı ‘ukûl²⁴⁰
Gösterür râh-ı ser-i kûyu tarîk-i ehven

²³⁷ 18a Der ü dîvârına: Der-i dîvârına D.

²³⁸ 19b engür: Pervîn D.

²³⁹ 23b çârüm-i tãrem: tãrem-i çârüm D.

²⁴⁰ 24a erbâb-ı ‘ukûl: erbâb erbâb

- 25 Hâtem-i dest-i güher-rîzine yüz sürmeğ-içün
Eylese la' l-i Bedeḥṣân yeridür terk-i vaṭan

Derkenâr

- 26 Ey nesîm-i nefesî nâfe-i âhû-yı Hûten
V'ey ḥarîm-i ḥaremi kıble-i a'c yân-ı zemen²⁴¹

- 27 Zübde-i re'yüñe eşkâl-i me'ânî rûşen
Şâhid-i ṭab'-ı müzekkâ ki musaḥḥar her fen²⁴²

- 28 Çeşmine ermez idi mâh-ı sipihrüñ kara şu
Sürme-i ḥâk-i rehûñ²⁴³ dîdesin etse rûşen

- 29 Sim bir âb-ı muşaffâ vücûduñ maḳsem
Luṭf bir gevher-i pâkize vücûduñ maḥzen²⁴⁴

- 30 İbre ererse nem-i deryâ-yı kef-i cûduñdan
Pür ola lülü-yi lâlä-ile dâmân-ı dehen

40b

- 31 Kef-i dür-bârûna öykündüğ-içün ebr-i felek
Ḳahḳahâ ile aña ḥande kıllur berḳ-i Yemen

- 32 Tâ ebed ḳâh-ı zemîn içre ḳalırdı ezhâr
Ermese rişte-i emṭâr-ı 'aṭâñ-ile resen

²⁴¹ 26b kıble-i a'c yân-ı zemen: kıble-i erbâb-ı zemen D.

²⁴² Bu beyite Divan'da rastlamadık.

²⁴³ 28b rehûñ: derûñ D.

²⁴⁴ Bu beyitten itibaren Divan'da kaside son buluyor.

33 Bu kadar gevher-i şeb-tâbı bulur muydu felek
Dem-i cûdunda eğer açmayaydı dâmen

34 İlticâ etse n'ola dergeh-i a' lâña felek
Âsitānuñ gibi ' âlemde kanı bir emen

35 Kef-i pâyüñ edeli rûy-ı zemîni teşrîf
Çademünde hele başıldı bir zikr ü fiten

Derkenâr

36 Serverâ kıl demidür dârû-yı fazluñ efzâl
Zehr-i âlâm ile az kaldı helâk olmağa ten

37 Nâr-ı harman ile kim görse dil-i sūzânı
Nerm olur her ne kadar kalbi olursa âhen

38 Hâme-i nâme-i âmâl-i ricâl-i engüştüñ
Şafha-yı hâtırumuz yaz ki odur lâyıķ olan

39 Dâmen-i lutfuña çün kıldı teşebbüs dilden
Umarın kalmaya ayakda Ümîdî hele ben

40 Dâmen-i ebr ile ben oldukça felek güher-rîz
Gerden ü gûşuna daķdıķça çemen dürr-i ' Aden

41a

41 Mesned-i câh u celâlinde ser-efrâz oluben
İrmeye hâtır âsûde ki âşâr-e mihen

Kasîde-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yazdı altun ile bir lâm hilâl-i şevvâl
Leyle-i 'ıyd-ı hümayûna ola tâ kim dâl
- 2 Kõdı bir şem' -i münîr encümen-i çarha kamer
Ki gören lem' asın anuñ meh-i nev etdi hayâl
- 3 Mevsim-i bezm-i şafâdur meh-i 'ıyd erdi deyü
Sîm mizrâbını Nâhîd ele aldı derhâl
- Derkenâr
- 4 Şehper-i zâğ-ı siyeh beste kılup tûmârın
Çarha mektûb uçurup etdi haberler irsâl
- 5 Rind-i mey-h'âre ye na' l-i der-i meyhâne gelür
Zâhir oldukça felekde görünen şekl-i hilâl
- 6 Geldi bir dâne fetîl etdi çerâğ-ı kamere
Yine bir şem' uyardı gece mäh-ı şevvâl
- 7 Nev 'arûs-ı felek aldı ele zer minķaşın
Taķdı yâ Zâl-i felek gerdenine 'aķd-i le'âl

²⁴⁵ Ü.D., s. 114.

41b

8 Oldu bir mevc yine baħr-i felekde zāhir
 Aldı mellāh-ı zamān destine yāhūd çengāl

9 H'ān-ı 'ıydına şalā etmeğ-içün āfākı²⁴⁶
 Kodı engüştünü gūşuna felek hem-çü Bilāl

10 Zevrağ-ı 'ıyş u şafā erdi kenār-ı çarħa
 Rūzigār oldu muvāfıķ yine el verdi şimāl

11 Seyr edip noķta-i eşkāl-i nūcūm-ı dehri
 Mīl-i zer aldı meğer destine çarħ-ı remmāl

12 'Arz-ı ħüsn etmeğ-içün geldi diyār-ı Şāma
 Zengī-i çarħ taķıp pāyına zerrīn ħalħāl

13 Yine bir şan' at ile şīşe-i gerdūn içre
 Kodı bir zevrağ-ı sīmīni Ĥudā-yı mütē'āl

Derkenār

14 Sīm keckülün alup destine yāħud bu gece
 Çıkdı dervāzeve āfākı sipihr-i ebdāl

15 Var-ise zengī-i Şāmuñ görünür dendānı
 Şād olup ħandeler etdi bulıcağ 'ıyd-ı vişāl

16 Oldu pehlū-yı ten-i lāğārı çarħuñ zāhir
 Māh-ı rūze şu ķadar verdi bugün aña hūzāl

²⁴⁶ 9a āfākı: āfākā D.

17 Dest-i āhum gece bir sille kodı gerdūna
Anuñ engüştü yeridür görünen şekl-i hilāl

18 Der-miyān eyledi dāmānını mäh-ı nev-i ‘ıyd
Hıdmet-i dāver-i devrāna edip isti‘ cāl

42a

19 Kevkeb-i burc-ı hidāyet meh-i ferhunde hıṣāl
Māye-i devlet ü sermāye-i baht u ikbāl²⁴⁷

20 Mihr-i āfāk-ı hüner ya‘nī Meḥemmed Çelebi
Menzil-i medhıne anuñ eremez peyk-i maḳāl

21 Bū-Bekir-şıdk u ‘Ömer-ḥaşlet ü ‘Oṣmān-ḥayā
Bū-Alī-rāy u Ḥasan-şüret ü Maḥmūd-hıṣāl

22 Merkez-i dā’ire-i fazlına gerdün eremez
Ḥaşre dek ‘ālemi devr eylese pergār-miṣāl

23 Ḥayderī-vār taḳup gerdenine sīmīn tavḳ
Nūr-ı feyz-i keremiñden meh-i nev etdi su’āl²⁴⁸

Derkenâr

24 Ser-i engüştü çü miftāḥ-ı der-i ḥikmetdür
Umarız ḳufl-i murādātumuz ola ḥallāl

²⁴⁷ 19b baht u ikbāl: taht-ı iclāl D.

²⁴⁸ 23b su’āl: nevāl D.

- 25 Şemme-i hulkı eder hāk-i siyāhı ‘ anber
Reşha-i luṭfu yedi bahri eder²⁴⁹ āb-ı zülāl
- 26 H ‘ān-ı luṭfuñdan anuñ keffe-i zerrīn meh-i nev
Meclis-i cūd-ı seḥāsına²⁵⁰ felek sırça sıfāl
- 27 Olsa ger ebr-i bahār-ı keremī²⁵¹ lü ‘lū-bār
Pür olur lülü-i lālā-ile dāmān-ı ḥayāl²⁵²
- 28 Güher-i қаtre-i bārān-ı seḥāsı-ile anuñ
Ceyb-i eşdāf-ı bahār oldu bugün māl-ā-māl
- 42b
- 29 Serverā ḥāme hilāl olsa debīr-i çarḥa
Vaşfuñuñ edemeye biñde birini icmāl
- 30 Yüz kızardup қаpuña geldi şafaḳla gerdūn
Ḥon-ı fazl-ı keremūñ ile demidür efdāl
- 31 Cevher-i hāk-i rehūñ şatmaḡa dirhem dirhem
Kefine aldı yine keffe-i zerrīni hilāl
- 32 Ḳodı engüşt-i hilālī gözüne cirm-i ḳamer
Emriñi her felek edicek aña ṣāl
- 33 Reşḥāt-ı ser-i aḳlām-ı güher-bārıñdur²⁵³
Çehre-i şāhid-i ma‘ nāya verir²⁵⁴ revnaḳ-ı ḥāl

²⁴⁹ 25b eder: kıılır D.

²⁵⁰ 26b cūd-ı seḥāsına: cūd u seḥāsına D.

²⁵¹ 27a keremī: keremūñ D.

²⁵² 27b Pür olur lülü-i lālā-ile dāmān-ı ḥayāl: Toḡtolu ola le ‘ālī iledāmān-ı ḥayāl D.

²⁵³ 33a bārıñdur: bārıdur D.

Derkenâr

- 34 Fetha vü kesrelerüñ haşımı edip zîr ü zeber
Ser-i bî-devletine zammelerüñdür kûpâl
- 35 Kâmet-i serv-i sehîñ olmasa ‘ âlî-himmet
Âb-veş olmaz-idi qalbimiz aña meyyâl
- 36 Tâzeler-ise demidür âb-ı seḡâb-ı luṭfuñ
Huşk-leb qaldı bugün²⁵⁵ sebze-i bâḡ-ı âmâl
- 37 Şatmaḡa aḡır altuna metâ‘ -ı vaşfuñ²⁵⁶
Ṭab‘ -ı naqqâd ile oldum bu cihâna dellâl
- 38 Midḡat-ı zâtuñ-ile nuṭqa olurdu imkân
Kuvvet-i nâṭıqa vaşfuñda eḡer olmasa lâl
- 43a
- 39 Hînk-i şaḡn-ı hünere vermek olurdu meydân
Rište-i bâr-ı belâ olmasa ger ‘ aqla ‘ iḡâl
- 40 Ben nice olmayayın Zâl-i sipihr-i ḡaddâr
Ele tiryāk şunar bendeñe zehr-i ḡattâl
- 41 Ne revâdur felek edip yerimi şaff-ı ni‘ âl
Şadr-ı ‘ âliye geçe dün u denî vü erzâl

²⁵⁴ 33b verir: viren D.

²⁵⁵ 36b bugün: qatı D.

²⁵⁶ 37a vaşfuñ: vaşlun D:

42 Dildeki bār-ı belāy²⁵⁷ demeğe hācet yok
Saña ma' lūm durur her ne ise mā-fi 'l-bāl

43 Erdi ol dem ki ser-i hālka-i²⁵⁸ şıdk-ile yine
Şafha-i cāna²⁵⁹ du' añ ede Ümîdî imlāl

Derkenâr

44 Devr kıldıkça cihânı felek-i minā-fām
Nāz-ile eyledüğince meh-i nev ' arz-ı cemāl

45 Bedr olup burc-ı sa' ādetde hilāl-i kadrūn
Āfitāb-ı şeref-i kadrūne²⁶⁰ ermeye zevāl

34²⁶¹

Kasîde-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir seher kilc-i bedî' in destine alup revân
Başladı tecdîd-i ahkâma debîr-i āsumân
- 2 Levha-i māhuñ şuturlābına mihr edip nazār
Merkez-i çarh-ı felekden nice hüküm etdi beyân

43b

²⁵⁷ 42a bār-ı belāyı: bār-ı melālî D.

²⁵⁸ 43a hālka-i: hāme-i D.

²⁵⁹ 43b Şafha-i cāna: Levha-i cāna D.

²⁶⁰ 45b kadrūne: zātuña D.

²⁶¹ Ü.D., s. 103.

- 3 İrtifa‘ alup kamer hayt-ı şu‘ â‘ -i şemsden
Dedi gelmişdür²⁶² şeref burcuna hürşîd-i cihân
- 4 Ya‘ ni kılmış salţanat tahtına devletle cülûs
Bir şeh-i şâhib-kırân bir hüsrev-i gîtî-sitân
- 5 Nice yıllar gözedürken h ‘âce-i Hindû-yı çarh
Girdi bir dürr-i girân-mâye eline râyegân
- 6 Müşteri-rây u kamer-rûy-ı Uţarîd-menzilet
Âfitâb-ı salţanat zıll-ı İlâha müste‘ ân
- 7 Kahramân u Kahtarân-heybet şeh-i Hüşeng-ceng
Pâdişâh-ı Cem-şaşem Keyhüsrev ü şâhib-kırân
- Derkenâr
- 8 Vâriş-i mülk-i Süleymân hüsrev-i rûy-ı zemîn
Dâver-i devrân Şeh Sultân Selîm-i kâm-rân
- 9 Pây-ı kadr ü rif‘ ati mâh-ı nev ile hem-rikâb
Raşş-ı ‘ izz ü haşmeti hînk-i felekle hem-‘inân
- 10 Açamaz ‘ anķâ hümâ-yı himmetiyle bâl ü per
Edemez pervâz bâz-ı fikretiyle kudsiyân
- 11 Çarh bir kandildür tâķ-ı serây-ı kadrine
Nûrdan anuñ fertilidür meh-i nev bî-gümân

²⁶² 3b gelmişdür: kim gelmiş D.

44a

- 12 K ng r-i  a r-ı ref  in yapma a mi  m r-ı  ar 
Destine aldı  u    -ı  emsden zer r sm n 
- 13 Ba ına  opra  koyup meyd n-ı  adlinde  ab 
 te -i  ahrından ister ol  eh n her dem em n
- 14 R  yet-i nu ret- i   arı serv-i b  -ı sal anat
Meh e-i man  uru olmu  anda  ekl-i   iy n
- 15 T  -i   n- l dudur b  -ı cih nda var ise
B d-ı nu ret-ile e ilmi  bir nih l-i erg v n
- 16 Meclis nde  ekme e  ar  n kem n-ı sa tını
Destine  ull b-ı zer almı  hil l-i  sum n
- 17  ılma -i  n rah -ı gerd n seyrine varın ni  r
H le-i m h-ı felek din rın etdi der-miy n
- Derken r
- 18 Rif at-i    -ı cel l-i  adrine edip n zar
 addin ol re k ile iki b kd     -ı keh-ke  n
- 19 Berg-i s senden  ab   st ne  ancer depred r
Med hine ger  onca-i g lz r a mazsa deh n
- 20  a n-ı g lz r-ı ve  da ol ser- med t  lar
B d-ı nu ret-ile olur her biri bir serv-i  em n

44b

- 21 Hüsrevâ eyyâm-ı ‘adlünde cihânı hıfz için
Göz kulağ olmuş nücûm ile hilâl-i âsumân
- 22 Eyleyüp seyyâre-i ikbâl haşmuñdan rücû‘
Kevkeb-i baht-ı hümayûnuñla etmiş iktirân
- 23 Rûz-ı meydân-ı neberdüñde o tîr-i şaf-şiken
Ağız açmışdur ‘adûnuñ içmeğe kanın revân
- 24 ‘Azm-i rezm etseñ pelengi cämelerle beb-vâr
Döymeye haşmuñ olur-ise fi’l-meşel şîr-i jiyân
- 25 Âb-ı tîğ-i hûn-feşânuñda ne hikmetdür bu kim
Bir dem içinde eder şahın-ı cihânı gül-sitân
- 26 Mehçe-i râyât-ı kadrüñ bir güzel âyinedür
Şûret-i fetḥ u zafer dâ’im olur anda ‘ayân
- 27 Târem-i gerduñ ğubâr-ı fitneden edip hâzer
Dâmen-i çarḥ-ı hümayûnuñda olmuşdur nihân
- Derkenâr
- 28 Devr-i ‘adlünde senüñ ey pâdişâh-ı dâd-gîr
Kapuña zencir-ile gelse n’ola Nüşîrevân
- 29 Dest-i gevher-bağşuñ-ile şol kadar kıldı ‘atâ
Ceybini la’l ü cevâhir-ile n’ola töldursa kân

30 Çok iş eyler-idi cihāna şeb-rev-i Hindū-yı çarh
Şīt-i ‘adlūn olmasa āfāka her dem pās-bān

31 Beyza-i mähı o dem alır kanādı altına
Şukḳā-i a‘lām-ı kadrūn açsa şeh-per nā-gehān

32 Tūguñ altūn başlu sırma saçlu bir maḥbūbdur
Kim ḥırāmānī olur yanunca her laḥza revān

45a

33 Bir mücevher kāsedür destūnde tāt-ı Keyḳubād
Bir dili çalar ḳuluñ yanuñda tīg-i Ḳahramān

34 Būstāñ-ı medḥūne aḳıtmağa āb-ı zülāl
Ḥāme-i şī‘r-i şafā-baḥşum olupdur nāvdān

35 Bir şikāyet var ḳapuña²⁶³ rūzigārumdan şehā
Olmuşum bād-ı semūm-ı ḡuşşadan berg-i ḥazān

36 Kim nazar eyler ise rūy-ı zerdüme giryān olur
Gerçi kim derler feraḥ verir ḳulūba za‘ferān

37 Āsitānuñ var iken eflāke bāş eḡmez varup
Minnet-i dūnānī etmez kendüye bār-ı girān

Derkenār

²⁶³ 35a ḳapuña: ṭapuña D.

- 38 Ey Ümîdî vaqtidür dilden du‘ â-yı devleti
Hâmeñ eyler ise lisân-ı hâl ile ger²⁶⁴ tercemân
- 39 Hâme-i zer-kârın aldıkça Uṭarid destine
Mâh-ı nev çekdikçe levh-i târema zerrîn nişân
- 40 Cân gibi hükümñ revân olup ser-â-ser ‘ âleme
Olasın her dem serîr-i salṭanatda kām-rân
- 41 Dilerim dâ’îm murâduñ luṭf-ı Hâk bağışlayup²⁶⁵
Devlet-ile süresin ‘ âlemde ‘ ömr-i câvidân

45b

35²⁶⁶

Gazel-i Nev‘î

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 ‘ Aşkdur şem‘ -i ruḥ-ı dilberi tâbân edici
Mihrdür meş‘ ale-i mâhı fûrûzân edici
- 2 Bağrımı hûn edip eşküm mey-i gül-gün etdiñ
Yeter etdiñ bize bu rengi be hey kân edici
- 3 Yüri ey va’de edip soñra peşimân olucu
Yüri hey ‘ ahdini peymânını yalân edici
- 4 Gül gibi kendisi her hâr ile hem-şoḥbet olup
‘ Āşıkun kârını bülbül gibi efgân edici

²⁶⁴ 38b ger: bir D.

²⁶⁵ 41a bağışlayup: bağışlasun

²⁶⁶ Nv.D., s. 486.

- 5 Kim durur derseñ o fettân-ı cihân ey Nev'î
Dōstun ağıladıcı düşmeni hândân [edici]

Derkenâr

36²⁶⁷

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Biñ mübtelâyı miñnet ile her dem öldürür
Dil-ber mülâyim olmayıcağ âdem öldürür
- 2 Genc-i vişâl ṯalibini ejdehâ-şifat
Ol halka halka zülf-i ham-ender-ham öldürür
- 3 Çeşmüñ şu resme 'âşıkı ğamzeñ-ile katl eder
Bir nâ-tüvânı ṯig ile şan Rüstem öldürür
- 4 Tursun yerinde ğamze-i ẖün-riz-i cān-sitān²⁶⁸
Bâşdan belālu 'âşıkı ol perçem öldürür
- 5 Bâkî peleng-i küh-ı ğamuñ pençesindedür
Luţfuñ meded yetişmez ise bir dem öldürür

46a

37²⁶⁹

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

²⁶⁷ B.D., s. 134.

²⁶⁸ 4a ğamze-i ẖün-riz-i cān-sitān: ğamze-i kaṭṭāl-i ẖün-feşān D.

²⁶⁹ B.D., s. 166.

- 1 Derd ü ğam bezmine kıaddüm gibi çeng olmaz
Nâylar nâlelerüm sâzına âheng olmaz
- 2 Kangı gündür ki senüñ seng-i ğamuñ zahmından
Günbed-i çarh-ı felek başımıza teng olmaz
- 3 Olamaz meşreb-i rindāna muvāfık şol kim
Cām-veş bāde-i gül-reng ile hem-reng olmaz
- 4 İçüben²⁷⁰ ‘ âleme rüsvā olayın n’olsa gerek
‘ Āşıkım ‘ āşık-ı bed-nāma ğam-ı neng olmaz
- 5 Āl ile ruĥlaruñ alsın dil-i Bākīyi hemān
Aña ey şuĥ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

Derkenâr

38²⁷¹

Gazel-i Bâkî

Fâ’iâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Biz ki tab^c -ı pāk ü kalb-i pür-şafāya mālîküz
Güyyā âyine-i ‘ âlem-nümāya mālîküz
- 2 Ĥānümānı neyleriz bu günbed-i mināda biz
‘ Ālemüñ sulţānıyuz şırça sarāya mālîküz

²⁷⁰ 4a içüben: içeyin D.

²⁷¹ B.D., s. 160.

- 3 Cismimiz naḥl-i muraşşa‘ dur²⁷² ser-ā-ser dağ-ıla²⁷³
Şimdilik ‘ālemde bir köhne sarāya²⁷⁴ mālīküz
- 4 Yağdı yandırdı ğam-ı derd ü sitem çünkü beni²⁷⁵
Dedi kim biz dūzaḥ-ı cevı ü cefāya mālīküz
- 5 Ser-firāz olsaḳ bu dehr içre ‘aceb mi Bākīyā
Biz şūrāḥi-veş bugün rengin edāya mālīküz

46b

39²⁷⁶

Gazel-i Bākī

Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün

- 1 Kızarır bādeden ol nergis-i mestāne biraz
Mey-i nāb içse gözü mā’il olur ḳana biraz
- 2 Çekemez kimse ayağum deyü lāf urma inen
Sākīyā elleşelüm gel berü meydāna biraz
- 3 Cāna kār eylesün dārū-yı ḳattāl-i ğamı
Mey-i gül-gün içelim bāri ḥakīmāne biraz
- 4 Behremend eyler idi būs-ı lebünden cāmı
Dönmeşe dursa eğer ‘ahdine peymāne biraz

²⁷² 3a muraşşa‘ dur: muraḳḳa‘ dur D.

²⁷³ 3a dāğ-ıla: dāğdan D.

²⁷⁴ 3b sarāya: ḳabāya D.

²⁷⁵ 4a Yağdı yandırdı ğam-ı derd ü sitem çünkü beni: Yağdı yandırdı ğamuñda dōstum düşmen beni D.

²⁷⁶ B.D., s. 166.

- 5 Nice bir dağdağa-i baḥş ü cidāl ey Bākī
Varalım ‘ıyş edelim meclis-i rindâne biraz

Derkenâr

40²⁷⁷

Gazel-i Bâkî

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Zülf-i nigāra şāne-veş olursa dest-res
Mikrāz gibi rişte-i peyvend-i ḡayrı kes
- 2 Kim ḡuş ururdu ḡavline meclisde def gibi
Nāy olmayaydı nāle-i ‘uṣṣāḡa hem-nefes
- 3 Güftāra ḡādir olsa deḡer ḡalmasa dili
Takrīr ederdi derd-i dilimden²⁷⁸ saña ceres
- 4 Bāzār-ı dehr içinde gözüme doḡunmadı
Ḥāl-i ‘izār-ı yār gibi daḡı bir meges
- 5 Bākī hevā-yı ‘aşḡ ne müşkil belā imiş
Benden naşīḡat ister iseñ eyleme heves

47a

41²⁷⁹

Gazel-i Bâkî

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

²⁷⁷ B.D., s. 168

²⁷⁸ 3b derd-i dilimden: derd-i derūnum D.

²⁷⁹ B.D., s. 171.

- 1 Benim şol la‘l-i mey-gūnuñ ğamından eşki āl olmuş
Ĥarābāt ehline gönül²⁸⁰ şikeste bir sıfāl olmuş
- 2 Temāşā kıılmağa gülzār-ı ĥüsn-i yāri bī-minnet
Sevād-ı dīde-i Mecnūn ruĥ-ı Leylāda ĥāl olmuş
- 3 Te‘āla ’llah ne ebrūlardur ol ĥüsn āfitābında
Ġamından kām̄eti māh-ı şeb-efrūzuñ hilāl olmuş
- 4 Yine ol ğonca-leb bülbüllerüñ kanına girmiştir
Güzellik var bugün ğāyet kızarmış al al [olmuş]
- 5 Temennā kılsa Bākī sen şehūñ vaşlın n’ola Ĥaĥdan
Ne deñlüyse umar cānım²⁸¹ tatalım kim muĥāl [olmuş]

Derkenār

42²⁸²

Gazel-i Bākī

Mefā’ilün Fe’ilâtün Mefā’ilün Fe’ilün

- 1 ‘Avām okur seni teşhīr içün hemīşe ĥavāş
Bu muĥlişün işi dā’īm muĥabbet ü iĥlāş
- 2 Olurdu pūte-i ‘aşķuñda yanmaga rāzī
Bulaydı şast-ı ğamuñdan dil-i fikende ĥalāş

²⁸⁰ 1b gönül: göñli D.

²⁸¹ 5b cānım: cāndur D.

²⁸² B.D., s. 173.

- 3 Alındı zülfüne²⁸³ dil kıldı fikr-i bî-ḥāşıl
Sipāhî gibi ki tīmārını ederler ḥāş
- 4 Sözüm güherlerine ser-fürü eder ḡavvāş
O dūrri vaşf ederin karşı baḥr-i nazmumda²⁸⁴
- 5 Elünde ḥātem-i faẓl u belāḡat ey Bākî
Yürü ‘adū eḡer²⁸⁵ inkār ederse gözüne bāş

47b

43²⁸⁶

Gazel-i Bākî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Āsitānuñ ḥākidür firdevs-i a‘lādan ḡaraż
Ḳāmetüñdür ravza-i cennetde Ṭübādan ḡaraż
- 2 Mürdeler iḡyā eder enfās-ı miskīnün²⁸⁷ senün
Nuṭḡ-ı cān-baḡşuñdur enfās-ı²⁸⁸ Mesīḡādan ḡaraż
- 3 Sīm-i eşküñ yoluna ḡarc eylemekden aḡlama
Yā nedür ey ‘āşık-ı şūrīde dünyādan ḡaraż
- 4 Arzū-yı cılve-i naḡl-i revānuñdur senün
Bāḡda serv-i ḡırām-ı serv-i bālādan ḡaraż

²⁸³ 3a zülfüne: ‘aşkuña D.

²⁸⁴ Mürettibin, bu beytin mısralarının yerlerini karıştırdığı görülmektedir.

²⁸⁵ 5b Yürü ‘adū eḡer: ‘Adū-yı kec-naẓar D.

²⁸⁶ B.D., s. 174.

²⁸⁷ 2a miskīnün: müşḡinün D.

²⁸⁸ 2b enfās-ı: i’cāz-ı D.

- 5 Bâķīyâ dil mülkünü dil-ber içün târâc eder
Pâdişâh olan nedür şehrini yağmâdan ğaraż

Derkenâr

44²⁸⁹

Gazel-i Bâķî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şaĥn-ı gülşen mülk-i Bâġdâd oldu âb-ı cûy Şaĥ
Yâsemenler şu yüzünde seyr eder mânend-i baĥ
- 2 Şaĥn-ı bâġı tutdu encüm gibi nergis şöyle kim
Mestler fark eylemez yerden göġü eyler ġalaĥ
- 3 Bir Gülistân yazdı bir ay içre faşl-ı nev-bahâr
Lâle yer yer sürĥ olur sebze-ĥaĥ u²⁹⁰ şebnem nuĥaĥ
- 4 Aldılar ol şem' -i bezm-ârâyı aġyâr ortaya
Zâhir oldu nükte-i lâ ĥayre illâ fi 'l-vasaĥ
- 5 Ĥaĥĥ-ı la' lin Bâķīyâ ol ġonca-i nev-restenûñ
Seyr edenler dediler ĥandânuñ olmaĥdur bu ĥaĥ

48a

45²⁹¹

Gazel-i Bâķî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

²⁸⁹ B.D., s. 174.

²⁹⁰ 3b sürĥ olur sebze-ĥaĥ u: sürĥ olupdur sebze ĥaĥ D.

²⁹¹ B.D., s. 176.

- 1 Sînesine yakmada şem‘ -i ruḥuñ şevḳine²⁹² dâğ
Mâh-ı enver mihr-i ‘ âlem-tâbdan yaḳar çerâğ
- 2 Bî-sütûnu gülşen etmiş ḥûn-ı çeşm-i Kûḥ-ken
‘ Âşıḳa sevdâ-yı vaşl-ı yâr ile ṭağ üstü bâğ
- 3 Gül gibi ter-dâmene teşbîh eden kimdür seni
Yâsemen gibi cihânda alnuñ açık yüzüñ ağ
- 4 Mâh-ı çarḥ üzre nedür bilmek dilerseñ ol sevâd
Yaḳdı yâre şunmağa devrân turunç üstüne dâğ
- 5 Şem‘ -veş sûz-ı derûnun²⁹³ ‘ arz eder Bâḳî saña
Yana yana ḳalmadı bî-çârenüñ bağrında yağ

Derkenâr

46²⁹⁴

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Feryâda geldi bûlbûl-i destân-sarây-ı bâğ
Ya‘ ni zamân-ı ‘ ıyşdur eyleñ şafâ-yı bâğ²⁹⁵
- 2 ‘ İyş u safâya ḥâtırumuz ṭurmayup çeker
Sünbüller oldu silsile-i müşgsâ-yı bâğ

²⁹² 1a şevḳine: şevḳ ile D.

²⁹³ 5a sûz-ı derûnun: sûz-ı derûnu D.

²⁹⁴ B.D., s. 176.

²⁹⁵ 1b eylen şafâ-yı bâğ: eyler şalâ-yı bâğ D.

- 3 Gerd-i kederden āyine-i albi sf ü pkdür²⁹⁶
Güya derün-ı ehl-i şafdur fez-yı bğ
- 4 Saçıldı şahn-ı sebzeve nesrn varakları
Şahn-ı sipihre²⁹⁷ beñzedi ferş-i şary-ı bğ
- 5 Bguñ [B] zamn-ı  işret ü hengm-ı  ıyşdur
Vermek gerek ne hlet ise mutez-yı bğ

48b

47²⁹⁸

Gazel-i B

F'iltn F'iltn F'iltn F'iln

- 1 Şm-ı ğamda hşıl olsa gñlme n-geh řev
Şule-i humla olar nil-gn hrgh şev
- 2 Bir  aceb hlet-durur bu  aş olmaz mstemr
Gh miħnet gh hsret gh firat gh şev
- 3 Py-kbn dest-efşn nare ü²⁹⁹ efgn knn
Azm-i ky-ı dil-rb etdim olup hem-rh³⁰⁰ şev
- 4 Dnece kendim³⁰¹ taħamml kıldıım eksem n'ola
Hrmen-i  lemede şaymaz kh-ı f gh şev

²⁹⁶ 3a pkdür: pk D.

²⁹⁷ 4b şahn-ı sipihre: saf-ı sipihre D.

²⁹⁸ B.D., s. 181.

²⁹⁹ 3a nare ü : nare-zen D.

³⁰⁰ 3b hem-rh: der-rh D.

³⁰¹ 4a Dnece kendim: Dne-i kendim D.

- 5 Bâķĩnũñ kârına yârân-ı şafâ incinmesün
Gâh gâh anı özünden eylemez âgâh şevķ

Derkenâr

48³⁰²

Gazel-i Bâķĩ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kâşd eyler aķzuñ öpmek içün dâ'imâ ķabaķ
Olur boğazı ipli deķildür şehâ ķabaķ
- 2 Bezm-i ğamuñda şanma ķabaķ minnetin çekem
Eşķüm şarâb u didelerümdür baña ķabaķ
- 3 Bezmüñde gerçi sâĝar-ı şahbâya bâş eĝer
Bedr-i münîre dil uzadır dil-berâ ķabaķ
- 4 'Āşık ħadîş-i cām-ı lebüñ aldı aĝzına
Meclisde çokda lâ demesün³⁰³ sâķîyâ ķabaķ
- 5 Ol vâsıta-ıla la'l-i leb-i dil-beri öper
Câmuñ yüzüne ğülse n'ola Bâķîyâ ķabaķ

³⁰² B.D., s. 183. Mecmuamızda, Divan'da yer alan,

Ĥoş şevķ verdi meclise mihr-i münîr-vâr

Şan ķurş-ı âfitâbdur ey meh-likâ ķabaķ

beyti yer almamaktadır.

³⁰³ 4b lâ demesün: laķırdamasun D.

Kasîde-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mevc urub yatur çemen mânend-i baḥr-i bî-kerân
Pençe-i mercâna döndü şâḥsâr-ı ergavân
- 2 Nefḥ-i rûḥ etdi gelüp bâğa nesîm-i şubḥ-dem
Kıḡlīb-ı fersûde-i gülzâra erdi³⁰⁵ tâze cân
- 3 Bâd-ı taḥrîk ile her sūsen zebânın depredüp
Zıkr-i Ḥaḡ eyler lisân-ı ḥâl ile açup dehân
- 4 Yazdı jengâr ile luṭf âyâtını ḡarrâ çemen
Nergis-i gülzâra yer yer ḥall ile etdi nişân
- 5 Gerçi kılmış-idi³⁰⁶ müşevveş dün sevâd-ı ḥâkde
Şimdi mefhûm-ı çemen çıkdı beyâza bî-gümân
- Derkenâr
- 6 Ḥancer-i bürrânını şeb-nem şuwardı sūsenüñ
Kılmaḡ-içün bülbül-i şüridenüñ ḡanın revân
- 7 Ditreyüp üstüne düşse n'ola ezhâr-ı dıraḡt³⁰⁷
Bir içim şudur leṭâfetde bugün âb-ı revân

³⁰⁴ Ü.D., s. 139.³⁰⁵ 2b erdi: verdi D.³⁰⁶ 5a kılmış-idi: kalmışdı D.³⁰⁷ 7a dıraḡt. Çemen D.

- 8 Ğonce peykānını per-tāb etmeğe bñlbñllere
Her nihāl-i gñl nesīm-i şubḥ ile oldu kemān
- 9 Sāyesinde ‘ıyş u ‘ışret kıılmağa ğılmān-ı bāğ
Her dıraḥt ezhār ile kıurdu muraşsa‘ sāyebān
- 10 Mevc urur deryā-yı aḥḍardur şanasın sebzezār
Beyza-i murğ-ı çemen lñ’lñ şadef her āşiyāñ
- 11 Geldi bir dñnār ile bāzār edip Hindñ-yı çarḥ
Aldı dürr-i jāleyi gñlşende ḥayli rāyegān
- 12 Nev-‘arūs-ı nergisññ çeşmin mükeḥḥal kıılmağa
Ğonce-i zanbaḳ tñtar destinde sīmñ sürmedān
- 13 Düşdü rñy-ı ḥāke yer yer berg-i ezhār-ı dıraḥt
Şan kıyāmetdür dñküldñ yere necm-i āsumān
- 14 Ğonce ceybinden nişār edip nuḳñd-ı jāleyi
Şāhid-i gñl bāğda dñnārın etdi der-miyān
- 15 Kıan tñtup şāḥ-ı nihāl-i ergavānı bāğda
Geldi faşşād-ı bahār akıtdı birkaç kıatre kıān

Derkenār

- 16 Dest-i cevı ile şitānuñ alduğun gñlzārda
Dirhem-i ezhār ile bir bir şanman çekdi ziyān

- 17 Kuş dilin söyler çemen şahnında etfāl-i tuyūr
Manṭıku 't-Ṭayr öğrenür gülşende murg-ı bûştân
- 18 Yazmağa bu vaşf-ı rengini devât-ı gonceden
Eyledi evrâkıını gülşende güller zer-nişân
- 19 Efḍal-i devr-i zamân [u] eşref-i halk-ı cihân
Zübde-i erkân-ı 'unşur hâşıl-ı kevn ü mekân
- 20 H'âce-zâde fâzıl-ı devrân huçeste-rûy kim
Ağzın açsa lâl olur yanında her bir nükte-dân

50a

- 21 Tütüyâ-yı reh-güzârı nûr-ı çeşm-i âfitâb
Hâk-i pâyı zîver-i iklîl-i fark-ı farkadan
- 22 Zannum oldur küngür-i tāk-ı³⁰⁸ celâli³⁰⁹ kadrine
Kim yakîn olmaya her bir zâhir ü³¹⁰ vehm ü gümân
- 23 Keffi deryâ-yı sehâ engüştü emvâc-ı 'atâ
Dest-i gevher-bağşı olursa n'ola gevher-feşân³¹¹
- 24 Hüsn-i luṭf ile nazar kılmasa açılmaz kitâb
Ele almasa yazılmaz hâme-i rengin³¹² beyân

³⁰⁸ 22a tāk-ı hulk-ı D.

³⁰⁹ 22a celâli: celâl-i D.

³¹⁰ 22b zâhir ü: tâ'ir-i D.

³¹¹ Bu beyite Divan'da rastlamadık.

³¹² 24b rengin: müşgîn D.

- 25 Serverā ism-i şerīfūñ-ile müşerref olmasa
Şāhid-i ma‘ nā ola çeşm-i başiretten³¹³ nihāñ

Derkenâr

- 26 Barmağ ile hāme-i nāmuñ işāret eylese
Eyleyüp taḥkīk-i ma‘ nā her elif ola zebān
- 27 Mīl-i ḥameyle midāduñdan senūñ dest-i ḳazā
Çekdi çeşm-i şāhid-i ma‘ nāya kuḥl-ı Işfahān
- 28 Sā’il-i bezm-i seḥāñ olmağ-ıla pīr-i felek
Mihr ü mehden destine girdi bir iki ḳurş-ı nān
- 29 Bezm-i ‘ıyşuñda felek bir āsumānī süfredür
Kim anuñ şırma dikilmiş pīş-gīridür³¹⁴ kehkeşāñ
- 30 Ger nem-i bārān-ı luṭfuñ ile bula neş ü nemā
Nev-bahāra ermeye tā ḥaşre dek faşl-ı ḥazān
- 50b**
- 31 Dā’im olmazdı efāzıldan ḳatuñda izdiḥām
Melce-i erbāb-ı ḥācet³¹⁵ olmasa ol āsitān
- 32 Toḫtolu būy-ı ‘abīr ile meşāmm-ı kâ’ināt
Ḥāk-i pāyuñdan şabā oldu meğer³¹⁶ ‘anber-feşān

³¹³ 25b başiretten: başiretde D.

³¹⁴ 29b pīş-gīridür: pīş-gīrū D.

³¹⁵ 31b ḥācet: ḥācāt D.

³¹⁶ 32b şabā oldu meğer: meğer oldu şabā D.

- 33 Tîğ-i nazm ile me‘ânî mülkünü feth eyledim
Ser-fürû etdi gelüp baña bugün gerden-keşân
- 34 Nāvek-i kîlk-i bedî‘üm destüme aldıkça ben
Reşkden kıaddin kemân etse n’ola ehl-i beyân
- 35 Tîğ-i hāme ile me‘ânî mülkünüñ sayyâdığım
Kudretüm destindedür şimdi benüm her bir yabân
- Derkenâr
- 36 Feyz-i luṭfuñ kām-baḥş-iken bu cümle ‘āleme
Nā-murād etme Ümîdî bendeñ olsun kām-rân
- 37 Yıldızı düşkün ziyāde ṭālî‘-i idbārda
Gerd-i ḡam hergiz göz açdurmaz felek vermez emân
- 38 Āsitānıñ vār iken eflāke baş eğmez varup
Minnet-i dūnānı etmez kendüye bār-ı girân
- 39 Cilveler kıldıkça bād-ı şubḥ ile şāḥ-ı çemen
Zînet oldukça şükûfe ile bu naḥl-i gülsitân
- 40 Hurrem ü ḥandân olup dā’im bahār-ı devletüñ
Reşkden olsun ‘adūnuñ çehresi berg-i ḥazân

Kasîde-i Figânî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir şubḥ kim³¹⁸ felek tutuğundan 'arūs-vār
Oldu hezār cılve ile mihr âşikār
- 2 Şaçdı süm-i semendine encüm cevāhirin³¹⁹
Dāmād-ı çarḥ vārın etdi añā³²⁰ nişār
- 3 Oldu felek³²¹ 'abā-yi sürḥ ü hilāl zīn
Şubḥuñ 'arūsü olmağa çarḥ atına süvār
- 4 Bu şādlık-ile bir yere geldi melā'ike
Çarḥuñ ṭonatdı ḳal' aların tābiş-i nehār
- 5 Cān gözü ile seyr eder iken bu³²² 'ālemi
Düş oldu anda çeşmüme bir ḳaşr-ı zer-nigār
- Derkenâr
- 6 Gördüm bir âsitāne ki göz görmemiş anı
Gerdün-medār ü kūh-veḳār u zemīn-ḳarār

³¹⁷ F.D., s. 21.³¹⁸ 1a Bir şubḥ kim: Bir şubḥ-dem D.³¹⁹ 21 cevāhirin: cevāhiri D.³²⁰ 2b vārın etdi añā: vārın añā eyledi D.³²¹ 3a felek: şafaḳ D.³²² 5a bu: o D.

- 7 Dedim bu âsitâne kimiñdür³²³ dedi hıred
Ol efđal-i zamâne vü mümtâz-i rûzigâr
- 8 Bū Bekr-şıdk u cāmī³²⁴ -i dīn ü ‘Ömer-zafer
Oşman-ḥayā ‘Alī-kerem ü Aḥmed-iştiḥâr
- 9 Keşşâf-ı müşkilât Paşa-zâde kim anuñ
Ḳā’ıl kelâm-ı mantıḳına zümre-i kibâr
- 10 Ben kâni nice beñzedeyin³²⁵ dest-i cûduna
Kim reşḥası durur kefinüñ lücce-i biḥâr
- 51b
- 11 ‘Ahdiñde kimse inlemez illâ meğer ki kūh
Dökmez kimesne göz yaşın illâ ki cûy-bâr
- 12 Bilmez düğün evini çanak taşır ol kişi
Beñzer der ise eşiğine çarḥ-ı zer-nigâr
- 13 Bişdi şu deñlü maṭbah-ı cûduñda³²⁶ at‘ ime
Aldı naşīb dânesini yerde mûr u mâr
- 14 Kef geçmiş-idi³²⁷ gerçi acından köpük kuşup
Oldu ġariḳ ni‘ metüne baḥr-i bî-kenâr

³²³ 7a kimiñdür: kimdür D.

³²⁴ 8a cāmī³²⁴ -i: ḥāmī³²⁴ -i D.

³²⁵ 10a Ben kâni nice beñzedeyin: Anı nice şebîḥ edeyin D.

³²⁶ 13a cûduñda: sûrunda

³²⁷ 14a Kef geçmiş-idi: Kef keğ geçerdid.

- 15 Bir cāriyeñ durur adı ħurşīd-i mihr-i çarĥ³²⁸
Tās-i sipihri başda götürür legençe-vār

Derkenâr

- 16 Yüklense ger cihāzını ħadrūñ ‘arūsunuñ
Büke³²⁹ ħaṭār-i tevsen-i çarĥuñ belini bār
- 17 Vaşf eylemekde zātunu ey Murṭazā-seḫā
Dürc-i cevāhir oldu zebānum çü Zülfikār
- 18 Ögdül verirse ‘arşa-i nazm içre şā‘ ire
Meydān alırdı tevsen-i ṭab‘ -ı süḫān-güzār
- 19 Evşāf-ı³³⁰ süvār-ı ħadrūñe ṭakat getürmeğe
Urdum semend-i ṭab‘ uma bir zīn-i i‘ tizāl³³¹
- 20 Ķāşır zebān-ı nāṭıķa medḫinde ḫāme-veş
Müħr ur Fiğānī ağzuña sen de devāt-vār

52a

- 21 Tā kim siphr bīvesine nev-‘ārūs-veş
Her bām-dād k’ola şafaķ ġāze-i ‘izār
- 22 Gelsin hemīşe baĥt ‘arūsı kenāruña
Olsun ḫarīm-i ḫürmetüne çarĥ perde-dār³³²

³²⁸ 15a Bir cāriyen durur adı ħurşīd-i mihr-i çarĥ: Bir cāriyen durur ki ħarīde bu mihr-i çarĥ D.

³²⁹ 16b büke: bükür D.

³³⁰ 19a Evşāf-ı: Vaşf-ı D.

³³¹ 19b i‘ tizāl: i‘ tizār D.

³³² 22b çarĥ perde-dār: perde-dār-vār D.

Gazel-i Figânî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâilün

- 1 Şu gibi şâf kı1 söz1 fık1 eyle ver cevâb
Her ne dilüñe gelse öğütme çü âsiyâb
- 2 Gökşuya döndü cism-i nizârum döğünmeden
Yer yer içinde âbileler eyledi habâb
- 3 Göñlüm müşevveş olsa n'ola zülf-i yârdan³³⁴
Bir kuş ki dâma düşe eder³³⁵ lâbüd ıztırâb
- Derkenâr
- 4 Bakup kalırsa yaşuma n'ola o serv-ğadd
Gözler alır revân olıcağ sür'at ile âb
- 5 La' liyle çeşmine vereli dil Fiğânîyâ
Gözde ağızda kalmadı hiç meyl ü dâd-ı h'âb³³⁶

Gazel-i Figânî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

³³³ F.D., s. 32.³³⁴ 3a yârdan: yârda D.³³⁵ 3b eder: çeker D.³³⁶ 5b meyl ü dâd-ı h'âb: lezzet ile h'âb D.³³⁷ F.D., s. 33.

1 Hicründe gördüğün bu tokuz ser-nigün kebâb
Deryâ-yı eşküm üzre benüm oldu bir habâb

2 Vaşlı metâ‘ ın alır idim nakd-ı cân ile
Bâzâr içinde râst değil evdeki hesâb

3 Zülfü ucundan eylese ruhsârını ‘ayân

52b

Derler ki toğdu cânib-i mağribden âfitâb

4 Hâlün gamı şu deñlü za’îf eyledi beni
Kim sâye-bân edinsem olurdu per-i zübâb

5 Dîdâr-ı yâri görmek içindür Figânîyâ
Gözler edip habâbı aķar sür‘ at ile âb

53³³⁸

Gazel-i Figânî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Āfitābum māhı şanma³³⁹ bu cihānı³⁴⁰ devr eder
Mihr-i hüsnün zerre-veş etmişdür anı der-be-der

2 Zerre-veş ‘aşıkıların mihrünle ser-gerdāndur
Ey hilāl-ebrū yüzün şems ü cebiniñdür kâmer

3 Hâle şanma māhuñ etrâfında cānâ her gece

³³⁸ F.D., s. 57.

³³⁹ 1a māh şanma: şanma māhı D.

³⁴⁰ 1a bu cihānı: āfitābı D.

Derkenâr

Tîr-i âhum kôrķusundan yüzüne tutar³⁴¹ siper

4 Dōstum bâşum irerdi âsumân-ı devlete
Âsitānuñ itlerine âşinâ olsam eğer

5 ‘Âlem içre pây-bûsu el verirdi dil-berüñ
Yaşuñ ile rûyuñu etseñ³⁴² Fiğānî sîm ü zer

54³⁴³

Gazel-i Emrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şâh-ı ‘aşķım baña zerrîn bir livâdur kâmetüm
Ġam diyârı ‘azmin etdim nâle-i kûs-ı rihletüm

2 Kaşlaruñ fikri hilâl-âsâ edelden kaddümü
Şehr içinde mâh-ı nevden kem değildür şöhretüm

³⁴¹ 3b tutar: tutdı D.

³⁴² 5b etseñ: kılsañ D.

³⁴³ E.D., s. 154. Divan’daki gazelle mecmuamızdaki gazel arasında çok fazla fark bulunmaktadır. Gazelin divandaki hali aşağıdaki gibidir.

Şâh-ı ‘aşķım baña bir zerrîn livâdur kâmetüm
Ol livâyı çevre almış dâlardur haşmetüm

Yâr kendün sünbül ü güllerle tezyîñ eylemiş
‘Âşıkam dâğumla dūd-ı âh besdür zînetüm

Kâkül-i miskîne irmek kanda ben miskîne âh
Kim ‘ırâķdan bir na‘ar kıлмаğa kıomaz hayretüm

Her zamân acır baña cismümde zâķm-ı tîğ-i hecr
Her zamân yanar baña sînemde dâğ-ı haşretüm

Gözlerimün biri kân-ı la‘l biri kân-ı sîm
Lîk ol sîmîn-ten Emrî bilmemişdür kıymetüm

53a

- 3 Rû-be-rû olmak ne mümkün ruḥlarıñ mizânuna
Kim ırakdan bir nazar kıılmağa kıomaz ḥayretüm
- 4 Bir zamān acır baña cismümde tîğ-i hicr-i yâr
Bir zamāñ yanar baña s̄inemde dāğ-ı miḥnetüm
- 5 İçmedin bezm-i meclisde belâ peymānesin
Emriyâ fehmi edemezsin sen benim keyfiyetüm

55³⁴⁴

Kasîde-i Figânî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Girince câme-i ḥ 'âba cihân-ı buḳalemun
Uyudu fitne-i ' âlem kevâkib açdı ' uyûn
- Derkenâr
- 2 Ḥorôs-ı ' arşa ğazâ³⁴⁵ etmeğe yaḥûd ol şeb
Kevâkeb erzenin ölçerdi keyl ile gerdün
- 3 Nücûm çeşmine çekmek dilerdi yâḥûd kuḥl
Sipihri bîvesi çözmüş yâ zülf-i ğâliye-gün

³⁴⁴ F.D., s. 15. Kasidenin son bölümlerinde beyitlerin sıralamasında Divan'daki ile çok fazla fark olduğu görülmektedir.

³⁴⁵ 2a ğazâ: ğidâ D.

- 4 Cihānı almış idi cünd-i Hindū-yı şāmī
Erince hüsrev-i hāver livāsın etdi nigūn
- 5 Geçüp oturdu çü tahta o hüsrev-i gītī
Cihāna saçdı zer açup defīne-i medfūn
- 6 Yumağa çirk-i şebi çarḫ cāme-ḥā 'bindan³⁴⁶
Getirdi çeşme-i hūr-āb kūrş-ı meh şābūn

53b

- 7 Cihānda³⁴⁷ mu^c cizesi zāhir oldu Musā-veş
Çıkardı şubḫa çerāğın kevākeb-i gerdūn³⁴⁸
- 8 Şarīr şanma şadāsını kilik-i giryānuñ
Bāş üzre dikilūben medḥūñi okur mevzūñ
- 9 Sipīhr-i dīn ü düvel Āşāf-ı Süleymān Şāh
Revān önünce nice Erdevān ü Efridūn
- 10 Dikildi sancağı dīnūñ kıla^c -i küffāra
Maḳār olalı semendūñ sūmine şehr-i Budun³⁴⁹
- 11 Öñüne kim tura³⁵⁰ ey Āşāf-ı zamān senūñ
Bāşına yıkar idiñ Peçi kaçmasa mel^c ūn

Derkenār

³⁴⁶ 6a çarḫ cāme-ḥ 'ābindan: cāme-ḥ 'āb-ı gerdūndan D.

³⁴⁷ 7a Cihānda: Cihāna D.

³⁴⁸ 7b Çıkardı şubḫ çerāğın kevākeb-i gerdūñ: Çıkardı çün Yed-i beyzayı şubḫ-dem gerdūn D.

³⁴⁹ Divan'da bu beyite rastlamadık.

³⁵⁰ 11a tura: gelür D.

- 12 Kılâ' edinse cibâli ' adû neberdüñde
Şalınca şeşper-i qahrı hemân³⁵¹ eder hāmūn
- 13 Dem-i ġazāda çü atıldı³⁵² tōp-ı ejder-dem
Peşine³⁵³ kōndı o dem kâfirūñ qara quzġun
- 14 Bu sūz-ı nār-ı felāket baña olur gülşen
Ḥalīlūm ola eġer luṭf ü cūduña maqrūn
- 15 Kef-i seḥāña senūñ nice beñzeye 'ummān
Yanuñda dāne-i ḥardal defīne-i Qārūn
- 16 Kimesne rişte-i naẓmumu ḥabbeye almaz
Cevāhir-i sühanum olsa lü 'lū-yi meknūn

54a

- 17 Çerāġun olsun uyandır bu ḥ 'āb-ı ġafletden
Fiġānī çākerūñi etme ġayrıya memnūn
- 18 Deġil ḥaddūñ çü medīḥ olmak Āşāf-ı dehre³⁵⁴
Getir du' āya livā gibi ellerūñ eknūn
- 19 Ḥıyām-ı kadrūñe şems ola şemse-i zerrīn
Nite ki yücele tāk-i muqarnes-i gerdūn
- 20 Nice ki naşb ede ḥūr rāyet-i zer-endūdun
Sipihir qal' asına rumḥ-ı şāmı kıla sūtūñ

³⁵¹ 12b hemān: hecān D.

³⁵² 13a çü atıldı: atıldı çü D.

³⁵³ 13b Peşine: Leşine

³⁵⁴ 18a Deġil ḥaddūñ çü medīḥ olmak Āşāf-ı dehre: Yeter şikāyet-i faqr ü felāket-i devrān D.

Derkenâr

56³⁵⁵

Kasîde-i Figânî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hümâ-yı dil olalı şayd o çeşm-i şeh-bāza
Hezâr şevk ile cān murğu geldi āvāza³⁵⁶
- 2 Yanında fāş edeli mācerāyı dil-dārum
Geyürdi hıl' at-i alı sirişk-i ğammāza
- 3 Kül eyledi yakup eczāmı ' andelīb-āsā
Bu köhne gülşen-i ' ālemde bir gül-i tāze
- 4 Nevāmı dinlemeye ger büzürg eğer kûçek
Niyāzum işidüp āheng ederse şeh-nāza
- 5 Figân u nāle iderken ğıriv ile nā-geh
Hevādan erdi hemān sem' ime³⁵⁷ bir āvāze

54b

- 6 Ki ey esîr-i kâfes bülbül-i hāzân-dîde
Hāzāndan ister lîk³⁵⁸ ger erişesin yaza
- 7 Bu dāsītân-ı nev ü bu cerîde-i şevki
Hikāyet eyle yürü var o nûkte-perdāza

³⁵⁵ F.D., s. 27.

³⁵⁶ 1b āvāza: pervāza D.

³⁵⁷ 5b sem' ime: sem' ine D.

³⁵⁸ 6b lîk: iseñ D.

- 8 Hıdīv-i ʿarşa-i fikret müdebbir-i dānā³⁵⁹
Bülend-mertebe İskender-i ser-efrāza
- 9 Bugün ki kân-ı saʿâdetde bir gühersin sen
Ne hacet ey dūr-i yektâ yanuñda enbāza
- 10 Zer üsküfüyle kapuñda olalı h̄ör derbān
Sipihre atdı külāhın erişdi iʿzāza
- Derkenâr
- 11 Yanuñda h̄aş olanıñ âhiri olur Maḥmūd
Ḳuluñ olanlar erişür maḳām-ı Āyāza
- 12 Kef-i seḥāñ ile şū sep ki oldu ey yem-i dil³⁶⁰
Bu sūz-ı fāḳa ile âteş uğramış sāza
- 13 Fiḡānī bülbul-i gülzār-ı midḥatüñdür çün
ʿİnāyetüñ gülünü ḳoḳlat ol nevā-sāza
- 14 Olalı sen gül-i gülzār-ı devlete Vaşşāf
Erişdi nazm-ı bedīʿüm Kemāl-i iʿcāza
- 15 Hümā-yı ṭabʿumu görse Hümāyun aydırdı
ʿAceb havāda uçar āferīn o şeh-bāza

55a

- 16 Ḳo lāf ü daʿvīyi ey dil şenā zamānıdur
Duʿālar eyle hezārān o gülşen-i rāza

³⁵⁹ 8a müdebbir-i dānā: müdebbir ü dānā D.

³⁶⁰ Kef-i seḥān-ile şū sep ki oldu ey yem-i dil: Kef-i seḥān ile ol dem şū sep ki ey yem-i dil D.

- 17 Yel-i bahār ede çün münhezim şitâ cündin
Şükûfe-zâr-ı murâduñ Hâk ırgüre yâza

57³⁶¹

Gazel-i Hayâlî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâilün

- 1 Şûfî tarîk-ı ' aşkda bir ferd³⁶² esîriyiz
Hûn-ı ciğerle dem geçiren merd esîriyiz
- 2 Āgyāra yüz niyāz ederiz yāri görmeğe
Fānî cihānda hayf ki nā-merd esîriyiz
- 3 Nağd-i dü kevni tutmağa bir dāve³⁶³ hāzırız
Girdik kumār-hāneye biz nerd esîriyiz

Derkenâr

- 4 Dāğ-ı melāmet olmasa dilde açılmazız
Gülzār-ı derd bûlbûlüyüz verd esîriyiz
- 5 Gördük Hayālî nûr-ı Hâk şanma sen bizi
Zerrāt gibi mihr-i cihān gerd esîriyiz

³⁶¹ Hy.D., s. 205.

³⁶² 1a bir ferd: biz derd D.

³⁶³ 3a dāve: zāra D.

Gazel-i Hayâlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmuş iken bülbül-i mest ile 'işret-sâz gül
Al tûñiler gibi etmek diler pervâz gül
- 2 Sünbül oldu zülf-i Leylâ lâle Mecnûn dağıdur
Bülbül-i aşufte-dil Maḥmûd-ı vâḳt Ayâz gül
- 3 Sırr-ı 'aşḳı ḡonce gibi dilde mektûm eyle kim

55b

- Ḥânümânın yele verdi açdıḡı-ḡün râz gül
- 4 Germ olup beñzetdiḡi-ḡün kendini ruḡsârũña
Āfitâba jâlelerden oldu seng-endâz gül
- 5 Derdi bir ayıñ içinde 'ıyş u nûşuñ zıḳrın³⁶⁵
Ey Ḥayâlî yâr-veş ârâmın eyler âz gül

Gazel-i Hayâlî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

³⁶⁴ Hy.D., s. 260.

³⁶⁵ 5a zıḳrın: zevḳını D.

³⁶⁶ Hy.D., s. 346. Divan'da bu gazelde yer alan,

Ḳan yaşla döndü pençe-i mercâna kirpiḡüm

Āhum yeliyle lücce-i 'Ummân girih girih

Zencirlere zeyn midür yâhüd oldu mu

Zülfün ḡamıyla ḡâṭır-ı rindân girih girih

beyitleri mecmuamızda bulunmamaktadır.

- 1 Hādeyle olalı leb-i cānān girih girih
Reşkiñden oldu ğonce-i ḥandān girih girih
- 2 Kuşlar yuvası şanma ğam-ı rūzigārdan
Oldu derūn-ı serv-i gülisṭān girih girih
- Derkenār
- 3 Zūlfūñ kılalı kelle-i ‘uṣṣāḳ ile oyun
Şermende oldu kūy ile çevgān girih girih
- 4 Bezm ehline şūrāḥi gece dōkdü derdini
Ağdı gözünden ayağuna ḳān girih girih
- 5 Bu şi‘r-i pūr-selāsete baḳsun Ḥayālī şāh
Görmek dilerse āb-ı firāvān girih girih

60³⁶⁷

Gazel-i Hayâlî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Gehī zehr-i āb-ı ğam ki mey deyü ḥūn-ı ciğer çekdim³⁶⁸
Muḥabbet bezmine hem-dem olalı gör neler çekdim
- 2 Dil ü cān geçmesin bizden deyü gördüm fiğān eyler

56a

Gelince³⁶⁹ ḳarşıdan tîr-i ḳazāya ben siper çekdim

³⁶⁷ Hy.D., s. 287.

³⁶⁸ 1a Gehī zehr-i ab-ı ğam ki mey deyü ḥūn-ı ciğer çekdim: Gehī zehr-āb-ı ğam gehī mey deyü ḥūn olmuş D.

³⁶⁹ 2b Gelince: Gelirken D.

- 3 Lebüñ öpdüğüne sāgar hasedden bağı hūn olmuş
Şürāhīnūñ gece meclisde ağızundan haber çekdim
- 4 Serīr-i ‘aşkı aldım Vāmıķ u Ferhād ü Mecnūnla
Düzüp dīvāneler alayını ben dağı ser çekdim
- 5 Hayālī ol hūmā-ṭal‘at-ı şehūñ dīvānesi oldum
Baş üzre dūd-ı āhumdan siyeh bir dāne per çekdim

61³⁷⁰

Gazel-i Hayâlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Mülk-i hüsnūñ begisin³⁷¹ mäh³⁷² siper-i düşuñdur
Ġamzeler tiğ-zeniñ zülf zırh-pūşuñdur

Derkenâr

- 2 Beni ser-halka-i zencīr-i cünūn eyleyen āh
Girih-i zülf ile gūşuñdaki mengūşuñdur
- 3 Şāne kıldı tenini zülfūñ ucundan şad-çāk
Görelî yüzünü āyine nemed-pūşuñdur
- 4 Perī pervāneniñ olmuş idi zebān-ı hālî
Seniñ ey şem‘ yüzün görelî hāmuşuñdur

³⁷⁰ Hy.D., s. 111.

³⁷¹ 1a begisin: şehisin D.

³⁷² 1a mäh: meh D.

56b

- 5 Sen Hayālî alalı bezm-i şafâ cāmın ele
Mihr ile mäh-ı felek iki qadeh nüşuñdur

62³⁷³

Gazel-i Figânî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Kaşuñ yanındağı hālũñ değıldür ey meh-rũ
Sitâredür kim olupdur hilâle hem-pehlũ
- 2 Şemîm-i kākũlũñ almış³⁷⁴ nesîm gülşende
Demiş ki sünbüle sende emānet olsun bũ
- 3 Diyâr-ı dilden eğer kim geçerse peykānuñ
De cāna uğrasın elbette ey kemān-ebrũ³⁷⁵
- 4 'Arağdan eyledi çün dāmeniñi zũfüñ ter
Tutar kurutmağa nār-ı 'izāruña qarşu
- 5 Figānî yāşunu dök rũz-ı hecr-i zũlfünde
Ak akçe kara gün-çün durur meşeldür bu

Derkenâr

63³⁷⁶

Gazel-i Figânî

Mef'ülũ Fâ'ilâtũ Mefâ'ilũ Fâ'ilũn

³⁷³ F.D., s. 103.

³⁷⁴ 2a almış: añmış D.

³⁷⁵ De cāna uğrasın elbette ey kemān-ebrũ: De cāna uğasın ey kaşı yā kemān-ebrũ D.

³⁷⁶ F.D., s. 130.

- 1 Yilsün yoluñda yıllar yılı³⁷⁷ dil şabā gibi
Görsün cefāñı cānına cāna vefā gibi
- 2 Her gün güneş kapuñda yüzün toprağa³⁷⁸ sürer
Sen māha ol da bencileyin mübtelā gibi
- 3 Çokdur cihānda hüsñ ile meşhūrlar velī
Yokdur cemāl-i vaşf ile sen müşehhā gibi³⁷⁹
- 4 Ben ağladım dedim қо cefāyı vefālar et
Sen güldüñ ol söze gülüşüñden rızā gibi
- 5 Gördü Figāñī rā kaşuñı fıkr edip dedi³⁸⁰
Kaddüm iki büken benüm āhir bu rā gibi

57a

64³⁸¹

Gazel-i Figāñī

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Deşt-i ğamda³⁸² mūyu³⁸³ Mecnūn-ı nā-şād eylemez
Etdiğim kārı belā kūhuñda Ferhād eylemez

³⁷⁷ 1a yılı: ile D.

³⁷⁸ 2a toprağa: yerlere D.

³⁷⁹ 3b Yokdur cemāl-i vaşf ile sen müşehhā gibi: Yokdur kemāl-i şun^c ile ol meh-likā gibi D.

³⁸⁰ 5a fıkr edip dedi: eyledi figāñ D.

³⁸¹ F.D., s. 64.

³⁸² 1a Deşt-i ğamda: Bezm-i ğamda D.

³⁸³ 1a mūyu: etdiğim D.

- 2 Gözlerüm giryân işüm efgân u dil nâlândur³⁸⁴
İş mi vār kim baña ol hūr-ı perî-zād eylemez
- 3 Tîşe-i ğamdan³⁸⁵ ne kân ağladığını Kūh-ken
Bâşına toķanmayan bilmez anı yād eylemez
- 4 Nice kez ‘âķıl³⁸⁶ dutarsa üstüne aldanma çarķ
Bir Süleymân var mı taķtın dehr berbād eylemez
- 5 Sikke-i mermerde kazduñ Bî-sütün-ı dehrde³⁸⁷
Etdiğñ kârı Fiğânî değme üstād eylemez

Derkenâr

65³⁸⁸

Gazel-i Figânî

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- 1 Beni eğri çıkarmanın yanuñda hancer-i ser-tîz
Yüzüne sürmesin alup bir avuç kanum ol hūn-rîz
- 2 Çıkan bağrumdaki başlar olupdur ğarķa-i Sürhâb
Hayâl-i pâdişâhıdur³⁸⁹ göñül taķtı durur Tebrîz
- 3 Şeh-i ‘aşķım ķulağuma³⁹⁰ yaraşır olsa gevherler
Ķulağum tolduru söğse n’ola ol la‘l-i gevher-rîz

³⁸⁴ 2a nâlândur: nâlân hem D.

³⁸⁵ 3a ğamdan: ğamda D.

³⁸⁶ 4a Nice kez ‘âķıl: Nice ger ‘âķıl D.

³⁸⁷ 5a dehrde: ‘aşķda D.

³⁸⁸ F.D., s. 63.

³⁸⁹ 2b pâdişâhıdur: yâr şâhıdur D.

³⁹⁰ 3a ķulağuma: ķulağumda D.

- 4 Yüzün görüp murāda ermek isterseñ koma[z] zülfüñ
Ġurūba ermedin³⁹¹ ħurşīd erişir menzil-i³⁹² şeb-ħiz
- 5 Beri yanında dünyānuñ şebātı yok çü fānīdür
Geçelim öte yanına Fiġānī rūzigāruñ biz³⁹³

57b

66³⁹⁴

Gazel-i Zâtî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Düşde şūfī baña la^c l-i³⁹⁵ leb-i cānān görünür
Ķalb-i bī-çāre Ĥüdādan³⁹⁶ yine dermān görünür
- 2 Teşneyim la^c lüne kandır beni dedim dedi yār
Şuşadıñ kanuña sen gözlerüne³⁹⁷ kân görünür
- 3 Düşmesin dünyede düşmen daħi ' aşķ âteşine
Dōstlar müşkül imiş gerçi ki āsān görünür
- 4 Tūtīyā gibi karparsam n'ola izüñ³⁹⁸ tozunu
O³⁹⁹ benim gözlerime kuħl-ı Şıfahān görünür

³⁹¹ 4b ermedin: varmadın D.

³⁹² 4b menzīl-i: menzīle D.

³⁹³ 5b biz: tiz D.

³⁹⁴ Z.D., C. 2, s. 199.

³⁹⁵ 1a la^c l-i: şāfī D.

³⁹⁶ 1b Ĥüdādan: Ĥaķdan D.

³⁹⁷ 2b gözlerüne: gözlerüme D.

³⁹⁸ 4a izüñ: kūyuñ D.

³⁹⁹ 4b O: Ol D.

- 5 Zâtiyâ baña görünmez deme ol meh bir gün⁴⁰⁰
Ġâfil olma saña ol âfet-i devrân [görünür]

Derkenâr

67⁴⁰¹

Gazel-i Zâtî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Biñâ-yı devlet-i hüsne tayanmaz şol ki dānādur
Begüm nice 'imâretler ħarâb oldu bu dūnyādur
- 2 Mürekkeb olsa deryâlar yazılmaz yāşumuñ vaşfı
Benüm iki gözüm kâbil deġildür vaşfa⁴⁰² deryādur
- 3 Ĥalîlüm ni' metün ħaġķı ġam-ı la' lūñ yemek her dem
Eġer kim ellere müşkül gelirse baña ħelvādur
- 4 N'ola çeşmüñle⁴⁰³ kaddüñ zülfüñ aġzuñ gözlesem dā'im
Benüm iki gözüm⁴⁰⁴ men' eyleme 'âlem temâşādur
- 5 'Aceb mi ħâlk içinde âdı çıķsa Zâtiyâ anuñ
Senüñ eş'ârunuñ her beyti bir ġarrâ mu' ammādur

58a

68⁴⁰⁵

Gazel-i Figânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

⁴⁰⁰ 5a Zâtiyâ baña görünmez deme ol meh bir gün: Zâti ol mâh görünmez baña her ġah deme D.

⁴⁰¹ Z.D., C.2, s. 257.

⁴⁰² 2b vaşfa: şerĥa D.

⁴⁰³ 4a çeşmüñle. Ėaynuñla D.

⁴⁰⁴ 4b iki gözüm: çok sevdiğüm D.

⁴⁰⁵ F.D., s. 58.

- 1 B lb l  bezm-i  emende  ayret-i h r incid r
 once-i g lz r⁴⁰⁶  anma  b lb l  z r⁴⁰⁷ incid r
- 2 Her ka an perv ne-ve  ey dil H l l-i   a  -ı y r
N r-ı   a  a c n atar demez ki ol n r [incid r]
- 3 H sret-i k ll b-ı z lf-i y r durur⁴⁰⁸ za met veren
Yo sa kim Ma   r-ı   a  ı sanma uz d r incid r
- 4 Ey g l-i g l-z r-ı cennet nice v rsun k yu a
  A  ı-ı a  fteyi   n  a n-ı a   r incid r
- 5  l-ile bir b se  aldı bu Fi   n   ıfl-iken
Da ı ol  ayret beni aldı  a⁴⁰⁹ her b r incid r

Derken r

69⁴¹⁰

Gazel-i Hay  

Mef  l  F  il t  Mef  l  F  il n

- 1   A   ehlin   v c du yok evvel seri de il
Almak fen  men zilini serseri de il
- 2 Mey  ne i re eyleme d ny  kel m n
Bu  sit ne anı g t rmez yeri de il

⁴⁰⁶ 1b g lz r: g lz r  D.

⁴⁰⁷ 1b b lb l  z r: b lb l -i z r D.

⁴⁰⁸ 3a y r durur: y rdur D.

⁴⁰⁹ 5b beni aldı  a: anı a  du  a D.

⁴¹⁰ Hy.D., s. 261. Mecmuanın m rettibi bu gazelde m sraların yerlerini  o u defa yanlış yazmı tır.

- 3 Vā' iz şarāb-ı 'aşkıñı meclisde anıcağ
Bir dem içinde deldi biñ elmās-ı eşkimi
- 4 Müjgānlaruma kim der ola cevheri değıl
Olmaz Hayāli müşteri gerdūn atlāsa
- 5 Tamğası māh olursa peren ülkeri değıl
Giryesi yıkdı depdi hemān minberi değıl

58b

70⁴¹¹

Gazel-i Hayâlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Ayn-ı dilden cüş idüb gözden akar yāşum benim
Şu terāzisi olupdur ğālība başum⁴¹² benim
- 2 Lām-ı Leylā-zülfüñü tıfl-ı gönül yād edeli
Mekteb-i 'aşk içre Mecnūndur sebağ-dāşum benim
- 3 Nev-bahār-ı hüsnüñe dil vereli ey ğonce-leb
Yüzüme berg-i hazān nağş etdi nağğāşum benim
- 4 Şāh-ı 'aşk etdi bizi⁴¹³ bir fitne-i Rūmuñ ğamı
Tende yer yer zahm-ı tīründür⁴¹⁴ kızıl başum benim

⁴¹¹ Hy.D., s. 273.

⁴¹² 1b başum: kaçum D.

⁴¹³ 4a bizi: beni D.

⁴¹⁴ 4b tīründür: tīridür D.

- 5 Ey Ḥayālī kand-ı la‘li medḥi⁴¹⁵ yār işidüp
Dedi kim tūṭī misin ey rind-i ḳallāşum benim

Derkenâr

71⁴¹⁶

Gazel-i Hayâlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Her kaçan vaḥşî ğazâlim seyr ider şahrâ yüzün
Hây u hūyum âh kim ol dem tutar dünyâ yüzün
- 2 Haftalarla inleyüp⁴¹⁷ yıllarla ağlarsam n’ola
Ay olur göstermez ol mihr-i cihân-ārâ [yüzün]
- 3 Âh-ı ‘âşık her kaçan istese⁴¹⁸ ḥazân bādı gibi
Döndürür berg-i ḥazâna ‘âşık-ı şeydâ [yüzün]
- 4 Ey şanem bir bir diyem bu resme kāfirliklerüñ
Rûz-ı mahşerde görürsem Ḥazret-i ‘İsâ [yüzün]
- 5 Faqr kūyuñ devlet-i dehre Ḥayālî vermedi
Böyle kullanmak gerek ‘âlemde istiğnâ yüzün

59a

72⁴¹⁹

Gazel-i Hayâlî

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ilün

⁴¹⁵ 5a kand-ı la‘li medḥi: medḥ-i kand-i la‘lini D.

⁴¹⁶ Hy.D., s. 325.

⁴¹⁷ 2a inleyüp: gülmeyüp D.

⁴¹⁸ 3a istese: erse D.

⁴¹⁹ Hy.D., s. 118.

- 1 Ne vār ger vaşl-ı yār içün çekem renc
Kişi kim renc çekmez bulmadı genc
- 2 Mekānuñ Mekkedür kıbleme evüñ Kıuds
Yüzüñ Rūm eli zülfüñ mülk-i Efrenc
- 3 Atıñuñ ayağına ruḥ koyayım
Tek ey şeh oynama düşmenle şatırenc
- 4 Cevānsın pīrlerden pend algıl
Şakın ‘ aşıklarından alma ilenc
- 5 Ḥayālī çünkü⁴²⁰ düşdün ‘ aşka⁴²¹ şabr et
Ki olmaz genc bī-renc ‘ aşk bī-renc⁴²²

Derkenâr

73⁴²³

Gazel-i Hayâlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Yār olaldan raḥş-ı hüsn-ile cihānuñ yügrüğü
Eşk ü āhumdur zemīn ü āsumānuñ yügrüğü
- 2 Dil taşır dil-dār kūyundan cefā nāveklerin
Ok götürmek ‘ âdetidür peyk olanuñ [yügrüğü]

⁴²⁰ 5a çünkü: ‘ aşka D.

⁴²¹ 5a ‘ aşka: çünkü D.

⁴²² 5b Ki olmaz genc bī-renc ‘ aşk bī-renc: Kim olmaz ‘ aşk bī-gam genc bī-renc D.

⁴²³ Hy.D., s. 393.

- 3 Pertev-i ħurşīdi geçdim ṭab‘ -ı pür-envār-ile
Lā-cerem bir şahş olur her bir zamānuñ yügrügü
- 4 Lā-mekān seyrinde ‘anķā-ile olur hem-cenāḥ
Bāl-i himmetle şol ednādan⁴²⁴ toğanūn yügrügü
- 5 Şah-bāzuñdur Ḥayālīnūñ ele al göñlünü
Beñzemez aña hezārān āşiyānuñ yügrügü

59b

74⁴²⁵

Gazel-i Hayâlî

Meḥ‘ülü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Kānına girdi ‘arızıñuñ ḥasreti gülüñ
Ḥünābe-i ciğerle geçer şöḥbeti gülüñ
- 2 Himmet ḳanādı ile uçurdu varaḳların
Ḳonuşmağa hezār iledür himmeti gülüñ
- 3 Mülk-i cemende olmağa ezhār tāc-dār
Çalındı şavt-ı bülbül ile nevbeti gülüñ
- 4 Ḥākister etdi bülbülü hem-reng edinmeğe
Gel gör ki naķş-ı gül mü değıl şūreti gülüñ
- 5 Bir ğonce-leb nigārı Ḥayālī gibi bulup
Gülşende şöḥbet et ki geçer sevreti gülüñ

⁴²⁴ 4b ednādan: anadan D.

⁴²⁵ Hy.D., s. 242.

Derkenâr

75⁴²⁶

Gazel-i Hayâlî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dūd-ı âhum kalemüm⁴²⁷ şafham olupdur gerdün
Mekteb-i 'aşka⁴²⁸ gelelden ederem meşk-i cünün
- 2 Kadrüm artar ruḥ-ı zerd üzre itün başsa kadem
Sikke-i şāhī ile mu' teber olur altün
- 3 Hāniḳāhunda cihānuñ bu gönül abdāl
Bulmadı bir ḥum-ı meyḥāne gibi şāfī derün
- 4 Gökte Pervīni şanırmış sürüsün⁴²⁹ Leylīnün
Geceler şubḥa değin anı sürermiş Mecnün
- 5 Düzme ve koşma değil nazm-ı Hayālī olalı
Kad ü ruḥsāre-i Raḥmī gibi rengin mevzün

60a

76⁴³⁰

Gazel-i Hayâlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ben belâ Ferhâdıyım kūh-ı ğam-ı dil-dârda
Şu' le-i âhum başumda lâledür kūh-sârda

⁴²⁶ Hy.D., s. 316.

⁴²⁷ 1a kalemüm: divitüm D.

⁴²⁸ 1b 'aşka: dehre D.

⁴²⁹ 4a sürüsün: sürüsü D.

⁴³⁰ Hy.D., s. 344.

- 2 Kākülü ucunda ol Yūsuf cemālin beñleri⁴³¹
Mısr-ı hüsn içinde şan kim bir hābeşdür dārda
- 3 Sīne-i sūzānum içre bu hayāl-i haṭṭ-ı yār⁴³²
Āşiyān etmiş semenderdür derūn-ı nārda
- 4 Haṭṭunuñ üstünde⁴³³ ol servūñ dehānı gūyiyā
Gonce-i nev-restedür bitmiş miyān-ı ḥārda
- 5 Ey Hayālī ol mehūñ dendānı vaşfın şanasın
Bir dūr-i yek-dānedür bu naẓm-ı gevher-bārda

Derkenār

77⁴³⁴

Gazel-i Hayālī

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ede mi meyl ser-i zülfü dil-i pür-hevese
Bāl açup uça mı şeh-bāz şikār-ı mekese
- 2 Sensiz ey gül bu cihān gülşeni çeşmümde benüm
Beñzer ol baḥr kenārunda biten ḥār u ḥase
- 3 Sen lebi gonce edelden beni bülbul gibi zār⁴³⁵
Tīr-i āhumla felek döndü müşebbek ḳafese

⁴³¹ 2a beñleri: her beñi D.

⁴³² 3a haṭṭ-ı yār: ḳadd-i yār D.

⁴³³ Haṭṭunuñ üstünde: Hüsnü gülzārında D.

⁴³⁴ Hy.D., s. 349.

⁴³⁵ 3a beni bülbul gibi zār: ben bülbulü zār D.

- 4 Dili nālān başı ğavgāda ğam-ı Leylā ile
Beñzedirsem n'ola Mecnūnu bu yolda cerese
- 5 Şöyle hāk oldu H̱ayālī ki bulunmaz gerdi
Çarḡ ğırbāl oluben hāk-i zemīni elese

60b

78⁴³⁶

Gazel-i Hayâlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Acıdıcak yaşum ey gül-çehre
Māhiler ḡancer üşürdü bahre
- 2 Ruḡuñ üstündeki ol⁴³⁷ ḡāl-i siyāh
Fitne şalmağa yeter yüz şehre
- 3 İrgüren silsilesin Mecnūna
Şaldı zencīr şadasın dehre
- 4 Bunu der ḡāl diliyle deryā
Derd-ile nāle eden her nehre
- 5 Lāyık olmazdı H̱ayālī luṭfa
Şabr kılmazdı⁴³⁸ hezārān ḡahra

⁴³⁶ Hy.D., s. 379.

⁴³⁷ 2a ol: bir D.

⁴³⁸ 5b kılmazdı: kılmasa D.

Derkenâr

79⁴³⁹

Gazel-i Hayâlî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Mihr-i ruḥuṇa dil vereli ey meh-i tâbân
Sâyem gibi yerden yere çaldı beni devrân
- 2 Ağlatma beni ister-iseñ gelmeye ḥaṭuñ
Yağınca şehâ tez bitirir sebzeyi bārân
- 3 Ḥâlî ğamını 'aynına almaz deyü yârüñ
Göz merdümüne eyledi yâşum kuru bühtân
- 4 Gül yüzünü medḥ etmeğe ol ğonce-dehânîñ
Var bencileyin bülbül-i gûyâsı hezârân
- 5 Bir meyyite döndü müteḥarrîk bu Ḥayâlî
Ol ruḥ-ı revân olalı cāmı gibi pinhân

⁴³⁹ Hy.D., s. 301.

Kasîde-i Figânî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Azm-i şikâr edince şeh-i Qahramân-i ceng
Ser-geşte oldu havf-ile bu nil-gün neheng
- 2 Aldı kemân-ı Rüstemi Zâl-i felek ele
Durrende cân-verlere atmağ-ıçün hadeng
- 3 Qavs-ı kuzah kanâdı vü minķarı mäh-ı nev
'Anķâ-i çarķa cürm-i dıraķşân-ı mihr çeng
- 4 'Anķâ iken hamâme gibi geçinir⁴⁴¹ döner
Ser-geşte oldu korķuñla⁴⁴² çarķ-ı mîl-reng⁴⁴³
- 5 İskender-i veğâ vü Nerîmân-ı kâr-zâr
İsfendiyâr-ı ma' reke Efrâsiyâb-ı ceng

⁴⁴⁰ F.D., s. 3. Divan'da kasidede yer alan,
Arķuri gelmesin şehe deyü hizebr-i kūh
Baş açdı girdi rezme koyup dâmenine seng

Olup havâle sıtma gibi gör ki şeş-perüñ
Dâr-ı cihânı eyledi anuñ gözüne teng

Fürsüñ ne cânı var gele karķuña kim oķuñ
Ger kūh-ı Qâf olursa siper eylemez direng
beyitleri mecmuamızda bulunmamaktadır.

⁴⁴¹ 4a geçinir: çizginir D.

⁴⁴² 4b korķuñla: havfuñ ile D.

⁴⁴³ 4b mîl-reng: nîl-reng D.

Derkenâr

- 6 Sultân-ı berr ü baħr Süleymân-ı şark u ğarb
Şâhib-kırân-ı dehr şehen-şâh-ı nîk-neng
- 7 Faħr edinirdi ey şeh-i gerdûn-kevkebe
Tutsa rikâbın âsafuñuñ Hüsrev ü Peşeng
- 8 Kem kullaruñ durur ki şalınmışdur uçlara
Sultân-ı Mısr u şâh-ı ˆ Acem Erdel ü Fireng
- 9 Telh olduğuna kâm-i baħr bu durur sebeb
Şu oldu ħavf-i tîĝün-ile zehre-i neheng
- 10 Şol ħaddedür sükûn-ı vekâruñ ki olmaya
Bâr-ı girân-ı ħaşmetüñe kûh-ı Kâf deng
- 61b
- 11 Candan ümîdi⁴⁴⁴ kesdi görüp berķ-i tîĝüni
Gökde bulutla ceng ü cidâl eyleyen peleng
- 12 Cây etdi Kâfi⁴⁴⁵ ħavf-ile Sî-murğ cân atıp⁴⁴⁶
Pervâz urunca⁴⁴⁷ nâvek-i şâh-ı ħuceste neng
- 13 Her kim içerse ķatre-i peykânunı geçer
Ķatmışlar aña şu verir-iken meĝer şereng

⁴⁴⁴ 11a ümîdi: ümîd D.

⁴⁴⁵ 12a Cây etdi Kâfi: Cân atdı Kâfa D.

⁴⁴⁶ 12a cân atıp: bâl açıp D.

⁴⁴⁷ 12b urunca: edince D.

14 Yedüp götürmeğe şeh-i hâver şikâruña⁴⁴⁸

Tağdı sipihr şîrine zer-kâr pâlehang

15 Her kim tekāvür üzre göre der seni şehā

Sultān-ı hâver-i felek-i lāciverd-reng

Derkenâr

16 Destüñe konalı senüñ ey şah-bāz-ı kadr

Oldu sipihr beyzaları ayağına zeng

17 Bir şüret-ile daği görünürdü midḥatüñ

Āyine-i ṭabī‘ atümü tütmasaydı jeng

18 Ṭab‘ -ı Fiğānī yüksek uçardı hüma gibi

Şāh-ı yegāne istese eğer⁴⁴⁹ rağbet-i güleng

19 Tab‘ um semendini koşaram ehl-i nazm olan

Meydāna gelsin eylemesin hiç ‘özü-i leng

20 Terk eyle lâfi dāver-i devrāna kıl du‘ā

Ṭab‘ uñ çü kaldı midḥat-i zātında oldu deng⁴⁵⁰

62a

21 Türk-i felek nitekim alıp destine kemān

Naḥcir kaşdına ata her yaña ol ḥadeng

⁴⁴⁸ 14a şikâruña: rikābuña D.

⁴⁴⁹ 18b istese eğer: etse aña D.

⁴⁵⁰ 20b oldu deng: lāl ü deng D.

- 22 Hurşîd mâkiyânî ola bezmüne kebâb
Muṭrib o bezme Zöhre-i zehrâ-i şûḥ u şeng

81⁴⁵¹

Kasîde-i Figânî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir dūn ki cünd-i şâh⁴⁵² ile ceng etdi âsumân
Oldu buruc-ı ḳal' a-i gerdūnda çok ḳırân

- 2 Aldı eline tîḡüni Behrām-ı dār-gîr⁴⁵³
Bārū-yı çarḫa çıkdı neberd etmeḡe hemân

Derkenâr

- 3 Hıfz etmeḡe ḳulâḡını⁴⁵⁴ ḳat ḳat feleklerün
Ol gece bām-ı çarḫa Zuḫal oldu bās-bân

- 4 Eṭrâf-ı kâinâta ḫâber ḳılmaḡa ḳamer⁴⁵⁵
Od yaḡdı evc-i ḳulle-i gerdūnda nâgehân

- 5 Tōp almıṣ-idi ḳal' a-i gerdūnu cünd-i şâm
Oldu livâ-yı ḫüsrev-i ḫâver hemân 'ayân

- 6 Bindi tekāvür-i feleḡe 'azm-i rezm edip
Aldı eṣ' atdan eline tîḡ-i zer-niṣân

⁴⁵¹ F.D., s. 11.

⁴⁵² 1a şâh: şâm D.

⁴⁵³ 2a dār-gîr: dār ü gîr D.

⁴⁵⁴ 3a ḳulâḡını: ḳılâ'ını D.

⁴⁵⁵ 4a ḳamer: güneş D.

62b

7 K̄alb ü cenāḥ-i meymenesi tār-mār olup
Oldu ‘adem memālikine şeb-revān revān

8 Sultān-ı şubḥ böyle yüz ağardamaz-ıdı
Ger olmasa penāḥ⁴⁵⁶ vezīr-i şāh-ı⁴⁵⁷ cihān

9 Fihrist-kār-ı nāme-i tekvīn-i nesih
Maḳşūd-kār-ı ḥāme-i idbā‘ kün fekān⁴⁵⁸

10 Āşaf-şaf-ı zamān-ı Süleymān-ı şarḳ u ğarb
Ser-‘ asker-i müdebbir ü pāşā-yı kām-rān

11 Bu ferr⁴⁵⁹ ü şevketi ki saña verdi zıll-i Ḥak
Lāyık öñüñce olur ise Erdevān devān

12 Görse mehābetini eyā Rüstem-i veġā
Çahruñdan ister idi hemān Çahramān amān

Derkenār

13 Ḥasmuñ kafası kulle-i Kāf olsa fi ‘l-meşel
Ḥurd ede ḍarb-ı dest anı çün⁴⁶⁰ şeşper-i girān

14 Hindū-yı muḳbil olmaġa kapuñda dem-be-dem
Çalıştı bāş u cān⁴⁶¹ ile şemşīr-i ḥūn-feşān

⁴⁵⁶ 8b penāḥ: penāhı D.

⁴⁵⁷ 8b şāh-ı: şeh-i D.

⁴⁵⁸ Bu beyitin Figānî’ye ait olup olmadığı konusunda Divan’daki dipnotta şüphe mevcuttur.

⁴⁵⁹ 11a ferr: ‘izz D.

⁴⁶⁰ 13b ḍarb-ı dest anı çün: ḍarb-ı destüñ ile D.

- 15 Eflāke erse kevkebe-i zemzemüñ⁴⁶² n'ola
Bir ketḥüdā durur saña İskender-i zamān
- 16 Aldı kanadı altına gerdūnu beyza-vār
Şeh-bāz-ı himmetüñ k'aña 'Arş oldu āşiyān
- 17 Beñzetdi kendüye vār ise eşiğiñe kim
Gerdūn-ı dūnuñ üstüne yol sürdü Kehkeşān
- 63a
- 18 İbrāhim oldu nāmuñ eyā kān-ı ma' delet
Bu faqr āteşini bañā eyle gül-sitān
- 19 Yapsun şikeste ḥatırımı dest-i luṭf-ile
Bulurduñ eşiğünde şehā ku' be hemān⁴⁶³
- 20 Gül-zār-ı midḥatünde uçarken göñül kuşu
Cān bülbülü bu şi' r-i teri okudu hemān⁴⁶⁴
- 21 Ağzuñ ḥadişine açamaz zerrece dehān
Esrār-ı ğayba vāḳıf olan ta' b-ı ḥurdedān
- 22 Ey serv-i ḥōş-ḥirām şaḳın yoluña gelür
Her suya şu gibi gel aḳıtma yaşum revān

Derkenār

⁴⁶¹ 14b bāş u cān: cān u bāş D.

⁴⁶² 15a zemzemüñ: 'izzetüñ D.

⁴⁶³ Bu beyite Divan'da rastlamadık.

⁴⁶⁴ 20b hemān: revān D.

- 23 Gözden çıkalı gelmedi ‘aynuma hiç yaşıum
Merdüm gibi ki eyleye kendi yerinde kân
- 24 Câm-ı şafâyı şun berü ey pîr-i deyr kim
Bir lahza devrũñ acılığın unudam hemân⁴⁶⁵
- 25 Kaldım ayakda ‘arşa-i miñnetde al elüm
Ey şeh-süvâr-ı ma‘reke-i âhirü’z-zamân
- 26 Meddâh olalı saña eyâ Müşteri-cenâb
Oldu Fiğânî ‘arşa-i nazm içre pehlevân⁴⁶⁶
- 27 Rûmuñ Kemâli der-idi baña şüphesiz
Görse kemâl-i kudretimi ehl-i İşfahân
- 63b
- 28 Hatm eyle dâsitânı şürü‘ et du‘âsına
Uzatmağıl hikâyeti mânend-i kışşa-h’ân
- 29 Tâ kal‘a-i sipihre nücüm eyleye hücum
Tâ kim niyâm-i şebde ola tîğ-i zer-nişân
- 30 Tağup kemendi gerdenine darb-i dest-ile
Devlet kapuña haşmı getüre keşân keşân

82⁴⁶⁷

Gazel-i Bâkî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

⁴⁶⁵ Bu beyite Divan’da rastlamadık.

⁴⁶⁶ Bu ve bundan sonraki beyitler Divan’da bulunmamaktadır.

⁴⁶⁷ B.D., s. 88.

- 1 Feryāduma ermezse n'ola ol boyu şimşād
Kūyuñda feleklerden aşar nāle vü feryād

Derkenâr

- 2 Devrũnde güle niçün olur bende benefşe
Üstüne kılıçlar mı çeker süsen-i āzād
- 3 Bir ğonce benefşe koparup bāşına⁴⁶⁸ şokmuş
Tağlarda külüng attığı dem başına Ferhād
- 4 Eşkāl-i vefā resmi kabûl etmedi⁴⁶⁹ kalbün
Āyinedür ammā begüm āyine-i pülād
- 5 ‘Ahdũnde eğer ‘āleme bir daħi gelirse
Kulluklar edesin yüzü hurşīde Feraḥşād
- 6 İbrāmı gel ey sākī-i gül-çehre қо sen de
Almışdur olan ‘aqlımız ol şūḥ-ı perī-zād

64a

- 7 Rengīn eder evşāf-ı ruḥuñ ḥāne-i⁴⁷⁰ Bākīyi⁴⁷¹
Ol şūreti vermez şanemā naқşına Behzād

⁴⁶⁸ 3a bāşına: tācına D.

⁴⁶⁹ 4a etmedi: itmede D.

⁴⁷⁰ 7a ḥāne-i: ḥāme-i D.

⁴⁷¹ 7a Bākīyi: Bākī D.

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eylesün vaşlını⁴⁷³ dermân dil-i bîmâra meded
Dōstlar işde ben öldüm baña bir çâre meded
- 2 Zaḥm-ı sînemden oḡuñ pârelerin hiç⁴⁷⁴ alma
Ṭursun Allâhı severseñ hele bir pâre meded
- 3 Güher-i cāmı yetürdük bizi ğam öldürüyor
Şâkiyâ [gel] bulı ver kande ise ara meded
- Derkenâr
- 4 Şaḡılı ṭutmaduñız⁴⁷⁵ aldılar elden cāmı
Vâkıf etmeñ şaḡınıñ kimseye⁴⁷⁶ esrâra meded
- 5 Gece tenhâ eşiği ḡâkine yüzler süreyin
Şaḡınıñ kimse ḡaber vermesün aġyâra meded
- 6 Medediñ ḡalmadı feryâd u fiġân eylemeġe⁴⁷⁷
Saña kimden ere ey Bâkî-i bî-çâre meded

⁴⁷² B.D., s. 90.⁴⁷³ 1a vaşlını: la'lini D.⁴⁷⁴ 2a hiç: hep D.⁴⁷⁵ 4a Şaḡılı ṭutmaduñız: i' tiraz itmedüñüz D.⁴⁷⁶ 4b kimseye: kimseyi D.⁴⁷⁷ 6a eylemeġe: eyleyecek D.

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

64b

- 1 Kıldı âfâkı münevver tal' at-ı rahşân 'ıyd
Halka dibâlar geyürdi mâh-ı nûr-efşân ıyd
- 2 Câme-i dibâ ile t̄āvus-ı zerrin-bâldür
Dil-rübâ kim eyler ol reftâr-ıla cevân-ı 'ıyd
- 3 Şalınur her şâh-ı gül nâzik nihâl-i ergavân
'Āşık-ı bî-çâreler serkeş-i meydân-ı 'ıyd⁴⁷⁹
- 4 Şâķiyâ rıtl-ı girân eksik gerekmez aradan
Yahşi ağırılanmak ister hâşılı mihmân-ı 'ıyd
- 5 Şimdi t̄ig-i cev̄ ile öldürme kurbân olduğum
'ıyd-ı Edhâ geldüğünde edesin kurbân-ı 'ıyd
- 6 'Āşıkâ ihsân ise maķşūd eliñden⁴⁸⁰ dōstum
Dest-būsuñdur muhaşşâl Bâķiye ihsân-ı 'ıyd

Derkenâr

⁴⁷⁸ B.D., s. 90. Divan'da bu gazeldeki,
Ayağun tozuyla veznetmez birin ehl-i nazar
Toptolu Yūsif-likâlarla bugün mizân-ı 'ıyd
beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

⁴⁷⁹ 3b 'Āşık-ı bî-çâreler ser-keş-i meydân-ı 'ıyd: Bâğ-ı cennetden nişân verdi bahâristân-ı 'ıyd D.

⁴⁸⁰ 6a eliñden: elinde D.

85⁴⁸¹

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey dil gerekse vâsıta-i devlet-i ebed
Olmaz nigârûñ eşiği taşı gibi sened
- 2 Nādān elinden alma eğer erse destüñe
Şeh-bāz-ı aşiyāne-i devlet yeden bî-yed
- 3 Gösterdi gāh zülfü kırasın gehî kaçın
Deryā-yı hüsn-i dōst 'ayān etdi cezr ü med
- 4 Derd-i maḥabbet eylese cismüm⁴⁸² 'aceb mi zerd
İksir-i 'aşk-ı pāk ile altūn olur cesed
- 5 Āyine gibi ḥalka mūrā'ilik eylemez
Bākī şafā-yı ḥâtır ile giydi bir nemed

65a

86⁴⁸³

Gazel-i Bâkî

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün

- 1 Ne devrān muvāfık ne ṭālī' müsā' id
Kölun boynuma şalmaz ol sīm-sā' id

⁴⁸¹ B.D., s. 92.

⁴⁸² 4a cismüm: cismi D.

⁴⁸³ B.D., s. 91.

- 2 Żamīrin ŧikeŧ etme erbāb-ı ‘aŧķuñ
 Yine saña rāci‘ yine saña ‘ā’id
- 3 Yeter kirpiğüm kūy-ı ‘aŧķuñda cārūb
 Üzülsün kesilsün hemān riŧ-i zāhid
- 4 Ferāğat güzel sevmeden tevbe meyden
 Zehī re’y-i bāṭıl zehī fikr-i fāsid
- 5 Sözünden ne ğam Bākīyā müdde‘īnūñ
 Saña mā’il olunca ‘ālemde ŧāhid

Derkenār

87⁴⁸⁴

Gazel-i Bākī

Mef’ūlü Fā’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Etdi ŧikār göñlümü bir ŧūḥ-ı ŧeh-levend
 Müjgānı tīr ü қаşı kemān ṭurresi kemend
- 2 Telḥ-i ŧarāb-ı ğuŧŧa-i devrānı def’ eder
 ŧīrīn lebin dehānuma alsam niteki қand
- 3 Bu cism-i zerd ü zār u nizār-ile nice bir
 Yānam firākuñ āteŧine nitekim sipend
- 4 Her dūna ŧāḥ-ı gül gibi meyl etme dōstum
 Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

⁴⁸⁴ B.D., s. 87. Bu gazelde 2 ve 4 numaralı beyitlerin yeri deėiŧmiŧtir.

65b

- 5 A‘dā yanuñda ħurrem ü ħandān u şād-mān
Bāķī ġamuñda zār u dil-figār⁴⁸⁵ u derdmend

88⁴⁸⁶

Gazel-i Bâķī

Mef‘ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Gerdün-ı dūna ‘āķil isen ķılma i‘timād
Dönsün piyāle Devr-i Ƙamerden budur murād
- 2 Sāķī şarāb rūşen imiş çün revān-ı Cem
Cām-ı şabūĥī güldürelim k’ola rūĥu şād
- 3 Şūfī şafā-yı cām ile dilden keder gider
Rindān-ı sīne-şāf ile gel eyleme ‘inād
- 4 Lāyık budur ki biz ķılavuz cürme ‘itirāf
Vābeste-i ‘ināyetidür mebde’ ü me‘ād
- 5 Fikr-i me’āl ü zıkr-i me‘ād eylemez gibi
Ol şüret-i şalāĥa giren mebde’-i fesād

Derkenâr

- 6 Bāķī kifāyet eyler işāret efendüñe
Maĥlaş yerine yazdurasın aĥlaşu ’l-ibād

⁴⁸⁵ 5b dil-figār: dil-efġār D.

⁴⁸⁶ B.D., s. 89.

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Riyâz-ı hüsnde olmuş o la' l-i nâb lezîz
Cinân⁴⁸⁸ içinde bilirsın olur şarâb lezîz
- 2 Dem-i vişâlde hoşdur yüzün görüp ölmek
Bahâr günleri olur şehirde h'âb lezîz
- 3 Cefâ-yı yâr ile mu' tād oluncadır müşkil
‘Azab ‘azb olur âhîr gelür ‘itâb lezîz

66a

- 4 Ne deñlü şerbet ile yaraşursa her loğma⁴⁸⁹
Şarâb-ı telh ile olur begüm kebâb lezîz
- 5 Ğazelleründe lebi vaşfin eyle ey Bâkî
Şekerle olsa bilirsın olur hoş-âb lezîz

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eser âhum yeli kūyuñda cism-i nâ-tüvân dıtrır
Çemen şahnında gūyâ bâddan berg-i hāzân dıtrır

⁴⁸⁷ B.D., s. 92.⁴⁸⁸ 1b Cinân: Cihân D.⁴⁸⁹ 4a loğma: ni' met D.⁴⁹⁰ B.D., s. 137.

- 2 Göñül bir nâzik endâmıun vişâli h 'ânın özler kim
Teni pâlûde-i ter gibi değseñ bir zamân ditrer

Derkenâr

- 3 Kâmer câmı bu eyvan üzre ey⁴⁹¹ şınuğı bu kim
Sadâ-yı tōp-ı âhumdan zemîn ü âsmân ditrer
- 4 Şu mâhî gibi kim hâk üzre düşmüş şudan ayrılmış
Zülâl-i tîğ-i dil-berden cüdâ cismümde cân ditrer
- 5 Mey-i düşîneden Bâkî yine maḥmûra beñzersin
Elûnde tırmayup câm-ı şarâb-ı ergavân ditrer

91⁴⁹²

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yıllardurur yoluñda senüñ pây-mâldür
Müşgîn saçuñu⁴⁹³ ayağa şalma vebâldür

66b

- 2 Mağrūr olma pâdişehüm ḥüsn-i şûrete
Bir âfitâbdur ki seri' ü 'z-zevâldür
- 3 Kâdd-i bülend-kâmet-i⁴⁹⁴ 'ar' ar-ḥırâm-ı yâr
Gül-zâr-ı i' tidâlde bitmiş nihâldür

⁴⁹¹ 3a ey: dâ'im D.

⁴⁹² B.D., s. 119.

⁴⁹³ 1b Müşgîn saçuñu: Miskîn zülfün D.

⁴⁹⁴ 3a bülend kâmet-i: bülend-i kâmet-i D.

- 4 Mevzûn ƙaddi ş‘ir-i bülendüm-miřālîdür
Nâzik miyânı anda bir ince ƙayâldür
- 5 Bâr-ı belâ-yı ‘aşƙa heves ƙılma Bâƙiyyâ
Zîrâ taĥammül etmeyesin iĥtimâldür

Derkenâr

92⁴⁹⁵

Gazel

Meƒ‘ülû Fâ’ilâtü Meƒâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Aƙ sâd ile şehâ bir gül-i zîbâsın sen
Ya řadeƒ içre nihân lülü-yi lâlâsın sen
- 2 Mihrsin ƙaldı güyâ ki seni ebr-i seƒîr
Yoĥsa şol řubĥa erişmiş meh-i ğurrâsın sen
- 3 Ya meleksin güzelüm cismiñi ğarƙ eyledi nûr
Aƙdeñiz içre yâĥûd mâlik-i deryâsın [sen]
- 4 Aƙ sâde deĝil anıñda eyâ naĥl-i ĥûbân
Bir kimseden döküli serv-i dil-ârâsın [sen]
- 5 Gerçi ĥûb eyledi evřâfiñi ĥüsrevâ ammâ
Daĥi ‘âlâ daĥi zîbâ daĥi ra‘nâsın sen

67a

⁴⁹⁵ Şairi bilinmeyen gazel.

Gazel-i Hüdâyî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Came-i mâî ile gökde Mesîhâsın sen
Âsmân içre yâhûd mihr-i mücellâsın sen
- 2 Mâîler ki yaraşur eĝnüñe mânend-i baħır⁴⁹⁷
Âbda hâşıl olan gevher-i yektâsın sen
- 3 Âb-gün câmede ey ĝonce dehânum ĝüyâ
Tâze kıopmuş şuya kıonmuş ĝül-i ra' nâsın [sen]
- 4 Ya perisin ĝüzelüm şîşe-i efsûn-gerde
Çemen-i cânda yâhûd serv-i dil-ârâsın [sen]
- 5 Mâ'il olsa saña dil-teşne Hüdâyî ne ' aceb
Bir içim tâze vü ter âb-ı muşaffâsın sen

Derkenâr

Gazel-i Vâlî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Siyeh atılasla şehâ Kâ' be-i ' ulyâsın sen
Şeb-i deycürda yâhûd ne ĝarrâsın sen

⁴⁹⁶ Hd.D., s. 185.⁴⁹⁷ 2a mânend-i baħır: eşk-i yetîm D.⁴⁹⁸ 92, 93 ve 94 numaralı gazeller birbirine yazılmış nazireler olup, ilk gazelin şairi taç beyiti olmadığı için belli değildir. İkinci gazelin şairi Hüdâyî-i Kadîm ve son gazelin şairi Vâlî'dir. Yapılan incelemelerde Vâlî'nin bu gazeline rastlanmamıştır.

- 2 O siyeh cāmede bu cism-i laṭīfīñ-le şehā
Şan niyām içre yatur tīg-i mücellāsın sen
- 3 ‘Aynisin āb-ı ḥayātuñ zulümāt içre yāḥūd
Leb-i cān-baḥşiñ-ile ḥazret-i ‘İsāsın sen
- 4 Siyeh aṭlasla eyā serv-i revānum gūyā
Şi‘rüm içinde olan ma‘ni-i zībāsın sen
- 5 Bāğ-ı ḥüsn içre nice ḡonce-i zibā-yısa yār
Vāliyā ‘aşq ile bir bülbul-i gūyāsın sen

67b

95⁴⁹⁹

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Elṭāf u ḥüsn ü ḥulḳ u melāḥat kemâlde
Endām u şekl ü kâmet ü ḳadd i‘tidâlde
- 2 Biñ meşḳ ederse şafḥa-i çarḥ üzre mäh-ı nev
Ebrû-yı yâre öykünebilmez mişâlde
- 3 Mużmer ḥayāl-i la‘l-i lebüñ bir laṭīfedür⁵⁰⁰
Müdḡam miyân-ı bî-bedelüñ her ḥayâlde⁵⁰¹

⁴⁹⁹ B.D., s. 273. Divan’da bu gazelde yer alan,
Dil mübtelâ-yı künc-i ḡam-ı fūrḳat ü henüz
Ḥāṭır ḥayāl-i ‘işret-i bezm-i vişâlde
beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

⁵⁰⁰ 3a bir laṭīfedür: her laṭīfede D.

⁵⁰¹ 2 ve 3 numaralı beyitlerin yerleri değişmiştir.

4 Aşhâb-ı zühhd bezm-i füsûn u fesâned
Erbâb-ı ‘aşk ‘arşa-i ceng ü cidâlde

5 Bâkî leţâfet-i ğazel-i ab-dâruñu
Hakķâ budur ki görmedik âb-ı zülâlde

Derkenâr

96⁵⁰²

Gazel-i Bâkî

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

1 Metâ‘ -ı bâde-i gül-reng şimdi ayakda
Kumâş-ı zühhd ü riyâ turmayup şatılmaķda

2 Kenâr-ı ‘ıyş u şafâya geçilse tolmuş-ile
Pür olsa yine⁵⁰³ mey-i hoş-güvâr zevraķda

3 Şarâbı zevraķ-ile içmenüñ zamânı deĝil
Efendi keştiyi kâğıdda şuyu bardaķda

4 Behişt şevķine şâdîliğ eyleyüp vâ‘ iz
Miyân-ı meclise atıldı yek mu‘ allaķda

5 Semend-i tab‘ a süvâr oldu ‘azm eder Bâkî
Belâĝat ehline yâ Hû gönüller alçaķda

68a

⁵⁰² B.D., s. 270.

⁵⁰³ 2b Pür olsa yine: Yine pür olsa D.

Gazel-i Ubeydî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Muğdim-i pîr-i muğāndan taleb-i hāk eyle
Kimyāya heves etme sözüm idrāk eyle
- 2 Genc-i Cem-şīde daḥi mālīk olursañ ey dil
Gāh yād-ı elem-i ef' ī-i Daḥḥāk eyle
- 3 Cismimiñ teng-i ḳabāsında ṭaraldı cānum
Yetiş ey tīg-i ḡam yār anı ḳāk eyle
- 4 Seni bir yol kesici⁵⁰⁵ ḳān dökücüdür dediler⁵⁰⁶
Ne ṭurursun yürü ey eşk yoluñ pāk eyle
- 5 Şafḥā-i sīnende⁵⁰⁷ tā kim urula mihr-i ḳabūl
Eşk-i çeşmüñ-ile ' Ubeydī yürü nem-nāk eyle

Derkenâr

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şām-ı firāḳuñ āḫiri şubḥ-ı vişāldür
Mihr-i müniri pertev-i nūr-ı cemāldür

⁵⁰⁴ Ub.D., s. 180.⁵⁰⁵ 4a Seni bir yol kesici: Seni bir yola inüp D.⁵⁰⁶ 4a dediler: derler D.⁵⁰⁷ 5a sīnede: sīneñe D.⁵⁰⁸ B.D., s. 117.

- 2 ‘Âr etse içmeğe n’ola⁵⁰⁹ bezm-i Cem içre cām
Her kim segān-ı kūyın-ıla hem-sifāldür
- 3 Bār-ı gām-ı muḥabbeti yüklenme ey gönül
Âḥir taḥammül etmeyesin ihtimāldür
- 4 Âdāb-ı bezm-i vuşlatı pervāneden görüñ
Bülbül gibi degüldürür ol ehl-i ḥāldür
- 5 Reşk etme ‘ömr ü⁵¹⁰ devlet-i dünyāya Bākīyā
Kim ḥ’āb-ı ḡaflet içre hemān bir ḥayāldür

68b

99⁵¹¹

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’ûlün

- 1 Cemālūñ âfitābından alır⁵¹² nūr
Meh-i tābāna döndü cām-ı billūr
- 2 Şürāhi hem-nişīnūñ hem-demūñ cām
Niçün ben cür‘a gibi atılam dūr
- 3 Cemālūñ nūruna⁵¹³ döymez gönüller
Tecellî nūruna⁵¹⁴ şabr eylemez Tūr

⁵⁰⁹ 2b içmeğe n’ola: ta‘n mı içmeğe D.

⁵¹⁰ 5a ‘ömr ü: ‘ömr-i D.

⁵¹¹ B.D., s. 133.

⁵¹² 1a alır: alıp D.

⁵¹³ 3a nūruna: şevkine D.

⁵¹⁴ 3b nūruna: tābına D.

4 Gehî vuşlatda ‘âşık gâh mehcûr
 Bu dünyâdur gehî mâtem gehî sûr

5 Şaçun zenciri sevdâsında Bâkî
 Begüm divânedür divâne ma‘zûr

Derkenâr

100⁵¹⁵

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Nihâl-i kâmetün haqqâ ‘aceb nahl-i dil-ârâdur
 Eğerçi kaddün a‘lâ kâkülün a‘lâdan alâdur
- 2 Çerağ-ı hüsnünün nûru fûrûğ-ı şem‘-i kâfurî
 Nigâr-ı ‘anberîn-gîsû nihâl-i sîm-sîmâdur
- 3 Beyâz-ı şafha-i ruhsâruñ üzre zülf-i pür-çînün
 Mişâlin görmemişdür kimse bir tuğrâ-yı garrâdur
- 4 Gedâ-yı bî-ser ü pâyı semend-i nâza çiğnetme
 İnende hüsne mağrûr olma sulţānum bu dünyâdur
- 5 Kenâr-ı baħr-i nazma yine dŭrler dizmiş ey Bâkî
 Sŭtŭr-ı defter-i şî‘rŭn meğer emvâc-ı deryâdur

⁵¹⁵ B.D., s. 96.

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül tekmi̇l-i fenn-i 'aşk eden üstâd-ı kâ mildür
Anun yanında kimdür Kûh-ken Mecnûn ne câhildür
- 2 'İzâr-ı yâre ay ile yanaşdı zûlf-i Hindûsu
Velî ayrılmadı yanından anuñ bir nice yıldur
- 3 Şürâhi üştür-i ser-mestdür gerden-firâz olmuş
Lebûñ şevki ile cām-ı şarâb-ı nâb kıanzildür
- 4 Değil dâğ-ı siyehler nüshalardur hırz için cānâ⁵¹⁷
Nişân-ı darb-ı tîğün sînede bend-i hamâ'ildür
- 5 N'ola rahm eylemezse Bâkiyâ ahvâl-i 'uşşâka
Dil-i sengini cānānuñ rakîbe kıatı mâ'ildür

Derkenâr

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rindler cāmuñ habâb-âsâ yüzüne baktılar
Mey gibi sâki-i bezmüñ ayağına aktılar

⁵¹⁶ B.D., s. 114.⁵¹⁷ 4a hırz için cānâ: hırz-ı cān için D.⁵¹⁸ B.D., s. 127. Bu gazelde 2 ve 3 numaralı beyitler yer değıştirmiştir.

- 2 Raht u bahtın zevrağun hışm âteşine yakmağa
Vardılar ğammâzlar şâh-ı cihâna çaqdılar
- 3 Keştî-i şahbâ keş-â-keşden halâş olmaz deyü⁵¹⁹
Tutdular kanlu gibi muhkem resenler taqdılar
- 4 Bir iki mismârına var-ise göz dikdün deyü
Başına ğammâzuñ erbâb-ı zarâfet kaqdılar
- 5 Bâkiyâ kılsun mu‘ attar bezm-i âfâkı nesîm
Pâdişâhuñ micmer-i ‘adlinde şandal yaqdılar

69b

103⁵²⁰

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Cûy-bâr-ı vâdî-i gam eşk-i çeşm-i ter yeter
Rûy-ı zerd ol cûy-bâra berg-i nilüfer yeter
- 2 Ağzı la‘l ü haatı⁵²¹ yâkût u⁵²² müferrih lebleri
Cevherî terkib isterseñ leb-i dil-ber yeter
- 3 H’âce ursun başına destâr-ı mermerşâhiyi
Lâubâlî ‘âşıkuñ başında⁵²³ bir sâgar yeter

⁵¹⁹ 3a deyü: dahı D.

⁵²⁰ B.D., s. 94.

⁵²¹ 2a la‘l ü haatı: la‘lîn hoşka D.

⁵²² 2a yâkût u: yâkût-ı D.

⁵²³ 3b başında: farqında D.

- 4 Pādişāh-ı ‘aşka besdür kūşe-i külhan serîr
Pister-i sincâb ise maqşûd hâkister yeter
- 5 Bâkiyâ meyl eylemez ârâyiş-i dünyâya dil
Rûy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zîver yeter

Derkenâr

104⁵²⁴

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’ûlün

- 1 Ser-i zülf-i siyehkârûñ şeb-i târ
‘Îzârûñ pertev-i meh-tâba beñzer
- 2 Cihân efsânedür aldanma Bâkî
Ġam u şādî hayâl-ı h’âba beñzer
- 3 Ruḥuñ berg-i gül-i sîrâba beñzer
Leb-i la‘ lûñ şarâb-ı nâba beñzer⁵²⁵
- 4 Fûrûġ-ı dâġ-ı ‘aşkuñ sînem üzre
Şu‘â-i mihr-i ‘âlem-tâba beñzer
- 5 Eşiġüñ Mescid-i Akşâya mânend
Yüzüñ kıble kaşuñ miḥrâba beñzer

⁵²⁴ B.D., s. 126.

⁵²⁵ Matla’ beyit sehven ortada yazılmış, diğr beyitlerin sıralamasında da karışıklık yapılmıştır.

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ruḥ-ı yâri görelim berg-i gül-i ter yerine
Kâmetün seyr edelim serv ü şanavber yerine
- 2 Geceler şanma sipihr üzre kamedür görünen
Câmımız 'aksi geçer mâh-ı münevver yerine
- 3 Yâr eşiğinde raḳībün yerin umma şûfi
Bağlamaz kimse seni ol kapıda ḥar yerine
- 4 Isınırdım yerime nâr-ı firâka nisbet
Ben olaydım eğer âteşde semender yerine
- 5 Eşiğün taşı-ile ḥāk-i ḥarīmün besdür
Bâkî-i ḥaste dile bâliş ü pister yerine

⁵²⁶ B.D., s. 260. Bu gazelde matla' beyit Divan'daki ile oldukça farklıdır:

Ṭutalım mihri görem ṭal' at-i dil-ber yerine
Kime dil bağlayam ol zülf-i mu' anber yerine D.
Ayrıca,
Görmese yâr ğaḏab-nāḳ olıcak aġyârı
Ḥıṣm edip 'aşıkın âzârlar itler yerine

Ḳafes-i ğamda n'ola ḳaldım ise ṭūṭivâr
Vaşf-ı la' lûn hele aġzumda ya şekker yerine
beyitleri de mecmuamızda bulunmamaktadır.

Derkenâr

106⁵²⁷

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Var-ise geldi şarâb-ı la'l-i nâbuñ 'aynına
Kim görünmez bâde-i gül-gün habâbuñ 'aynına
- 2 Hâk-i râh-ı yâri çekmiş⁵²⁸ mîl edip zerrîn şihâb
Kühîl içün her ahter-i gerdün kebâbuñ⁵²⁹ 'aynına
- 3 Kânlu yaşlar dökdüğü meyden cüdâlık⁵³⁰dur deyü
Yohsa gelmez âteş-i gerdün habâbuñ⁵³¹ 'aynına
- 4 Kaatre-i bârân değil dürler dökerdi çekseler
Hâk-i pâyuñ tütüyâsından sehâbuñ 'aynına
- 5 Nev-bâhâr eyyâmıdır yâr uyhusunda Bâkîyâ
Döndü nergis merdüm-i maḥmûr-ı ḥ'âbuñ 'aynına

70b

107⁵³²

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

⁵²⁷ B.D., s. 282. Divan'da yer alan
Devr-i la' lûnde ne zevḳin buldu bilsem şekkerün
Var ise şîrîn görünmüşdür zübâbuñ 'aynına
beyiti mecmuamızda bulunmamaktadır.

⁵²⁸ 2a yâri çekmiş: yâre tutmuş D.

⁵²⁹ 2b kebâbuñ: cenâbuñ D.

⁵³⁰ 3a cüdâlık⁵³⁰dur deyü: cüdâlık derdidür D.

⁵³¹ 3b âteş-i gerdün habâbuñ: âteş-i sūzân kebâbuñ D.

⁵³² B.D., s. 264.

- 1 Mestâne düşmüşüm bu gece sāğar üstüne
Sākī-i bezm (dehr)⁵³³ dedi yüzün güller üstüne
- 2 Peykân-ı dōst kıala deyü zaḥm-ı sîনে
Görseñ nihâl-i tîri nice dîtrer üstüne
- 3 Tırrañdan atdı⁵³⁴ ğamzeñe cân-bâz-ı dil yine
Çenberden atdı kendisini ḥançer üstüne
- 4 Lâyık budur ki vaşf-ı ruḥuñ mihr-i âsmân
Altun kıalemle yaza meh-i enver üstüne
- 5 Nüşîñ lebinde ḥatṭıñı kim görse Bâkıyâ
Şîrinlik yazıldı şanır şeker üstüne

Derkenâr

108⁵³⁵

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tütalım mihri görem tal' at-i dil-ber yerine
Kime dil bağlayam ol zülf-i mu' anber yerine
- 2 Geceler şanma sipihr üzre kıamerdür görünen
Câmımız 'aksi geçer mihr-i münevver yerine

⁵³³ Metinde iki kelime de üst üste yazıldığından iki şekilde de okumamız mümkündür.

⁵³⁴ 3a atdı: indi D.

⁵³⁵ B.D., s. 260. Bu gazel 105 numaralı gazel olup sehven tekrar yazılmıştır.

- 3 Görmese yār ğazab-nāk olıcaķ aġyārı
Hışm edip   aşıkın āzārlar itler yerine
- 4 Kāfes-i ğamda n'ola kaldım ise tūtī-vār
Vařf-ı la  lūn hele aġzumda ya řekker yerine
- 5 Eřiġūn tařı-ile hāk-i hārimūn besdür
Bākī-i hāste-dile bāliř-i pister yerine

71a

109⁵³⁶

Gazel-i Bākī

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Korkum oldur göz deġe hāk-i reh-i⁵³⁷ cānānuma
Yohsa kuhl-āsā çekerdim çeřm-i hūn-efřānuma
- 2 Bāġda dūlābı çok çekdi çevirdi bāġ-bān
Öykünürdü inlemekde⁵³⁸ nāle vü efgānuma
- 3 Çeřmi⁵³⁹ ebrū hālī Hindū-yı zūlfü cādū bulsa ger
Öykünürdü āfitāb ol āfet-i devrānuma
- 4 Düşmese aġzumdan ol řirīn-dehānuñ lebleri
Vaşf-ı la  liñ dem-be-dem⁵⁴⁰ zıkr eylesem yārānuma

⁵³⁶ B.D., s. 266.

⁵³⁷ 1a reh-i: der-i D.

⁵³⁸ 2b Öykünürdü inlemekde: Öykünür deyü D.

⁵³⁹ 3a Çeşmi: Çeşm ü D.

⁵⁴⁰ 4b dem-be-dem: tırmasam D.

- 5 Yâr defterden yine Bâķīyi kıazımaķ etmiř⁵⁴¹
Yañlıř añlatmuř ‘adûlar ben kulun sulţāñuma

Derkenâr

110⁵⁴²

Gazel-i Bâķî

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlûn

- 1 Hâk-i kıademûñ kuħlu gelirse gözüm üzre
Kûyuñ yolunuñ ħidmeti başum yüzüm üzre
- 2 Rûşen kıılalı meş‘ ale-i âħ-ı derûnum
Ėâlib görünür gecelerim gündüzüm üzre
- 3 Gülşen ola güller bitüre⁵⁴³ ħâk-i mezârum
Peykânuñ eğer şu sepelerse tozum üzre
- 4 Gözden řaķınır ħâk-i derîñ beñzer o mâhuñ
Âhum tütünü perde çekerek yıldızım üzre
- 5 Bâķî gibi vařf⁵⁴⁴ eyler iken dür dişi vaşfın
Dâmân-ı müjem dökdü cevâhir sözüm üzre

71b

111⁵⁴⁵

Gazel-i Bâķî

Fâ’ilâtûn Fâ’ilâtûn Fâ’ilûn

⁵⁴¹ 5a Bâķīyi kıazımaķ etmiş: Bâķî kıazınmaķ var demiş D.

⁵⁴² B.D., s. 277.

⁵⁴³ 3a Gülşen ola güller bitüre: Güller bitüre gülşen ola D.

⁵⁴⁴ 5a vaşf: nazm D.

⁵⁴⁵ B.D., s. 284.

- 1 Haddüñ ey meh şol haṭ-ı reyḥānda
Sûre-i Ve'ş-Şemsdür Qur'ānda
- 2 Hoḳḳa-i la'lünde dendānuñ senüñ
Jāle şandım ğonce-i ḥandānda
- 3 Dem-be-dem dil üzredür ben 'āşıḳa
Tizlik var ḥançer-i cānānda
- 4 'Ālem-i vuşlatdadur her dem raḳīb
Āh kim 'āşıḳlaruñ ḥicrānda
- 5 Seyl-i eşküm içre çeşm-i ḥün-feşān
Bāḳiyyā gūyā şadef 'ummānda

Derkenâr

112⁵⁴⁶

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sîneye çekmeğe bir serv-i ḥırāmān⁵⁴⁷ olsa
Ser-keş olmasa iñen 'āşıḳına rām olsa
- 2 Biz daḥi ḳā'iliz inşāfa dilâ būs u kenâr
Her gün olmazsa⁵⁴⁸ hele bâri her aḥşam olsa

⁵⁴⁶ B.D., s. 266.

⁵⁴⁷ 1a ḥırāmān: dil-ārām D.

⁵⁴⁸ 2b olmazsa: olmasa D.

- 3 Mevsim-i gülde n'olur medrese vü mescidden
Leb-i cüy u leb-i cânân u leb-i cām olsa
- 4 Künc-i meyḥāne ile kūṣe-i küllḥan⁵⁴⁹ birdür
Sâķī-i lāle-‘ izār u mey-i gül-fām olsa
- 5 Terk ederdi mey ü meḥbūb hevāsın Bākī
Canda şabr u dil-i āvārede ārām olsa

72a

113⁵⁵⁰

Gazel-i Bākī

Meḥ'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Elṭāf u ḥüsn ü ḥulḳ u melāḥat kemālde
Endām u şekl ü ḳāmet ü ḳadd i' tidālde
- 2 Mużmer ḥayāl-i la' l-i lebün her laṭīfede
Müdḡam miyān-ı bī-bedelün her ḥayālde
- 3 Biñ meşḳ ederse şafḥa-yı çarḥ üzre ger hilāl
Ebrū-yı yāre beñzedi-bilmez mişālde
- 4 Eşḥāb-ı zühd bezmi füsün u fesānedür
Erbāb-ı 'aşḳ 'arşa-yı ceng ü cidālde
- 5 Bākī leṭāfet-i ġazel-i ab-dāruñu
Ḥaḳḳā budur ki görmedik āb-ı zülālde

⁵⁴⁹ 4a küllḥān: gülşen D.

⁵⁵⁰ B.D., s. 273. Bu gazel 95 numaralı gazel olup sehven tekrar yazılmıştır.

Derkenâr

114⁵⁵¹

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ülün

- 1 Mübtelâ oldu gönül câm-ı şarâb-ı nâba
Âh kim zevrağ-ı dil düşdü yine gird-âba
- 2 Ser-i zülfünde iken çeşmüne meyl etdi⁵⁵² gönül
Beñzer ol tıfla vara⁵⁵³ evvel-i şebden h'âba
- 3 Ser-i zülfüyle çeker kendüye ser-keşleri yâr
Ne kadar saht kemân olsa urur kullâba
- 4 Kûyuña ğayrıları çekse raķīb-i ğar-ıta' b
Seyl-i eşküm-ile döner kaddi dü-tâ tolâba
- 5 Tâķ-ı ebrû-yı nigârı görelî ey Bâķî
Ser-fürû kılmadı ' aşķ ehli iken⁵⁵⁴ mihrâba

72b

115⁵⁵⁵

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Lebiñi âl ile öpmüş ola mı peymâne
İçeyin ölmez-isem kanını kana kana

⁵⁵¹ B.D., s. 267.

⁵⁵² 2a etdi: etse D.

⁵⁵³ 2b vara: varur D.

⁵⁵⁴ 5b iken: daķi D.

⁵⁵⁵ B.D., s. 267.

- 2 Nûş-ı mey⁵⁵⁶ eyler iken meclis-i mestân içre
Lebüñ ol hâlet-ile girmemek olmaz kana
- 3 Bezm-i meydür güzelim kan ola şâyed arada
Çekmesin hançerini gamzeleriñ mestâne
- 4 Râzımı nâle ile ‘âleme fâş etdi gönül
Bizi rüsvâ-yı cihân eyledi bir dîvâne
- 5 ‘İyş u ‘işret demidür çekme gam-ı devrânı
Bâkiyâ gel berü sāgar çekelim rindâne

Derkenâr

116⁵⁵⁷

Gazel-i Bâkî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Dili al ey büt-i Çîn hayruña bir deyr eyle
Saña bir bûseye şatdık yürü var hayr eyle
- 2 Baħr-i sîm-âb yaşum zevrağ-ı la‘lîn çeşmüm
Gel deñiz yüzlerin ol zevrağ-ıla seyr eyle
- 3 Nefesüñ ruħ verüp tâ ola murğ-ı bāmuñ
Ey Mesîhâ-dem ölürsem gülümü tayr eyle

⁵⁵⁶ 2a Nûş-ı mey: Nûş-ı cām D.

⁵⁵⁷ B.D., s. 265.

- 4 Cānı def⁵⁵⁸ eyle dilā gelse hayāl-i cānān
Şoĥbet-i ĥāş edelim ĥāneyi bī-ġayr eyle
- 5 Ĥayra gir dilde yer et diñle sözün Bāķīnūñ
Dili al ey büt-i Çin ĥayruña bir deyr eyle

73a

117⁵⁵⁸

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ûlün

- 1 Düşse göñlüm n'ola ol ĥançer-i ĥün-efşāna
Müjeñ oĥlarınıñ eylükleri batdı cāna
- 2 Zülfü zencirini⁵⁵⁹ āşufte göñül bende geçer
Kend'özün lāyık-ı ĥidmet şanır ol dīvāne
- 3 Bir Kūl oĥlunuñ esir oldu ĥapısında göñül
İntisāb etdi gedā bār-geh-i sulţāna
- 4 Zer devātın taĥınup çıkısa evinden seĥerī
Āfitāb aña ber-ā-ber gelemes meydāna
- 5 Cān nişār eyledi Bāķī belini ĥuçmaĥ-ıçün
Der-miyān etdi bugün vārını dervişāne

Derkenâr

⁵⁵⁸ B.D., s. 268.

⁵⁵⁹ 2a zencirini: zencirine D.

118⁵⁶⁰

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ülün

- 1 Baña ceṽr ile cefā eyleme iḥsān eyle
Ġayrıya mihr ü vefā eyleme iḥsān eyle
- 2 Şunuben h 'ān u⁵⁶¹ vişālūñi raḳībe her-dem
Ġamunı baña ġidā eyleme iḥsān eyle
- 3 Ellere luṭf u kerem eyleyicek sulṭānum
Cevr ile ḳahrı baña eyleme iḥsān eyle
- 4 Oḳ gibi ṭoġruyum atma beni yabāna şehā
Ḳāmetüm hecr-ile yā eyleme iḥsān eyle
- 5 Bāḳī-i ḥaste-dili derd-ile dermānda ḳoyup
Ġayrı bī-derde⁵⁶² devā eyleme iḥsān eyle

73b

119⁵⁶³

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ḳāmeti vaşfını ' arz eylediler Ṭübāya
Ser-fürū eyledi ol serv-i sehī-bālāya

⁵⁶⁰ B.D., s. 283.

⁵⁶¹ 2a ḥ 'ān u: ḥ 'ān-ı D.

⁵⁶² 5b bī-derde: derdine D.

⁵⁶³ B.D., s. 280.

- 2 Var-ise turre-i miskîninün⁵⁶⁴ âşuftesidür
Bî-sebeb düşmedi âhû-yı Hoten şahrâya
- 3 ‘Anberîn hattûn anuñ sâyesidür haddünde
Kim gönül bağlamaz ol turra-i ‘anbersâya
- 4 Nâzenînâ daḥi sen tıfl-iken Allah bilür
Seni emzirmeğe ne canlar eritdi dâye
- 5 Pençe-i mihri burarsa n’ola ḥüsnüyle o mâh
Beñzer engüştü hilâle kefi desti aya
- Derkenâr
- 6 Hâk-i pâyin şakın ey bād-ı şabâ nergisden
Hayfdur kühl-ı cilâ dîde-i nâ-binâya
- 7 Kemer eylerdi kolun ince belüne Bâkî
Girmese ḥançer-i ḥün-rizüñ eğer araya

120⁵⁶⁵

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Gülşen istersen işte mey-ḥâne
Gül-i ḥandân gerekse peymâne

⁵⁶⁴ miskîninün: müşgîninün D.

⁵⁶⁵ B.D., s. 282.

- 2 Tâlib-i şem‘ -i vaşl olunca kişi
Oda yanmağdan aña pervā ne
- 3 Kîşden çün çıkardıñ ey kaşı yā
- 74a
- Oğ gibi bârī atma yabāna
- 4 Hāk-i rāh olduğum görüp ayağın
Yerlere başmaz oldu cānāne
- 5 Süm-i esbine yüz⁵⁶⁶ süren o şehün
‘Arşa-i dehre oldu ferzāne
- 6 Süz-ı ‘aşkuñla bir şeb āh ederek⁵⁶⁷
Korğarın⁵⁶⁸ yanar oda kâşāne
- 7 Bākīyā tarz-ı şî‘ r böyle gerek
Hem zarīfāne hem levendāne

Derkenâr

121⁵⁶⁹

Gazel-i Bâkî

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Nergis-i mest bezm-i gülşende
Çeşmüne bende-i ser-efgende

⁵⁶⁶ 5a yüz: ruḥ D.

⁵⁶⁷ 6a ederek: edecek D.

⁵⁶⁸ 6b Korğarın: Korğarım D.

⁵⁶⁹ B.D., s. 270.

- 2 Zülfünüñ boynu bağı kulları çok
Geçmedik kimse kalmadı bende
- 3 Hüner ehli zamānede gülmez
‘Ākıl etmez abeş yere hānde
- 4 Terkin urdum ‘aşā-ile tācuñ
Giyeli pīr-i ‘aşqdan jende
- 5 Bulamaz dest-res bu dā’ireye
Bākiyā şimdi değme güyende

74b

122⁵⁷⁰

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Ermedi hîç pāye-i kaşr-ı zümürüd fāmına
Na‘ relerle āhlar çıkdı felekler bāmına
- 2 Şīve-i reftār-ı yāri ‘arz edip⁵⁷¹ bād-ı şabā
Lerze düşdü serv-i bāguñ cümleten endāmına⁵⁷²
- 3 Arzu-yı dāne-i hāl-i ruḥuñla ‘ākıbet
Düşdü hayfā murğ-ı dil şayyād-ı zülfüñ dāmına
- 4 Bezm-i ğamda cām-ı ‘aşkuñ nüş eder āvāreler
Bāde-i nābuñ yazık cām-ı sürūr-encāmına

⁵⁷⁰ B.D., s. 285.

⁵⁷¹ 2a Şīve-i reftār-ı yāri ‘arz edip: ‘Arz edince şīve-i reftārını D.

⁵⁷² 2b cümleten endāmına: cümle-i endāmına D.

- 5 Bâķĩ-i dil-ĥasteye cevr ü cefâlar eylemek
Ol güzeller pâdişâhınũñ düşer mi nāmına⁵⁷³

Derkenâr

123⁵⁷⁴

Gazel-i Bâķĩ

Fâ'ilâtũn Fâ'ilâtũn Fâ'ilâtũn Fâ'ilũn

- 1 Kârşĩ tũtdum sĩne-i şad-ĥâķi senden cānibe
Gönder ey kâşĩ kemānum tĩri benden cānibe
- 2 Defterin bād-ı şabā lũ 'lũ-yı lālānũñ dũrer
İlter olsa dişlerũñ vaşfin ' Adenden cānibe
- 3 Görmesin kimse şaķın deyũ lebin dişler baña
Baķduğumca ol bũt-i şekker-şikenden cānibe
- 4 Seyr edelden gülşen-i ĥüsnũñde ķadd ü ĥaddũñũ
Çekmez oldu ĥâķĩrum serv ü ĥemenden cānibe
- 5 Ĥüsrevā yıllar-durur yolũnda Ferĥāduñ geĥer
Mā'il ol gel Bâķĩ-i şĩrĩn-suĥanden cānibe

75a

124⁵⁷⁵

Gazel-i Bâķĩ

Mef'ũlũ Fâ'ilâtũ Mefâ'ilũ Fâ'ilũn

⁵⁷³ 5b nāmına: şānına D.

⁵⁷⁴ B.D., s. 268.

⁵⁷⁵ B.D., s. 269.

- 1 Ten pāy-māl [ü] serde ğam-ı ‘aşk-ı yār ise
Ayağda qaldım elde deĝil ihtiyār ise
- 2 Maḥbūb u mey mülāzemetinden qaçardı dil
Geldi yetişdi bir yañadan nev-bahār ise
- 3 Ḥātır kenāra mā’il iken baḥr-i ‘aşkda
Gird-āba řaldı fülk-i dili rūzgār ise
- 4 Cevr ü cefālar etmede ḥōd başdan açdı çarḥ
Durmaz ‘itāb u nāz eder ol řīve-kār ise
- 5 Bāĝ-ı (Bāķī) cihānda resm-i vefādan niřāne yok
Yār adın añma ‘aqluñ eĝer saña yār ise

Derkenār

125⁵⁷⁶

Gazel-i Bâķī

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Metā’ -ı bāde-i gül-reng şimdi ayağda
Ḳumāř-ı zūḥd ü riyā ṭurmayup řatılmağda
- 2 Kenār-ı ‘ıyş u řafāya geçilse dolmuş ile
Yine pür olsa mey-i ḥoř-güvār zevrağda

⁵⁷⁶ B.D., s. 270. Bu gazel 96 numaralı gazel olup sehven tekrar yazılmıştır.

- 3 Şarābı zevraḡ-ıla içmeniñ zamānı deḡil
Efendi keṣṭīyi kâḡıdda şuyu bardaḡda
- 4 Behişt şevḡine şāzīlīḡ eyleyüp vā' ız
Miyān-ı meclise atıldı yek mu' allaḡda
- 5 Semend-i ṭab' a süvār oldu 'azm eder Bākī
Belāḡat ehline yā Hū gönüller alçaḡda

75b

126⁵⁷⁷

Gazel-i Bākī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Nesīm-i şubḡ eser cān-baḡş olup āheste āheste
Cihānda daḡı⁵⁷⁸ cān vermiş deḡildür böyle⁵⁷⁹ bir ḡaste
- 2 Ayaḡı elde 'ıyş eyler çemende baş ḡaldırmaz
Şunulmuş sāḡar-ı 'ışret ezelden nergis-i meste
- 3 Dolaşmaḡdan deḡil fāriḡ kemend-i kākülü dā'im
Ulaşmaḡdan deḡil ḡālī kemān ebrūsı peyveste
- 4 Temāşāḡāḡ-ı hüsnünde cihānı ḡayret almışdur
ḡanīnün gözleri ḡayrān faḡīrün cismi dem-beste
- 5 Bir elde Bākīyā ḡül gibi sāḡar var iken geldi
ḡayāl-i kākül-i müşḡini sünbül şundu bir deste

⁵⁷⁷ B.D., s. 270.

⁵⁷⁸ 1b daḡı: böyle D.

⁵⁷⁹ 1b böyle: daḡı D.

Derkenâr

127⁵⁸⁰

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yazmış debîr-i hikmet ezel şafha-i güle
Bülbül dem-â-dem ağlaya her-bâr gül güle
- 2 Şöl deñlü etdi güllere bülbül şetâreti
Düşdü çemende kaçre-i şebnem güle güle
- 3 Müşğîn saçuñda ey yüzü gül cân-ı nâ-tüvân
Ol riştedür ki bağlana bir deste sünbüle
- 4 Sînemde zahmıñ içre olan rişte-i⁵⁸¹ fetîl
Ol yâsemîne döndü ki qorlar qaranfüle
- 5 Bâkî çemende şîşe-i mül⁵⁸² kulkul eylese
Bülbül terâne başlayıcağ uysa bülbüle

76a

128⁵⁸³

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dergâh-ı Hakkâ-derd ile 'âşık niyâzda
Bâtl taşavvur etmede zâhid namâzda

⁵⁸⁰ B.D., s. 271.

⁵⁸¹ 4a rişte-i: penbe-i D.

⁵⁸² 5a mül: mey D.

⁵⁸³ B.D., s. 271.

- 2 ‘Uşşâk-vâr şevk-ile huccâc rakş eder
Âheng-i âh u nâlelerümden Hicâzda
- 3 ‘Aşkuñla Zühre çarhda gerdûñ semâ‘ da
Hûrşîd ü mâh şevk-ile sûz u güdâzda
- 4 Üftâdeler şikeste vü mecrûh u pây-mâl
Hübân semend-i nâra binüp türk-tâzda
- 5 Bâkî qarîn-i firkatûñ olmak revâ mıdur
Akrân içinde böyle iken imtiyâzda

Derkenâr

129⁵⁸⁴

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Gümüşden pâlehang ol nahl-i bālānuñ miyânında
Görünür mâh-ı tâbândur hemân bir⁵⁸⁵ serv yanında
- 2 Takınsın pâlehengiñ şeh-süvârum aylandursun
Cihâna nûr u fer versin güzellik âsmânında
- 3 Meğer hı’ân-ı melâhatde gümüşden bir tabağdur ol
Açılmış ak güldür yâ leṭâfet gülsitânında

⁵⁸⁴ B.D., s. 272.

⁵⁸⁵ 1b hemân bir: nihâl-i D.

- 4 Düşer fülk-i dil-i ehl-i muhabbet aña kırtulmaz
Cemâli bahrinün gird-âba dönmüşdür miyânında
- 5 Görenler ol kemerde Bâkiyâ tāk-ı melâhatde
Yazılmış şemsedür derler güzellik âsmânında

76b

130⁵⁸⁶

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dilâ bülbül şanırdım ben hemân gülşende dil-dâde
Belâ bu güllerün ruhsârına şebnem de üftâde
- 2 Nümüne gonce-i gülşen leb-i rengin-i Şîrîne
Nişâne lâle-i şahırâ dil-i hünin-i Ferhâda
- 3 Desem bir buse ver cânâ der ihsân etdi mi Leylâ
Cemâli bağının şeftâlüsundan Kays-ı nâ-şâda
- 4 İşitdik âhiretde hür u Kevser vârimiş ammâ
Nazır olur mu hey şûfi mey ü maḥbûba dünyâda
- 5 Sözüm dinle muğannî nağmesin güş etme ey Bâkî
Ġaraż saña naşihatdür kulağ tut kavlı-i üstâda

Derkenâr

⁵⁸⁶ B.D., s. 272.

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Câme h'âb ol âfeti aldıçça tenhâ koynuna
Şanırdım ebrüñ girer mâh-ı şeb-ârâ koynuna
- 2 Şubh-dem ey fâhte bihûde efgân eyleme
Çün girersin her gece bir serv-i bālâ koynuna
- 3 Niçün ağlarsın felekden bilsem ey şebnem seni
Girmeseñ bāri hele bir verd-i ra' nâ koynuna⁵⁸⁸
- 4 Dür dişüñ vaşfinda şî' rüm defterin gördü meğer
Kim şadef mecmû' asını şaldı deryâ koynuna
- 5 Ruhlarıñ şevkı-ıla pür-dâğ etdi Bâkî sînesin
Bir avuç berg-i gül-i ter koydu gūyâ koynuna

77a

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bî tekellûf yüz sürer her şeb ruh-ı renginüñe
Böyle niçün yüz verirsin dōstum bālinüñe

⁵⁸⁷ B.D., s. 264.

⁵⁸⁸ 3b Girmeseñ bāri hele bir verd-i ra' nâ koynuna: Çün girersin her zamān bir verd-i ra' nâ koynuna D.

⁵⁸⁹ B.D., s. 262. Divan'daki gazelde bulunan,
Ey felek ol gözleri şehlä gamından hûk olan
Nergis-i kabriñ değışmez hūşe-i Pervinüñe
beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

- 2 ‘Āşık-ı bî-dil ruḥ-ı zerd-ile yaşdansun ḳoluñ
Yaraşur zerrîn ḥamâ ’il sâ‘id-i sîmînüñe
- 3 ‘Ārızuñ ṭurmaz öper zülf-i siyeh-rû göz göre
Hiç yüz vermezsin ammâ ‘āşık-ı miskînüñe
- 4 Ey nihâl-i bâğ-ı ḥüsn andan ne dâdı dalı var
La‘l-i nâbı beñzedirlermiş leb-i şîrînüñe
- 5 Cılve-gâh-ı şâhid-i ma‘nâ olaldan Bâḳiyâ
Reşk eder âyineler ta‘b-ı şafâ-âyînüñe

Derkenâr

133⁵⁹⁰

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Ḳalıpdur eşk-i çeşmüm gerçi kim ḥâk-i mezelletde
Bî-ḥamdi ’llâh hele âh u fiğānum evc-i rif‘atde
- 2 Kesildim benc-i⁵⁹¹ miḥnetden çekildim câm-ı ‘işretten
Kebâbum dil şarâbum eşk-i çeşmüm künc-i ‘uzletde
- 3 Der-i dildârdan dūrum diyâr-ı ğamda meḥcūrum
Müselmânlar esirgeñ ḥasta ḳaldım dâr-ı ğurbetde
- 4 Ḥayâl-i ḥaṭṭ u ḥâlünden beni ḥâlî olur şanma
Gönülde çıkmaz ol endîşeler vaḥdetde keşretde

⁵⁹⁰ B.D., s. 265.

⁵⁹¹ 2a benc-i: sîh-i D.

- 5 Eğer Bâķĩnũñ aķvâlınden istıfsâr ederlerse
Ėam-ı dildâra hem-dem vaķtı ĥoş devletde ‘ızzetde

77b

134⁵⁹²

Gazel-i Bâķĩ

Fâ’ilâtũn Fâ’ilâtũn Fâ’ilâtũn Fâ’ilũn

- 1 Sâķiyâ şevķ-i ruķuñ cām-ı şarâb-ı nâbda
‘Aks-i mâh-ı ‘âlem-ârâdur miyân-ı âbda
- 2 Ağzuñ içre ey leķâfet gülsitâkı ol zamân⁵⁹³
Ėırmızı gül yaprağıdur ĥonca-i sır-âbda
- 3 Ėaşuñ üzre târ-ı müyuñla cebĩnũñ gördüler
Nûrdan ķandil aşılımış şandılar miķrâbda
- 4 Berķ-i âh-ı sũznâķ içre şırâr-ı âh-ı⁵⁹⁴ dil
Zer-nişân ĥaķdur görünür tĩĖ-ı âteş-târda
- 5 İķtiyârı yok ķapuñda âh u eĖĖân etmeğe
Pâdişâhum Bâķĩyi ma‘zûr tũt ol bâbda

Derkenâr

⁵⁹² B.D., s. 273.

⁵⁹³ 2a zamân: zebân D.

⁵⁹⁴ 4a âh-ı: nâr-ı D.

135⁵⁹⁵

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Açıl̄sa ğonce-mānend-i leb-i la' l-i nigār olsa
Şaçıl̄sa ħurde-i pīrūze saħrā sebzezār olsa
- 2 Getirsem pendini bir bir yerine vā' ız-i şehrūñ
Bahār olsa nigār olsa şarāb-ı hoş-güvār olsa
- 3 Elinden sāķi-i dehrūñ ne ħanlar yutduĝum görse⁵⁹⁶
Açıl̄sa lāle-veş dāĝ-ı nihānum āşikār olsa
- 4 N'olur bī-rahm u sengīn-dil cefā-hū tünd-i ser-keşden
Gönüller inlese şūħ olsa dil-ber şīve-kār olsa
- 5 Piyāle dönse ey Bākī yine gül devriñi görsek
Kenār-ı cūda 'ıyş etdikçe dil-ber der-kenār olsa

78a

136⁵⁹⁷

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Geçüp güller serir-i ' izz ü nāra
Seherden gelse⁵⁹⁸ bülbüller niyāza

⁵⁹⁵ B.D., s. 273.

⁵⁹⁶ 3a görse: görseñ D.

⁵⁹⁷ B.D., s. 274.

⁵⁹⁸ 1b gelse: geldi D.

- 2 Maḳāmın āsitān-ı yār edenler
Koyup gitmez Sıfāhān u Hicāza
- 3 Tururlar ka‘ be-i kūyuna karşı
Çemende servler şāf şāf namāza
- 4 Haḳīḳat sırrına vāḳıf deḡilsin
Alāḳaṅ var-ise sırr-ı mecāza
- 5 Yaḳarlar Bāḳīyi nālān ederler
Güzeller mā’ıl olur sūz ü sāza

Derkenār

137⁵⁹⁹

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Sancaḡın dikmezden evvel māh çarḡuṅ bāmına
Sikke-i şāhī yürür⁶⁰⁰ sulṭān-ı⁶⁰¹ ‘ aşḡuṅ nāmına
- 2 Emrine rām oldular sulṭān-ı ‘ aşḡuṅ kâ’ināt
Kaşlaruṅ tevki‘ u tuḡrā çekdiler aḡkāmına
- 3 Öykünür sen serv-i sīm-endāma beñzer serv-i bāḡ
Yāsemenler dikdiler ṭolaşdılar endāmına

⁵⁹⁹ B.D., s. 275.

⁶⁰⁰ 1b yürür: yürürdü D.

⁶⁰¹ 1b sulṭān-ı: mīr-i D.

- 4 ‘Ākıbet bî-hûş olur tākāt getirmez ādemi
Sākî -i devrũñ toķuz cām-ı zümür-rüd-fāmına
- 5 Tevbe meyden Bākîyâ āsāndur ammā korķarın
Döymeyem sākî-i sîmîñ-sâ‘ idün ibrāmına

78b

138⁶⁰²

Gazel-i Bâkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Göñül aķdı gözüm yaşı gibi ol serv-i⁶⁰³ dil-cûya
Niķin meyl etmez ol serv-i hırāmānum aķar şuya
- 2 Baña devlet yüzün göstermeyen baķt-ı siyāhumdur
Kara zülfüñ ki çekmiş perde ol ruhsār-ı nikûya
- 3 Şu ‘āşık kim senüñ ‘aşķuñ belāsından helāk oldu
Şan ol bîmardur şîhķat yetişdi vardı uyķuya
- 4 Felekde ay u gün şen şehr-yāruñ şehr-i ‘aşķıñda
Kesilmiş başlardur kim dikilmiş burc-ı bārûya
- 5 Yine cisminde Bākî hāncerüñle yāreler çizdi
Şanasın sāde-rû bir dil-rübādur çekdi pehlûya

Derkenâr

⁶⁰² B.D., s. 276.

⁶⁰³ 1a serv-i: ķadd-i D.

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ûlün

- 1 Devlet el verse yüzün gördüğüm eyyâm olsa
Merhabâ eylesem ol şûh-ile bayrâm olsa
- 2 Olıcağ yâr gibi dil-ber-i şîrîn-harekât
Teni pâlûde-i ter gözleri bādām olsa
- 3 Gül gibi bāde-i rengîne ne ibrām gerek
Zâhidûn kanın içerdim eğer ibrām olsa
- 4 Hâsret-i kıddûn-ile kanlu elifler çeksem
Sînede her biri [bir] serv-i gül-endām [olsa]
- 5 Bâkîyâ 'ıyş-ı bahâr eyler-idik meclisde
Sâkî-i lāle-'ızâr u mey-i gül-fām olsa

79a

Gazel-i Bâkî

Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün

- 1 Şû'le-i tîğ-i cihân-gîrûn⁶⁰⁶ kaçan kim berķ ede
'Ālemi bir laḫzāda bārān-ı eşküm ğarķ ede

⁶⁰⁴ B.D., s. 276.⁶⁰⁵ B.D., s. 277.⁶⁰⁶ 1a cihân-gîrûn:cihân-tābuñ D.

- 2 Maṭla'ından şubḥ-dem gün toğdu şanur her gören⁶⁰⁷
Āfitāb-ı hüsne pīrāhen yaqasın şark ede
- 3 Dāne-i tespiḥüñe ey zāhid aldanmaz gönül
Murğ-ı zīrek şanma hergiz meyl-i dām-ı zerk [ede]
- 4 Ermese bir dem eğer mevc-i şirişküm yanıma⁶⁰⁸
Şū'le-i āhum zemīn ü āsmānı ħark ede
- 5 Bākīyā ehl-i nazar oldur ki kūy-ı yārda
Şūret-i dīvārdan cism-i nizārum fark [ede]

Derkenār

141⁶⁰⁹

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

- 1 Riyāz-ı cennetün ey reşk-i ḥūrī
Bulunur kūyuña nisbet kuşūrı
- 2 Değer bir kez yüzün görmek o ḥūruñ⁶¹⁰
Güneş kurşu gibi yüz biñ filori
- 3 Düşürdü efser-i iḳbālī serden
İçüp bî-hūş olan cām-ı gurūrı

⁶⁰⁷ 2a şanur her gören: şanur her kaçan D.

⁶⁰⁸ 4a yanıma: yaña D.

⁶⁰⁹ B.D., s. 298.

⁶¹⁰ 2a ḥūruñ: māhuñ D.

4 Hezārān mülk ü māl ü cāhdan yeğ
Cihānda bir nefes albūñ huzūrı

5 Cihān mülkünde ey Bākī ne hāşıl
Bilirsın behre-i Behrām-ı Gūrı

79b

142⁶¹¹

Gazel-i Bākī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Bahār-ı ālem-i vuşlatda ol hırşīd-i raḥşānı⁶¹²
Temāşā etdiğim demdür⁶¹³ baña nev-rūz-ı sulṭānī
- 2 Bahār oldu dem-i seyr ü temāşādur ḥüdāvendā
Semend-i ṭab uñ⁶¹⁴ etmesün⁶¹⁵ arşa-yı ālemde cevḫānı
- 3 Yürü Rūm illerin seyr et ḥırāmānī ḥırāmānī⁶¹⁶
ālem gibi sehī-āmet nigār-ı pāk-dāmānı
- 4 Cihānuñ ḥār ü hāşākiñ götürsün āb-ı şemşīrūñ⁶¹⁷
Gülistān eylesün rūy-ı zemīni düşmenūñ ānı
- 5 Duāımız oldur ey Bākī ḥaṭādan şaqlaya her dem⁶¹⁸
Ḥüdāvend-i cihān sulṭān-ı ādil Şeh Süleymānı

⁶¹¹ B.D., s. 291.

⁶¹² 1a hırşīd-i raḥşānı: sulṭān-ı ḥübānı D.

⁶¹³ 1b demdür: gündür D.

⁶¹⁴ 2b ṭab uñ: azmūñ D.

⁶¹⁵ 2b etmesün: itsün D.

⁶¹⁶ 3a ḥırāmānī: eyle yanuñca D.

⁶¹⁷ 4a şemşīrūñ: şemsīnin D.

⁶¹⁸ 5a şaqlaya her dem: şaqlasun Bārī D.

Derkenâr

143⁶¹⁹

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Getürür başuma sevdâları⁶²⁰ dünyâ ğamını
Nice 'âkıldür o kim çekmeye ferdâ ğamını
- 2 Sâķiyâ cür' a-yı cām-ı leb-i cān-baķşın şun
Çekmesün ehl-i nazar⁶²¹ bâde-i ħamrâ ğamını
- 3 Alayın başuma ol kākül-i müşġin elemin
Çekeyin her ne belâ ise o bālâ ğamını
- 4 Dil olup derd-i derūnum saña taķrîr etse
Ĥançerūn söylese görseñ dil-i şeydâ [ġamını]
- 5 Kakülün bend-i belādan beni āzād etsün
Alayın boynuma ol zülf-i semen-sâ ğamını

80a

144⁶²²

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

⁶¹⁹ B.D., s. 296. Bu gazelin makta beyti olan,
Bu şikâyet nedür insâf edelim ey Bâķî
Sen şafâsın süresin il mi çeker ya ġamını
beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

⁶²⁰ 1a sevdâları: ferdâları D.

⁶²¹ 2b nazar: şafâ D.

⁶²² B.D., s. 205.

- 1 Ebr-i bahār-ı ʿiṣvedür ebrū deġildür ol
Bārān-ı ḥüsn riştesidür mū deġildür ol
- 2 Tāvusdur ki ravzada cevḷāna başlamış
Ruḥsāruñ üzre zūlf-i semen-bū deġildür ol
- 3 Zencir-i zūlf-i dil-bere dīvāne olmayan
Baġlamaludur ey göñül uşlu deġildür ol
- 4 Jengār şanduñ āyinede naķş-ı ḥaddini
Yañlış görüşdün ey yüzü gül ol deġildür [ol]⁶²³
- 5 Geşt etme deşt-i ḥasreti āhuñla Bākīyā
Şayd-ı kemend-i āh olur āhū deġildür ol

Derkenâr

145⁶²⁴

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yılda bir açılır⁶²⁵ ancaķ şen olur bâġda gül
Kanı ol ġonca-i ḥandān gibi şūḥ u şengül
- 2 Naķşlar baġladı nev-rūz hevāsında çemen
Eylesin ḥūb edālarla terennüm bülbul

⁶²³ Bu gazelde 3 ve 4 numaralı beyitlerin yerleri deġişmiştir.

⁶²⁴ B.D., s. 206.

⁶²⁵ 1a açılır: açılıp D.

- 3 Ruhlarındur gül-i ter gonca leb-i mey-gūnuñ
Saña meyl etdi gönül baña gerekmez gül ü mül
- 4 Kendi başında değil mi niçün ol meh bilmez
Dil-i miskine ne bend etdüğini ol kākül
- 5 Dūd-ı āhı⁶²⁶ yine Bākī şerer-ālūd etdi
Yāre ‘ arz eyledi bir dāne zer-efşān sūnbül

80b

146⁶²⁷

Gazel-i Bākī

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Fitne-i ‘ ālemi ol kām̄et-i bālādan⁶²⁸ bil
Her belā kim yetişir ‘ ālem-i bālādan bil
- 2 Hālet-i ‘ āşk-iledür ādeme nūraniyyet
Reng-i rūy-ı kadehi bāde-i hamrādan bil
- 3 Dil-i dānāya şeref pertev-i ‘ irfān iledür
Hüs̄n-i āyineyi aks-i ruḥ-ı zībādan bil
- 4 ‘ İşve-i dehre gönül vermedi⁶²⁹ kim ‘ ākildür
Almadı behre begüm kimse bu dünyādan bil
- 5 Devlet-i dār-ı cihān devr-i zamān ey Bākī
Pāy-dār olmaduğın kışsa-i Dārādan bil

⁶²⁶ 5a āhı: āhın D.

⁶²⁷ B.D., s. 207.

⁶²⁸ 1a bālādan: ra‘ nādan D.

⁶²⁹ 4a vermedi: vermez o D.

Derkenâr

147⁶³⁰

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Her tîr-i belâ kıavs-ı kaderden k'ola nâzil
Şahrâ-yı dil-i ehl-i vefâdur aña menzil
- 2 Kaddüm gibi hâk-i kademün öpdü na' lçen
Meşhûrdur e'd-dâlü 'ale'l-hayri ke-fâ' il
- 3 Ağız bir edip söylemek âsân-idi yâre
Zahmımla gelip olsa eğer hançeri yek-dil
- 4 Cân câna olurduk dem-i vuşlatda senüñle
Sînem eğer ey ruh-ı revân olmasa hâ'il
- 5 Bâkîyi kalem eyledi şemşîr-i muhabbet⁶³¹
Bir kerre naşîb olmadı taqbîl-i enâmil

81a

148⁶³²

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zevrağ-ı şahbâyı sâkı şundu çün nûş eyledim
Erdi bir hâlet ki deryâlar gibi cûş eyledim

⁶³⁰ B.D., s. 207.

⁶³¹ 5a muhabbet: firâkıñ D.

⁶³² B.D., s. 218.

- 2 ‘İşret-i bezm-i vişâl-i yâr geldi yāduma
 Ğuşşa-i dehri ğam-ı devri ferāmūş eyledim
- 3 Terk edip tâc u kabâyı şevk-i şem‘ -i hüsnuñe
 Kendimi pervâne-āsâ bir nemed-pūş eyledim
- 4 Firqatüñde bâğa vardım ıhasret-i bālâñ-ile
 Kalmadı şabrum görüp servi der-âgūş [eyledim]
- 5 Nâleler kıldım ser-i kuyunda yârüñ Bâkıyâ
 Bülbülân-ı gül-sitân-ı dehri pür-cūş [eyledim]

Derkenâr

149⁶³³

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Aşüfte bend-i silsile-i zülfüñe nesîm
 Mâ’ıl nihâl-i kâmetüñe tab‘ -ı müstaķîm
- 2 Ayrıldı dil şadef gibi sen dürr-i pâkden
 Şemşîr-i hicrûñ eyledi bî-çâreyi dü-nîm
- 3 Kâdr ü şerefde sen güher-i kân-ı salţanat
 Baıır içre dürr-i nâb gözü yaşlu bir yetîm
- 4 Sensiz cinâna kalmadı meylüm cihân değıl
 Kuyûñ riyâz-ı huld vişâlûñ yeter na‘îm

⁶³³ B.D., s. 222.

- 5 Bākīye verdi müjde-i lütfuñ⁶³⁴ hayāt-ı nev
‘Ömrüñ mezīd pādişehiñ yarıcuñ qadīm

81b

150⁶³⁵

Gazel-i Bākī

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Erişdim baħre cūy-āsā basīṭ-i ḥākden geçdim
Bisāṭ-ı kūrba erdim çenber-i eflākden geçdim
- 2 Şarāb-ı la‘l-fām u zevraḳ-ı zerrīni terk etdim
Ben ol keşti-ile ol āb-ı āteş-nākden [geçdim]
- 3 Ğamuñ afyonunu tiryāk deyü bañā ‘arz etme
Yüri sağ ol benüm ‘ömrüm ben ol tiryākden [geçdim]
- 4 Beni ālūde-dāmen şanma vā‘ız mest gördünse
Senin bezmüñ gibi ben nice cāy-ı pākden geçdim
- 5 Metā‘-ı dehr bir puldur aḳar su ‘ömr-i müsta‘cel
Anıñ-çün Bākīyā esbābdan emlākden geçdim

Derkenār

⁶³⁴ 5a lütfuñ: vaşluñ D.

⁶³⁵ B.D., s. 214. Bu gazelde Divan’da yer alan,
Muğaylān-ı belā tutmuş ṭarīḳ-i Ka‘be-i vaşluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ḥas ü ḥāşākden geçdim
beyti mecmuamızda bulunmamaktadır.

151⁶³⁶

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i pür-derd ü mecrûhı der-i cânâne tapşırdım
Varıp dârü 'ş-şifâya yine bir dīvâne tapşırdım
- 2 Ruḥı gül-günuna ol ḡoncanuñ dil murḡını verdim
Yine bir bülbul-i ḡüyâ gül-i ḡandâne tapşırdım
- 3 Nigehbân eyledim genc-i ḡama bir heft-ser ejder
Ḥayâl-i zülfünü çün bu dil-i vîrâne tapşırdım
- 4 'Acüz-ı pîre-zen dehrüñ çü kâsdı cân-imiş bildim
Erenler himmetinde ben anı merdâne tapşırdım
- 5 Ser-i zülfü ucundan⁶³⁷ 'âkıbet ser terkini urdum
Girip meydâne Bâkî tōpumu çevgâne tapşırdım

82a

152⁶³⁸

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zaḥmından irişürse baña dōstlar ölüm
Yoluñda koñ o gözleri cellādımın ölüm

⁶³⁶ B.D., s. 225.

⁶³⁷ 5a ucundan: ucunda D.

⁶³⁸ Bu gazel Bâkî'nin basılı hiçbir divanında yer almamaktadır.

- 2 İmān-ile gidem gide ger bir iki kadem
Tābūtumuñ önünce benim ol yüzü gülüm
- 3 Atından inse üstüme şāyed o şeh diye
Nūr indi buña zulmle ölmüşdi bu kulum
- 4 Şād olduğu ‘ayān ola gül gibi rûhumuñ
Ger öldüğüme şād ola ol şūh-ı şengülüm
- 5 Bâkî küñ etse yandurup eczāmı nār-ı ‘aşk
Kuñl edine felekde melekler benim külüm

Derkenâr

153⁶³⁹

Gazel-i Bâkî

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 ‘Arz-ı hüsn et niyāza başlayalım
Nağme-i ‘aşkı tāze başlayalım
- 2 Ğonca-veş dāğ-ı sînemiz açalım
Gül gibi keşf-i rāza başlayalım
- 3 Dil-i saht-ı nigârı nerm edelim
Āh-ı āhen-güdāza başlayalım
- 4 Ğam-ı zülfün çekip ıraklardan
Fikr-i dūr u dırāza başlayalım

⁶³⁹ B.D., s. 225.

- 5 Gitmesin sâgar elden ey Bâkî
Şan'at-ı şîşe-bâza başlayalım

82b

154⁶⁴⁰

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Muhabbet baḥridür âhum yelinden mevc urur yâşum
Melâmet fülkidür ser aña lengerdür iki kışum
- 2 Peleng-i 'âşk-ı yârîñ bîşesidür mûy-ı jülîdem
Diyâr-ı derd ü miḥnet kühsâridur benim başum
- 3 Ne meclis içre nûş-ı cām ederssem yâd-ı la' lûñle
O bezm eḥlinde kıalmaz cür'adan ğayrı ayaḳdâşum
- 4 Bilirsin nûr-ı dîdem tûtiyâya kıatılır cevher
N'ola aĝlarsa ḥâk-i pâyüñe güher-pâşum
- 5 Ayırdı siḥr edip yârî sipihr-i pîre-zen benden
Ne lu'b etdi baña gör Bâkıyâ bi'llâhi oynaşum

Derkenâr

⁶⁴⁰ B.D., s. 217.

155⁶⁴¹

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Levh-i hâtırda hatuñ naqşını yazmaq 'amelüm
Künc-i halvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm
- 2 Yitişinceydi hemân derdine ben bîmâruñ
Mîve-i vaşlıña yârüñ n'ideyin ermez elüm
- 3 Bûlbülün medh edip ol şâh-ı gül-i ter dediği
Bir ömür dörpisdür kıddüñe nisbet güzelüm
- 4 Âdemün ehl-i riyâ sözleri kanın kurudur
Sâkiyâ toldur a şol kân olacağı içelüm
- 5 Bâde-i mihr ü vefâ sâğaridur ey Bâkî
N'ola derv eyler-ise bezm-i cihânı ğazelüm

83a

156⁶⁴²

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kimseye 'aşkuñda izhâr etmedin⁶⁴³ meftûnluğum
Bildiler hâl-i derûnum gördüler maḥzûnluğum

⁶⁴¹ B.D., s. 221. Bu gazelde 3 ve 4 numaralı beyitlerin yeri değişmiştir.

⁶⁴² B.D., s. 218.

⁶⁴³ 1a etmedin: etmedim D.

- 2 La' lüñe teslîm eder cân borcun inkâr etmezin
Kılmasın ğamzeñ teķāzā çekmesin medyūnluĝum
- 3 'Āleme leylî şaçuñ sevdāsın izhâr eylerin
Nev-bahâr eyyāmıdur bir gün tutar mecnūnluĝum
- 4 Vaz geldi cânā dil-ber-i tîĝ-i ğamun urmadan
Āñlamışdur ol perî-şûret meĝer turgunluĝum⁶⁴⁴
- 5 Olmadım Bâķî-şifat mālîk metâ' -ı vaşluna
Gitdi elden naķd-i cân āhîr görûñ maĝbūnluĝum

Derkenâr

157⁶⁴⁵

Gazel-i Bâķî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hâyâl-ı 'âlem-i vuşlat ħalâş eyler dili ğamdan
Ki 'aşķ eĝline vaşl-i yârdur maķsūd 'âlemden
- 2 Haţ-ı la' lüñde bulmaz cây-ı engüşť i' tirâz ehli
'Aceb zâhirdür ey ĝonca dehānuñ farkı ħâtemden
- 3 Nihānî 'işrete mâni' deĝildür kisvet ey zâĥîd
İçerler bunda 'ârifler töluyu tâc-ı Edhemden
- 4 Metâ' -ı dehr-i fânîden bu gün peymānedür varlık
Ne ķaldı cāmdan ĝayrı nişāne devlet-i Cemden

⁶⁴⁴ 4b turgunluĝum: vurgunluĝum D.

⁶⁴⁵ B.D., s. 234.

83b

- 5 Cemāli şevķine⁶⁴⁶ pervānedür Bākī o şāhın kim
Yaķar hūsn-i dil-efrūzu çerāĝı māh-ı enverden⁶⁴⁷

158⁶⁴⁸

Gazel-i Bākī

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şahrālara döşendi bisât-ı zümürüdīn
Devlet anıñ ki lāle-ruḥun kıldı⁶⁴⁹ hem-nişīn
- 2 Cārū-keş oldu sünbül-i ter bāĝa nitekim
Saḥn-ı behište ṭurra-i müşĝin-i ḥūr-ı ĩn
- 3 Çīn içre yok şaçuñ gibi bir müşk-i ter velī
Müşĝin şaçuñda bulmaķ olur şad hezār çīn
- 4 Āb-ı revān u gülşen-i emn ü emān yeter
Tīĝ-i cihān-güşā-yı şehenşāh-ı pāk-dīn
- 5 Bākī eşiĝi ḥākiñe tutsun kimüñ ki vār
Aḥter gibi bülend-naẓār çeşm-i dūr-bīn

Derkenār

⁶⁴⁶ 5a şevķine: şem'ine D.

⁶⁴⁷ 5b māh-ı enverden: nūr-ı a' zamdan D.

⁶⁴⁸ B.D., s. 241.

⁶⁴⁹ 1b lāle ruḥun kıldı: lāle ruḥu oldu D.

159⁶⁵⁰

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nice tûfân oldu peydâ dîde-i hûn-pâşdan
Nûh çeşmüm yanına gelse dem urmaz yaşdan
- 2 Tîğ-i ğamzeñ nice ğarrâ râstlar hayretdeyim
Kana müstağrak ciğer ammâ görünmez başdan
- 3 Jâle düşmüş berg-i sūsendür muraşsa⁶⁵¹ hancerün
Berkdür ey seng-dil ammâ demürden taşdan
- 4 Hân-kâh-ı 'aşkınuñ mihmânlarıdur cân u dil
Tekyedür hâlî değil evbaşdan kallâşdan
- 5 Bâkîyi ğam öldürür 'aşkınuñ yolunda kôrkarın
Şimdi mi çekdi belâyı rāh-rev yoldâşdan

84a

160⁶⁵¹

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ğam-ı hattıyla yârün dil nice bir pür-melâl olsun
Sür ey sâkî ayâğı gerd-i⁶⁵² ğuşsa pâyimâl olsun

⁶⁵⁰ B.D., s. 240.

⁶⁵¹ B.D., s. 238.

⁶⁵² 1b gerd-i: mür-ı D.

- 2 Vişālũñ bezmine tek maḥrem eyle cān-ı maḥrũmu
İçerlerse ḥarāmī gözleriñ ḳānum ḥelāl olsun
- 3 Yeter şīt ü şadā-yı cān-ı nālānım bu gülzāra
Çemen bülbülleri şimden girü ḥāmūş u lāl olsun
- 4 Ser-i kūyuñda ger ğavġa-yı ‘uşşāk olmasın derseñ
Raḳīb-i kāfiri öldür ne ceng ü ne cidāl [olsun]
- 5 Dirġ eyler mi Bâķī cānı ḳurbān olduġum senden
Fedā yoluña vārı tek hemān ‘ıyd-ı vişāl [olsun]

Derkenâr

161⁶⁵³

Gazel-i Bâķī

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Nāle-i dil ol ḥam-ı zülf-i ḥümā-pervāzdan
Şan figān-ı murġdur ser-pençe-i şeh-bāzdan
- 2 Beydağ-ı ḥāl-i ruḥuñ zülfüñle mestūr eyleme
Almaġa şāhum gönül ferzānesin açmāzdan
- 3 Ağlayu ağlayu gözden çıkdım āḥir ḳatre-vār
Ayrı düşdüm çeşm-i ḥün-bārum gibi dem-sāzdan
- 4 Muttaşıl ġamzeñ geçer bir laḫza baḳsañ ḥālüme
‘Āciz olduġ dōstum ve ’l-ḥāşıl ol ġammāzdan

⁶⁵³ B.D., s. 235.

84b

- 5 Vaşf-ı şî' r-i nâzenînümdür bu şî'rim Bâķīyâ
Muṭrib-i meclis ser-âġâz eylesin şehnâzdan

162⁶⁵⁴

Gazel-i Bâķī

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cânâ görünse ṭarf-ı ' izâruñ niķâbdan
Ḥalk âfitâb ṭoġdu şanurlar sehâbdan
- 2 La' lünden etme tiġ-i müjeñ birle cânı men'
Mümkün deġildür aña kesilmek şarâbdan
- 3 Kānmaz şarâb-ı nâba lebüñ arzû eden
Sîr-âb olur mu teşne-i Kevşer serâbdan
- 4 Sâķī-i devr minnet-ile şunsa içmezsın⁶⁵⁵
Âb-ı ḥayâtı cām-ı zer-i âfitâbdan
- 5 Bezm-i belâda nâle vü âhuñla Bâķīyâ
Müstāġniyüz terâne-i çeng ü rebâbdan

Derkenâr

163⁶⁵⁶

Gazel-i Bâķī

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

⁶⁵⁴ B.D., s. 236.

⁶⁵⁵ 4a içmezsın: içmezin D.

⁶⁵⁶ B.D., s. 237.

- 1 Pervâne gibi şu‘le-i şevķiñ-ile yanmadın
‘Âşık muḥabbet adın añar mı utanmadın
- 2 Per per yanardı⁶⁵⁷ sînode dâğ-ı muḥabbetüñ
Şaḥn-ı felekde meş‘ale-i mihr yanmadın
- 3 Cānā ḥayālūñ egler-idi ḥaste göñlümi
Şubh-ı ezelde h‘āb-ı ‘ademden uyanmadın
- 4 Hōş ‘ādil-idi sāķī-i bezm-i vişāl⁶⁵⁸ eğer
Cām-ı şarāb-ı vuşlatı almasa ḳanmadın
- 5 Kesb-i hevā-yı ‘aşķ ede gör Bākīyā hemān
Dil ḥānesinde revzen-i dīdeñ ḳapanmadın

85a

164⁶⁵⁹

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Rūşen gerekse ḥāne-i dil ‘aks-i yārdan
Āyine gibi sîneñi şāf et ğubārdan
- 2 Devr-i piyāle devlet-i Cemden haber verir
Her bir ḥabābı remz-ile bir tāk-dārdan

⁶⁵⁷ 2a Per per yanardı: Pertev şalardı D.

⁶⁵⁸ 4a vişāl: cihān D.

⁶⁵⁹ B.D., s. 240.

- 3 ‘İyş u şafâ-yı ‘ahd-i Cem ü devr-i cāmı gör
Bahş etme rezm-i Rüstem ü İsfendiyârdan
- 4 Şol hōş haber ki anda ola bûy-ı vaşl-ı yâr
Yeğdür dimâğ-ı ‘âşıkâ bād-ı bahârdan
- 5 Bâkî yetişdi gözlerün aydın nesim-i şubh
Hâk-i cenâb-ı sâye-i Perverdgârdan

Derkenâr

165⁶⁶⁰

Gazel-i Bâkî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Nâm u nişâne kalmadı faşl-ı bahârdan
Düşdü çemende berg-i dıraht ‘itibârdan
- 2 Eşcâr-ı bâğ hırka-i tecrîde girdiler
Bād-ı hazân çemende el aldı çenârdan
- 3 Her yañadan ayâğına altûn aķar⁶⁶¹ gelir
Eşcâr-ı bâğ himmet umar cûy-bârdan
- 4 Şahn-ı çemende tırma şalinsun şabâ-ile
Âzâdedür nihâl bu gün berg ü bârdan
- 5 Bâkî çemende hayli perişân-imiş varak
Beñzer ki bir şikâyeti var rûzgârdan

⁶⁶⁰ B.D., s. 238.

⁶⁶¹ 3a aķar: aķup D.

166⁶⁶²

Gazel-i Bâkî

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

- 1 Saña kūyuñ içre olana qarîn
Melek hem-nişîn ü felek şeh-nişîn
- 2 Görüb çîn-i ebrû-yı müşğînüñi
Siyeh çeşmüñi şandım âhû-yı Çîn
- 3 Sücûd etdi mihrâb-ı ebrûña mäh
Anı bilmeyenler şanurlar cebîn
- 4 İzüñ tozuna yüzlerin sürmeğe
Döküldü saçıldı gül ü yâsemîn
- 5 Şorarsañ kapuñda⁶⁶³ şehâ Bâķīyi
Gulâm-ı kemin bende-i kemterin

Derkenâr

167⁶⁶⁴

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil giriftâr-ı belâ dil-ber hevâyî n'eylesin
Dâma düşmez yerlere konmaz hümâyı n'eylesin

⁶⁶² B.D., s. 237.⁶⁶³ 5a kapuñda: kapumda D.⁶⁶⁴ B.D., s. 238.

- 2 Kā'inātuñ seyr eden naqşın şafā-yı cāmdan
Şafvet-i⁶⁶⁵ āyine-i 'ālem-nümāyı n'eylesin
- 3 Eglenir mecnūn-ı 'aşkuñ nāle-i zencir-ile⁶⁶⁶
Nağme-i 'ud u şadā-yı çeng ü nāyı n'eylesin
- 4 Mübtelā-yı 'aşkınuñ dermāndan istiğnāsı var
Derdiñe mu' tād olan diller devāyı n'eylesin
- 5 Halk-ı 'ālem Bākīyā 'aşkında yārūñ haste-ḥāl
Bir ṭabib andan bu deñlü mübtelāyı n'eylesin

86a

168⁶⁶⁷

Gazel-i Bākī

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Pür olur⁶⁶⁸ devr edicek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḥ olur ḥalka-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ
- 2 Felek-i 'işrete bir aḥter-i ferḥunde-iken
Yine Mirriḥ-şıfat ṭurma döker ḳānı ḳadeḥ
- 3 Meclis-i mey ki bedenler-ile ḥişār olmuşdur
Şehr-i 'işretde⁶⁶⁹ anuñ āfet-i devrānı ḳadeḥ

⁶⁶⁵ 2b Şafvet-i: Şafḥa-i D.

⁶⁶⁶ 3a Eglenir mecnūn-ı 'aşkuñ nāle-i zencir-ile: Göñlün egler nāle-i zencir-ile mecnūn-ı 'aşḳ D.

⁶⁶⁷ B.D., s. 86.

⁶⁶⁸ 1a olur: olup D.

⁶⁶⁹ 3b 'işretde: 'işretdür D.

- 4 Devr-i meclis ki şafâ câm' inüñ çenberidür
Âb-ı rengîn-ile kandîl-i fûruzânı kadeh
- 5 Yaraşur halka-i rindâna desem ey Bâkî
Hâtem-i Cemdûr anuñ la' l-i Bedeşşânı kadeh

Derkenâr

169⁶⁷⁰

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Baña 'arz etmesin mihr-i seher ruḥ
Değil ḥaddûñ gibi ferḥunde ferruḥ
- 2 Kâtı açılmasın devründe gonca
İñen göstermesin⁶⁷¹ gül-berg-i ter ruḥ
- 3 Alınmazdı gönül yâr olmayaydı
Ser-i zülfi gibi kec-bâze ger ruḥ
- 4 Tarâvet kesb eder olsañ 'araḳ-nâḳ
Olur berg-i semenden tâze ter ruḥ
- 5 Dil-i Bâkî nice âbâd olur kim
Yıkar ol ğamze-i fettân yaḳar ruḥ

⁶⁷⁰ B.D., s. 87.

⁶⁷¹ 2b göstermesin: arz etmesin D.

170⁶⁷²**Gazel-i Bâkî**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Leb-i ḥandānuñ-ile kıldıñ yād
Elimizden ne gelir güce ne dād⁶⁷³
- 2 Beni yād eylediñ iḥyā etdiñ
Öldüler gittiler ammā ḥussād
- 3 Tîr-i hicrūñle ber-â-ber kıldı
Nâvek-i ğamze yine zaḥm-ı ziyād
- 4 Yürü ey serv-i ser-efrâz yürü
Kad-i bālâña erişmez şimşād
- 5 Bâķîye emr nedür sulṭānım
Saña kıl oldu muṭî' ü münķād

Derkenâr

171⁶⁷⁴**Gazel-i Bâkî**

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

⁶⁷² B.D., s. 89.⁶⁷³ 1b Elimizden ne gelir güce ne dād: Eylediñ mürdelerüñ rûḥunu şād D.⁶⁷⁴ B.D., s. 88.

- 1 Bulmağ isterdi ‘ aşk içinde murād
Yār-ı Şīrīn değil midür Ferhād
- 2 Defter-i fażl u dāniş evrākın
Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād
- 3 Günbed-i çarḥ u şu‘ le-i āhum
Tīğ-i elmās u miğfer-i pūlād
- 4 Şeş-der-i ğamda zār qaldı göñül
Olmadı vuşlatuñ qapısı güşād
- 5 Bākī hicrūñ ğamı-ıla cān verdi
Dād ey pādişāh-ı ‘ ālem dād

87a

172⁶⁷⁵

Gazel-i Bākī

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Şeb-i tārīk görünür gözüme rûz-ı firāk
Dūd-ı āhumla meğer tıldu ser-ā-ser āfāk
- 2 Yine bir kâşı ḥilālūñ sitemi çarḥ gibi
Qaddümi kıldı kemer tākātümi eyledi tāk
- 3 Tıtdu ebrūña yüzün mihr-i ‘ izāruñla göñül
Qıbleye karşı kıldı şanki şalāt-ı işrāk

⁶⁷⁵ B.D., s. 179.

- 4 Merd-isen dehr-i denî mekrine meftûn olma
Er odur kim vere bu pîre-zen-i dehre talāk
- 5 Bākî'nüñ nâle vü zârıyla cihân tıldu bu gün
Yine vār-ise 'adû eyledi yârine firāk

Derkenâr

173⁶⁷⁶

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şahrâlara düşerse n'ola nâfe-i ğazâl
Sevdâlara şalupdur anı dil-berâ o hâl
- 2 Na' l-i süm-i semendüñe benzetdiler deyü
Sakf-ı sipihre degdi küleh-güşe-i hilâl
- 3 Şekl-i 'izâr-ı yâr gibi naşş-ı dil-firîb
Levh-i zamîre yazmadı şûretger-i hayâl
- 4 Yazıldı haddüñ üzre haţuñ zâhir olmadın
Dersem 'aceb mi zülfüñe tuğrâ-yı bî-mişâl
- 5 Şâhib-cemâlün ehl-i kemâlün muhibbiyüz
Bâkî kûl eyledi bizi ol hüsn-i ber-kemâl

⁶⁷⁶ B.D., s. 204.

174⁶⁷⁷**Gazel-i Bâkî**

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Raḥm eyle âb-ı dîde-i gevher-nişâre gel
Emvâc-ı bahır-i eşkimi seyr et kenâre gel
- 2 Zâhid ne lâzım ehl-i dile kîne-i şütür
Gir bezm-i 'ıyş u 'ışrete sen de kıtâre gel
- 3 Meydür mihekk-i tecrübe-i pîr-i mey-furûş
'Arz eyle nakd-i kalbiñi şâhib-'ayâre gel
- 4 Gördüñ kabâ-yı 'ömre beķa yok bu bağda
Gül gibi sen de piraheni pâre pâre gel
- 5 Bâķî dem urma seyr-i maķâmât-ı 'aşķdan
Kim âh u nâle nağmelerinden ķarâre gel

Derkenâr

175⁶⁷⁸**Gazel-i Bâkî**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gül gibi olmak dilerseñ şâd u hurrem ey gönül
Lâle-veş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül

⁶⁷⁷ B.D., s. 208.⁶⁷⁸ B.D., s. 207.

- 2 Devr elinden kâse kâse yutduğum kanlardur ol
Kaṭre kaṭre ṭamlayan gözden dem-â-dem ey gönül
- 3 Devlet-i dünyâ-içün hergiz ne ğam-ğın ol ne şād
Ber-ķarār olmaz bilirsün hāl-i ‘ālem [ey gönül]
- 4 Gülşen-i kūyunda me’vā bulsa ol hūrī-veşūñ
İḥtiyār eyler mi bāğ-ı huldı âdem ey gönül
- 5 Devr eder Bâķī-şifat hırşīd o mâhuñ menzilin
‘Aşk ser-gerdānıdur Allāhu a‘lem ey gönül

88a

176⁶⁷⁹

Gazel-i Bâķī

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Devr-i gül erdi ğonca-şifat olma teng-dil
‘Azım eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl
- 2 Etdi nişār ‘āleme kef-i nesīm şim
Gülşende şāḥ-ı gül gibi sen de dökül saçıl
- 3 Deryâ-yı aḥḍar oldu çemen mevc urup yatur
Rûy-ı zemīni faşl-ı bahār etdi yemyeşil
- 4 Baḥş eyleme ‘izār-ı ‘araķ-riz-i yâr ile
Yüzüñ şuyuyla ey gül-i ter yürü vār açıl

⁶⁷⁹ B.D., s. 202.

- 5 Şahn-ı çemende şafha-i⁶⁸⁰ bād-ı bahār-ile
Bākī gül-āb u ğāliye misk oldu āb u gil

Derkenār

177⁶⁸¹

Gazel-i Bākī

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaddûn mişâli⁶⁸² hem-ser-i serv-i sehî değil
Tübâyı alma sâyeñe ol kûtehi değil
- 2 Kevn ü mekânı şevk-ı ruhuñ şöyle tutdu kim
Hurşidi kimse zerreye şaymaz mehi değil
- 3 Sultân-ı çâr-bâliş-i iklîm-i dehre dil
Kemter gedâyı⁶⁸³ beñzedemez sen şehi değil
- 4 Meclisde buseñe tolaşur şöyle añların
Câmuñ efendi bir ğaraız var tehî değil
- 5 Bākī peleng-i kulle-i kûhsâr-ı ' aşkdur
Sâlûs u rızķ⁶⁸⁴ bişesinüñ rûbehi değil

⁶⁸⁰ 5a şafha-i: nefha-i D.

⁶⁸¹ B.D., s. 202.

⁶⁸² 1a mişâli: nihâli D.

⁶⁸³ 3b gedâyı: gedâñı D.

⁶⁸⁴ 5b rızķ: zerķ D.

178⁶⁸⁵**Gazel-i Bâkî**

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Canlar fedâ muhabbet-i cānāne ser deġil
Erbāb-ı 'aşķa terk-i ser etmek hūner deġil
- 2 Bāġ-ı ümīd içinde dilā mīve-i vişāl
Bir mīve-i ġarībdür olur biter deġil
- 3 Pervānedür ki yaķtı perin şem' -i āhuma
Farķ-ı felekde münhasif olmuş ķamer deġil
- 4 Şemşīr-i hier yaralarıdur elem veren
Zahm-ı hadeng-i ķavs-ı ķazā ol ķadar [deġil]
- 5 İki cihāna vermedi bir yār-ı sādeyi
Bāķī esīr-i ķayd-ı nuķūş u şuver deġil

Derkenâr

179⁶⁸⁶**Gazel-i Bâkî**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Saña teşbīh etmek olmaz ey şeh-i⁶⁸⁷ şāhib-cemāl
Āfitāba ger hīlāl ebrū vü Nāhid olsa hāl

⁶⁸⁵ B.D., s. 203.⁶⁸⁶ B.D., s. 204.⁶⁸⁷ 1a şeh-i: meh-i D.

- 2 Rûy u mûy-ı yâre beñzer daħi nesne⁶⁸⁸ görmedim
Gerçi gördüm bu fenâ⁶⁸⁹ dünyâda nice mâh u sâl
- 3 Diğķat etdim şol kadar vaşf-ı miyânuñ kılmağā
Bulmadım aña münāsib hiç nāzik bir⁶⁹⁰ ħayāl
- 4 Gördüm ol çeşm ü çerāğ-ı cānı şevķüm var yine
Şem‘ -i ‘ aşķa yakmağā pervāne-āsā perr ü bāl
- 5 Bākīyā ‘ işrettedür ‘ aşķıyla yāruñ kâ’ināt
Nuķl encüm mey şafaķ sāķi felek sāğar ħilāl

89a

180⁶⁹¹

Gazel-i Bâkî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Yād eder lebleri yanında nebātuñ adın
Var-ise bilmez o şîrin-dehen ağzı dadın
- 2 Zülfüñüñ qaldı gönül murğū Kāra Bağında
Ruĥuñuñ görmeğē ‘ azm etmiş-iken Bağdādın
- 3 Beni öldürmedüğün merĥametinden şanmañ
Ĥōş olur gūş edicek ĥaste-diliñ⁶⁹² feryādın

⁶⁸⁸ 2a daħi nesne: nesne daħi D.

⁶⁸⁹ 2b bu fenā: bî-vefā D.

⁶⁹⁰ 3b hiç nāzik bir: hiç bir nāzik D.

⁶⁹¹ B.D., s. 239.

⁶⁹² 3b ĥaste-diliñ: ĥastelerüñ D.

- 4 Cür‘a-i cāmın eğer şunsa yetiştirmek olur
Pîr-i dehrûn⁶⁹³ nice terk eyleyelim irşādın
- 5 Kesilip şöhet-i erbāb-ı⁶⁹⁴ riyādan Bâkî
Kesmedi pîr-i ḥarābātđan istimdādın

Derkenâr

181⁶⁹⁵

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlû Mefâ’ilün Fâ’ûlün

- 1 Ruḥsāruna ḥaṭṭ-ı ‘anber-efşân
‘Abd-i Ḥabeşîdür adı Reyḥân
- 2 Ol ḥāl-i siyeh Bilāl ü lebler
Yâḳut biri birisi mercân
- 3 Zülf-i siyehün mübârek olsun
Zî-ḥil‘at ü ‘anberîn girîbân
- 4 Erip şerefe sa‘îd olurdu
Ḳul olsa eğer o mâha Keyvân
- 5 Bâkî sözü gibi cevher etsün
Perverde ederse kân-ı imkân

⁶⁹³ 4b dehrûn: deyrûn D.

⁶⁹⁴ 5a erbāb-ı: esḥāb-ı D.

⁶⁹⁵ B.D., s. 239.

182⁶⁹⁶

Gazel-i Bâkî

Mef'ulü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Başlar kesilür zülf-i perişānuñ ucundan
 anlar dökülür amze-i bürānuñ ucundan
- 2 Peykân-ı belâ cānıma işler geçer oldu
 Ey aşları yâ nāvek-i müjgānuñ ucundan
- 3 Dil arbın urur albe firāuñda dem-ā-dem
 ān alasa zamum n'ola peykānuñ ucundan
- 4 Yüz sürmek umar pāyınā üftādelers ammā
 Nevbet mi deer kimseye dāmānuñ ucundan
- 5 Murg-ı dil-i Bāıyı görün fāhte-āsā
 Efgān eder ol serv-i hırāmanuñ ucundan

Derkenār

183⁶⁹⁷

Gazel-i Bâkî

Mef'ulü Fâ'ilātü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cānān odur ki meyl ede anı görünce cān
 Esbāb-ı hüsñü hūb ola ammā be-art-ı ān

⁶⁹⁶ B.D., s. 232.⁶⁹⁷ B.D., s. 234.

- 2 Cānā metā‘-ı mihrüñe dil müşterî iken
Olmamış-idi ‘aşk iline kârvân revân
- 3 Mihmân olunca derd ü ğamuñ dilde mâ-ḥazar
İki enâr dâneledi çeşm-i ḥûn-feşân
- 4 Ceng etmeğe sitâre-i bahtumla eyledim
Bu âh-ı pür-şirârumu bir tîğ-i zer-nişân
- 5 A‘ dâya bâş eğdüremez kimse Bâḳiyyâ
Şemşîr gibi olmayıcaḳ ser-be-ser zebân

90a

184⁶⁹⁸

Gazel-i Bâkî

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Cānā şafaḳda şanma ṭulū‘ etdi mâh-ı nev
Yâḳdı cihânı aşḳuñ odı çıḳdı bir ‘alev
- 2 Destâr-ı ḥ‘âce ḥırḳa-i şûfî ridâ-yı şeyḥ
Devr-i lebûñde meykedelerde yatur girev
- 3 Tutdu cemende nâle-i bûlbûl cihânı lîk
Gülde ne çâre olmasa gûş-ı sühan-şinev
- 4 Öykündüğü-çün eşîğüñe ey şeh-i cihân
Daḥi ne ḳulblar taḳa eflâke mâh-ı nev

⁶⁹⁸ B.D., s. 250.

- 5 Bâkî çek imdi cām-ı ğam-ı bezm-i firḳatî⁶⁹⁹
Kim dedi saña yâr gibi bî-vefâyı sev

Derkenar

185⁷⁰⁰

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol âfitâb-ı ṭal' ate kim derse mäh-rû
Olsun cihân[da] meh gibi dâim siyâh-rû
- 2 Şandum kenâr-ı bâmde ol âfitâbdur⁷⁰¹
Hurşîd ufukda göstericek şubḡgâh rû
- 3 Ruḥsâr-ı zerdi ḥâke bulaşmış benim gibi
Benzer ayâğı toprağına sürdü mäh rû
- 4 Burc-ı şerefde aḡter-i baḡtum ṭulû' eder
Gösterse yâr manzaradan gâh gâh rû
- 5 Kûyuñ yolunda Bâkî-i üftâde var iken
Ḥayfâ o keff-i pâye süre ḥâk-râh rû

90b

⁶⁹⁹ 5a firḳatî: firḳatin D.

⁷⁰⁰ B.D., s. 251.

⁷⁰¹ 2a âfitâbdur: mäh-ı tâmdur D.

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

- 1 Kıyâm etdi çemende yâre karşı
Çenâr u 'ar'ar u şimşâd kamu
 - 2 Görüb zülfün 'izâruñda eyitdüm⁷⁰³
Muğarrer batmaz-imiş şuya cādu
 - 3 Değil mi bezm-i vaşl-ı yâr firdevs
Belâ-yı şoḥbet-i aḡyâr tamu
 - 4 İdermiş zülfüne perriñi teşbih
Kâtı alçāk kaçır geh geh piristū
 - 5 Tağılır saña ḡancer gibi eğri
Atılır ok gibi yabāna toḡru
- Derkenâr
- 6 Gelib miskinlik etdi ḡâl-i yâre
Ḥitādan nāfe-i müşḡîn-i āhū
 - 7 Yağardı tâb-ı ruḡsârı cihānı
Güneşde olsa ger bu çeşm ü ebrū

⁷⁰² B.D., s. 249.⁷⁰³ 2a 'izâruñda eyitdüm: 'izâruñ üzre bildüm D.

- 8 Sevād-ı haṭda nazm-ı ābdārum
Çemenzār içre olmuşdur aḳar şu
- 9 Ya ḥōd bir nev-ḥaṭ a‘lā dil-rübādur
İki mışra‘ olubdur aña ebrū
- 10 Cihān enfās-ı müşkiniñ-ile ṭoldu
Saña Ḥaḳdan ‘aṭādur Bāḳiyā bu

91a

187⁷⁰⁴

Gazel-i Nev’î

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Yāruñ vişāli el verir iḳdāma baḡlıdur
Elbette feth-i bāb olur ibrāma baḡlıdur
- 2 Geçmek hicāb-ı cāme vü ḳayd-ı ‘imāmeden
Devr-i mey içre silsile-i cāma baḡlıdur
- 3 Bār-ı cefāñ-ıla mütesellī raḳīb-i ḥar
Dil sünbülünde her biri bir dāma baḡlıdur
- 4 Zünnār-ı ‘aşḳa şūfī göñül baḡlamak kişi
‘Arif yanında ḳuvvet-i İslāma baḡlıdur
- 5 Ser rişte-i belāḡāt-ı güftār Nev’iyā
Lülü-yi nazm u ruḳ’a-i inşāma baḡlıdur

⁷⁰⁴ Nv.D., s. 213.

Derkenâr

188⁷⁰⁵

Gazel-i Nev'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Nihân oldı gözümnden zülf-i dilber
‘ Aceb midür okursam küfri ezber
- 2 Giyip zerrîn libâs ol mihr-i ‘ âlem
Münevver kıldı dünyâyı ser-â-ser
- 3 Ayağı yerlere başmaz şafâdan
Alaldan bûse-i dildârı şâgar
- 4 Erişse göklere başı çenâruñ
O mâhuñ kaddüñe olmaz berâber
- 5 ‘ Araḡ-rîz olsa Nev'î zülf-i yâre
Göñül murguna dâm ü dâne derler

91b

189⁷⁰⁶

Gazel-i Hayâlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Elifler serv peykân gonca şahın-ı sine bâgumdur
Gül-i gülzâr-ı gam cismümde kanlu tâze dâgumdur

⁷⁰⁵ Nv.D., s. 215.

⁷⁰⁶ Hy.D., s. 128

- 2 Seniñ dikmeñ geçer sīnemde tīrūñ ey kemān-ebrū
Ġamuñ odı-yıla göñlümü ben yaqđım çerāğumdur
- 3 Ben ol Mecnūn-ı ‘aşkıñ seyr-i şahrādan elüm çekdim
Turağum künc-i ğam her şeb belā kūyı yatağumdur
- 4 Şafağ mey mihr ü meh sāğar ħabābıdur anuñ encüm
Elimde mest-i ‘aşkıñ iki ‘ālem bir ayağumdur
- 5 Nihāl-i ‘ömr-i servümden ħazān-ı ğam ırāğ olsun
Ĥayālī tūalum⁷⁰⁷ ol gül budağı bir budağumdur

Derkenâr

190⁷⁰⁸

Gazel-i Hayālī

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 Kāvıñ Leylī seng-i bīdād atdı Mecnūn üstüne
Çarĥ⁷⁰⁹ bārān-ı vefā yağdırdı ħāmūn üstüne
- 2 Her tarafından kaçına göz dikdi erbāb-ı nazar
Şanki aşĥāb-ı şafā cem‘ oldı Zünnūn üstüne
- 3 Kevkeb-i bahtumdur āhum āteşi kılmış siyāh
Ĥāl-i müşgīn kim koduñ ol ħadd-i gülgūn üstüne

⁷⁰⁷ 5b tūalum: şolmasun D.

⁷⁰⁸ Hy.D., s. 348.

⁷⁰⁹ 1b çarĥ: ebr-i D.

- 4 Deyr-i ‘âlem pür şadâdur ergavân-ı âhdan
Âh eğer ğam perde bağlarsa bu kıânün üstüne
- 5 Ey Hayâlî aldı dil mülkün kılıcı-ıla gözü
Rum Şâhı geçdi şan taht-ı Firāvün üstüne

92a

191⁷¹⁰

Gazel-i Bâkî

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Nişâne sūz-ı dile âhumuñ şerâresidür
Belî belâyı eden ‘aşıkâ sitâresidür
- 2 Şihâb şanma felekde gec’eyle zâhir olan
Muhabbet ehlinüñ ol tîğ-i âhı yâresidür
- 3 Sevâd-ı sübhâ-yı şad-dâne şeyh-i sâlusuñ
Hâkîkate nazar olunsa yüzü karasıdur
- 4 ‘Îzâr-ı sâdesi üzre şan ol ruḥ-ı rengîn
Görünür aynada⁷¹¹ la‘l-i gūşvâresidür
- 5 Hayât bulsa n’ola vaşl-ı yâr-ıla Bâkî
Deḥânı cânı leb-i la‘li cânı pâresidür

Derkenâr

⁷¹⁰ B.D., s. 116

⁷¹¹ 4b aynada: âyineden D.

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belirmez hüsnuñe karşı çerağ-ı şubh-dem nûrı
Ne deñlü vire fer⁷¹³ hurşid önünde şem' -i kâfurî
- 2 Raḥîk-i cām-ı la' lünden alır bir cür' a Cemşîdi
Şarāb-ı bezm-i ' aşkuñdan yıkar bir kāse Fağfurî
- 3 Hezārān özr-i leng eyler kaçır meydāna gelmezdi
Eğer Tātār-ı ğamzeñ da' vet etse cenge Tīmūrî
- 4 Kemend-endāz-ı dehriñ kimse bendinden ḥalāş olmaz
Zamāne gösterir Behrām olursañ ' aqıbet Ğūrî⁷¹⁴
- 5 Añarlar devlet-i şāh-ı cihānda nāmun ey Bākî
Süleymān yād olunduğça bile mezkūr olur mūrî

92b

Gazel-i Şemsî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yüzüne gül desem gülşende dilber benden āl añlar
Ḥaṭā edip hilāl ebrū desem eğri ḥayāl añlar

⁷¹² B.D., s. 287.

⁷¹³ 1b vire fer: fer vire D.

⁷¹⁴ 4b Ğūrî: gūnı D.

- 2 Muḳavves ḳaşlaruñ ‘aksi düşer âyine-i çarḫa
Görenler ey ḳamer-ṭal‘ at anı şekl-i hilâl añlar
- 3 Beni bir ḳılla bend eyler dedim zülf-i perişānuñ
Ḥasedden zāhid-i kec-rev kelāmım ḳıl u ḳāl [añlar]
- 4 İnanmaz müdde‘î mümkün deęil ey dilber-i meh-rū
Yoluñda cānı teslīm etmeyi emr-i muḫāl añlar
- 5 Kelāmum rūḫını Şemsî ne ğam fehmi etmese nādān
Kemāl ehlini ‘ālemde yine ehl-i kemāl añlar

Derkenâr

194

Gazel-i Fevrî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Dehenden âh u gözden olmadı ḥün-ı ciğer peydâ
Derūnum âteşinden oldu dūd-ı pür-şerer peydâ
- 2 ‘Adem aşl-ı vücūd olmasa olmazdı benüm cānum
Dehānuñda şüḫan zāhir miyānuñda güher peydâ
- 3 Ne dem ‘ibret-le çarḫ u seb‘a-yı seyyāreye baḳsam
Olur bir ḫalka olmuş ejdeḫâ-yı heft-ser peydâ
- 4 Kızılbaşlar çıkıp bağrumda dil Baġdādıdur ḳaşdı
Yetiş şāhum yetiş mülküñde oldu sürḫ-ser peydâ

93a

- 5 Yalancı pîrezen dehre baş eğmez Fevrî derlermiş
İşittim Rûmda olmuş yine bir gerçek er peydâ

195

Gazel-i Fevrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gel ey şehbâz-ı dil hâkî kafesden 'azm-i pervâz et
Fezâ-yı lâ-mekân seyrine 'Ankâ-veş ser-âgâz et
- 2 Ayagına gele dîrsen naşîbün bûm-veş dâ'im
Dilâ ehl-i harâbât ol cihâna hırşınî âz et
- 3 Muhabbet meclisinde hem-dem-i yârân olam derseñ
Dilâ dil ney gibi bağıruñ fiğānuñ çenge dem-sâz [et]
- 4 Dil-i 'uşşâkâ cümle birbirinden yeğ gelür şāhum
Gerek hışm et gerek lûf et gerek cevri et gerek nâz [et]
- 5 Kemâle irgürüb ş'iri zamānıñ Hâfızı olduñ
Gel ey Fevrî diyâr-ı Rûmı şimden girü Şîrâz et

Derkenâr

196

Gazel-i Fevrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dilâ dâğ-ı cefâdur mihri dehr-i pür-fitenden geç
Mekānuñ 'âlem-i 'aşk eyle bu deyr-i köhenden geç

- 2 Nigârı tekye-i dehr içre gönleksiz kucam dersen
Şoyun abdâl-ı ‘aşk ol ârzü-yı pîrehenden [geç]
- 3 Ya benden çek elün ey nîze-i dilber ya düşmenden
Olur olmaza meyl etme ya ondan geç ya benden geç
- 4 Yoluñda sâlik-i ‘aşkıñ teni derbend-i pür-gildür
Dilâ sa‘y eyle başdan cân-ile derbend-i tenden geç
- 5 Fenâ bulduñsa çâk et Fevriyâ pîrâhen-i cismi
Özüñ şemşîr-i ‘aşk-ıla şehîd eyle kefenden geç⁷¹⁵

93b

197⁷¹⁶

Gazel-i Rahmî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Belâ iklîminiñ olsam n’ola şâhib-ķırânı ben
Benim Rüstem gibi meydân-ı aşkuñ pehlivânı ben
- 2 Sirişk-i ħun-feşâna ġarķ olaldan nâtüvân cismüm
Gören şanur ki giydim bir ķabâ-yı ergüvânî ben
- 3 Murâdım mîvesin vermez baña naġl-i ümidimden
Güzeller gibi ġâyet bî-vefâ gördüm zamânı ben
- 4 Sirişkim gibi pây-ı yâre îşâr eylerim bir ġün
Anıñçün şaķlarım ‘aşķı gibi cism içre cânı ben⁷¹⁷

⁷¹⁵ Şemsî ve Fevrî’nin mecmuamızda geçen gazellerine basılı divanlarda rastlamadık.

⁷¹⁶ R.D., s. 229.

- 5 Belâgat kişverin feth eyledim tîğ-i zebānumla
Feşâhat mülkünün oldum bugün şâhib-ķırânı [ben]

Derkenâr

- 6 Elifler çekdi cism-i zerdüme tîğ-i ğam-ı dilber
Olaldan kūh-ı derdiñ Raḥmiyâ şîr-i jiyânı ben

198⁷¹⁸

Gazel-i Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

- 1 Medhûş-ı cām-ı la' lüñ mestānedür şanurlar
Mestî-i şarāb-ı aşkuñ dîvānedür şanurlar
- 2 Cān u cihānı⁷¹⁹ şeydā birle ten-i ḥarābı
Dîvāneler yatağı vîrānedür şanurlar
- 3 Şöyle fütāde mestim ḥāk-i der-i muğānda
Görenler āsitānı mey-ḥānedür şanurlar

94a

- 4 Dāğ-ı siyehler ile cism-i nizār ü zerdî
Bir bāl ü perri yanmış pervānedür şanurlar
- 5 Zülfünden ayrı Bâķî bir ḥāl ile yürür kim
Zencirden boşanmış dîvānedür şanurlar

⁷¹⁷ Bu beyte Divan'da rastlamadık.

⁷¹⁸ B.D., s. 126.

⁷¹⁹ 2a cihānı: cenānı D.

199⁷²⁰

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Kıomaz serkeşliğı bu nefs-i bed-rây
 Müdārā eyleseñ vāy etmeseñ vāy
- 2 Felek bir ejdehā-yı heft-serdür
 Tolanmış genc-i dünyâyı ser-â-pây
- 3 Hālāş eyler mi cānımı⁷²¹ bir kimesne
 Ki aña hālka-i ejder ola cāy

Derkenâr

- 4 Gedāya kısmet rûz-ı ezelde⁷²²
 Leked-kûl-ı melâmetdür degen pây
- 5 ‘Aṭā kıl Bâķiye luṭfuñ İlâhî
 Saña muḥtâc eğer yohsûl eğer bây

200⁷²³

Gazel-i Figânî

Meḥ'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

⁷²⁰ B.D., s. 301.

⁷²¹ 3a cānımı: şol cānı D.

⁷²² 4a ezelde: ezelden D.

⁷²³ F.D., s. 125.

- 1 Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḥları māhı
Âhum sevinüp gökyüzüne atdı külâhı
- 2 Vardıkça çemen seyrine göz değmemeg-içün
Ol nergis-i⁷²⁴ mestāneyi sen şakla İlāhî
- 3 Oğ gibi beni bağruna başardı kemānlar
Bir kez göz ucuyla baña kılsaydı nigāhı
- 4 Dil-i mürdesini düşde dedim kim eder iḥyā
Gösterdi baña ḥazret-i Īsā Memi şāhı
- 5 Yār eşigini bekle odur maṭlab-ı ‘ālî
Terk eyle Fiğānî yürü var manşib u cāhı

94b

201⁷²⁵

Gazel-i Figânî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’iün

- 1 Gözüümüñ kaçırını⁷²⁶ eylerse ḥayālün n’ola cāy
Şeh-i ‘ālemdür edinse yeridir sırça serāy
- Derkenâr
- 2 Şeb-i firḳatde gözüüm ḥāb-ıla ceng eylemeğe
Müjeden bağladı ey meh bir iki ḳat⁷²⁷ ālāy

⁷²⁴ 2b nergis-i: gözleri D.

⁷²⁵ F.D., s. 126.

⁷²⁶ 1a kaçırını: kaçını D.

⁷²⁷ 2b bir iki ḳat: bir ḳara D.

- 3 Bām-ı çarḥ üstüne nālem çıkuben tıfl gibi
Aşağı inmeğe korkar çağırır der eyvāy
- 4 Bir nefes nāleme dem urmağa kıomaz deyüben
Gösterir ellere barmak-ıla beni bezmde nāy
- 5 Ayağı ellere taḳsīm edersin bezm içre
Niçin ey sākī Fiğānī ḳuluña değmeye pāy

95a

202⁷²⁸

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gördüler ol bî-vefâyı terk eder her dem beni
Özlerine eylediler nāleler hem-dem beni
- 2 Būy-ı 'aşḳ-ıla şarıldım nāfe gibi posta
Bir ḳılına aşmadı ol kākül-i pūr-ḥam beni
- 3 Varayın ḳan ağlayayın āsitān-ı yārda
Firḳatinde ḳana yudı dīde-i pūr-nem beni
- 4 Benden öğren gel ḥaḳīḳat yolunu ey yār kim
Etmezem terk günde biñ kez öldürürken ğam [beni]
- 5 Būy-ı zülfünden şabā geldi dem urdı cānuma
'Āşīḳ-ı āşüfte etdi Bākīyā ol dem beni

⁷²⁸ B.D., s. 308.

Derkenâr

203⁷²⁹

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

- 1 Sâkiyâ kıalmaz imiş çünkü bu şöhet bâkî
Mey-i gülgün içelim bâde-i cennet bâkî
- 2 Ha'bda almış-idim bûs-ı leb-i cânânı
Cân dimâğında bugün dâhî⁷³⁰ o lezzet bâkî
- 3 Beni öldürdü firâkuñ meded ey dost yetiş
Hele bir pâre dâhî tende harâret bâkî
- 4 Ağlamazdım bu kıadar zâr u zebûn olduğuma
Kıalsa bir pâre ğamuñ çekmeğe tākāt bâkî
- 5 Bâkî ölsün yoluña pâdişehüm sen şağ ol
Baht pâyende Hüdâ yâr sa' âdet bâkî

95b

204⁷³¹

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Fe'ülün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Çerağ-ı bezm-i vişâl olmağa her⁷³² şeb 'arızı nûrı
Kefîli boynıdur ol meh-liķānuñ şem' -i kâfûrî

⁷²⁹ B.D., s. 304.

⁷³⁰ 2b bugün dâhî: dâhî şimdi D.

⁷³¹ B.D., s. 296.

⁷³² 1a her: bir D.

- 2 Taķılıp yanına her-dem⁷³³ bile şalunduğı yetmez
Ayāğın öpmeğe şarkar nigāruñ şāh destūrı
- 3 Güvāh-ı zūr-ı bāzusın getürmiş Kūh-ken-i ‘ aşķa
Bu devr içre qabūl etmezler ammā şāhid-i zūrı
- 4 Fenāsın bildi dünyānuñ çekildi dār-ı ‘ uķbāya
Sa‘ ādet mülküñe Bārī mużaffer kıldı Manşūrı
- 5 Verildi cāna ey Bākī nigāruñ manşıb-ı ‘ aşķı
Elifler na‘ llerdür sīnede tuğrā-yı menşūrı

Derkenār

205⁷³⁴

Gazel-i Bākī

Mefā’ilün Mefā’ilün Fa’ülün

- 1 Çemende lāle giydi efser-i Key
Alındı taht u tāk-ı Behmen-i dey
- 2 ‘ Aceb mi şekl-i tūmār olsa gonca
Eder hūsn-i ruħuñ gül defterin tay
- 3 Hārāretten dilinde lālenüñ dāğ
Hacāletten yüzünde güllerüñ hay
- 4 Gülistān-ı ğamuñda şahñ-ı sīne
Açılmış aķ güldür penbe-i key

⁷³³ 2a dem: gün D.

⁷³⁴ B.D., s. 299.

96a

- 5 Gönül verdik bu fāni mülke Bâkî
‘ Aceb ğafletde kaldık hey meded hey

206⁷³⁵

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Çıkısa eflâke nola âteş-i âhum şereri
Çarhıdır encüm-i seyyâreniñ ey mâh yeri
- 2 Şem‘ dān süfresidür hâle değildür görinen
Kodılar encümen-i ‘ aşka çerâğ-ı kameri
- 3 Gerçi şevk ehli geçer şem‘ -i şeb-efrûz ammâ
Şevk pervânededür k’oda yakâr bâl ü peri
- 4 Gözüme ‘ âlemi göstermez idim nergis-vâr
Şahn-ı gülşende alaydım elime cām-ı zeri
- 5 Lebiñe öykünür ol la‘ l-i leb-i şîrîniñ⁷³⁶
Bâkîyâ halk ‘ aceb mi mezelense şekeri

Derkenâr

207⁷³⁷

Gazel-i Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fe’ilün

⁷³⁵ B.D., s. 299.

⁷³⁶ La‘ , leb-i şîrîniñ: hüsrev-i şîrîn-deheniñ D.

⁷³⁷ B.D., s. 301.

- 1 Sîne dağın görüp ol gonçe-dehen lâle gibi
Bir avuç kânuma girmek diledi jâle gibi
- 2 Zâ' fđan şöyle ğam-ı ' aşk-ıla nâ-peydâyım
Ki hemân şît ü şadâm işidilir nâle [gibi]
- 3 Umarım kevkeb-i bahtum ire burc-ı şerefe
Sîneye ol meh-i tâbânı çekem hâle gibi
- 4 Seg raķibe nic' olur göstereyin ölmez-isem
Dehen-i yâre uyuzlanmağı tebhâle gibi
- 5 Dil-i Bâķi'yi ser-i zülfüñ ucundan⁷³⁸ cānā
Çeküben hışm-ile çeşm-i siyehüñ ala gibi

96b

208⁷³⁹

Gazel-i Bâķi

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Terk etdi ben za'îfini gitdi revân gibi
Gelmek müyesser olmadı bir daķı cān gibi
- 2 Serkeşlik eylemezse o servüñ ayağına
Yüzüm⁷⁴⁰ süriyü varayın âb-ı revân [gibi]

⁷³⁸ 5a ucundan: elinden D.

⁷³⁹ B.D., s. 304.

⁷⁴⁰ 2b yüzüm: yüzler D.

- 3 Devr içre gerçi sen de ser-âmedsin ey güneş
Olmayasın ol âfet-i devr-i zamân [gibi]
- 4 Ey âh o mâhıñ irişemezsin kulağına
Bâşuñ gerekse göklere irsün figân gibi
- 5 Tîr-i ğamuñ nişânesidür deyü Bâķiyi
Allah ki hâlk çekdi çevirdi kemân gibi

Derkenâr

209⁷⁴¹

Gazel-i Bâķî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Aşkunuñ zaḥmeti ḥöd cânuma raḥmetler idi
Dostum cev̄ ü cefâlar da ne zaḥmetler idi
- 2 Kâşķî cânı saçuñ dârına ber-dâr etsem⁷⁴²
Hâkden ref̄ idi bî-çâreye rif̄ atler idi
- 3 Âşinâ olmasun aġyârla derdim olduñ
Çekdüġüm derd ü belâlar hep o ġayretler [idi]
- 4 Gelse ol şüh-ı cefâ-pîşe dil-i vîrânı
Tîşe-i cev̄-ile bir pâre meremmetler idi
- 5 Ten-i Bâķiyi ser-â-pâ kılıcın pârelese
Şöyle vallâhi begüm cânına minnetler idi

⁷⁴¹ B.D., s. 295.

⁷⁴² 2a etsem: etseñ D.

210⁷⁴³**Gazel-i Bâkî**

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sîne gencînesini hancer-i cânân deldi
Bu gün ol şüh-ı dil-ārā yine bir kân [deldi]
- 2 Müje-i dîde-i pür-nem gibi ter dest olmaz
Yine bir demde nice la' l-i Bedeşşân deldi
- 3 Cân ğam-ı ğamzeñ-ile maḥbes-i tenden çıkdı
Şanki bir merdüm-i maḥbūs idi zindân [deldi]
- 4 Tîrünüñ ey kaşı yā manķıra geçmez sa' yı
Sînemüñ dāğını ol hancer-i bürrân deldi
- 5 Bâķîyâ bezm-i belāda neye döndük görseñ
Nây-veş bağrumuzı nāle vü efgân deldi

Derkenâr

211⁷⁴⁴**Gazel-i Bâkî**

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ol şeh-i kām-kār gelmez mi
Ol meh-i nām-dār gelmez mi

⁷⁴³ B.D., s. 294.⁷⁴⁴ B.D., s. 314.

- 2 Çeşmimiz bunda gönlümüz anda
Bu diyāra nigār gelmez mi
- 3 Ben gidem gibi dār-ı dünyādan
Daḥi ol şīve-kār gelmez mi
- 4 Deli gönlüm kimünle eğlensün
Ne hoş eğlendi yār gelmez mi
- 5 Görüb eḥliyyetini Bākīniñ
Cehli aḡyāra ‘ār gelmez mi

97b

212⁷⁴⁵

Gazel-i Bākī

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Benzetdiler o māha deyü mihr-i enveri
Biri birine koydı fiğānum felekleri
- 2 Çekdi çevirdi sākī-i meclis piyāleyi
Âl ile öpdü deyü leb-i la‘l-i dil-beri
- 3 ‘Âşık küşāde-meşreb olur cām-ı mey gibi
Hem-dem edinse kendisine tañ mı sāḡarı
- 4 Yārün raķībi gibi iti görmedim daḥi
Olmaya dāḥi eşk-i revānum gibi çeri

⁷⁴⁵ B.D., s. 295.

- 5 Bâkî şarîr-i mülk-i⁷⁴⁶ bedâyi^ç -nigârdur
Şeh-bâz-ı dest-i fikretümün şavt-ı şeh-peri

Derkenâr

213⁷⁴⁷

Gazel-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ağlayıp inlemeden derd-ile dölâb gibi
Oldu çehremde yaşum yolları mîzâb [gibi]
- 2 Ağlamağdan ğam-ı hicrân-ıla bî-hûş oldum
‘Aqlumı kanlu yaşum aldı mey-i nâb gibi
- 3 Gönlümü rûşen eder şu^ç le-i dâğ-ı ‘aşkuñ
Pertev-i meş^ç ale-i mihr-i cihân-tâb gibi
- 4 Bâd ğisûların açtıkça görünür ruğ-ı yâr
Bâğ-ı cennette açılmış gül-i sîr-âb [gibi]
- 5 Şâyed ol servi kenâra getürem ey Bâkî
Varayın yüz süreyin ayâğına âb gibi

98a

214⁷⁴⁸

Gazel-i Bâkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ilün

⁷⁴⁶ 5a mülk-i: kilik-i D.

⁷⁴⁷ B.D., s. 297.

⁷⁴⁸ Bu gazel 199 numaradaki gazel ile aynı olup tekrar yazılmıştır.

- 1  omaz ser-keşliğin bu nefis-i bed-r y
M d r  eylese  v y etmese  v y
- 2 Felek bir ejde  -y  heft-serd r
Tolanmış genc-i d ny y  ser- -p y
- 3  al ş eyler mi c n  ol kimesne
Ki  n   alk -i ejder ola c y
- 4 Ged ya  ismet-i r z-  ezelde
Leked-k b-  mel metd r değen pay
- 5 ‘A     l B   ye l tfu   l   
Sa n  mu t c eger yo s l eger b y

Derken r

215⁷⁴⁹

Gazel-i B   

Mef ’il n Mef ’il n Fe’ l n

- 1 G r nmez d ğdan cism m ser- -p y
Beni yakmağ  c n   almad  c y
- 2 G   l s    cev b ister lebinden
Dilin  iyner o t   -i şeker-  y
- 3  az n be z m zemist n  h-  serd m
Y z   evvel bah r olmuş   şu  y y

⁷⁴⁹ B.D., s. 300.

4 Verir şevk ehline zevkî⁷⁵⁰ dem-â-dem
Şeb-i firkatde bir yel mumıdur nây

5 Nişân etsin dil-i Bâkîyi ğamzeñ
Öñüne hep müjeñ oqlarını yây

98b

216⁷⁵¹

Gazel-i Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Göñül şevk-i ruhuñla yana geldi
Cemâlün şem'ine pervâne geldi
- 2 Ham-ı zülfün ki devr eyler yañāğun
İrem tāvusıdur cevlane geldi
- 3 Gelip kâfir şaçuñ ruhsāruñ üzre
Yüzün nūrın görüp ĩmāna geldi
- 4 Dil-i pür-ğün bana bezm-i ğamuñda⁷⁵²
Leb-â-leb bir tolu peymāne geldi
- 5 Zebün olmaz 'acüz-ı dehr Bâkî
Bu meydāna begüm merdāne geldi

Derkenâr

⁷⁵⁰ 4a şevk ehline zevkî: zevk ehline şevkî D.

⁷⁵¹ B.D., s. 293.

⁷⁵² 4a ğamuñda: ezelden D.

217⁷⁵³

Gazel-i Nev'î

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sînem ğamuñ misâfirine tâb-ĥânedür
Peykânuñ anda âteş-i 'aşka zebânedür
- 2 Şanmañ ĥabâb-ı bâde yaşıım geıvheri gibi
Şalmış zamâne ayaġa dürr-i yagânedür
- 3 Ey mâcerâ-yı 'aşkı bana eyleyen su'âl
Ol serv-i nâz ayaġına eşküm revânedür
- 4 Yok bir bahânemüz öperiz anı gerçi kim
Ĥüsn ü bahâda la' l-i lebün bî-bahânedür
- 5 Bu sâde nazmı eĥl-i şanayı' beġenmese
Nev'î ne ġam bizim sözüümüz 'âşıķânedür

99a

218⁷⁵⁴

Gazel-i Nev'î

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yâreler cism-i za'îfümde aġız bir etdiler
Derd-i 'aşkı ol tabîb-i câna takrîr etdiler
- 2 Bildiler rûyın ġam-ı Şîrin-ile zerd olduġun
Naķşını Ferĥâd'uñ altun-ile taĥrîr etdiler

⁷⁵³ Nv.D., s. 219.

⁷⁵⁴ Nv.D., s. 216.

- 3 Gördüler kâşâne-i dehrüñ igen bünyâdı yok
Ehl-i diller hânkâh-ı ‘aşkı ta‘mîr etdiler
- 4 Bozduğıyçün deyr-i fânîden ta‘alluk şüretin
Bir nişân olsun deyü Mecnûn’ı taşvîr etdiler
- 5 Âsitân-ı yâre yüz sürdükleriyçün Nev‘iyâ
Mihr-ile meh gökler üstünde çıkıp yer etdiler

Derkenâr

219⁷⁵⁵

Gazel-i Nev’î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Düşüpdür gözlerüñ âhūsuna üftâde şahrâlar
Olupdur dişlerüñ lûlûsına şûrîde deryâlar
- 2 Seniñ-çün gülşen içre hârlardan çekdiler hancer
Biri biri ile kanlu bıçaqlı verd-i ra‘nâlar
- 3 Mey-i la‘lûñ şafâsın bulmadılar bezm-i ‘âlemde
Cihânı ayağı altına aldı câm-ı şahbâlar
- 4 Şaçun zencîrinüñ müşk-ile ‘anber kara kulları
Dür-i dendānuña bende senüñ lûlû-yi lâlâlar

⁷⁵⁵ Nv.D., s. 218.

- 5 Sirişk-i çeşm-i lûlû-bâra kendin nisbet eylermiş
 ‘ Aceb olmaya ey Nev’î gözünden çıkısa deryâlar

220⁷⁵⁶**Gazel-i Nev’î**

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Lebûñ cāmıyla beñzer yok dehānuñ gibi nādirdür
 Bunuñ keyfıyyeti te‘ sîr olunmaz zevke dā’irdür
- 2 Ğaraż mihr-i cemālũñ dilde taşvîr etmedür ‘ömrüm
 Kişi deyr-i cihānda bir iki günlük misâfirdür
- 3 Koyup sırr-ı dehānuñ bilmek ister cevher-i ferdi
 Şu kim hikmetde kâşır oldu ‘aklı ehl-i zâhirdür
- 4 Olur şâ‘ir ögüp göge çıkarsa kâmetũñ ammā
 Dehānuñla miyānuñ vaşfına geldikde kâşırdur
- 5 Żamîrũñden geçen zâhir budur bir ‘âşık öldürmek
 Ne emrũñ vār-ise kıl Nev’î-i bî-çâre hâzırdur

Derkenâr

221⁷⁵⁷**Gazel-i Nev’î**

Fe’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ilün

⁷⁵⁶ Nv.D., s. 219.⁷⁵⁷ Nv.D., s. 220.

- 1 Lebüñ-ile şarāb hem-demdür
N'ola kân ağlasa gözüm demdür
- 2 Merve haqqı lebüñ Şafā'sına
Gözümün yāşı ' ayn-ı Zemzem'dür
- 3 Gerçi dünyā değer seni görmek
Vaşluña ermek özge ' alemdür
- 4 Nāzır olmayacak ruḥ-ı yāre
Neye yarar iki gözüm nemdür
- 5 Dehen-ile miyānı vaşfında
Her ne derlerse Nev'iyā kemdür

100a

222⁷⁵⁸

Gazel-i Nev'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kāmetün çeng etdi ğamdan ' aşık-ı bî-çāreler
Devr uşulün tıtdılar cevri etmede meh-pāreler
- 2 Sāyesinden beñzer almışdur libās-ı müste'ār
Gece gördüm giymiş ol māh-ı şeb-ārā kâreler
- 3 İl kōcub ol seng-dil-i māh-ı siyeh-pūşum benim
Ben revā mīdur başam bağruma seng-i ḥāreler

⁷⁵⁸ Nv.D., s. 220.

- 4 Takyeci bir nev-civānuñ bāş açık abdālıyım
Korķarım bir gün benim cismüm libāsın pāreler
- 5 Hatt-ı la‘l-i yārda ser-geşte diller Nev’iyyā
Şan şeb-i ihyāda cem‘ olmuş döner āvāreler

Derkenār

223⁷⁵⁹

Gazel-i Nev’î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Meded ey gönlümü sihr-ile meftûn eyleyen dilber
Alıp ‘aqlım benim ‘aşkıyla mecnûn eyleyen dilber
- 2 Edib ızhār-ı şefkat gösterip meyl ü muhabbetler
Görünmez derde uğradıp gözüm hûn eyleyen [dilber]
- 3 Baña evvel seni lutfumdan arturmam deyip āhir
Karār u şabrum eksip derdüm efzûn eyleyen [dilber]
- 4 Tıutup cevır eylemekde devr uşûlün ‘aşık-ı zāra
Beni inletemeyi ney gibi kânûn eyleyen dilber
- 5 Gehî Nev’iyye rûyun ‘arz edip geh sîne-i şâfin
Benim günden güne hâlim diğer-gün eyleyen dilber

⁷⁵⁹ Nv.D., s. 238.

224⁷⁶⁰**Gazel-i Nev'î**

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Geldimse n'ola ben şu'arâ devrine⁷⁶¹ âhîr
 'Âdet budur en şöıra gelir (...)
- 2 Şûfî zarar etmez saña etfâl-ile şöhet
 Ğam çekme girer cennete erbâb-ı şagâ'ir
- 3 Ey meh n'ola şehbâz-şifat tutsa el üzre
 Şehründe biziz şimdi gözü baĝlu misâfir
- 4 Hiç neyleyeyin bu dil-i âvâreyi bilmem
 Ne vuşlata kâdir saña ne firâte şâbir
- 5 N'etsün ya güzel sevmeyip Allâhı severseñ
 Nev'î gibi bir rind huşûsâ ola şâ'ir

Derkenâr

225⁷⁶²**Gazel-i Nevî**

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

⁷⁶⁰ Nv.D., s. 237.⁷⁶¹ 1a devrine: bezmine D.⁷⁶² Nv.D., s. 238.

- 1 Hayāl-i çeşm-i maḥmūruñ dil-i efkâre düşmüşdür
İki mestâne dilber kûşe-i ḥammâra düşmüşdür
- 2 Çemende korkarın ‘üryân kıocarlar naḥl-i bālâsın
Dirîğâ ol elif-kâmet miyân-ı ḥâre düşmüşdür
- 3 Libâs-i cism-i şad-çâkim benim bâzâr-ı dehr içre
Şatılmaz ‘aybı var zîra önünde pâre düşmüşdür
- 4 Añı bir lu‘b-ile benzer uçurmuş yârdan vâ‘iz
Nice demdür ki zâḥid kûşe-i inkâra düşmüşdür
- 5 Ser-i kûyuñda çok üftâdeler Nev’î kuluñ ammâ
‘Aceb âvâre olmuştur ‘aceb bî-çâre düşmüşdür

101a

226⁷⁶³

Gazel-i Nev’î

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Ger kıamer mâder olsa şems peder
Toğmaya bir seniñ gibi aḥter
- 2 Sen gerip çekdüğüñce yây kıaşıñ
Okıaruñdan ciger bilür ne çeker
- 3 Âşiyân ede bâm-ı kıaşıruñda
Murğ-ı cân tenden eyledikçe güzer

⁷⁶³ Nv.D., s. 224.

4 Tıtdı ħaṭṭ-ı ğubār la‘l-i lebūñ
Erdi ħayfā şarāb-ı nāba keder

5 Bir yalıñ yüzlü ħūbdur kılıcı
Nev’iyā nice cānā başa değer

Derkenâr

227⁷⁶⁴

Gazel-i Nev’î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 O şeh ber-dâr-ı ‘aşk olmağa lāyık olduğum bilmez
Benim Manşur-veş fennümde fâ’îk olduğum bilmez
- 2 Bilir kendüye mā’îl olduğum dilber benim ammā
Ne yüzden sevdüğüm ne ħaste ‘âşık olduğum [bilmez]
- 3 Nice şunsun baña ehl-i selāmet âfiyet cāmın
Muḥabbet bâdesinden kimse ayık olduğum [bilmez]
- 4 Beni Mecnūn-ı şeydā kıldığın hep tıydu ‘âķiller
Yoluñda ‘aşk-ıla kim kaldı Vāmık olduğum [bilmez]
- 5 Yüzüm nergis kimi zerd etmek ister Nev’iyā ol meh
Ġamuñdan lāle-veş kıana boyanık olduğum bilmez

⁷⁶⁴ Nv. D., s. 255.

228⁷⁶⁵

Gazel-i Nev'î

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Seniñ maḥzūnuñ olmaḵ baña şādān olmadan yeğdür
Ġamuñla ağlamaḵ ellerle ḥandān olmadan yeğdür
- 2 Cihānuñ 'izz ü cāhın şöyle iz'ān eyledim ben kimi
Eşigüñde ḵul olmaḵ dehre sulṭān olmadan [yeğdür]
- 3 Düşüp kūy-ı ḥarābāt içre sūfī kāse-līs olmaḵ
Serīr-i devlete Fağfūr u Ḥāḵān olmadan [yeğdür]
- 4 Cihān-ı bī-şebātiñ rāğmıña devr etdirip cāmı
İçib lā-ya' ḵıl olmāḵ şāh-ı devrān olmadan [yeğdür]
- 5 Şarāb-ı 'aşḵ-ıla Nev'î gibi mest-i müdām olmaḵ
Bakıp bu nî' met-i dünyāya ḥayrān olmadan [yeğdür]

Derkenâr

229⁷⁶⁶

Gazel-i Nev'î

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belā dilden-dürür dildār elinden dādımız yokdur
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādımız yokdur

⁷⁶⁵ Nv.D., s. 233.⁷⁶⁶ Nv.D., s. 230.

- 2 Niçün ‘ aşk ehlini yād etmez ol la‘ l-i Mesīḥ-āsā
Bilir ḥōd ‘ ālem-i ervāḥa nisbet yādımız [yokdur]
- 3 Ḥarābāt ehline rūz-ı hesābı aṇma ey vā‘ iz
Bizim hergiz bu varlık ‘ āleminde ādımız yokdur
- 4 Toḡup kumrī-şıfat bir anadan tavk-ı muḥabbetle
Esīr-i kayd-ı derd ü mihnetiz āzādımız yokdur
- 5 Muḡarrer şā‘ ir-i şirīn- zebānız Nev ‘iyā ancak
Bu devr içinde bir şöret verir Ferḥādımız yokdur

102a

230⁷⁶⁷

Gazel-i Nev’î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Saña el vermiş iken devlet ü ḥüsn ü leṭāfetler
Elüñden buse alınmaz nedür cānā bu ḥissetler
- 2 Elüñden geldüḡi iḥsānı sulṭānım dirīḡ etme
Ederlerse gedālar dest-būsa sa‘ y u himmetler
- 3 Tekellüfsüz elüñ öpmekdür ancak ‘ aşıkā maḡşūd
Eḡer būs-ı leb-i la‘ lüñ olursa cāna minnetler
- 4 Alıp dil naḡdini destine baña öpmeḡe vermez
Çeker el ḡorḡarın luṭf et deyip olunsa ḡılzetler

⁷⁶⁷ Nv.D., s. 244.

- 5 Bu ŧi‘ri Nev’iyā dildār destine ŧunup de kim
El öpmekdür ğaraž ħarc olmadan bunca zārāfetler

Derkenâr

231⁷⁶⁸

Gazel-i Nev’î

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

- 1 Erbâb-ı ğama rāh-ı belādan ħazer olmaz
‘Aŧŧa kadem uran kiŧide bîm-i ser olmaz
- 2 Ey māh-ı Züħal-pāye ŧaħın āhım okundan
Kim ħarbına bu günbed-i minā siper olmaz
- 3 Reftār-ile bālālîğ-ile bāğ-ı cihānda
Toĝrusı bu kim kâmet-i yāre erer [olmaz]
- 4 Her ŧeb ser-i kūyuñda yaħar meŧ‘ alemiz māh
Kimdür diyen üstüne ğarîbüñ döner olmaz
- 5 Sırr-i ğam-ı ‘aŧŧı degürür ğuşına yāruñ
Nev’î dür-i eşkim gibi bir bed güher olmaz

102b

232⁷⁶⁹

Gazel-i Nev’î

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

⁷⁶⁸ Nv.D., s. 246.

⁷⁶⁹ Nv.D., s. 248.

- 1 Kaşuñ hilâlidür gözümüzde hayâlimiz
Zülf ü ruhuñ ğamıyla geçer mäh u sâlimiz
- 2 Çıkmaz beyâza defter-i âmâlimiz daħi
Bir sîm-ten ğamıyla ağardı şaķâlımız
- 3 Kem pişemiz hayâl-i miyân u deħân-ı yâr
Evşâf-ı zülf ü kâmet-i dilber kemâlimiz
- 4 Olduķ eğer ki za‘ ifle ğâyetde bî-mecâl
Kûy-ı nigâra varmamāğa yok mecâlimiz
- 5 Şol deñlü etdi Nev’îyi kaşuñ ğamı bizâr
Gözlerde kaldı za‘ ifle ancak hayâlimiz

Derkenâr

233⁷⁷⁰

Gazel-i Nev’î

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 La‘ lüñ öpünce vaşluñ içün dil cevâb açar
Zîrâ şarâb-ı nâb efendi hicâb açar
- 2 Ol iki haste çeşmüne def’ -i gezend içün
Efsûn okur müjeñ haţ u hâlün kitâb açar
- 3 Verir hayât mürdeye bûs u kenâr-ı yâr
Seyr-i kenâr u şöhet-i aħbâb hâb açar

⁷⁷⁰ Nv.D., s. 225.

- 4 Çün ehl-i hānḳāha seher feth-i bāb olur
Meyhāneler ḳapusını mest-i ḥarāb açar
- 5 Nev'ī muḥabbet ehlini āgāh-ı 'aşḳ eder
Mestānuñ uyḥusını ḥumār-ı şarāb açar

103a

234⁷⁷¹

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Oluban kākülüne hem-dem⁷⁷² ol altun üsküf
Başa çıkmasun inen ey ruḥı gülgün üsküf
- 2 Altun aduñ baḳır eyler ḥazer etsün zinhār
Olmasun kimseye hem-ser o hümāyün üsküf
- 3 Şem' -i kāfur-ı leṭāfetdür o ḳadd-i mevzün
Şu' le-i ḥüsn-i melāḥatdür ol altun üsküf
- 4 Çehre-i zerd ü nizāruna nazar ḳılmayalı
Oldı çin eyleyip ebrūsını maḥzün [üsküf]
- 5 Ey Ümîdî olımaz hem-ser o māha ḥurşîd
Giydirür gün başına gerçi bu gerdün [üsküf]

⁷⁷¹ Ü.D., s. 276.

⁷⁷² 1a hem-dem: hem-ser D.

Derkenâr

235⁷⁷³

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Âl ile öpdüği içün lebini cânānuñ
 Kanını içmelidür cām-ı mey-i hamrānuñ
- 2 Müntehā kâmetüne edeli cânā teşbîh
 Sidrede ayağı yerler mi başar Tübānuñ
- 3 Dâğ-ı mihrün edeli gün gibi sînemde zuhûr
 Hadd ü pâyanı mı var zerre gibi a' dānuñ
- 4 Sāye şanmañ yeter ayakladuñ âfâkı deyü
 Düşdi ayağına zülfi o kad-i bālānuñ
- 5 Ey Ümîdî ser-i zülfüne gönül bağlayalı
 Hadd ü pâyanı mı var uzun uzak sevdānuñ

103b

236⁷⁷⁴

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dâ'imā gerçi ki rif' atde dilā nâlelerün
 Künc-i gâmda katı düşkünlüğü var eşk-i terün

⁷⁷³ Ü.D., s. 282.

⁷⁷⁴ Ü.D., s. 283.

- 2 H̱ayli bālā geçinür serv-i ser-efrāz ammā
Eremez ḵāmet-i bālāsına sen⁷⁷⁵ sim-berün
- 3 Bu kadar ẖüsn-ile bir genc-i leṭāfetsin sen
Ejdeḥādur ki ḵuşatdı⁷⁷⁶ seni zerrīn kemerün
- 4 Yürü āyine-şıfat taşfiye-i bāṭın kıl
Saña tā keşf ola aḥvāli bu cümle şūverün
- 5 N'ola   arz itse Ümîdî saña dürr-i nazmuñ
Cevherî bilir efendi yine ḵadrin güherün

Derkenâr

237⁷⁷⁷

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1   Ārızıñ döktü yere yüzü şuyın āblaruñ
Deldi çāh-ı zekānuñ bağrını gird-āblaruñ
- 2 Çekmeden sen şānemün bār-ı ğam-ı ebrūsın
Ḵāmeti iki bükülse n'ola mihrāblaruñ
- 3 H̱ūn edipdür yüregİN ḥasret-i la' l-i lebün⁷⁷⁸
Budur açılmağuı ğonce-i sīr-āblaruñ

⁷⁷⁵ 2b sen: ten-i D.

⁷⁷⁶ 3b ḵuşatdı: ḵuşandı D.

⁷⁷⁷ Ü.D., s. 290.

⁷⁷⁸ 3a lebün: nābuñ D.

- 4 ‘Ârız-ı nâbuña dil-dâde geçermiş cânâ
Âbdan dönse ‘aceb mi yüzü tolâblaruñ
- 5 Ey Ümîdî güher-i nazmuña kıymet mi olur
Zîver-i gûş-ı cihândur dür-i nâ-yâblaruñ

104a

238⁷⁷⁹

Gazel-i Ümîdî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Ereli hüsni kemâle o meh-i tâbānuñ
Kalmadı gökde yeri mihr-i cihân-ârānuñ
- 2 Gül-bün-i bâğ-ı şafâ dilde nihâl-i tîriñ
Gonçedür anuñ ucunda görünen peykānuñ
- 3 Ayağın öpmege hergiz senüñ ey naḥl-i hırām
Niçe yıldır⁷⁸⁰ ki yoluñda sürünür dāmānuñ
- 4 Meyde⁷⁸¹ ey ğamze-i ser-mest gelip ikide bir
Toḡunur ḡalbimize ḡancer-i ḡün-efşānuñ
- 5 Ey Ümîdî edeli nāleme dil-ber taḡsīn
Tutdı âfākı bugün şīt u şadāsı anuñ

⁷⁷⁹ Ü.D., s. 284.

⁷⁸⁰ 3b yıldır: gündür D.

⁷⁸¹ 4a meyde: haydi D.

Derkenâr

239⁷⁸²

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yine sevdâ-yı ğam-ı 'aşkı ile dildâruñ
Başı yaşdıķda bugün hayli dil-i bîmâruñ
- 2 İşidip raḥm ede cā'iz ki şeb-i ğamda nigār
Arasın kesme dilâ ḥancer-i ğamla zâruñ
- 3 'Āşık-ı teşne mey-i nâb-ıla sîr-âb olsun
Berş ü afyôn-ıla ağzı kırusun aġyâruñ
- 4 Mey-i nâbı görüp alınmasa ey ğonçe-dehen
Meclis-i meyde kızarmazdı gül-i ruḥsâruñ
- 5 Ey Ümîdî çün açılmadı gül-i bâġ-ı ümîd
Çekelim n'eyleyelim cevriñi her bir ḥâruñ

104b

240⁷⁸³

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

,

- 1 Akıdıp cūy-ı eşkimi o melek
Döndü bir âsiyâba çarḫ-ı felek

⁷⁸² Ü.D., s. 289.

⁷⁸³ Ü.D. s. 285.

- 2 Sâlik-i rāh-ı ‘aşk olan āhır
Erişür bir selāmete giderek
- 3 Kātı diller dili ḥadeng-i müjeñ
Dilek ey kaşları kemān dilek
- 4 Baḥr-i ḡamdan ḥalāşa fülk-i beden
Dōstum ḥayli rūzigār gerek
- 5 Zen-i dehre Ümīdī verdi ṭalāk
Görmedim bir anuñ gibi erkek

Derkenâr

241⁷⁸⁴

Gazel-i Ümîdî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Cānlar fedâ kıılır saña ‘âşık seri degil
Da’vâ-yı ‘aşk ehl-i dile serseri degil
- 2 Bâr-ı riyâyı meclise ‘arz etme zâhidâ
Zîrâ anı kimesne götürmez yeri degil
- 3 Seyr-i cemāl-i yâr edeli bu merdüm-i çeşm
Ḥūrî görünmez oldu gözüme perî degil
- 4 Kimse gedâ-yı dergeh-i ‘âlî-cenābuña
Sulṭân-ı Mısrı beñzedimez Kayşerî degil

⁷⁸⁴ Ü.D., s. 304.

105a

- 5 Ser-^ç asker etdi şâh-ı muhabbet Ümîdîyi
Kimdir ki aña diye begüm ^ç askeri degil

242⁷⁸⁵

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Diyâr-ı ğamda küh-ı Bî-sütün-ı ^ç aşkdur başum
Nişân-ı tîşe-i mihr ü muhabbetdür iki kâşum
- 2 Ayağun öpmeğe bir kerre ey nahl-i cefâ-pîşe
Yoluñda dökülüp saçıldı hayli eşk-i hün-pâşum
- 3 Beyâbânda reh-i ^ç aşkıñda yâruñ eyle püyânım
Ki sâyem dağı ardımca kalur olmaz ayakdâşum
- 4 Nigâra gâh zağm-ı tîğ u gâhi darb-ı tîğinden⁷⁸⁶
Bu gün çok serzeniş çekdi yoluñda oñmadık başum
- 5 Dem-â-dem rûy-ı zerd-âlûdemi hünıyla âl eyler
Göresin ^ç âkıbet baña Ümîdî yüz yumaz yâşım

Derkenâr

243⁷⁸⁷

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ilün

⁷⁸⁵ Ü.D., s. 318.

⁷⁸⁶ 4a tîğinden: nîzenden D.

⁷⁸⁷ Ü.D., s. 328.

- 1 Ne ğam hāk olsa ten yoluñda şāhum
Eşer yetmez⁷⁸⁸ mi baña bād-ı āhum
- 2 Şeh-i ‘uzlet-nişīn-i derd-i ‘aşkıım
Baş eğmez kūşe-i cāha külāhum
- 3 Devāt u kilik olup dāğ u elifler
Yazar sīnemde her dem āh-ı şāhum
- 4 Peleng-i bīşezār-ı kūh-ı derdim
Tenüm zeyn edeli dāğ-ı siyāhum
- 5 Şeb-i deycūra döndürdüm⁷⁸⁹ cihānı
Ümîdî dūd-ı āh-ı şubḥ-gāhım

105b

244⁷⁹⁰

Gazel-i Ümîdî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Görünce kâmet-i bālāñ-ıla ruḥsârūñ ey ḥūrî
Diñeldi kaldı ḥayretten yerinde şem‘ -i kâfūrî
- 2 Nice beñzer deyü ol āsitān-i kıble-i cānā
Öğüp göğce çıkardılar nigāra Beyt-i Ma‘ mūrî

⁷⁸⁸ 1b yetmez: etmez D.

⁷⁸⁹ 5a döndürdüm: döndürdü D.

⁷⁹⁰ Ü.D., s. 423.

- 3 Tolaşur buse-i la‘l-i leb-i cânâne meclisde
Şağinsun sâkiyâ bir gün sıkırlar âb-ı engûrı
- 4 Fenâ dârında cismin pây-mâl-i derd-i ‘aşk etmiş
‘Aceb mi hâkden ref‘ eylese eflâk Manşûrı
- 5 Belâsı balına değmez Ümîdî çarh-ı bed-mihrün
Bu remzi fehm edip gûş eylegil feryâd-ı zenbûrı

Derkenâr

245⁷⁹¹

Gazel-i Ümîdî

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bir kaşı yâ vü ğamzeleri hançer isterin
Ya‘ ni yoluñda ölmeğe bir dilber isterin
- 2 Geh tîğ ü gâh hançeriñe meyl eder göñül
Yanıñda mâ-ğaşal düşecek bir yer isterin
- 3 Beñzüm ğam-ıla zer⁷⁹² edip ağladuğum bu kim
Yârüñ yoluñda⁷⁹³ sürmeğe sîm ü zer isterin
- 4 Nûş eyledikçe zehrüñi yâd eylerin lebüñ
Def‘ etmeğiçün acısını şekker isterin

⁷⁹¹ Ü.D., s. 351.

⁷⁹² 3a zer: zerd D.

⁷⁹³ 3b yoluñda: yoluña D.

- 5 Bir bâş açık gedâyım Ümîdî cihânda ben
Ne tâc u ne kabâçe-i İskender isterin

106a

246⁷⁹⁴

Gazel-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tabl-ı şâhî şalmadın âvâze çarhuñ bāmına
Oķunurdu huṭbeler sulṭân-ı ʿ aşkuñ nāmına
- 2 Laʿ l-i nābuñ şevķine göz değdi cānā her ḥabāb
Sāğar-ı sīmīn-i sākīnūñ mey-i gül-fāmına
- 3 Kānde beñzermiş nihāl-i kāmēt-i mevzūnuña
Serv-i bāguñ dōstum billāhi baķ⁷⁹⁵ endāmına
- 4 Cān-ile bâşı benüm boynuma ķurbān eylemek
Tek beni irgūr nigāra vaşlıñuñ bayrāmına
- 5 Tevbe vü zühdi şikest etmiş Ümîdî var-ise
Sākī-i bezm-i şafānuñ uğradı ebrāmına

Derkenâr

247⁷⁹⁶

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

⁷⁹⁴ Ü.D., s. 383.

⁷⁹⁵ 3b baķ: bu D.

⁷⁹⁶ Ü.D., s. 164.

- 1 Bugün sâķi-i bezmüñ bende-i fermānıyız cānā
Bir iki cām-ı meyle ‘ālemüñ sulṭānıyız cānā
- 2 Seri top eyleyip çevgān-ı zülf-i ‘anber-āsāña
Bugün kūy-ı belānuñ gūy-ı sergerdānıyız cānā
- 3 N’ola bend-i ser-i zülfüñde her şeb nāleler kılmak
O bāğıñ biz dağı bir bülbul-i nālānıyız cānā
- 4 Geçip bezm-i cihānuñ bāde-i zevk ü şafāsından
Bugün esrār-ı ḥaṭṭ-ı sebziñüñ ḥayrānıyız cānā
- 5 Ümîdî gibi kūy-ı derd-i ‘aşkıñda geçip serden
Ser-i kūy-ı fenānuñ bî-ser ü sāmānıyız cānā

106b

248⁷⁹⁷

Gazel-i Ümîdî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Alur müdām būseler ol la‘l-i nābdan
Hic bilmem acımı nice alam şarābdan
- 2 Yād-ı şafā-yı la‘lün-ile nūş edip biraz
Şular sepildi yüreğime cām-ı nābdan
- 3 Ḥaṭṭ-ı siyāh olalı ruḥ-ı yāre perdedār
Bir laḥza Ka‘be olmadı ḥālî ḥicābdan

⁷⁹⁷ Ü.D., s. 347.

- 4 Āheng-i nāle-i dil-i ‘uṣṣāķı gūṣ edip
Meclisde çekdi destini muṭrib rebābdan
- 5 Biryān olalı sīne-i sūzan Ümīdīyā
Bezm-i şarāb-ı ğamda kesildüñ kebābdan

Derkenâr

249⁷⁹⁸

Gazel-i Ümīdî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Gelmez o serv yanımıza āh ü zārdan
Nice şikāyet etmeyelim rûzgārdan
- 2 Bezm-i belāda sīnemizi eyledi kebāb
Yandık yakıldık âteş-i ‘aşķ-ı nigārdan
- 3 Gördükçe mācerā-yı bihār-ı sirişkimi
Deryālar acıyup dögünür her kenārdan
- 4 Zülfüñ şebinde şem‘-i ruḥ-ı dil-sitānla
‘Uṣṣāķ okur vefāñı o ḥaṭṭ-ı ğubārdan
- 5 Kalmaz Ümīdī âteş-i ‘aşķuñdan ictināb
Cānā semender incine mi tāb-ı nārdan

⁷⁹⁸ Ü.D., s. 330.

250⁷⁹⁹

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Felekde şarşar-ı âhumla mihr-i âsumân ditrer
Dem-i bād-ı şabādan gūiyā berg-i hazān ditrer
- 2 Yürek oynadı şanma havf-ı tîr-i hūn-feşānuñdan
Görünce üstüne anuñ bu kalb-i nā-tüvān ditrer
- 3 Öürse bir içim meclisde vermez zāhid-i huşka
Mey-i nābuñ şu deñlü üstüne pir-i muğān ditrer
- 4 Görüp teb tutdu lertzān oldu şanmañ cism-i bīmārı
Ki yād edip ğam-ı hicrān-ı yāri her zamān [ditrer]
- 5 Çekince ey Ümîdî sīneye ol sīm-endāmı
Yürek oynar beden lertzān olur cismümde cān [ditrer]

Derkenâr

251⁸⁰⁰

Gazel-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dāne-i hāl-i siyāhuñ *Subḥatü'l-ibrârdur*
Levhâ-i mäh-ı cebīnün *Maṭla' u'l-envârdur*

⁷⁹⁹ Ü.D., s. 217.⁸⁰⁰ Ü.D., s. 190.

- 2 Bir büt-i deyr-i melâhatsin bu hüsni ü âni-ile
Saña nisbet her perî bir şûret-i dîvârdur
- 3 Ahter-i bahtumla kılmaga yine⁸⁰¹ ceng ü cidâl
Dûd-ı âh- pür-şerer bir tîğ-i cevherdârdur
- 4 ‘Anber-i sârâ haţuñ zûlf-i siyâhuñ müşk-i Çin
Hâl-i rûyuñ nâfe çeşmuñ âhû-yı Tîgtârdur
- 5 Yeridür gûş-ı şehen-şâha ererse sözleruñ
Ey Ümîdî her kelâmuñ bir dürr-i şehvârdur

107b

252⁸⁰²

Gazel-i Ümîdî

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

- 1 Eylediñ tîr-i yâre sîne-siper
Ey dil ammâ içüñ bilür ne çeker
- 2 Göñlüne girdi ğonce-i bâğuñ
Vaşf-ı dendânuñ ile jâle-i ter
- 3 Hâk-i pâyuñ getürdi bād-ı şabâ
Dediler aña Genc-i Bād-ı âver
- 4 Bâğ-ı kûyuñda ey nihâl-i cefâ
Lâzım oldu har-ı raķibe şemer

⁸⁰¹ 3a yine: bugün D.

⁸⁰² Ü.D., s. 218.

- 5 Naẓmuña ey Ümîdî kıymet yok
Ṭab‘ı pākūñ olalı kân-ı güher

Derkenâr

253⁸⁰³

Gazel-i Ümîdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 1 La‘lün üzre edeli haṭṭuñ qarār
Çeşme-i hayvâna ermişdür ğubâr
- 2 Teşneyim vaşluñ zülâline desem
İçürür bir iki tîğ-i âb-dâr
- 3 Raḳş eder şanmañ nücûm-ile felek
Çarḥa girmişdür bu âh-ı pür-şerer
- 4 Bî-sütûn-ı ğamda nâlem ğuş edip
Başını kaldırdı yer yer kûh-sâr
- 5 Ey Ümîdî kara çöllerde ḳodı
Nâfe-i miskîn ü zülf-i müşk-bâr

108a

254⁸⁰⁴

Gazel-i Ümîdî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

⁸⁰³ Ü.D., s. 191.

⁸⁰⁴ Ü.D., s. 431.

- 1 Şalup nigâr ayaklara zülf-i siyâhını
Alup nider ki boynına anuñ günâhını
- 2 Kuhl-ı cilâ edinse n'ola dîde-i nücûm
Ögüp göğce çıkardı şabâ hâk-i râhını
- 3 Kûyın tolanmasun gice şol meh diyen levend
Başına yohsa tār iderin şeb-külâhını
- 4 Dilden zalâm-ı guşşâ gider gönüm açılır
Açdıqça yâr Bürkâ'-ı zülf-i siyâhını
- 5 Biñ nâz-ile Ümîdîniñ ol serv-i nâzeniniñ
Meyl eyledi görünce bu gün bād-ı âhını

Derkenâr

255⁸⁰⁵

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Artarsa âh ü zârı n'ola mübtelâlaruñ
Eksük değıl cefâları çün dil-rübâlaruñ
- 2 Şol kan olası bâdeyi şun sâkiyâ meded
Kânim kûrutdı cevri bugün meh-likâlaruñ⁸⁰⁶
- 3 Çekdirmesem gözüme n'ola tûtiyâ ğamın
Kuhl-i cilâ değıl mi baña hâk-i pâlaruñ

⁸⁰⁵ Ü.D., s. 288.

⁸⁰⁶ 2b meh-likâlaruñ: bî-vefâlaruñ D.

4 K̄an-ile ʔolsa ʧeşmi n'ola zaḥm-ı s̄inemũñ
K̄an aḡladur müdām ele⁸⁰⁷ t̄ir-i cefālaruñ

5 Taḥsinler etdi ʧekdi Ümîdî kulaḡını
Gūş eyleyince eḡl-i Şifāḡān nevālaruñ

108b

256⁸⁰⁸

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Cennet añılsa ruḡıñ ḡāṭıra eyler ādem
Ka'be yād olsa ser-i kūyuñā varır 'ālem
- 2 Mīve-i zevk ü şafā ḡandan olurdu ḡaşıl
Bāḡ-ı s̄inemde gelip nāvekũñ urmasa ḡalem
- 3 Şāḡid-i bāḡa dūr-i eşkini ḡılmış īşār
Derlemiş ḡayli yine şaḡn-ı ʧemende şebnem
- 4 O büt-i muḡbeʧe naz-ile tekellüm ḡılsa
Nuṭḡa ḡādir olımaz zerrece yanında şanem
- 5 Belimi bükmüş-iken bār-ı belā-yı hicrān
Geldi bir bār-ı girān oldu Ümîdî hem ü ḡam⁸⁰⁹

⁸⁰⁷ 4b ele: añā D.

⁸⁰⁸ Ü.D., s. 323.

⁸⁰⁹ 5b hem ü ḡam: ḡam ü hem D.

Derkenâr

257⁸¹⁰

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bugün meclisde sâķi sâġâr almaķ dest-i dilberden
Hemân bir gül kıoparmaķ gibidür şâķ-ı gül-i terden
- 2 Olalı cür' a-yı cām-ı leb-i dil-dāra dil hem-dem
Kesildi berş-ile afyōndan el çekdi sâġārdan
- 3 Hıaķ-ı ruhsārını zülfüyle mestür etmiş ol kâfir
' Aceb mi ' aşık-ı miskîn okursa küfri ezberden
- 4 Demidür tölular iç buse ihsân eyle ' uşşāķa
Efendi kıullara ' âdetdür ihsân çünkü beglerden
- 5 Ümîdî olıma ser-menzil-i maķşûduna vâşıl
Reh-i ' aşķında yāruñ geçmeyen evvel kıadem serden

109a

258⁸¹¹

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

- 1 Hıaylı şetâret eyledi meclisde bülbüle
Aġzı şürâķiniñ dün eğildi güle güle

⁸¹⁰ Ü.D., s. 329.

⁸¹¹ Ü.D., s. 362.

- 2 Bād-ı nesīm-ile açılur deyü bāğda
Şahn-ı çemende lāle⁸¹² bugün düştü ter güle
- 3 Zülf ü ruḥuñda ol şanemün kaçre-i gül-āb
Şebnem dūrür ki düşdü gülistānda sünbüle
- 4 Bu tāze tāze dāğ-ıla sīnemde her elif
Bāğ-ı belāda beñzedi şāḥ-ı karanfüle
- 5 Beñzer Ümīdī var-ise eksikliğin diler
Cāmuñ egildi öpdü ayağını bülbüle

Derkenâr

259⁸¹³

Gazel-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Ālemi faşl-ı bahār eyledi ser-sebz-i⁸¹⁴ çemen
Başladı nağmeye bülbül yine her vādiden
- 2 Nēv-bahār oldu güzellendi ḥarīm-i gülşen⁸¹⁵
Ḥacletinden eriyip geçse n'ola berf-i çemen
- 3 Geh gül-i āla gehī goncaya şeydā görünür⁸¹⁶
Daldan dala konar murğ-ı nihāl-i gülşen

⁸¹² 2b lāle: jāle D.

⁸¹³ Ü.D., s. 331

⁸¹⁴ 1a sebz-i: sebz ü D.

⁸¹⁵ 2a gülşen: gülzār D.

⁸¹⁶ 3a görünür: geçinür D.

- 4 Dostum bezm-i şafâdur deyü şevk üzre görüp⁸¹⁷
Şubha dek dün gece diñlenmedi şem‘ -i rüşen
- 5 Ey Ümîdî götürüp gonce⁸¹⁸-şifat ayağı
Düşe gör jâle gibi kûşe-i bâğa erken

109b

260⁸¹⁹

Gazel-i Ümîdî

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

- 1 Rüşen kılalı meclisi cām-ı şarābumuz
Mihr ile mâhı ‘aynına almaz habābumuz
- 2 Rakş etmez idi şavma‘ada şeyh-i şehr eger
Çalınmasaydı⁸²⁰ güşına çeng ü rebābumuz
- 3 Mey-hāne cāy-ı muhtesib-i bezm-i bâdedür
Eksik değıldür elden anıñçün şarābumuz
- 4 Şol teşnegān-ı vādî-yi ‘aşkıız gamuñda biz
Āb-ı zülâli ‘aynına almaz serābumuz
- 5 Zerķ ü riyādan el yuya zühḥād-ı şehr eger
Görse Ümîdî meykedede āb-ı nābumuz

⁸¹⁷ 4a Dostüm bezm-i şafâdur deyü şevk üzre görüp: Mevsim-i bezm-i şafâdur deyü şevk üzre olup D.

⁸¹⁸ 5a gonce: lāle D.

⁸¹⁹ Ü.D., s. 258.

⁸²⁰ 2b Çalınmasaydı: Çalınmayaydı D.

Derkenâr

261⁸²¹

Gazel-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Devr-i gül erdi yine 'azm-i gül-sitân edelim
Bizde bülbül gibi bir kûşede efgân edelim
- 2 Cür' a-i cām-ı mey-i nāb-ıla sāķī demidür
Ferş-i bāģı varalım la' l-i Bedeḥşān edelim
- 3 Nūş edip bāde-i gül-rengi olup mest-i ḥarāb
Biz daḥi bir yaḳadan ḫāk-ı girībān edelim
- 4 Gül gibi dāģ-ı dili 'arz edelim cānāna
Niçe bir ğonçe-şıfat sīnede pinhān edelim
- 5 Ey Ümîdî demidür şarşar-ı āhuñla bugün
Gülün evrāķını gülşende perīşān edelim

110a

262⁸²²

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Açılsa ğonca leblerle çemende nev-bahār olsa
Şaçılsa cür' alar devr-i⁸²³ zemine lāle-zār olsa

⁸²¹ Ü.D., s. 326.

⁸²² Ü.D., s. 403.

⁸²³ 1b devr-i: rûy-ı D.

- 2 Şabā-ile nihāl-i gül şalınsa ğonce açıl
Erip hengām-ı sermā āhire evvel bahār olsa
- 3 Şarāb-ı nāb-ile dil-ḥaste-i miḥnet şifā bulsa
Ḥekīmāne içilse elde cām-ı hoş-ğuvār olsa
- 4 Nihāl-i kām̄et-i bālā-ile yanumca şalınsa
Miyān-ı sebze ol serv-kām̄et der-kenār olsa
- 5 Çemende ğonca-lebler şunduğunca gül gibi sāgar
Ümīdī içmemek olurdu elümde⁸²⁴ ihtiyār olsa

Derkenār

263⁸²⁵

Gazel-i Ümīdī

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

- 1 Gördü fezā-yı dīdemüzün āb u dānesin
Murğ-ı ḥayāl edindi gelip āşiyānesin
- 2 Öldürmeğe bahāne ederken⁸²⁶ cihānı āh
Eyler baña gelince cihānuñ bahānesin
- 3 Ey kaşları hilāl gören māh-ı nev şanur
Burc-ı felekde āteş-i āhum zebānesin

⁸²⁴ 5b elümde: elde D.

⁸²⁵ Ü.D., s. 332.

⁸²⁶ 2a ederken: ararken D.

- 4 Seyr etdi yār dāğ-ı gamuñ eşrefîlerin
‘Arz etdim aña sînemüñ ey dil hizānesin
- 5 Hālât-i ‘aşk neydüğini bilmek isteyen
Görsün Ümîdîñüñ gazel-i ‘âşıkānesin

110b

264⁸²⁷

Gazel-i Ümîdî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Bağlayıp gönlümüz ol kākül-i ‘anber-fāma
Âh kim murğ-ı dili yine düşürdün dāma
- 2 Ğam-ı zülfüñle beyābān-ı muḥabbetde göñül
Beñzer ol rāh-reve kılmış ola aḥşāma
- 3 Biñ bir ibrām-ile bir bûsesin aldık yārüñ
Hûblar şimdi inen döymezi imiş ibrāma
- 4 Halka esrār-ı mey-i⁸²⁸ la’ lüñi fāş etdi deyü
Dil uzatsa n’ola meclisde şürāḥi cāma
- 5 Yazmağa levḥa-i ḥurşîde Ümîdî şî‘rin
Destine aldı ‘Uṭārid yine zerrîn ḥāme

⁸²⁷ Ü.D., s. 360.

⁸²⁸ 4a mey-i: leb-i D.

Derkenâr

265⁸²⁹

Gazel-i Ümîdî

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ayâğa şalma deyü zülf-i ' anber-efşânı
Şarıldı boynuna ol âfetüñ giribânı
- 2 Ğubâr-ı hâk-i rehün tütüyâ eden gözüne
Alır mı ' aynuna hiç sürme-i Şıfâhânı
- 3 Hırâm edince bugün nâz-ile o serv-hırâm⁸³⁰
Reh-i cefâda ne tozlar kıopardı dāmânı
- 4 Efendi bir kılna değmez ol siyeh zülfüñ
Diyâr-ı Çin ü Hıfâ milket-i Karamânı
- 5 Eğerçi fâris-i meydân-ı nazma had yok lîk
Semend-i ta' b-ile aldı Ümîdî meydânı

111a

266⁸³¹

Gazel-i Figânî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yine enfâs-ı lebünle ey Mesîh-i Hızr-pey
Kaleb-i efsürdesi eţfâl-i bâğuñ oldu hay

⁸²⁹ Ü.D., s. 408.

⁸³⁰ 3a serv-hırâm: serv-i revân D.

⁸³¹ F.D., s. 104.

- 2 Hıl'at-ı rengin 'atâ etdi ser-â-ser nev-bahâr
Kara çölde gerçi komışdı dırahtı bād-ı dey
- 3 Gül gül olmuşdur kızarıp tâb-ı mülde 'arızı
Şol kadar nûş eylemiş lâle çemen bezminde mey
- 4 Tîr-i dil-dûzuñ urub revzenler açdı her taraf
Nâleler etse 'aceb mi üstühânum mişl-i mey
- 5 Şi'r-i pür-sûzuñ Figânî görse Hüsrev hâkde
Sûziş-i şevk-ile cânına uraydı pençe key

Derkenâr

267⁸³²

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Zülf-i pür-çini sünbül-i pür-tâb
Rûy-ı rengini lâle-i-sîrâb
- 2 Sünbül zülf-i yâre ermek için
Dökülür saçılır müdâm gül-âb
- 3 Ham-ı ebrû-yı yâr ehl-i dile
Zâhidâ sana gûşe-ı mihrâb
- 4 Hâl-i Hindûña kıldılar teşbih
Şevkden rakşa girse n'ola zübâb

⁸³² Ü.D., s. 166.

111b

- 5 Demidür âsitân-ı mey-kedeye
Düşe gör ey Ümîdî mest ü harâb

268⁸³³

Gazel-i Ümîdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil şeb-i târik-i ğamda nice etsün imtizâc
Bir gözü kanlu sirişk âh ise bir âteş-mizâc
- 2 Ey tabibüm çeşm-i bîmāruñ gibi dil-ḥasteyem
Şerbet-i la' l-i şifā-sāzuñla gel eyle ' ilâc
- 3 Mürşid-i pir-i muğāna ehl-i ' aşk olup mürîd
Na' l kesmiş farḡuna her biri gitmiş dāl-tâc
- 4 Bād-ı âhum gökde kandîl-i mehi söyündürür
Âteş-i sinem yaḡar bezm-i kevâkebde sirâc
- 5 Ey Ümîdî lebleri vaşfin gören şî' rümde der
Âb-ı hayvân-ile bulmuş şehd ü şekker imtizâc

Derkenâr

269⁸³⁴

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

⁸³³ Ü.D., s. 178.

⁸³⁴ Ü.D., s. 182.

- 1 Şayd etdi gönlümü yine bir turreşi kemend
Zülf-i siyâhın etdi anuñ gerdenine bend
- 2 Beñzer ğazâl-i çeşmiñi kılmağ diler şikâr
Şayyâd-ı zülfüñ almış ele ‘anberin kemend
- 3 Hıvfum odur ki dil döke la‘l-i nigâruma
Yoğsa lebin deḡâna alırdum niteki kıand
- 4 Zâhir olur mu idi duḡân-ı ḡaṭ-ı ‘izâr
Nâr-ı ruḡuñda yağmasa ḡâlûñ aña sipend
- 5 Kimdür Ümîdî derseñ eyâ şūḡ-ı şîvekâr
Bir derd-mend ü bî-kes ü bî-çâre derd-mend

112a

270⁸³⁵

Gazel-i Ümîdî

Mef‘ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Şanmañ ki ḡaṭṭı la‘liñe yârün keder verir
Teng-i nebâta pây-ı mekes ne zârâr verir
- 2 Mirât-ı rûy-ı yâr şafâ-baḡş iken dile
ḡaṭṭı-ı ḡubârı erişip anuñ keder verir
- 3 Câm-ı mey-i vişâl ile ‘ıyş ehline bugün
Anmañ ḡumâr-ı hicri şaḡın derd-i ser [verir]

⁸³⁵ Ü.D., s. 197.

4 Almağa kuhl-ı hāk-i rehūñ nergis-i çemen
Gülşende bād-ı şubḥ eline sīm ü zer [verir]

5 Mihrüñle hāk olursa Ümîdî-i nâ-tüvân
Mihr-i sipihre zerreleri nūr u fer verir

Derkenâr

271⁸³⁶

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Rindân-ı bezme cām-ı zümürüd külâhdur
Her birisi diyâr-ı hamse⁸³⁷ pâdişâhdur

2 Şaḥn-ı serây-ı meykede bir ḥōş mesîredür
Âb u hevâsı ḥûb güzel cây-gâhdur

3 Boyuñca misk-ile yazılı nüshâdur senüñ
Tômâr-ı zülfü başma efendi günâhdur

4 Bâşda hevâ-yı kākül-i miskîni var iken
Sevdâ-yı zülfü de ne belâ-yı siyâhdur

5 Bir kez Ümîdî ayağıña sürmeğe yüzün
Yıllar-durur yoluñda şehâ hāk-i râhdur

⁸³⁶ Ü.D., s. 198.

⁸³⁷ 1b hamse: Ceme D.

272⁸³⁸**Gazel-i Ümîdî**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hâk-i rehûn ki çeşm-i cihân tütüyâsıdur
Ey nûr-ı dîde gözlerimüñ rûşenâsıdur
- 2 Maqtûl-ı tîr-i ğamze-i kattâldür gönül
Peykân-ı yâr dilde anuñ kân bahâsıdur
- 3 Dil verdiğim saña tıyalı cevre başladuñ
Cânâ ne çâre neyleyim dil belâsıdur
- 4 Zâl-i sipihre pîrehen-i âldür şafağ
Anuñ hilâl şırma dikilmiş yağâsıdur
- 5 Tarz-ı Nizâmîyi eden ihyâ Ümîdînüñ
Âb-ı hayât-ı nazım-ile cân-bağş edâsıdur

Derkenâr

273⁸³⁹**Gazel-i Ümîdî**

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Teb-i mihnetden edip cânı hâlâş
Erişip hağğ-ı ruhuñ yazdı havâş

⁸³⁸ Ü.D., s. 199.⁸³⁹ Ü.D., s. 269.

- 2 Hāk-i pāyuñ eğer isterse şabā
Verme ey serv ayağūñ pek baş
- 3 Zūlf-i zencīre dili peyvend et
Cāmī⁸⁴⁰ -i hūsnūñe bir kandil aş
- 4 Vaşf eder haṭ-ı ruḥ-ı yāri raḳīb
Beñzer ol zāğa ki⁸⁴⁰ oḳur iḥlāş
- 5 Va‘ de etmiş-iken Ümīdī vaşlun
Ṭurmadı ‘ ahdine döndü raḳḳaş

113a

274⁸⁴¹

Gazel-i Ümīdī

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- 1 Ruḥuñ şem‘ -i melāḥatdūr ḳaşuñ miskīn duḥānıdur
Anuñ ol gerden-i kāfur-sīmīn şem‘ dānıdur
- 2 Getirdi arḳasın yere ḥilāl-i çarḥ-ı minānuñ
Ḳaşuñ meydān-ı hūsnūñ bir ser-āmed pehlevānıdur
- 3 Anıp cām-ı Cem-i devrānı ḳān ağlar mey-i şahbā
Anuñ her bir ḥabāb-ı āl-i çeşm-i ḥūn-feşānıdur
- 4 Hazer ḳıl āteş-i āhdur derūnumdan ki ey gerdūn
Yaḳar dāmanuñı nā-geh ḳazā-yı āsmānıdūr

⁸⁴⁰ 4b Beñzer ol zāğa ki: Şanki bir zāğdur D.

⁸⁴¹ Ü.D., s. 233.

- 5 Qarāsına göz irişmez belāğat baħridür ta‘ bñ
Anñ-çün ey Ümîdî sözlerüñ dürr-i me‘ ānidür

Derkenâr

275⁸⁴²

Gazel-i Ümîdî

Mef‘ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

- 1 Qaddüñ ki şehā leşker-i ‘ uşşāka şalındı
Yağmāyā verip şabrı nice diller alındı
- 2 Mevlāyî gibi girdi felek rakş u semā‘ a
Vâr ise ney-i nāle kulağına çalındı
- 3 La‘ l-i lebüñ olmuş deyü cām-ı mey-i ħamrā⁸⁴³
Mestāne gece ħaylice ruhsāruñ alındı
- 4 Cevr etme deyü ‘ aşıkā ol dürr-i bünāgüş
Yārüñ yine boynına kulağına şalındı
- 5 Ermek dilerseñ der-i maḫsûda Ümîdî
Ġavvāş-şıfat dūr-i me‘ āniye tāl indi

113b

276⁸⁴⁴

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’ûlün

⁸⁴² Ü.D., s. 420.

⁸⁴³ 3a ħamrā: şahbā D.

⁸⁴⁴ Şairi bilinmeyen gazel.

- 1 Olursam ‘ ayn-ı ‘ avuñ birle manzûr
Verem ħurşîd-veş ‘ âlemlere nûr
- 2 Ederseñ zerrece fażluñdan ihsân
Olam bir kaçre iken baħr-i ‘ ummân
- 3 Dirîğ olmazsa iksir-i nazardan
Geçe kaçdrim ġubârı kaçdr-i zerden
- 4 Verirsen ger şeref mihrûñ yüzünden
Kaamer nûr ala baħtım yıldızından
- 5 Olursa bâğ-ı dil lûtfuñla sırâb
Olam ġülzâr-ı cennet gibi şādâb

Derkenâr

277⁸⁴⁵

Gazel-i Hâverî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Ey şeh-süvâr-ı tevsen-i eflâk-i fażl u cûd
Kim toludur şahîl-i semendünle şeş cihât
- 2 Diñle ħikâyetüm gönül alçaqlığın edip
Bir oyun oynadı baña leclâc-ı kaç’ inât
- 3 Ferzâne idim etdi piyâde beni felek
Şâha ‘ inâyet eyle baña fil-veş bir at

⁸⁴⁵ Hâverî’nin çalışılmış bir divanına rastlanmadı.

- 4 Bir ğayrı hâne yok ki vâram kış deseñ baña
Rûhum gel eyleme beni raddüñle şâh mât
- 5 Ferzânesin cihânda eyâ şâh-ı rûh-bahş
Nat^c -ı sehâda Hâveriye tarh kıl bir at

114a

278⁸⁴⁶

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Çeşmüm ne dem ki haddüñ añıp eşk-bâr olur
Bir demde şahn-ı bāğ-ı cihân lâle-zâr olur
- 2 Öldür dedikçe âdemi şiveyle öldürür
Ol şüh-ı pür-cefâ ne 'aceb şive-kâr olur
- 3 Yağsın kıo bāğ-ı miñnete bārân-ı eşkümüz
Kim şâh-ı 'aşk mîveleri âb-dâr olur
- 4 Çeşmüm n'ola hayâlün edinse qarâr-gâh
Derler perîlerün yerini çeşme-sâr olur
- 5 Esdikçe şahn-ı hâke Ümîdî şimâl-i âh
Gökler yüzünde dîde-i meh pür ğubâr olur

⁸⁴⁶ Ü.D., s. 192.

Derkenâr

279⁸⁴⁷

Gazel-i Ümîdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hem dem olalı meclise ol la' l-i nâblar
Gökden⁸⁴⁸ bırağdı cām-ı şarābı ḥabāblar
- 2 Şehbāz-ı evc-i deşt-i melāmet geçer n'ola
Mecnūnıñ üşse başuna cānā ğurāblar
- 3 'Azm-i şikār edip yine ol şūḥ-ı şeh-levend
Vermiş kemend-i ṭurre-i miskīne tāblar
- 4 Yüz sürmeğe ayağuna ol serv-i ser-keşin
Ḥayli süründü gülşen-i dehr içre āblar
- 5 Öldürmek ise hışm ile ğamzeñ Ümîdîyi
Öldürdü a begüm ya nedür bu 'itāblar

114b

280⁸⁴⁹

Gazel-i Ümîdî

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ğam-ı mihrünle ey mäh-ı münevver
Biribirine girmişdür felekler

⁸⁴⁷ Ü.D., s. 194.

⁸⁴⁸ 1b Gökden: Gözden D.

⁸⁴⁹ Ü.D. s. 196.

- 2 (...) bārān aşıp
(...)ol zülf-i mu‘ anber
- 3 Tolanma bāğ-ı kūyum deyü zinhâr
Yemîn vermiş ħar-ı ağıyâra dilber
- 4 Alıp çekdi kemân-ı ‘ aşkı Ħallâc
Cihânda oldu manşûr u muẓaffer
- 5 Ümîdî çehre-i zerd ile cānâ
Olubdur peşşe-i ‘ aşka ġazanfer

Derkenâr

281⁸⁵⁰

Gazel-i Ümîdî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Ağzuñ ey ġonce-dehen cām-ı mey-i ħamrâ mıdur
Düşmüş ol cāma lebüñ berg-i gül-i ra‘ nâ mıdur
- 2 ‘ Ākıbet zülfüñ gibi sevdâyî kıldı göñlümü
Ħâl-i ruġsârıñ nigârâ habbetü’s-sevdâ mıdur
- 3 Görünen ey mâh-rû zerrîn benek midir yâġûd
Yüz sürer dāmânıña mihr-i cihân-ârâ mıdur
- 4 Sâye-i kıddüñ mi yâ baĥt-ı siyâhım mı benim
Düşmüş ayağıña yâ zülf-i ‘ abirāsâ mıdur

⁸⁵⁰ Ü.D., s. 195.

115a

- 5 Cān-ı nālānum Ümīdī sīne-i şad-çākde
Āşiyān-ı hārda bir bülbul-i gūyā mıdur

282⁸⁵¹

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşmüm ey sulţān-ı 'ālem şeh-nişīn olsun saña
Ferş-i sīnem cilve kıldıķça zemīn olsun saña
- 2 Vāizā cennet nedür yār-ile seyr-i gülşen et
Her şükūfe⁸⁵² reşk-i firdevs-i berīn olsun [saña]
- 3 Olmaķ istersen ricāl-i ğayba maḥrem gel berü
Künc-i (...) olsun saña
- 4 Efser (...) kūy-ı yāri ey gōñül
İşīni başa iletdüñ āferīn olsun [sana]
- 5 Ceyş-i endūh-ı sitemden 'Ulviyā kurtulmağa
Dergeh-i pir-i muġān hışn-ı ḥasīn olsun saña

Derkenâr

283⁸⁵³

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

⁸⁵¹ U.D., C.1, s. 210.

⁸⁵² 2b şükūfe: şükūfen D.

⁸⁵³ U.D., C.1, s. 209.

- 1 Hergiz incinmez cefādan dil-berā⁸⁵⁴ ‘āşık saña
Lā demez kimse yaķarsañ ‘ālemi lāyık saña
- 2 Ğam deĝildür ğamze ile dilleri āralasañ
Cānib-i Hāķdan verildi ğün dil-āverlik⁸⁵⁵ saña
- 3 Gördüler bir dānesin hūsn-i cihāñ-ı efrūzla
Māh-rūlar arasında dediler⁸⁵⁶ fā’ik saña
- 4 Bī-bedel ra‘ nā güzelsin hūbsun maḥbūbsun⁸⁵⁷
‘Alemin sulṭānları ķul olsalar lāyık saña
- 5 Dāĝ-ı mihrün ol mehūñ sīneñde yaķduñ subh-veş
Yāraşūr derlerse ‘Ulvī ‘āşık-ı şādık saña

115b

284⁸⁵⁸

Gazel-i Ulvī

Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün

- 1 Dil-i bīçāremi gözler benim ol bī-amān gözler
İki şebbāzdur her biri murĝ-ı nā-tüvān gözler
- 2 Fiĝān u āhuma bakmaz kaçır her laḥza ādemden
Gözün āhū-yı vaḥşīdür ki şayd olmaz yabān [gözler]

⁸⁵⁴ 1a dil-berā: ḥāṭır-ı D.

⁸⁵⁵ 2b dil-āverlik: dil-ārālık D.

⁸⁵⁶ 3b arasında dediler: dediler ğün gibi D.

⁸⁵⁷ 4a Bī-bedel ra‘ nā güzelsin hūbsun maḥbūbsun: Bī-bedelsin hūbsun maḥbūbsun merĝūbsun D.

⁸⁵⁸ U.D., C.1, s. 267.

- 3 apud dan alk a-i der gibi gitmez g zler m hergiz
Nitekim  sit n-ı p di  hı d de-b n [g zler]
- 4 Ten r-ı s nemi t ldurdu ur -ı d  -ıla ol meh
Anı   n  abr eder dil cevre z r  a  -ı n n [g zler]
- 5 Gelip  ehr-i v c da  ordu Ulv ⁸⁵⁹  ne-i abrin
Diy r-ı  urbete d  m   mis fird r mek n [g zler]

Derken r

285⁸⁶⁰

Gazel-i Ulv 

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

- 1 O laru  kim tende za m-ı h n-fe  na girdiler
ıydılar ben asteye yok yere  na girdiler
- 2 C n evinden na d-i albi aldı d zd-i  amzeler
 ol ar m ler gibi kim k r-b na girdiler
- 3 Terk edenler m rded r  anma  v c d i l mini
Y d elden ı dılar d r 'l-em na girdiler
- 4 Ru laru nda be ler   oldu g z mde m n  akis
Bir a    f l-i H be   b-ı rev na girdiler
- 5 S ne-i p r-d  -ı   Ulv de gezer n vekler  
Serv-adler  onca femler g lsit na girdiler

⁸⁵⁹ 5a  ordu   Ulv :   Ulv   ordu D.

⁸⁶⁰ Bu gazele Ulv  Divanı'nda rastlamadık.

286⁸⁶¹

Gazel- i Ulvî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ne râzum açmağa maḥrem ne bir ğam-ḥ'âr u hemdem var
Belâ küncünde ağlar baña ancaḳ çeşm-i pür-nem var
- 2 Gözüm merdümleridür saña her dem ağlayan ḥâlen
Baña incinme sulṭānum arâ yerde benim nem var
- 3 Añılmaz meclis-i 'irfānda sāḳî cām-ı Cem hergiz
Muḥabbet bezmidür bunda nice cām u nice Cem [var]
- 4 Temāşā eyleyenler on sekiz biñ 'âlemi derler
Bu çeşm ü ḳāmet ü zülf ü dehende özge 'âlem [var]
- 5 Felek cevrin 'adu ṭa' nın güzel derdin çeker 'Ulvî
Nice mesrûr ola göñlü bu deñlü ğuşsa vü ğam [var]

Derkenâr

287⁸⁶²

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Ârızuñsuz lâle-veş dāğ-ı sitemdür gül baña
Kākülüñsüz heft-ser ejder gelür sünbül baña

⁸⁶¹ Bu gazele Ulvî Divanı'nda rastlamadık.⁸⁶² Bu gazele Ulvî Divanı'nda rastlamadık.

- 2 Gül yüzünden ayrı nāgeh seyr-i gülzār eylesem
 Şīven-i mātem görünür ğulġul-i bülbül baña
- 3 Leblerüñ vaşfı dilümden sāķiṽā düşmez müdām
 Bezm-i ‘ aşķuñda şürāḫi kim diye kulkul baña
- 4 Sāġar-ı la‘ lüñ kenārında ser-i zülfüñ görüp
 Şöyle şandım bir Ḥabeş maḥbūbu şundu mül [baña]
- 5 ‘Ulvīyim bülbül-şıfat kārım dem-ā-dem giryedir
 Kand ü lütfuñdan ḥabībüm bāri bir kez gül baña

116b

288⁸⁶³

Gazel-i Ulvī

Mef’ülü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ülün

- 1 Bitmez yüreġüm yāreleri işler oñulmaz
 Şabr eyleyelim çāre nedir bitmez iş olmaz
- 2 Peymāne-şıfat ḥasret-i la‘ lüñle dem-ā-dem
 Bir dem mi olur dīdelerüm kan-ıla tölmez
- 3 Günden güne artarsa n’ola ḥüsn-i dilāra
 Gülzār-ı cinānuñ gül-i ra‘ nāları şolmaz
- 4 Bir ġamzesi fettānı bulup sevmiş ol ḥūnī
 Şanmañ ki kişi kişiye ettiġini bulmaz

⁸⁶³ Bu gazele Ulvī Divanı’nda rastlamadık.

- 5 ‘Ulvî kûlunu hışm-ile redd etdi dediler
Ol şâh-ı keremden bu cefâlar hiç umulmaz

Derkenâr

289⁸⁶⁴

Gazel-i Ulvî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Hümâ-veş yüksek uçar şeh-süvârum baña meyl etmez
Dirîğ ol kıdd-i tûbâya elim ermez gücüm yetmez
- 2 Görüb germiyyet-i sûz-ı derûnum nerm olur kalbi
Beni gördükçe anıñ-çün o şeh yâ kaşlarun çatmaz
- 3 Cebînüñle ‘izâruñ vaşf edip dil nâle kıldıkça
Hezârân ‘andelîbi lâl eder tûtiyi söyletmez
- 4 Mürüvvet kıl yetîm-i eşkime rahm eyle sulţanum
Serîr-i ma‘ delet serverleri mazlûmu ağlatmaz
- 5 Cihâñuñ yügreğisün menzil al eğlenme ey ‘Ulvî
Semend-i ta‘ bîña râh-ı sühânda kimseler yetmez

117a

290⁸⁶⁵

Gazel-i Ulvî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

⁸⁶⁴ Bu gazele Ulvî Divanı’nda rastlamadık.

⁸⁶⁵ Bu gazele Ulvî Divanı’nda rastlamadık.

- 1 Yıkanlar hâtır-ı maḥzūnumu yâ Rab şād olsun
Benim çün nâ-murād olsun diyenler ber-murād olsun
- 2 Baña dersün gidipdür manşıb u cāha taleb neden
Kemāl-i lütfuñu gördük begüm ‘ömrüñ ziyād olsun
- 3 Kapuñdan düşmeni redd et dil-i ‘uşşāka cev̄r etme
Ne kūyuñda fesād olsun ne kapuñda ‘inād olsun
- 4 Elif ḳaddūñle dāl zülfüñe teslīm-i ruḥ etdim
Bu daḥi zümre-i ‘uşşāk içinde başka ād [olsun]
- 5 Ser-ā-pā oḳlarıñla sīne-i ‘Ulviyi zeyn eyle
Demidür her birisi murğ-ı cānā ḳol ḳanād olsun

Derkenâr

291⁸⁶⁶

Gazel-i Ulvî

Müfte’ilün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Cevr-i a‘dāya taḥammül yegdür
Dergeh-i Ḥaḳḳa tevekkül yegdür
- 2 ‘Aşk yolunda sebük-bār olıgör
Terk-i âlât-ı tecemmül yegdür
- 3 Seng-i miḥnetle dögün ey ten-i zerd
Saña dibādan ise çul yegdür

⁸⁶⁶ U.D., C.1, s. 260.

4 Gün gibi erse başuñ⁸⁶⁷ eflâke
Sâye-veş halka tenezzül yegdür

5 ‘Ulvîyâ hâtıruña değse ‘adû
‘Ârif ol tınma tecâhül yegdür

117b

292⁸⁶⁸

Gazel-i Ulvî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

- 1 Ehl-i diller dirilüp başladılar zâra yine
Unudulmuşların aındırdılar ol yâre yine
- 2 Gerçi kim faşl-ı bahâr⁸⁶⁹-ile bezendi ‘âlem
Korkum oldur taşıla ol gül-i ter hâre yine
- 3 Nehr-i eşki akıdub ağlayacak demlerdür
Yüz tutam gibi gelir dāmân-ı kûhsâra yine
- 4 Bülbül-i gülşeni lâl etmiş-idi faşl-ı hazân
Gül yüzünü göricek başladı güftâra yine⁸⁷⁰
- 5 Gonce femlerle şabûhi edip ey ‘Ulvî yine
Şebnem-âsâ düşelim şahın-ı çemen-zâra yine

⁸⁶⁷ 4a başuñ: beşik-i D.

⁸⁶⁸ U.D., C.2, s. 532.

⁸⁶⁹ 2a faşl-ı bahâr: eyyâm-ı bahâr D.

⁸⁷⁰ 3 ve 4 numaralı beyitler Divan’da bulunmamaktadır.

Derkenâr

293⁸⁷¹

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cûş eder eşküm dem-â-dem kanlu şudur vār ise
Söylenir âteş deñizi dilde budur vār ise
- 2 Ey gözüm yaşı gezersin her kenârı sū-be-sū
Ol boyu servi murāduñ cüst u cūdur vār ise
- 3 Arzū-yı vaşl-ı yār eden düşermiş firqate
Nā-murād eden beni ol arzūdur vār ise
- 4 Şehr içinde bir ser-āmed var imiş mānendi yok
Ol semen-ber serv-ķāmet māh-rūdur vār ise
- 5 Yāre demişler kapuñda bir ġarīb üftāde var
Ol perī 'Ulvī için demiş ki odur vār ise

118a

294⁸⁷²

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yāreler kesmiş kolunda dilber-i bī-pākimüz
Hayli mecrūh oldu andan bu dil-i⁸⁷³ şad-çākimüz

⁸⁷¹ Bu gazele Divan'da rastlamadık.

⁸⁷² U.D., C.2, s. 319.

⁸⁷³ 1b dil-i: sīne-i D.

- 2 Bir kadeh meyle kişi iki cihāna hüküm eder
Şöyle şanma zāhidā yokdur bizim emlakimiz
- 3 Sürmek için dergeh-i yāre ğubār-āsā yüzün
Nice yıl bād-ı şabā-ile yelibdür hākimüz
- 4 Zerrece hergiz dehanun görmedik⁸⁷⁴ cānānenün
Karşı tutduk gerçi kim āyine-i idrākimiz
- 5 ‘Ulviyā tāk-ı felekde mäh-ı nevdür dediler
Hep görenler ‘aks-i tīg-i āh-ı āteşnākimiz

Derkenār

295⁸⁷⁵

Gazel-i Ulvī

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

- 1 Şarāb-ı ‘aşkuñı nüş eyledik hātırda ğam neyler
Şafā kesb edecek demler-dürür dilde elem neyler
- 2 Seg-i dilber sifālerinden mey içmek ağzuña düşmez
Gedā-yı bī-nevāsun sende ey dil cām-ı Cem neyler
- 3 Vücūd ehli gibi ta‘n-ı ‘adūdan ğam yudarlarmı
‘Aceb bilsek huzūr eyler mi erbāb-ı ‘adem [neyler]

⁸⁷⁴ 4a görmedik: görmedim D.

⁸⁷⁵ Bu gazele Divan’da rastlamadık.

- 4 Derûn-ı sînenen gûş etdiler âh-ı ciğer-sûzum
Benim çün döğünüb defler iniler dem-be-dem neyler
- 5 Nihâl-i bâğa bakmaz serv-ı kaddûn vaşf eder ‘Ulvî
Şu söz kim levh-i dilde yazılır aña kalem neyler

118b

296⁸⁷⁶

Gazel-i Ulvî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Göñül zülfünde cân çâh-ı zenaḥdānuḥda ḳalmıḫdur
Biri aşıldı ammâ biri zindānuḥda ḳalmıḫdur
- 2 Deḫānuḥda görünen cā-be-cā tebḫāle kim vardur
Ağarmıḫ gözlerümdür la‘l-i ḫandānuḥda ḳalmıḫdur
- 3 Değil sāyeñ yānuḥda ey yüzü gül ḳāmeti servüm
Benüm cism-i nahîfumdür düşüp yānuḥda ḳalmıḫdur
- 4 Sehî-ḳad lâle-ḫad ḡonce-dehen gül-ḫehre dilbersin
Güzellik tâzelik cümle senüñ şānuḥda ḳalmıḫdur
- 5 Yapıḫmıḫ ḫār u ḫasdur şanma cānā rāh-ı kūyuḥda
Ten-i bîmār-ı Ulvîdür ki dāmānuḥda ḳalmıḫdur

⁸⁷⁶ U.D., C.1, s. 274.

Derkenâr

297⁸⁷⁷

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hûblar kaçlarını çatmışlar
Halkı biri birine katmışlar
- 2 Sîne gencînesin tecessüs edip
Nâvek-i ğamzeñi âratmışlar
- 3 Öykünür bâğ-ı hüsn-i yâre deyü
Goncalar gülşeni tonatmışlar
- 4 N'ola ölsem yoluñda ey hūñî
‘Âlemi bir huzûra şatmışlar
- 5 Ğarķ-ı eşk olsa çeşm-i Ulvî ne ğam
Niçe merdüm bu bahre talmışlar

119a

298⁸⁷⁸

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Çünkü yanuñdan o serv-i semenüñ münfekdür
Yâd edib kıddini sîneñde elifler çekdür

⁸⁷⁷ U.D., C.1, s. 260.

⁸⁷⁸ U.D., C. 1, s. 295.

- 2 Ola kim at' -i menāzil ede keřti-i vūcūd
'Ařk deryāsına dūřen bir yana sen de çekdūr
- 3 Yārsız egliyemez gönlümü řimřād u enār
řahn-ı gülřende hemān gölgeleri gökçekdūr
- 4 'Āřık olmuş dil-i sengīnligi gitmiř yārūñ
Belī her řař begüm kendū yerinde pekdūr
- 5 Dāne dāne gözü yařunı aıt 'Ulvīnūñ
Mezra' -yı 'ařka cefā toħmını řurma ekdūr

Derkenār

299⁸⁷⁹

Gazel-i Ulvī

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Tā ezel 'ařk ile taħmīr oldu būnyādum benüm
Yoğ iken bu āb u ĥāk ü āteř ü bādum benüm
- 2 Bāña dermānuñ gerekmez benden el çek ey řabīb
'Ařk derdin çekmedūr 'ālemde mu' tādum benüm
- 3 Kimseye şayd olmamışdur daħı ol vaħřī ġazāl
Ademīlik resmini bilmez perī-zādum benüm
- 4 şağlar göğsün geçirdi sīne-i 'aşık gibi
Gūř edicek vādī-i ĥayretde feryādum [benüm]

⁸⁷⁹ U.D., C.2, s. 414.

- 5 Eşigünden ğayrı dergâha edersem intisâb
Ehl-i nazm içinde ‘Ulvî olmasun âdum benüm

119b

300⁸⁸⁰

Gazel-i Ulvî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fa’lün

- 1 Söğmesün teg bize hışm ile o leb sultânüm
Kuluñuz eylemeziz terk-i edeb sultânüm
- 2 Ayağñ tozını baş üzre tutarsağ yeridür
Gökten indi saña sertâc-ı lağab sultânüm
- 3 Biz seniñ cân-ile şermende-i ihsânũ iken
Bize bu deñlü cefâlar ne ‘aceb sultânüm
- 4 Mışr-ı hüsn içre Hüdâ kıldı seni çün Yūsuf
Taht-ı hükümñde durur Şâm u Haleb [sultânüm]
- 5 Resen-i kākülũne ‘Ulvîyi bend etmiş iken
Bu cefāya ‘acabā ney ki sebeb sultânüm

Derkenâr

301⁸⁸¹

Gazel-i Ulvî

Fâ’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fa’lün

⁸⁸⁰ Bu gazele Divan’da rastlamadık.

⁸⁸¹ Bu gazele Divan’da rastlamadık.

- 1 Şatma ey h 'āce nebāt-ı Ḥamavīden bize hiç
Dehen-i yār tūrurken şekerin ez şūyın iç
- 2 Yāre dedim ki niçün şabrumı yağma kılduñ
Faqr u fākam göricek dedi ki la' net bir hiç
- 3 Dil-i şad-pāreme beñzetdüğiçün dendānuñ
Kākülün oldu bugün şāne-ile piç-ā-piç
- 4 Sīneden gözlerümün yaşı revān olduğı bu
Beñzer ol şehre kim içinden aķar Tūnca Meriç
- 5 Meyl ederse dil-i 'Ulvī seni koyub ğayra
Kāleb-i mürdesini tīg-i müjeñle iki biç

120a

302⁸⁸²

Gazel-i Ulvī

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yār peykānunu almağa dili yāre gibi
Diñmez ol havf-ile kanı gözümün yāre gibi
- 2 Dün gece şems-i duhā koynuna girmiş düşde
Yārelü sīnesüne yāri gönül şara gibi
- 3 Bizi ferdālara şalduñ yüreğim pāreledün
Baķmaduñ sīm-i sirişke ğaražuñ pāre gibi

⁸⁸² U.D., C. 2, s. 563.

4 Gerçi çokdur bu cihân içre hilâl-ebrûlar
Bir yüzü beñlü güzel yokdur o meh-pâre gibi

5 Penc beyt-ile senüñ bu ğazelüñ ey ‘Ulvî
Şaldı şöret feleğe seb‘a-yı seyyâre gibi

Derkenâr

303⁸⁸³

Gazel-i Ulvî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Yanuñca ey gönül ol serv-i hoş-reftâr yetmez mi
Niçün her hûba mâ’ilsün saña bir yâr yetmez mi

2 Ne lâzım mîr-i mîrân-ı cihâna ibtizâl etmek
Baña ol cân şabîbinden olan tîmâr yetmez mi

3 Libâsum buriyâ-yı köhne tâcum müy-ı jülîde
Ġarîbim ben baña bu cübbe vü destâr yetmez mi

4 Elüne hancer ü tîğ almağâ bâ‘ış nedür yârîñ
Beni öldürmeğe ol ğamze-i hûn-h’âr yetmez mi

5 Girüb bâzâr-ı ‘aşka dökülüp şaçılmağa ‘Ulvî
Ruğ-ı zerdümle eşküm dirhem ü dînâr yetmez mi

⁸⁸³ U.D., C.2, s. 576.

304⁸⁸⁴

Gazel-i Ulvî

Meʼûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Meclisde 'adûlar leb-i cānāna kıyarlar
Ol hāleti 'aşk ehli görüp cāna kıyarlar
- 2 Fāş eyleme aġyāra meded dāġ-ı nihānuñ
Bir nān için ey dil şāķin insāna [kıyarlar]
- 3 Dünyā-yı denīnūñ göre bi'llāhi cefāsın
Devlet hevesiyle nice sulṭāña kıyarlar
- 4 Terk eyle gönül seyr-i Ġalaṭayı ki zīrā
Tersā-beçeler din-ile īmāna kıyarlar
- 5 Meyl itme vefāsızlara ey Ulvî iñen de
Kāfirler olur bunda müselmāna kıyarlar

Derkenâr

305⁸⁸⁵

Gazel-i Ulvî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her kimi görse gönül kend' özine yār şanur
Her vefāsız güzeli yār-ı vefādār şanur

⁸⁸⁴ Bu gazele Divan'da rastlamadık.⁸⁸⁵ U.D., C.1, s. 270.

- 2 Gördüğü hūba olur cān u gönülden ‘āşık
Bî-vefâlarda haqîkat eṣeri vār şanur
- 3 Aldanıp ḥandesine ‘ākıbetin fikr etmez
Ehl-i dünyâ feleğün ḥâlini hem-vār şanur
- 4 Künc-i ğamda ne bilür fakr ü fenâ aḥvâlin
Ḥ’âce her gördüğünü mâlik-i dīnār şanur
- 5 N’ola Ulvî kûluna vermese ol şâh selâm
Za’f-ı cismün göricek şûret-i dīvār şanur

121a

306⁸⁸⁶

Gazel-i Ulvî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Hōş yâraşur cemâlüne ol ḥaṭṭ-ı müşk-bār
Amentü bi’llezî ḥalaḳa ’l-leyli ve ’n-nehār
- 2 Zerd olduğı bu kim ḥaṭ-ı ḥüsnün berâtınun
Tūğrâ-yı zer-nişân-ıladur ḥükme ‘itibār
- 3 Devr-i ruḥuñda ey şanem üstâd-ı lemyezel
Bir ḥüb naḳş bağıladı adı benefşe-zâr
- 4 Ḥüsnün zamânınun meğer evvel bahâridur
Yer yer bitirdi tâze çemen şün’ -ı Kirdgār

⁸⁸⁶ Bu gazele Divan’da rastlamadık.

- 5 ‘Ulvî çü gördü muşhaf-ı hüsnünde hattıñı
Seb‘ul-meşânî remzini fehm etse vechi var

Derkenâr

307⁸⁸⁷

Gazel-i Ulvî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Nedür bu serv-ı kadlik lâle-ı kadlik mäh-peykerlik
Nedür bu sîm[-keşlik] nâzeninlik nâz-perverlik
- 2 Nice başlar kesip kanlar döküp diller alıp her dem
Müjeñ tığinde hatm olmuş dil-âverlik ciğer-derlik
- 3 Levendâne güzelsin sîne-çäk olsak münâsibdür
Senüñ şânuñdadur şâhâne dilberlik semenderlik
- 4 Mesîhâ-veş tecerrüd kaçdun et bakma zen-i dehre
Aña meyl eylemek erlik değildür ey gönül erlik
- 5 Belâ vâdîlerin geşt eyleyenler pōst-pūş olsun
Yaraşur Ulviyâ seyyah olanlara kalenderlik

⁸⁸⁷ U.D. C. 2, s. 369.

308⁸⁸⁸**Gazel-i Sırrî**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sihr-ile diller alır her dem o çeşm-i sāḥir
Gün gibi 'ārużını eyledüġince zāḥir
- 2 Her kim ki serv-i ḳaddün toġruluġuyla sevmez
Bāġ-ı cihānda 'ömrüm ḳahr etsün anı Ḳāḥir
- 3 Meh-rûlar arasında olmaya saña beñzer
Mihr ü vefāda nādir cevır- ü cefāda māḥir
- 4 Ḥaṭṭ-ı ġubār-ı yāri görüp ta' accüb etme
Āteş içinde Bārī reyḥān bitürse ḳādir
- 5 İḳlīm-i naẓmı yek-ser fetḥ etmedür murādum
Mülk-i cihānda Sırrī nuşret virürse Nāşır

Derkenâr

309⁸⁸⁹**Gazel-i Gubârî**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cādu gözün füsûnda olmasa 'ayn-ı sāḥir
Yaġdurmaz-ıdı dā'im bārān-ı tîr o kāfır

⁸⁸⁸ Sırrî'nin bu gazeline kaynaklarda rastlamadık.

⁸⁸⁹ Gubârî'nin bu gazeline kaynaklarda rastlamadık.

- 2 Şîrîn lebûñ ğamıyla ğurbetde cān verirsem
Zahm-ı müjeñdür ancak üstümde ağlar acır
- 3 Lülü dişûñ lebûñle ey dost görmeyeliden
Çıkdı benim gözümdeñ la‘l ü dürr ü cevāhir
- 4 ‘Aşķuñda pāk olanuñ dāġı nişāndır anuñ
Olur efendi řāhir bir nokta ile zāhir
- 5 Sevdi yine Ğubārî bir serv-i gül-‘izārı
Cevr ü cefāda sāhir ‘ilm-i füsūnda māhir

122a

310⁸⁹⁰

Gazel-i Nālî

Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün

- 1 Göñül mülküne geldikçe hayālûñ řāhı ğamlarla
Aña karşı çıkıp ‘izzet eder āhum ‘alemlerle
- 2 Görünen mû deġildür sīnem üzre ey haķı ‘anber
Yazarım naķş-ı hüsñüñ levh-i dilde kıl kalemlemlerle
- 3 Ya öldür zehr-i hicrūñle ya dirgür āb-ı vaşluñla
Ṭabībüm bir yaña eyle beni emlemlerle semlemlerle
- 4 Lebûñ dil-ġasteler dārü’ş-şifāsıdur benim ‘ömrüm
Revā mıdur geçinem ben elemlerle el emlemlerle

⁸⁹⁰ Nālî Divanı’nda bu gazele rastlamadık. Nālî mahlasını kullanan başka bir şaire ait olma ihtimali bulunuyor.

- 5 Hayāl-i dil-rübâlarla tölaldan Nālîyâ sînem
Hemân şol deyre döndüm kim pür olmuşdur şanemlerle

Derkenâr

311⁸⁹¹

Gazel-i Hâverî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum nice demlerle
Gel ey nûr-ı başar merdümlük et demler kademlerle
- 2 Kâd ü zülf ü deḥânuñ ḥasreti lâm eyledi kaddüm
Hüdâ bilir benim sâğ olacağım bu elemlerle
- 3 ‘ Aceb nice yazıldı başumâ bu kâra yazular
Benim ḥöd miḥnet ü derdüm yazılmaya kalemlele
- 4 Hevâ-yı kadd ü zülfüñle ölürsem âh edip cânâ
Mezârumda tûram maḥşerde ‘ Abbâsi ‘ alemlele
- 5 Nice zünnâr-ı ‘ aşka Hâverî dil bağlamayam kim
Der ü dîvâr-ı deyr-i dil pür olmuşdur şanemlerle

122b

312⁸⁹²

Gazel-i Şem’î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

⁸⁹¹ Hâverî’ye ait bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

⁸⁹² Ş.D. s. 108.

- 1 Halâş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa
Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘âlem bir yana olsa
- 2 Vücûdum zevrağun deryâ-yı eşküm vermedin ğarğa
Çıkarsa baħr-i ħayretten bizi bir âşinâ olsa
- 3 Felekden ağlamazdım ey meh-i nâ-mihri-bân hergiz
Raķībūñ cevri neylerdi eğer sende vefâ olsa
- 4 Yoluñda derd-ile ölmek ħayât-ı cāvidānumdur
Gerekmez āb-ı Ĥızr-ile Mesīħādan devâ olsa
- 5 N’olaydı Şem‘îyâ bu cem‘-i bezm-i ‘âlem-ārâda
Küdûret āradan ğitse ħamu ehl-i şafâ olsa

Derkenâr

313⁸⁹³

Gazel-i Sırrî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

- 1 Nâzır olursa kaçma saña ‘âlemüñ gözü
Görmez perîyi çünkü benî-Âdemüñ gözü
- 2 Yâķūt şanma baħr-i leb-i la‘l-i yârdan
Ķan-ile tıldı ağlamadan ħâtemüñ gözü
- 3 Seyr et ħabâbı dîde-i ‘ibretle bir nazar
Ķüyâ ki ħaldı sâĝar-ı meyde Cemüñ gözü

⁸⁹³ Sırrî’ye ait olan bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

- 4 Cānā değer mi yazmasa göz bâğı ger hatuñ
Ol hüsni-i bā-kemālūne nā-maḥremüñ gözü
- 5 Dür oldu Sırrı Ka‘ be-i kūy-ı nigārdan
Ağlarsa ḥaṣre dek yeridür zemzemüñ gözü

123a

314⁸⁹⁴

Gazel-i Sırrı

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Kānı ḥāk-i rehūñ āhumla berbād etdiğim demler
Añılmaz mı ser-i kūyuñda feryād etdiğim demler
- 2 Aḳar cūy-ı sirişküm ḳāmet-i dil-cūyuñ añdıḳça
Tolar ḳān-ile çeşmüm la‘ liñi yād etdiğim [demler]
- 3 Gözümde uçar oldu sen tezerv-i şivekār ile
Dem-ā-dem murğ-ı cānı ḡamdan āzād etdiğim demler
- 4 Ḥayāl-i ḥ ‘ābā döndü kūşe-i firḳatde ey meh-rū
Vişālūñle dil-i nāşādımı şād etdiğim demler
- 5 Daḡi bennā-yı ḳudret yapmamışdı ḥāne-i dehrin
Binā-yı ‘aşḳı Sırrı dilde bünyād etdiğim demler

⁸⁹⁴ Sırrı’ye ait olan bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

Derkenâr

315⁸⁹⁵

Gazel-i Sırrî

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ilün

- 1 Hem-ser geçinir kıddüñe serv-i çemeni gör
Hem-sâye geçer kâmetüñe nârveni gör
- 2 Cânâ göreyin derseñ eğer rûh-ı muşavver
Mirât-ı mücellâya nâzar eyle seni gör
- 3 Koynundan o meh-rûyı çıkarmaz gece gündüz
Ey dil nice nâziklik eder pireheni gör
- 4 Keyfiyyet-i mül etdi beni bülbül-i gûyâ
Kö söyleyeni ey yüzü gül söyledeni gör
- 5 Zer gibi yüzüm zerd edeli derd ü gamıyla
Ey Sırrî güler yüzüme ol sîm-tenî gör

123b

315⁸⁹⁶

Gazel-i Sırrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Görmeyüb ilk yüzn olsun felekde serseri
Bir görün mihr-i ruḥ-ı yâr ile mâh-ı enveri

⁸⁹⁵ Sırrî'ye ait olan bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

⁸⁹⁶ Sırrî'ye ait olan bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

Âlem (...)

Yapdılar (...) âyine-i İskenderi

Mâh-ı nev naķş-ı temâşâ eylesün (...)

Vermeyen ey meh (...)

Ölmeden hergiz leb-i mey-gününü eylemen

Nûş eder hâl-i hayâtunda şarâb-ı Kevşeri

Gördüm ey Sırrî cihân milketinde âlem kalmadı

El çeküb âlâyişinden âlemün öldür beri

Derkenâr

316⁸⁹⁷

Gazel-i Sırrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâf dil (...) cām-ı muşaffâdan yeg

Pâk meşrebimi (...)

Qanı bir sünbül (...)

‘Ârız-ı yâre düşen zülf-i semensâdan yeg

Cām-ı mey-i ‘aks-i ruḥ-ı sâķi (...)

Gösterür kendüyi mirât-ı mücellâdan yeg

Var mıdur seyr edecek devr-i cihânda bilsem

Çehre-i yâr gibi naķş-ı (...)

⁸⁹⁷ Sırrî'ye ait olan bu gazele kaynaklarda rastlamadık.

Sırrıyâ maṭlab-ı ‘ālî dil-i üftadeleri

Görmedim yârdaki kıamet-i bâlâdan yeg

SONUÇ

University of Michigan kütüphanesinde Isl. Ms. 416 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası 125 varaktan oluşmaktadır. Toplamda 24 şaire ait 289 gazel 24 kaside ve 1 müseddes bulunan bu şiir mecmuasına internet üzerinden katalog sitesi aracılığıyla erişilebilmektedir.

Mecmua hakkında çalışmalarımıza başlarken öncelikle eserin latin alfebesine aktarımı konusunda çalıştık. Bu aktarım esnasında mecmuada şiirleri olan şairleri tespit ettik. Bu şairlerin yaşadığı dönemden yola çıkarak mecmuanın yazılış tarihini ortaya çıkarmaya çalıştık. Mecmuanın herhangi bir yerinde tarih kaydı olmadığı için, şairlerin yaşadığı dönemden yaklaşık bir yazılış tarihi verme yoluna gittik. Şiiri bulunan en genç şair olan Sâmi'nin ölüm tarihi 1733 olduğundan dolayı eserin yazılış tarihinin bu dönemlerde veya daha sonra olduğunu belirttik.

Mecmuanın mürettibi hakkında mecmuanın üzerinde herhangi bir ibare yoktur. Yalnızca 2a ve 2b varak numaralarındaki Nergisî'nin şiirlerinde 'li-kâtibi'' ve 'hata yazana aittir' manasında 'kasr kâtibu'l-hurûfundur'' sözleri yazılıdır. Bu ifadeler mecmuanın Nergisi tarafından kaleme alınmış olabileceği fikrini akıllara getirir de, en son ölen şair Sâmi ile Nergisî'nin ölüm tarihleri arasında yaklaşık yüz yıl olması bu fikri geçersiz kılmaktadır. Ayrıca mecmuaya ulaştığımız katalog sitesindeki 'II. Abdülhamit armağanı'' şeklindeki ifade, mecmuanın bir dönem II. Abdülhamit'in kütüphanesinde bulunmuş olabileceği fikrini akıllara getirmektedir.

Metnin çeviriyazıya aktarımından sonra şair kadrosunun tespiti ile birlikte, mecmuada yer alan şiirlerin divandaki şiirlerle karşılaştırılmasına geçildi. Bu karşılaştırma sonucunda hece ve kelime bazında bazı farklılıklar ortaya kondu ve bunlar dipnotlarda gösterildi. Bunların haricinde çalışılmış divanlarda bulunmayan şiirler de bu dipnotlarda gösterildi. İlmi çalışmalara tabi tutulmuş divanlarda rastlamadığımız şiirler de bu dipnotlarda gösterilirken, değerlendirme bölümünde bunlara değinildi. Özellikle Bâkî'nin basılı hiçbir divanında bulamadığımız bir gazeli ilmi olarak büyük bir öneme haizdir.

Daha sonra tezin ana kısmı olarak nitelendirebileceğimiz 'Giriş' ve 'Tanıtım' bölümlerinde önce mecmualar, daha sonra şiir mecmuaları hakkında detaylı bilgiler verildi. Daha sonra incelememizin konusunu oluşturan mecmuanın tanıtımı yapıldı.

Şiir mecmualarının edebiyatımız açısından değerini çalışmamızın birçok yerinde farklı açılardan vurgulamıştık. Bu çalışma ile de 'Mecmua-i Eş'âr'ın Klasik Türk şiirindeki

yerini tespate gayret gösterdik. Mecmualar konusunda yapılan birçok çalışma gibi tezimiz de bu konuda bir nebze boşluk doldurabilirse, kendimizi amacımıza ulaşmış sayarız.

KAYNAKÇA

“[Mecmua-yı Eş’ar late 17th or early 18th century?]”, University of Michigan, Mirlyn Catalog, er. tar. 21 Mayıs 2013, <mirlyn.lib.umich.edu/Record/006822733>.

“[Mecmua-yı Eş’ar, late 17th or early 18th century?]”, Hathi Trust Digital Library, er. tar. 21 Mayıs 2013, <catalog.hathitrust.org/Record/006822733>.

AYDEMİR, Yaşar, (2001), “Şairlerin Edebi Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü”, *Türk Kültürü*, s. 464, s. 731-744.

AYDEMİR, Yaşar, (2002), “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, *Bilig*, s. 19, s. 149-157.

AYDEMİR, Yaşar, (2007), “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies - Türkoloji Araştırmaları - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2/3, s. 122-137.

AYDEMİR, Yaşar, (2011), “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, *Klasik Türk Edebiyatında Biyografi-Bildiriler*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 86-100.

BAYRAKTUTAN, Lütfi, (1990), *Şeyhülislam Yahyâ:hayatı, edebi kişiliği, sanatı, eserleri ve divanından seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BİRİCİ, Sevim, (2007), *Şâh u Gedâ (Şâh u Derviş) mesnevileri ve Bursalı Rahmî’nin Şâh u Gedâ’sı*, Manas Yayınları, Elazığ.

BUYRUK, İbrahim Etem, (2009), *Ümîdî Ahmed Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel adlar dizini)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

CANPOLAT, Mustafa, (1995), *Ömer bin Mezîd - Mecmû’atü’n-nezâir (Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, TDK Yayınları, Ankara.

ÇALDAK, Süleyman, (2010), *Nergisî ve Nihâlistân’ı : (İnceleme-Metin)*, Kesit Yayınları, İstanbul.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, (1987), *Hayâlî Bey ve Dîvânı’ndan Örnekler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, (2003), “Bâkî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 6, s. 537.

ÇETİN, İsmail, (1993), *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının tenkitli metni)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

DEMİRALAY, Mehmet, (2007), *Hüdâyî-i Kadîm (16.yy) ve Divanı İnceleme-Tenkitli Metin*, SDÜ SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

DEVELLİOĞLU, Ferit, (2010), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi, Ankara.

DOĞAN, Muhammed Nur, (2002), *Bâkî*, Metropol Yayınları, İstanbul.

ELÇİN, Şükrü, (1997) “*Cönkler ve Mecmualar Üzerine*”, Halk Edebiyatı Araştırmaları I, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERGİN, Sebahat, (2010), *Mecmuatü'l-eş'âr (İnceleme-Metin)*, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yasemin Ertek Morkoç) Manisa.

ERGUN, Sadeddin Nüzhet, (1935), *Bâkî: Hayatı ve şiirleri*, Sühulet Kitap Yurdu, İstanbul.

ERİŞEN, Gülgün, *Bursalı Rahmî ve Gül-i Sad-Berg'i*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ERTEK MORKOÇ, Yasemin, (2003), *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmiü'n-nezâir'i, Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

GIYNAŞ, Kamil Ali, (2011), “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, s. 25, s. 245-260.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, (1932), *Bâkî:Edebî şahsiyeti,Bâkî'de tasavvuf, müntehab parçalar*, Türk Neşriyat Yurdu, İstanbul.

İPEKTEN, Haluk, (1988), *Bâkî: Hayatı, edebî kişiliği ve bazı şiirlerinin açıklamaları*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum.

İPEKTEN, Haluk, (1996), *Nef'i, hayatı, sanatı, eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

İSEN, Mustafa, (1997), “Divan Şiirinde Nazîre Geleneği”, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 326-330.

İSEN, Mustafa-Horata, Osman-Macit, Muhsin-Kılıç, Filiz-Aksoyak, İ. Hakkı, (2006), *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay. İstanbul.

İSEN, Mustafa-Kılıç, Filiz-Aksoyak, Hakkı-Eyduran, Aysun-Durmuş, Mustafa, (2009), *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara.

KAHRAMANOĞLU, Kemal, (1995), *Sâmî Hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve Divan'ının tenkitli metni*, SÜ SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

KARAHAN, Abdülkadir, (1949), *XVI. Asır Divan Şairlerinden Figânî ve Şiirleri*, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul.

- KARAHAN, Abdülkadir, (1966), *Figânî ve Divançesi*, İÜEF Yayınları, İstanbul.
- KARAHAN, Abdülkadir, (1986), *Nef'î*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Abdülkadir, (2003), ‘‘Nev’î’’, TDV *İslam Ansiklopedisi*, C. 9, s. 424-426.
- KARAKÖSE, Saadet, (1994), *Nev’izâde Atâî Divanı : Kısmî Tahlil-Metin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- KARATAY, Halit, (2008), *Hattat Divan Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAVRUK, Hasan, (2001), *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, MEB Yayınları, Ankara.
- KORTANTAMER, Tunca, (1997), *Nev’izâde Atâî ve Hamse’si*, EÜEF Yayınları, İzmir.
- KÖKSAL, M. Fatih, (2001), *Edirneli Nazmî, Mecma’ü’n-nezâir (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- KURNAZ, Cemal- Aydemir, Yaşar, ‘‘Mecmualara Sorulması Gereken Sorular’’,
- KURNAZ, Cemal, (1987), *Hayâlî Bey Dîvânı: Tahlîli*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KUT, Günay, (1986), ‘‘Mecmua’’, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.6 Dergâh Yayınları, İstanbul.
- KÜÇÜK, Sabahattin, (1994), *Bâkî divânı: Tenkidli basım*, TDK Yayınları, Ankara.
- LEVEND, Agah Sırrı, (1988), *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara.
- MACÎT, Muhsin, (2005), *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Kapı Yayınları, İstanbul.
- OKUYUCU, Cihan, (2010), *Divan Edebiyatı Estetiği*, Kapı Yayınları, İstanbul.
- OLGUN, Tahir, (1951), *Şair Nev’î ve Suriyye Kasidesi*, Aydınlık Basımevi, İstanbul.
- PALA, İskender, (1998), *Bâkî*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- PALA, İskender, (2004), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul.
- SARAÇ, M. A. Yekta, (2002), *Emrî Dîvânı*, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- SEFERCİOĞLU, Mustafa Nejat, (1990), *Nev’î Divanının Tahlîli*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- SELÇUK, Bahir, (2009), *Nergisî Meşşaku’l-uşşâk (İnceleme-Metin)*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla-Kartal, Ahmet, (2012), *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1946), ‘Eski Mecmualar Arasında’, *İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 1, s. 137.

TARLAN, Ali Nihad, (1948), *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ulvî –Meâlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî*, İÜEF Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1970), *Zâtî Dîvânı*, İÜEF Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1978), *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî*, İÜEF Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1978), *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî, Aşkî, Şem’î, İşretî*, İÜEF Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1978), *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sâni*, İÜEF Yayınları, İstanbul.

TARLAN, Ali Nihad, (1992), *Hayâlî Bey Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara.

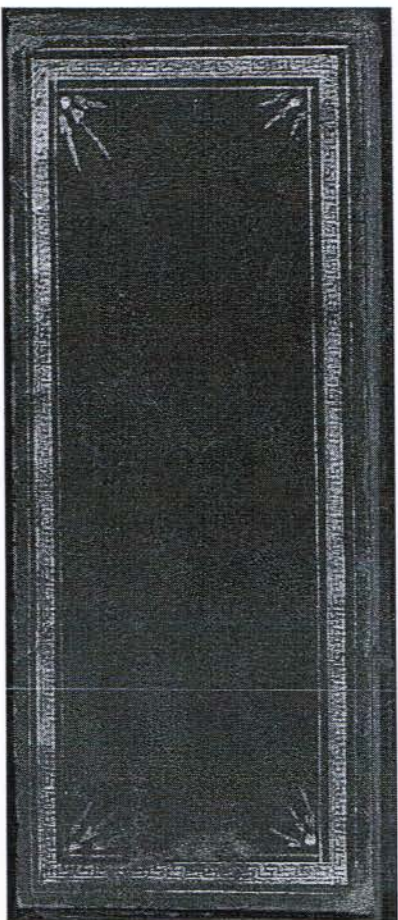
TIĞLI, Fatih, (2006), *Bursalı Rahmî Çelebi ve Dîvânı*, İÜ SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Turkish Studies - Türkoloji Araştırmaları - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/1, Winter 2013, s. 51-64.

UZUN, Mustafa, (2003), ‘Mecmua’, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 28, s. 265-268.

ÜNLÜ, M. Şahabettin, (1991), *Ubeydî Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, MSÜ SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

TIPKIBASIM



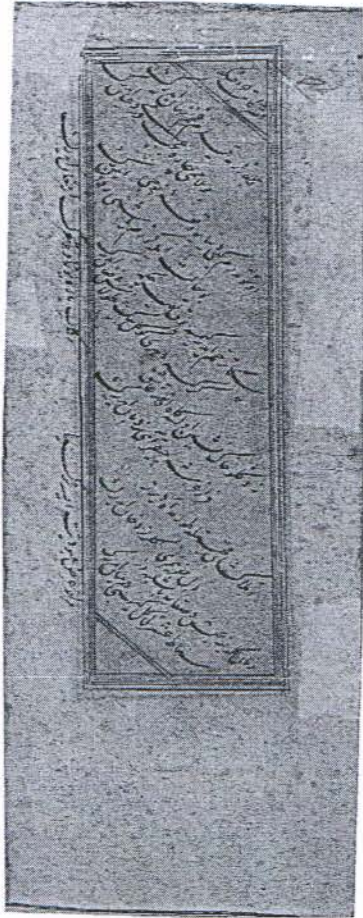
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



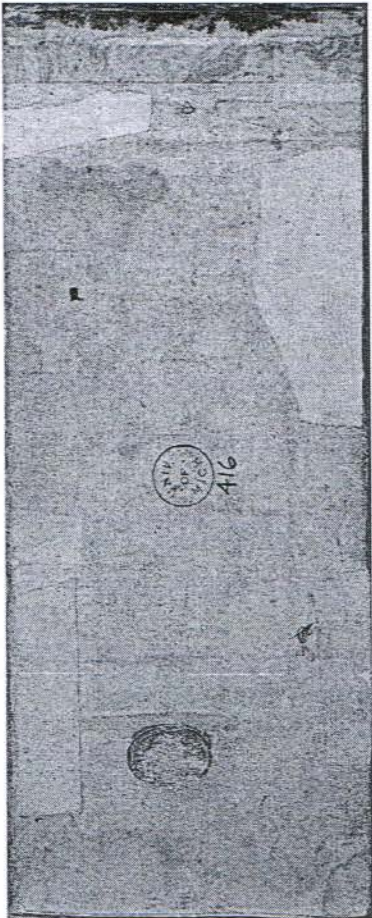
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



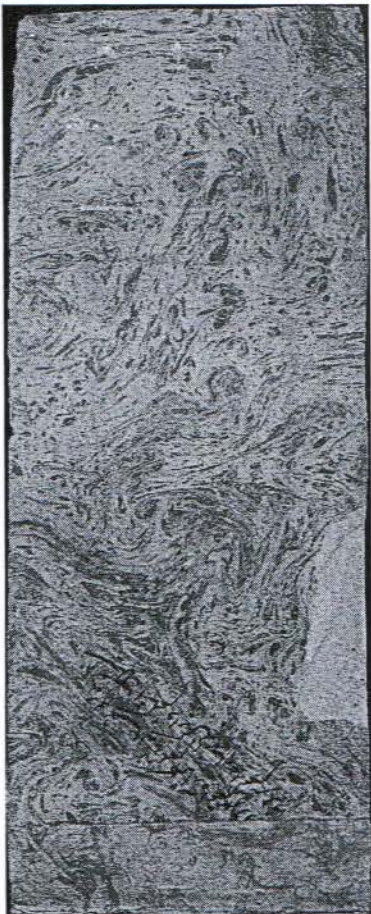
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



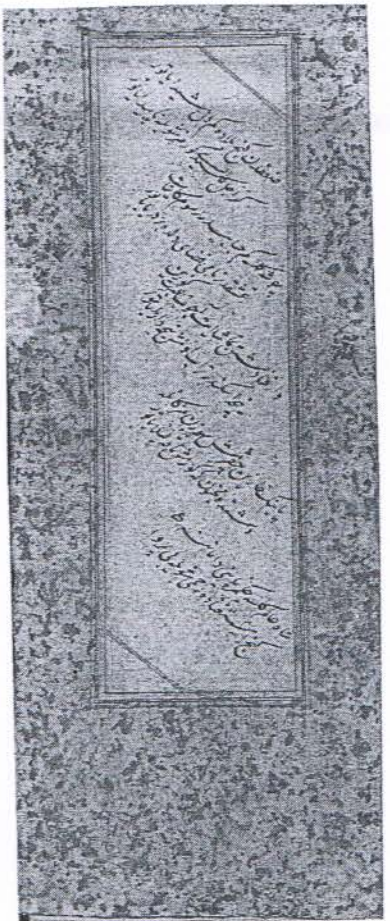
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



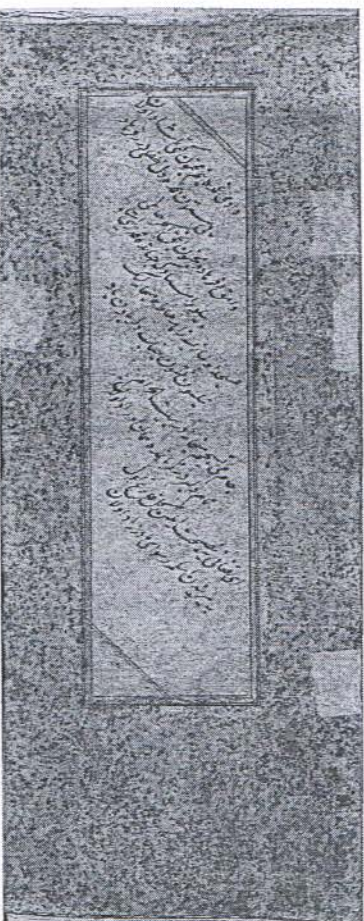
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



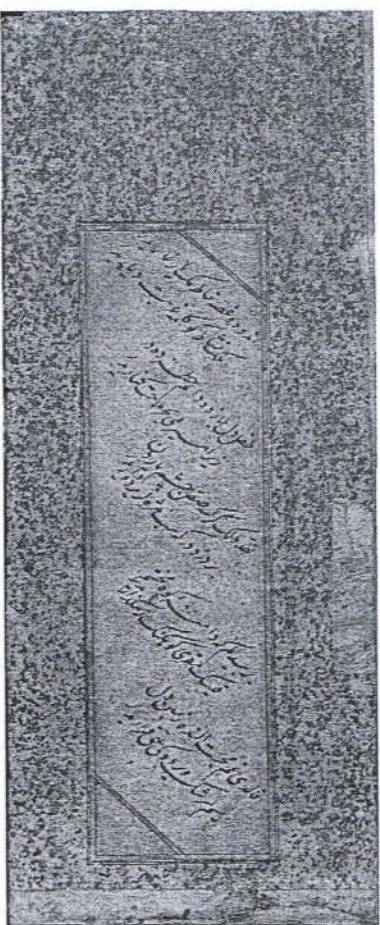
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



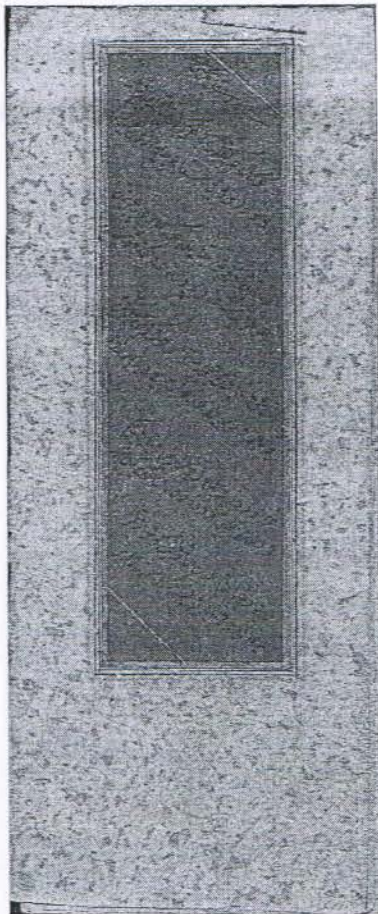
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



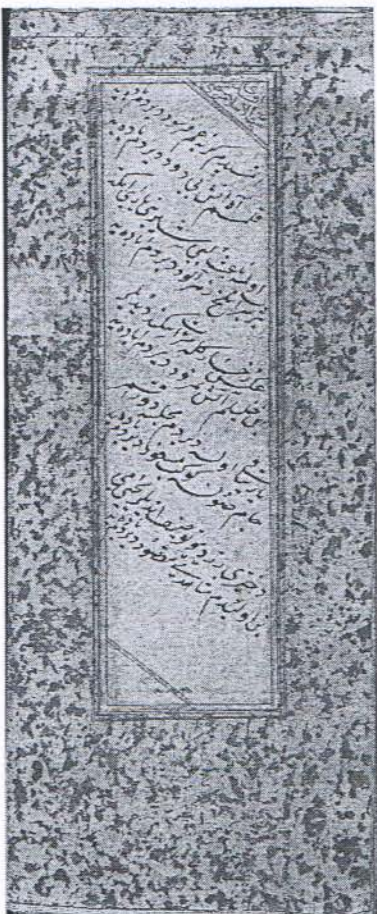
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



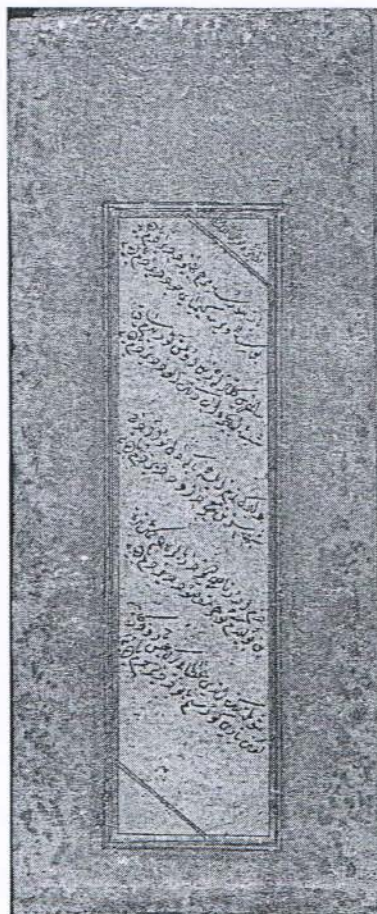
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



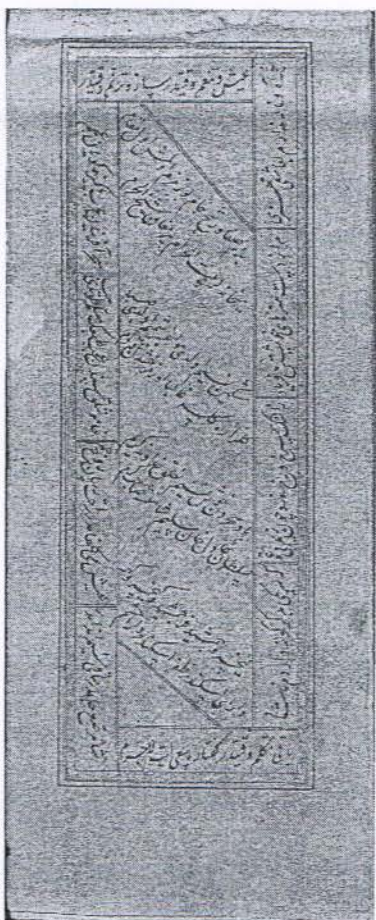
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



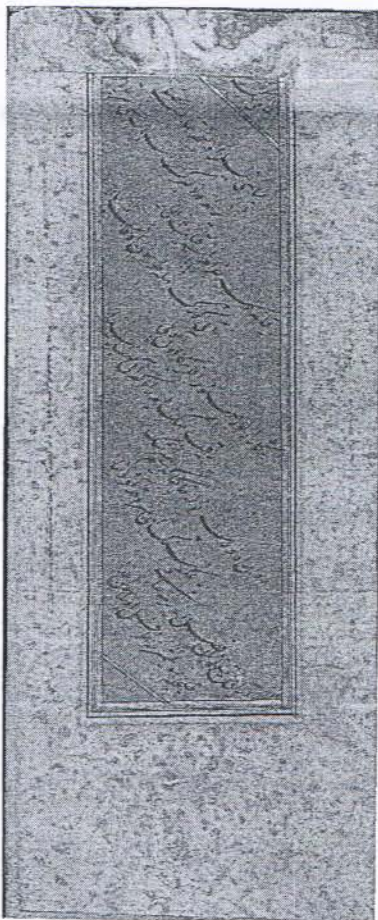
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



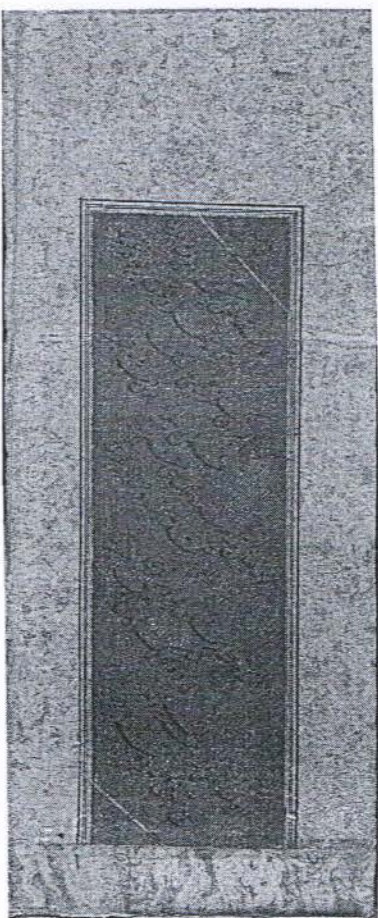
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



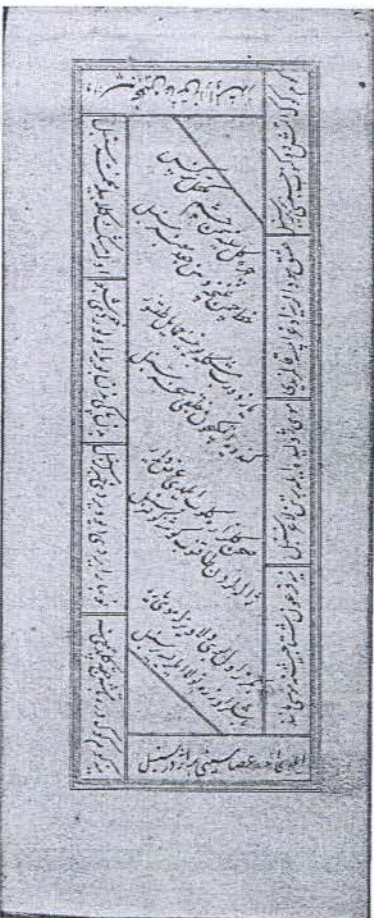
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



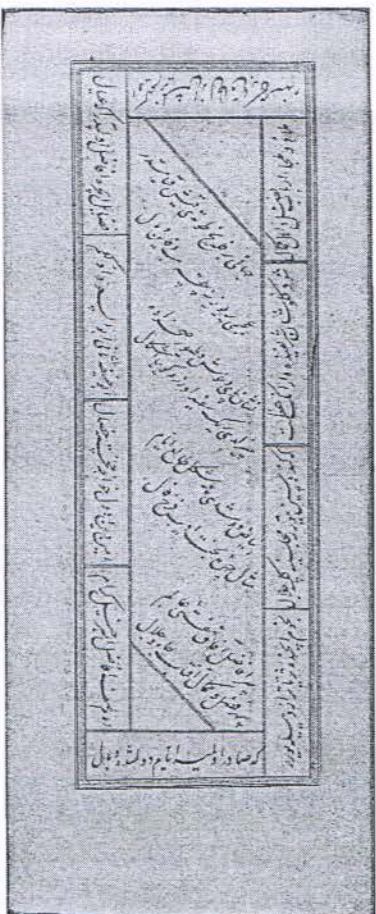
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



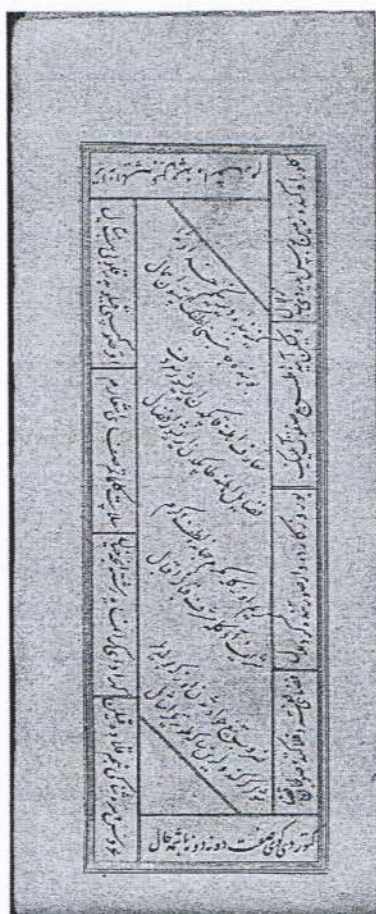
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



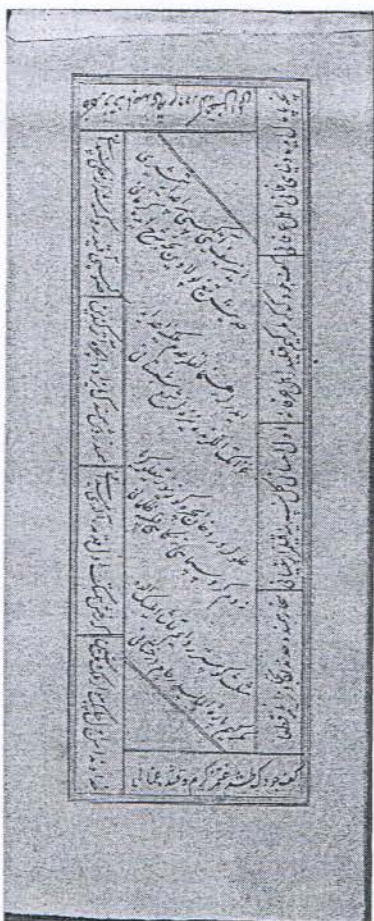
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



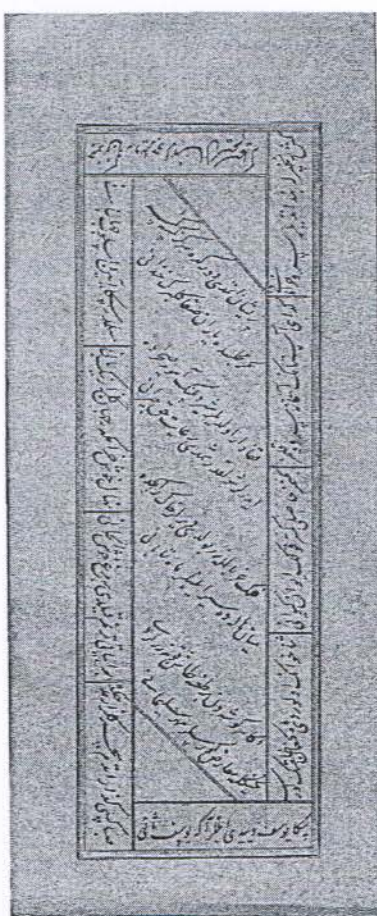
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



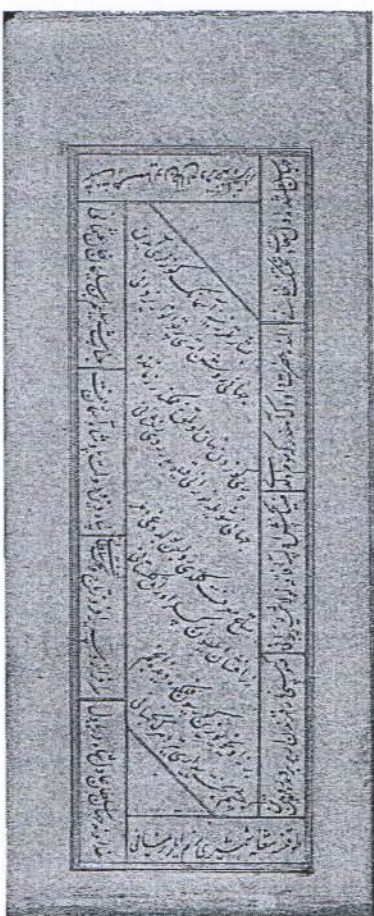
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



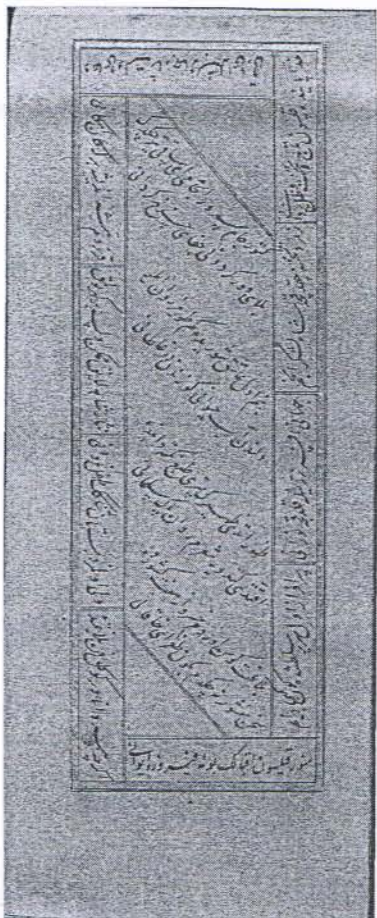
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



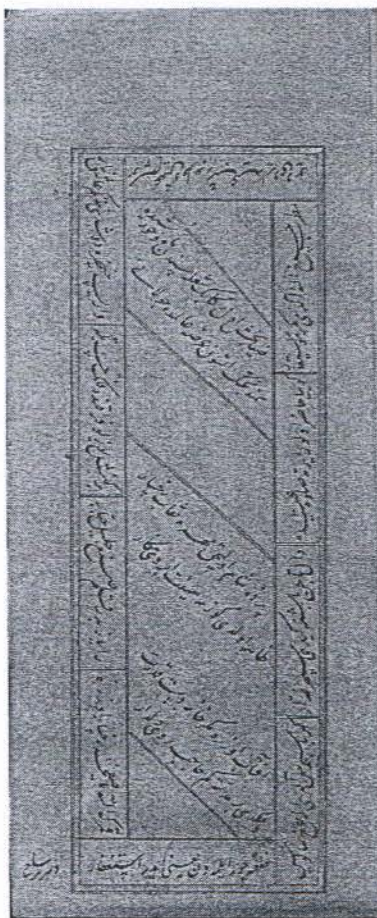
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



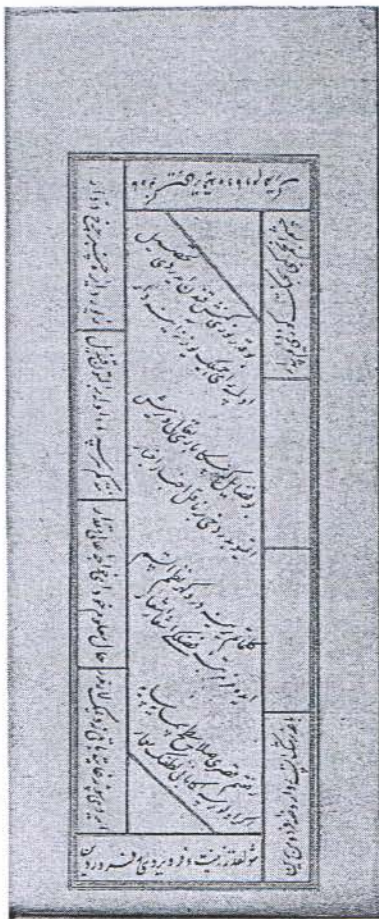
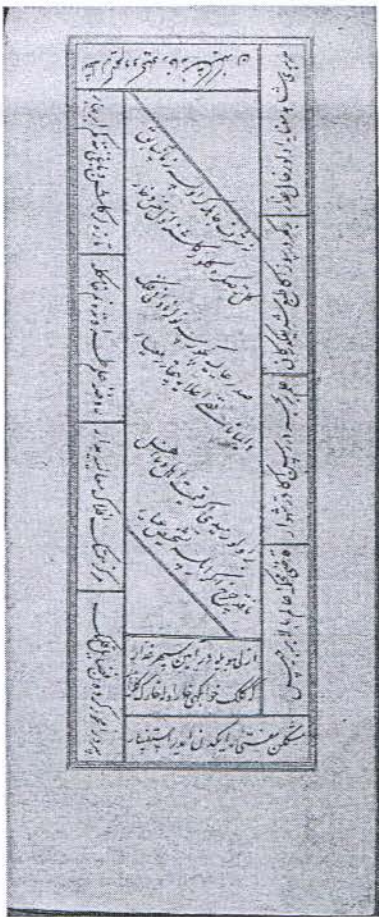
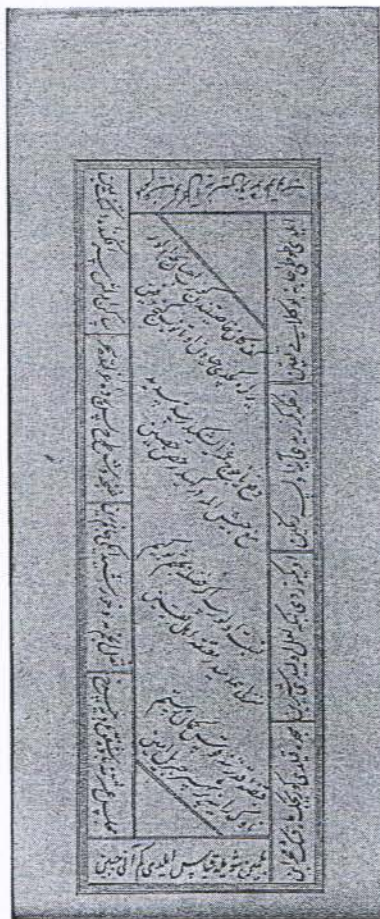
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

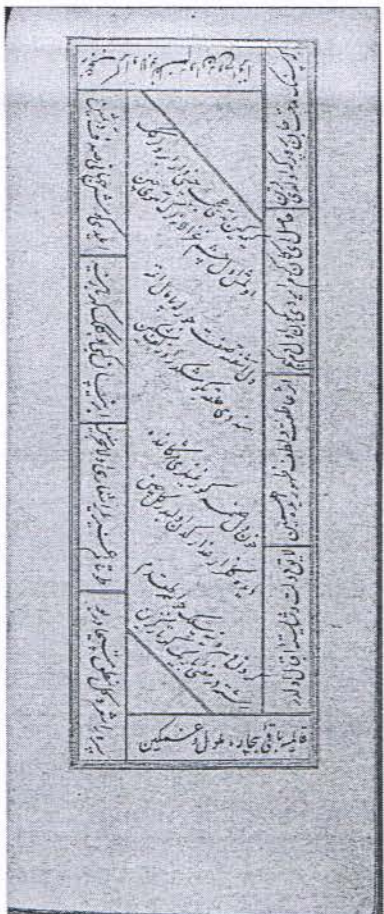
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN





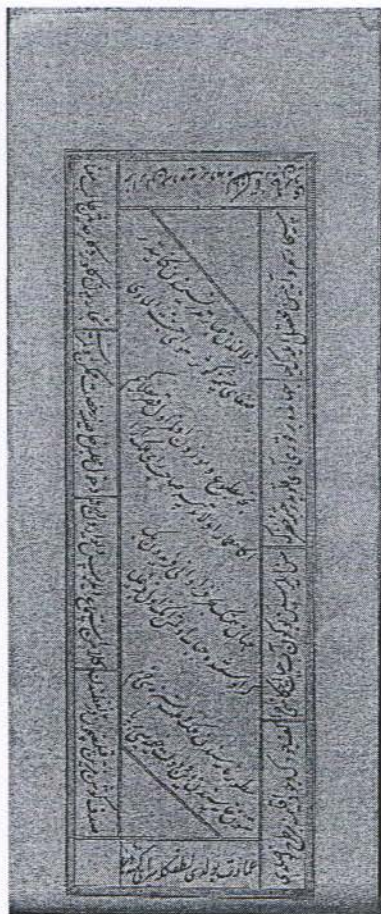
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



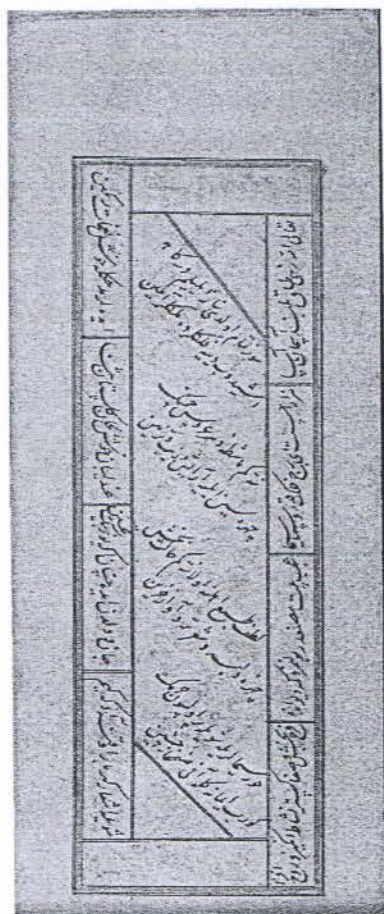
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



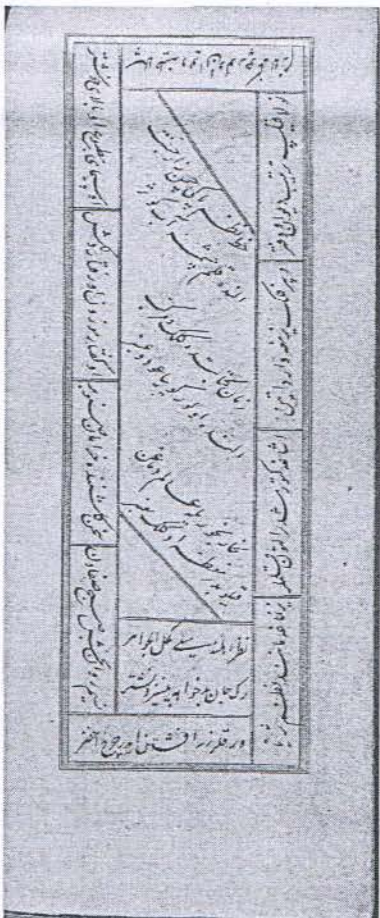
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



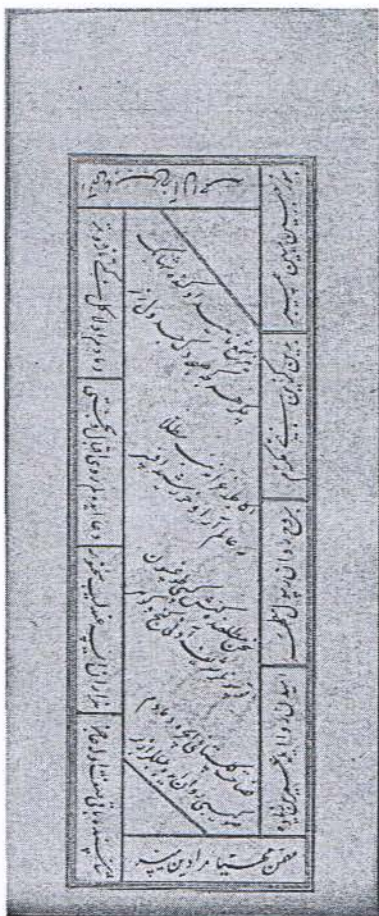
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



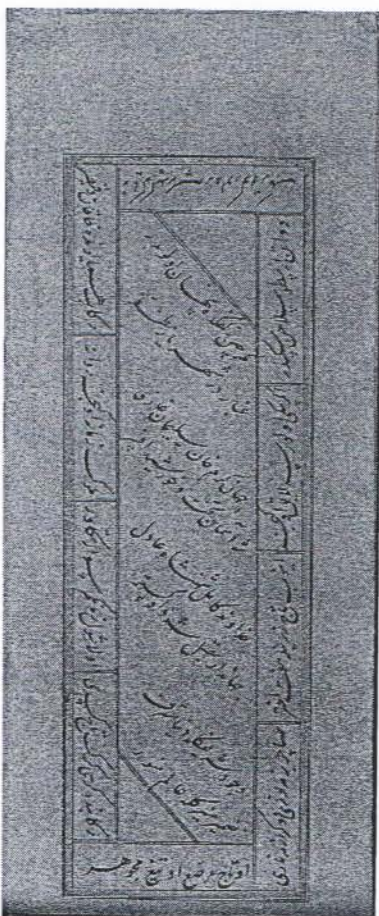
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



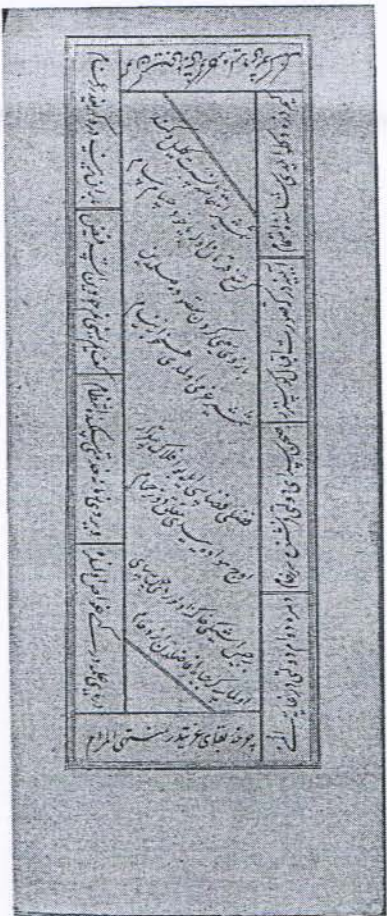
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

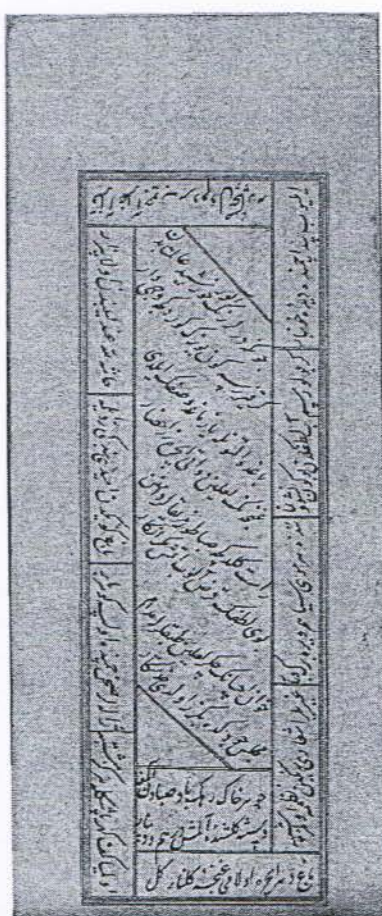
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



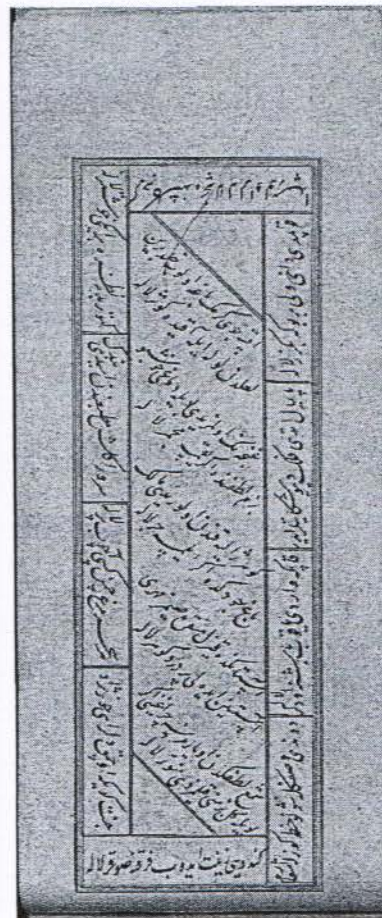
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



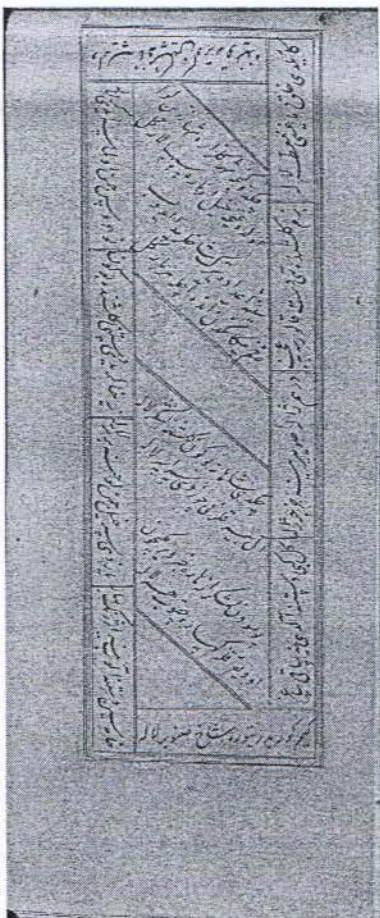
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



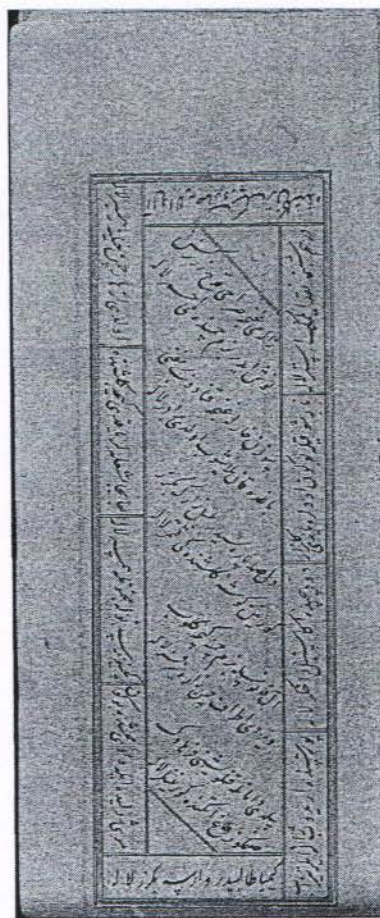
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



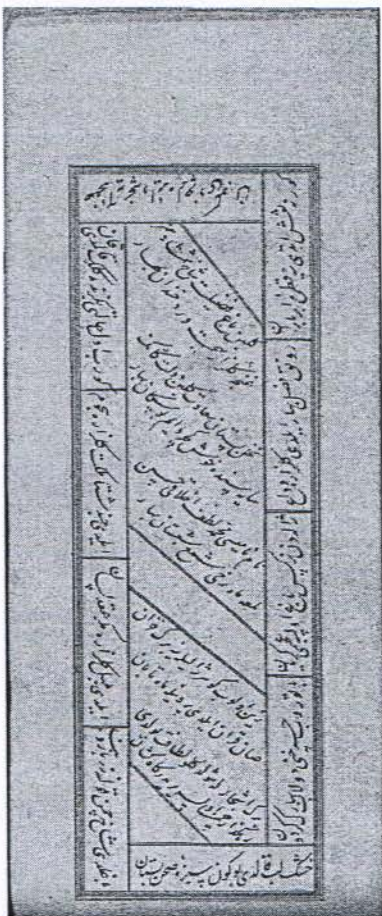
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



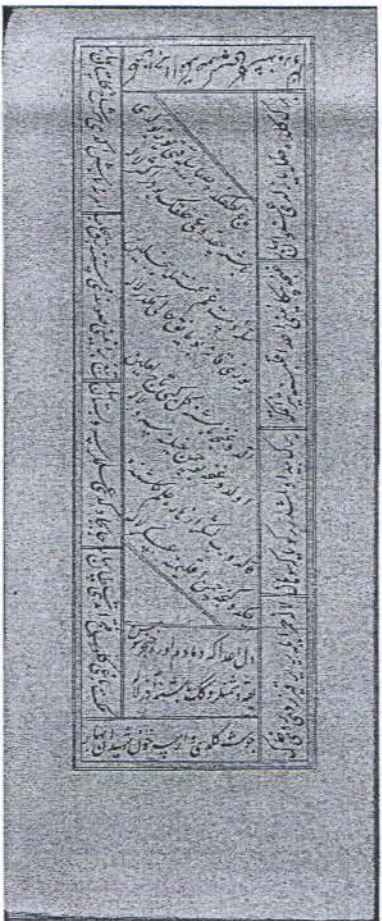
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



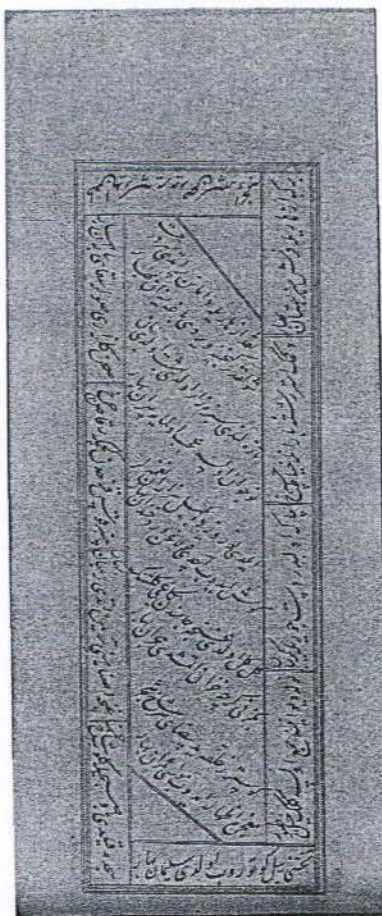
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



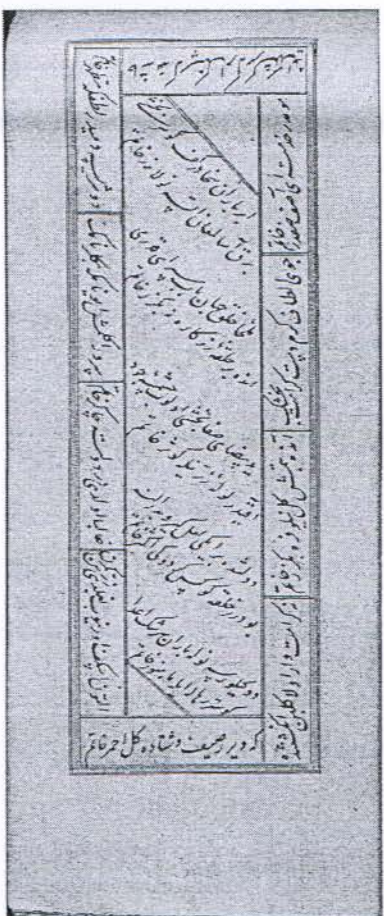
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



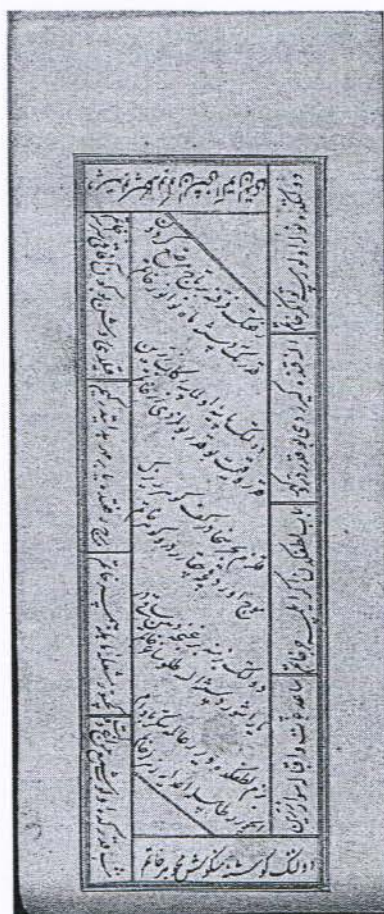
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



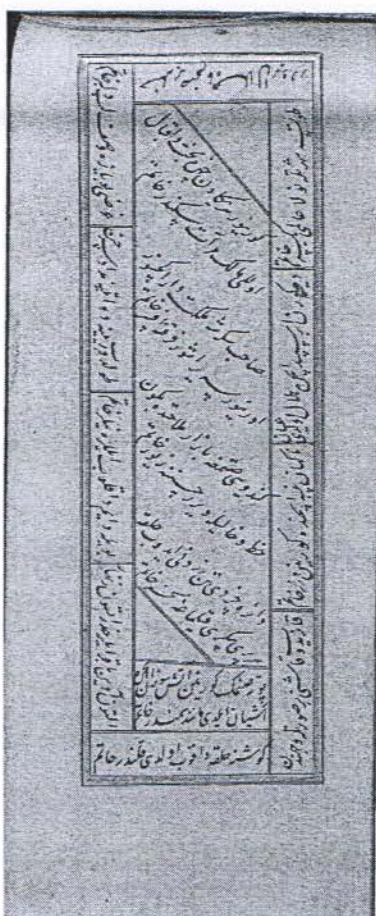
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



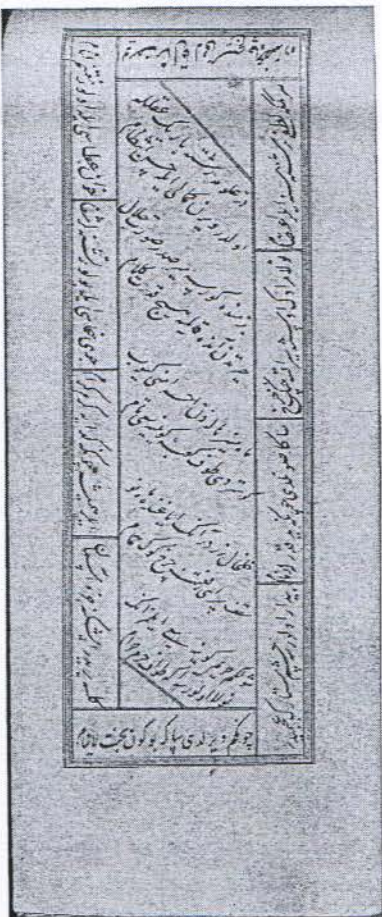
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



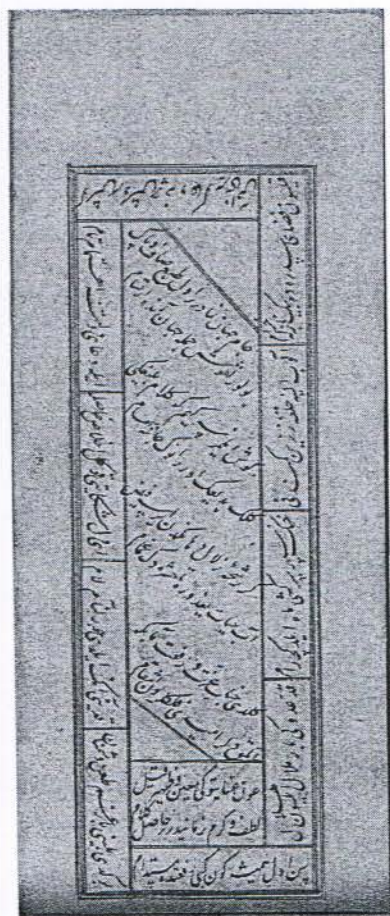
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



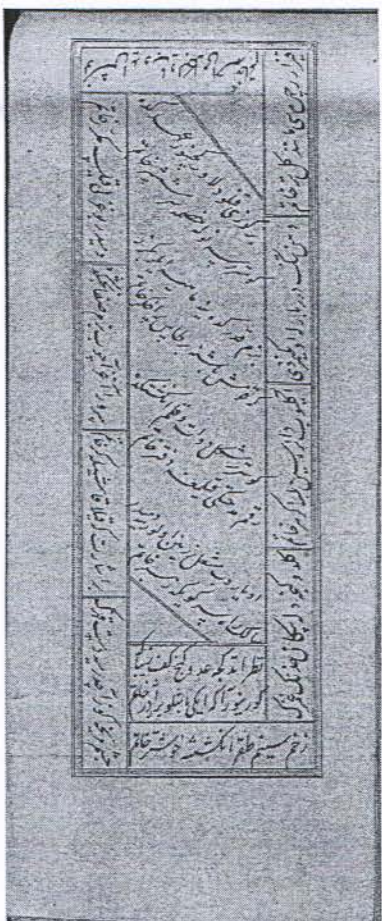
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



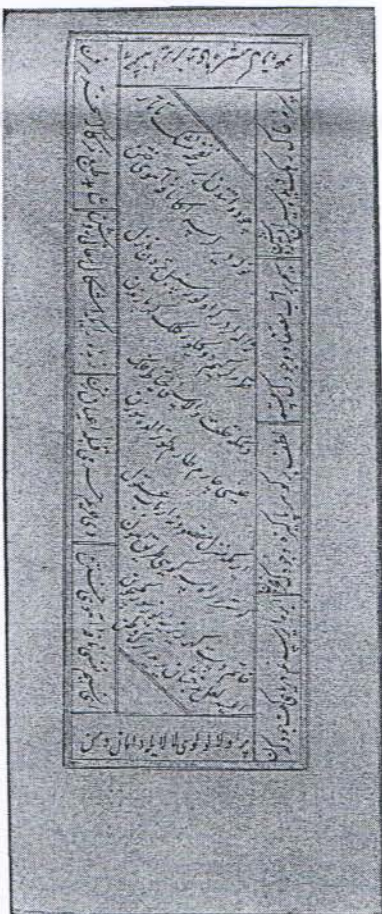
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



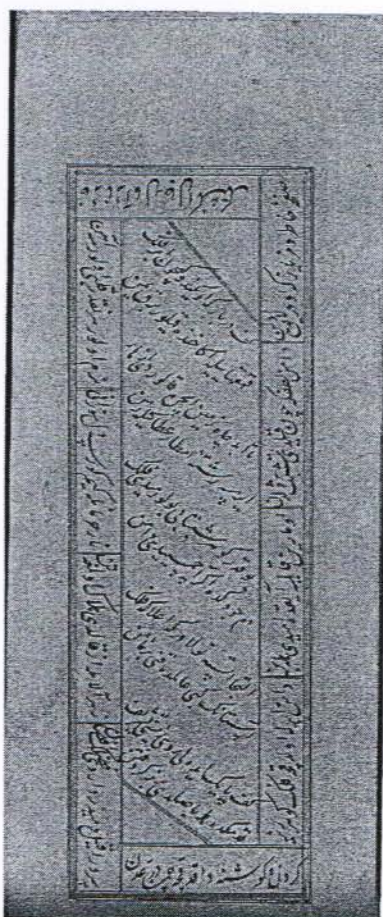
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



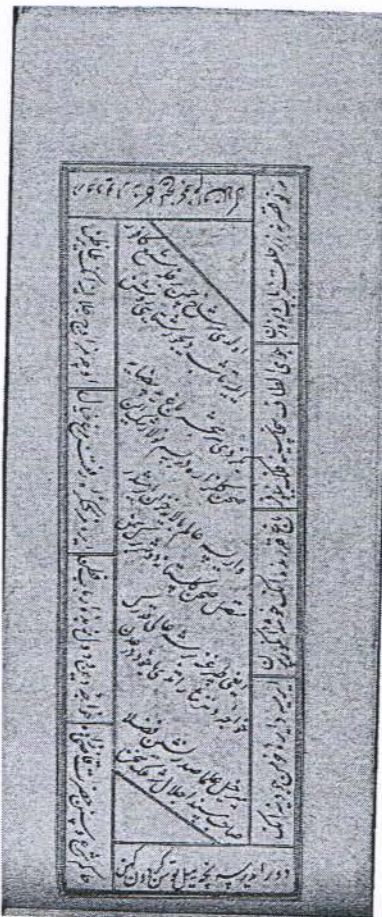
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



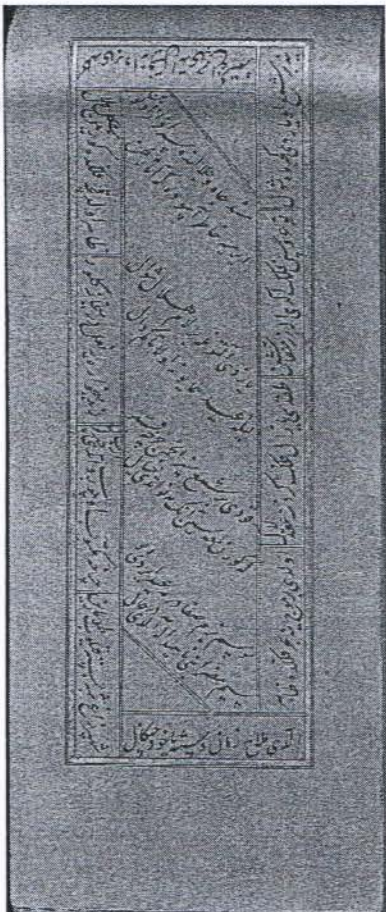
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



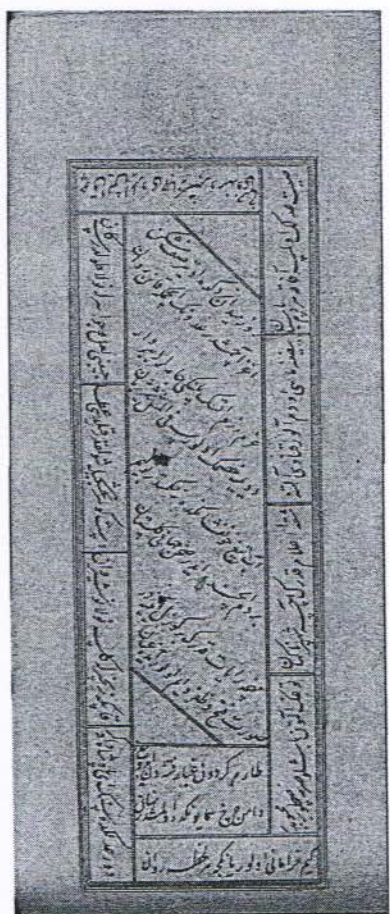
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



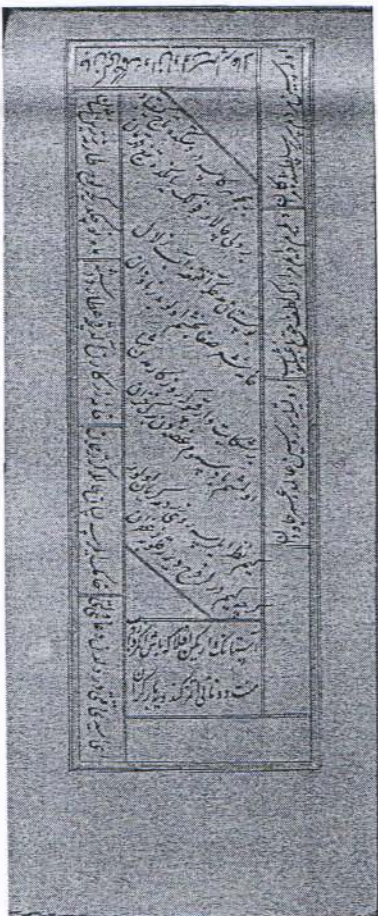
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



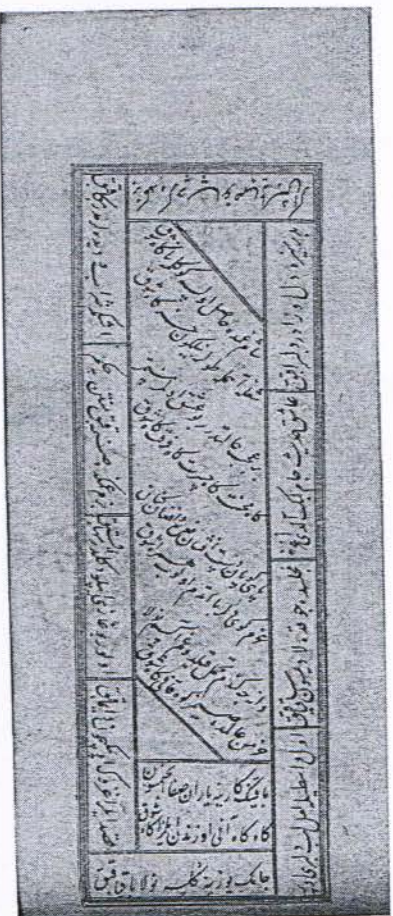
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



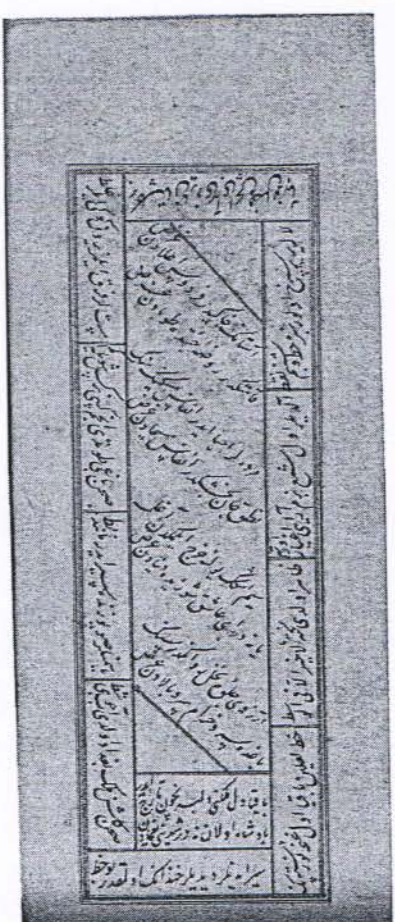
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



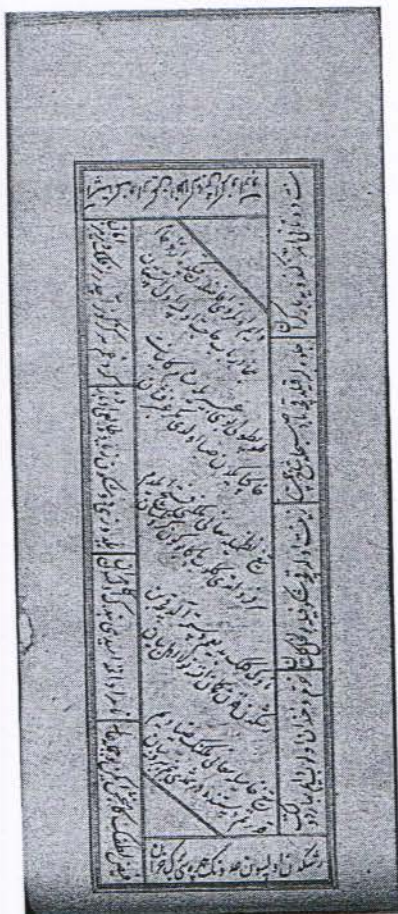
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



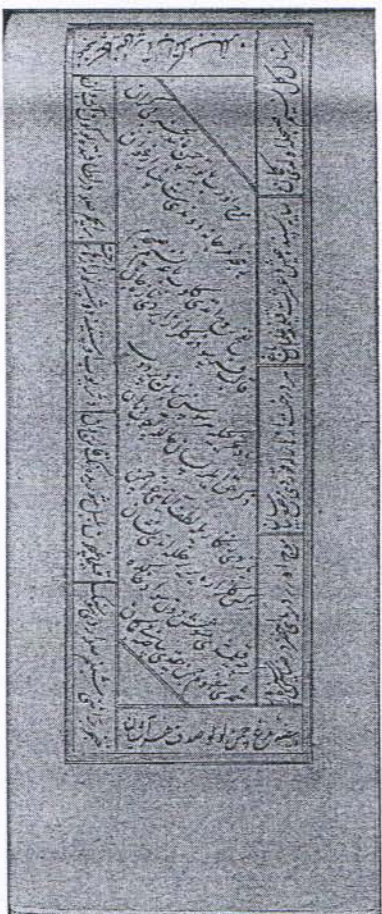
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



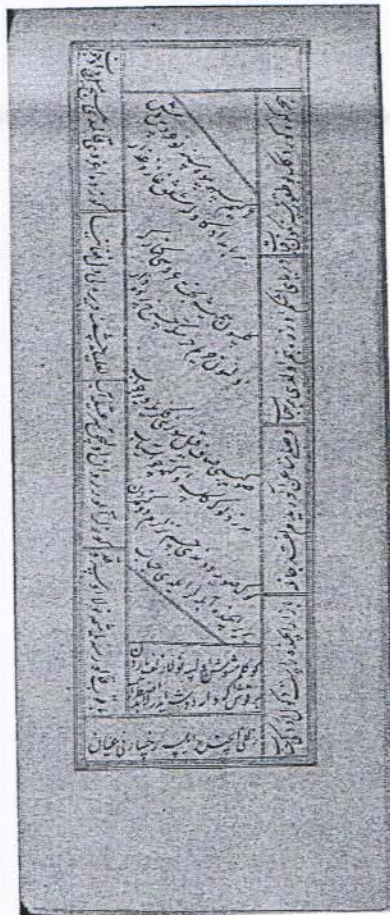
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



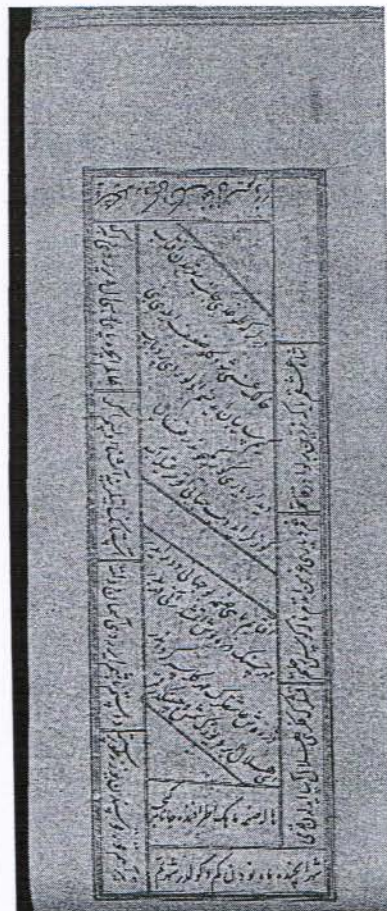
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



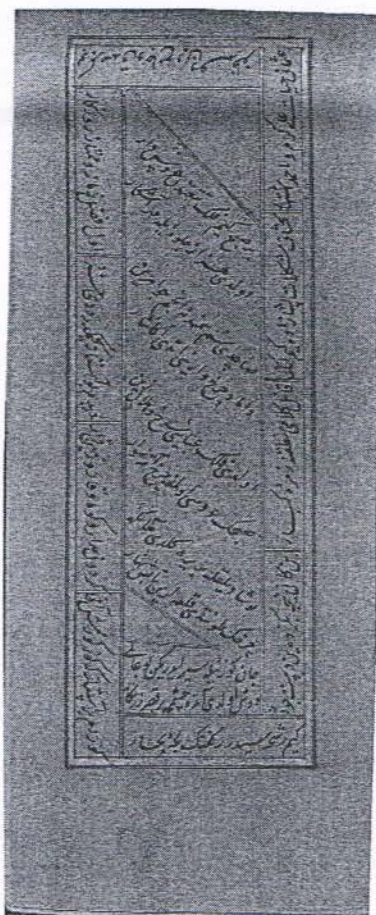
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



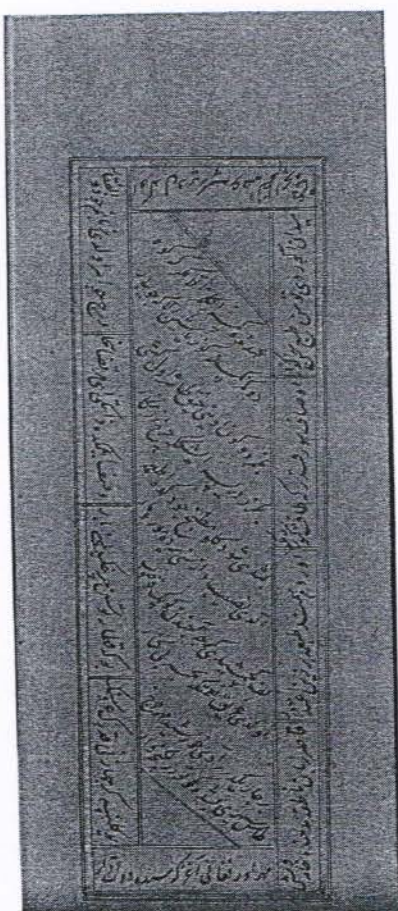
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



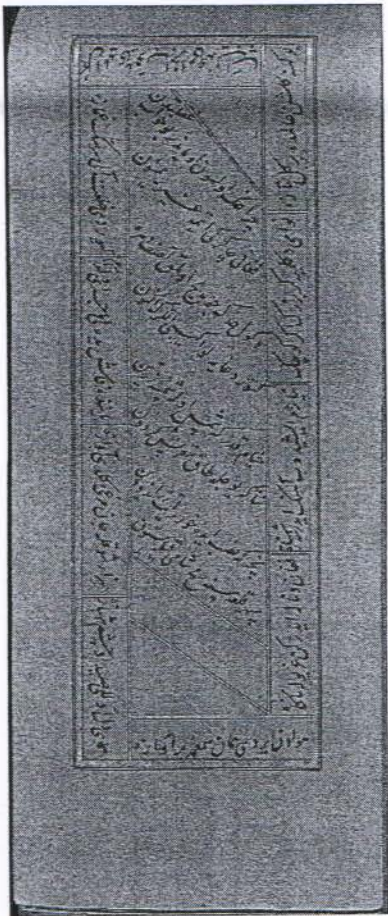
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



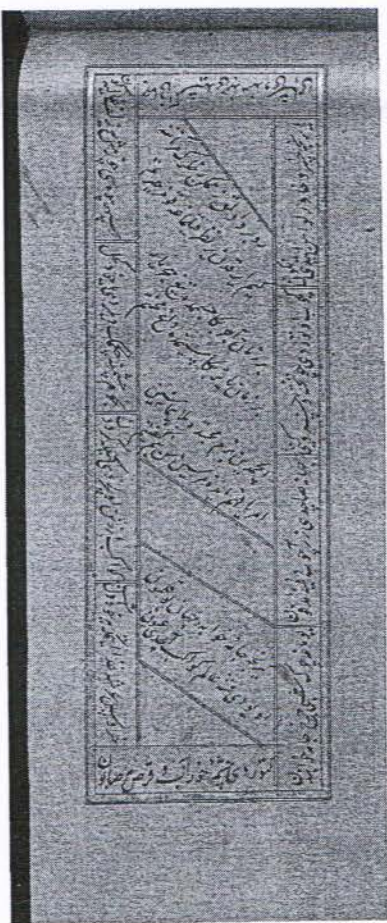
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



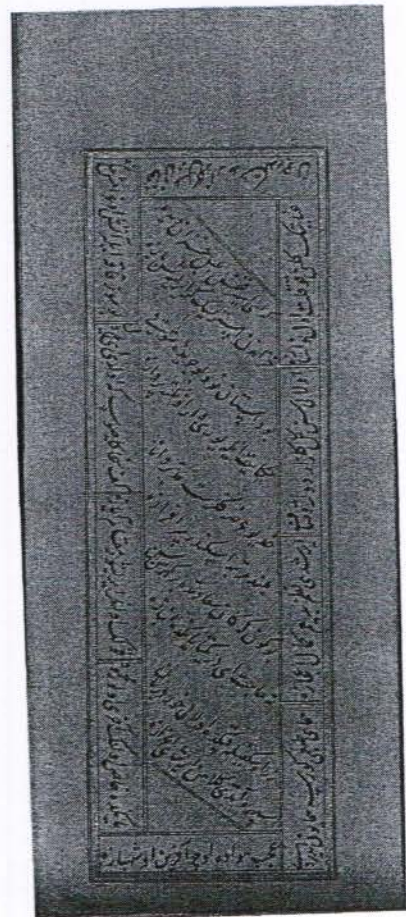
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



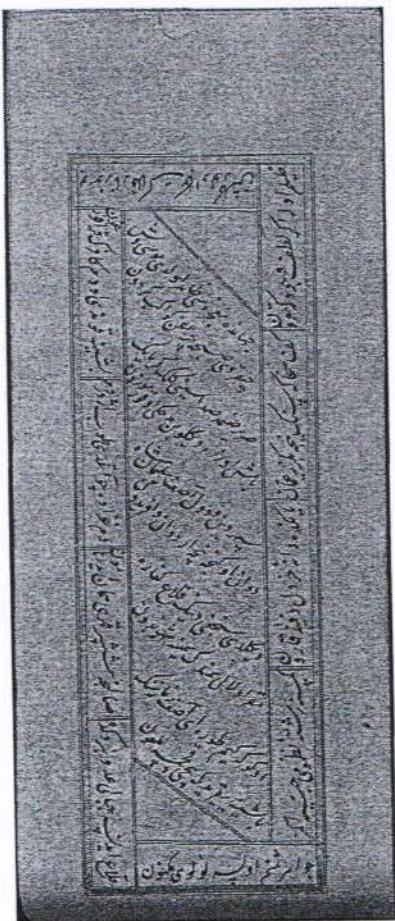
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



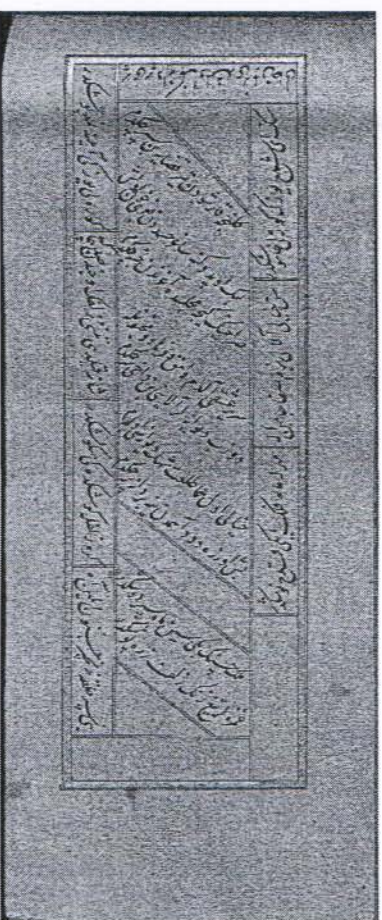
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



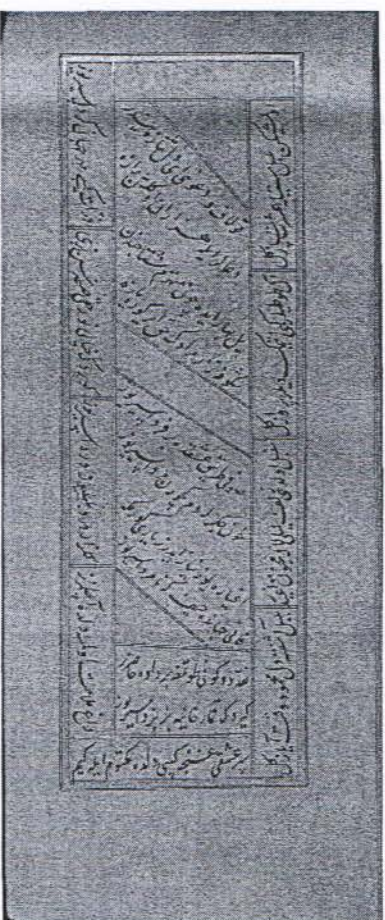
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



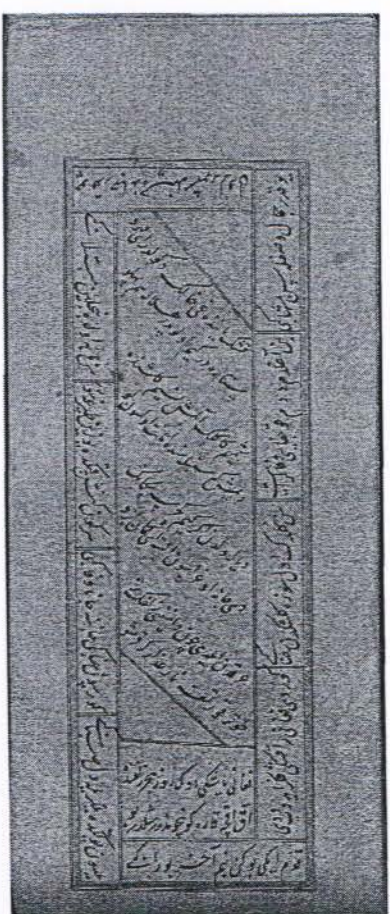
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



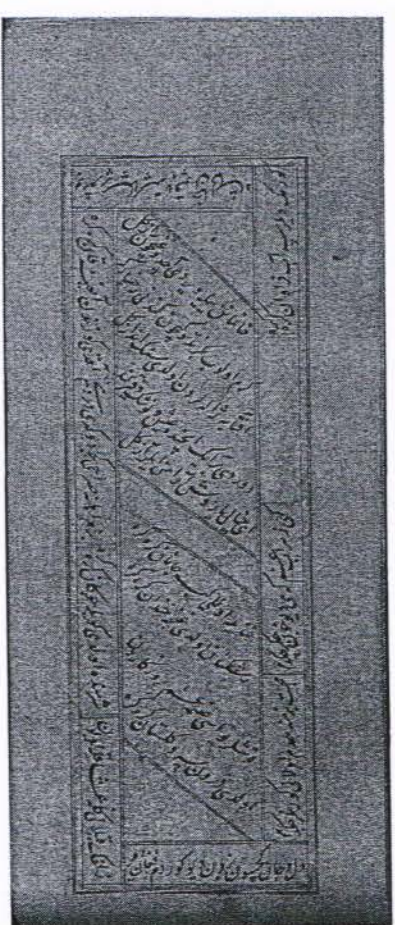
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



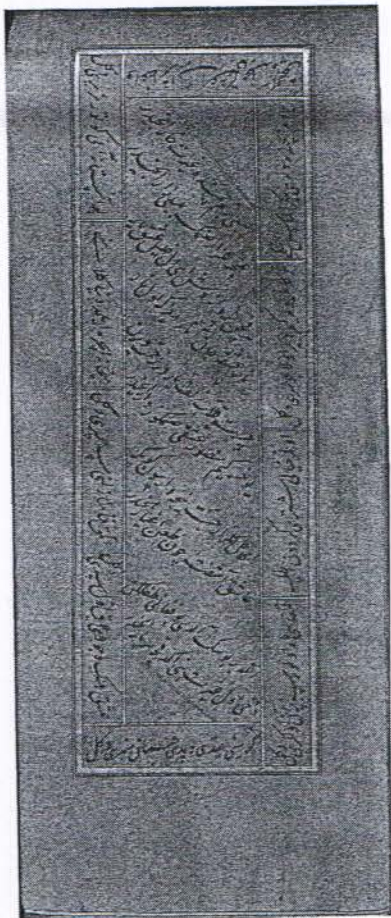
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



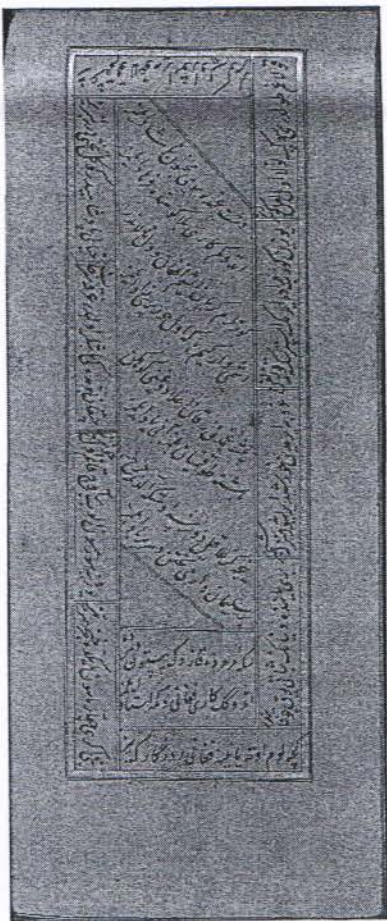
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



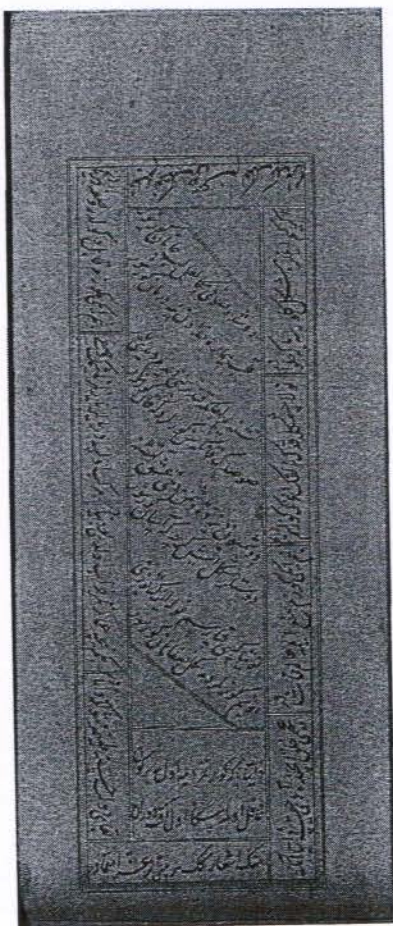
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



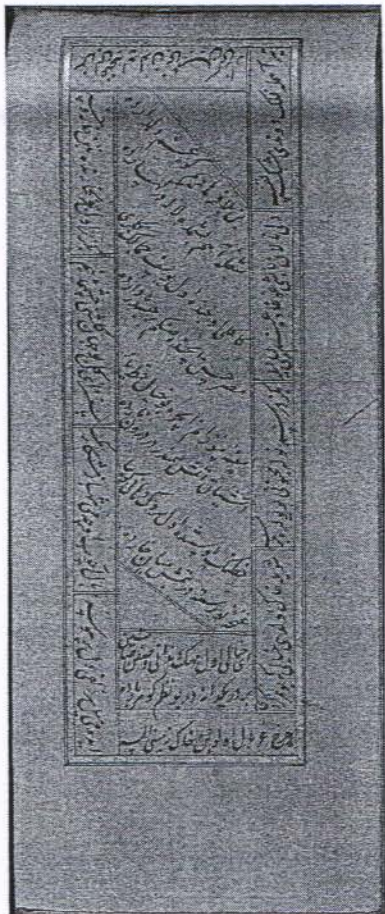
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



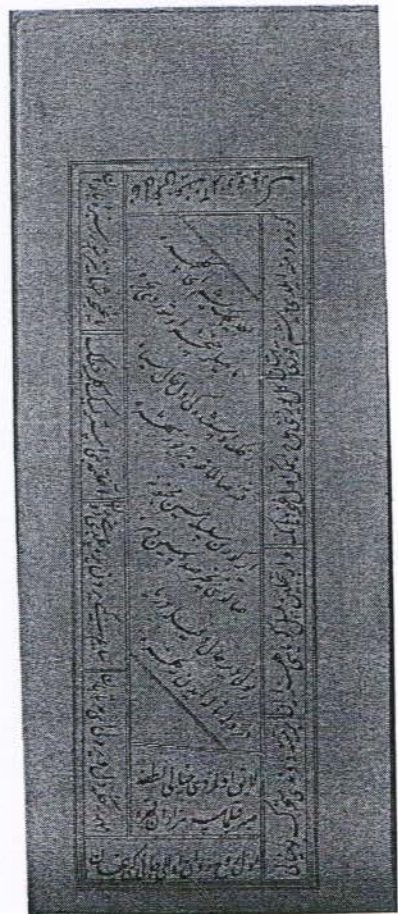
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



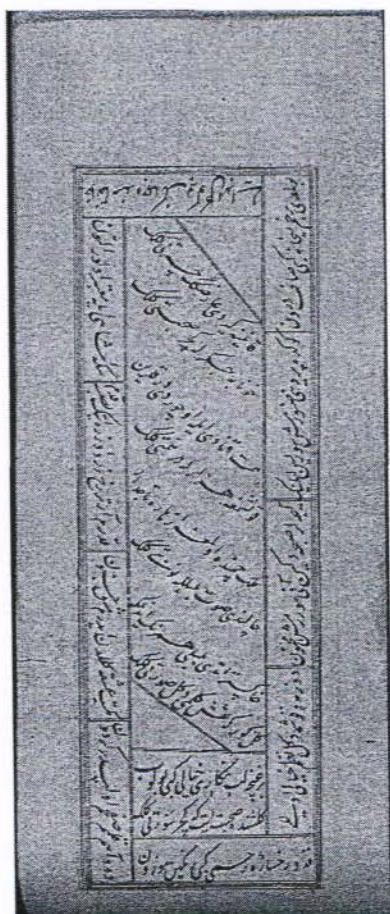
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



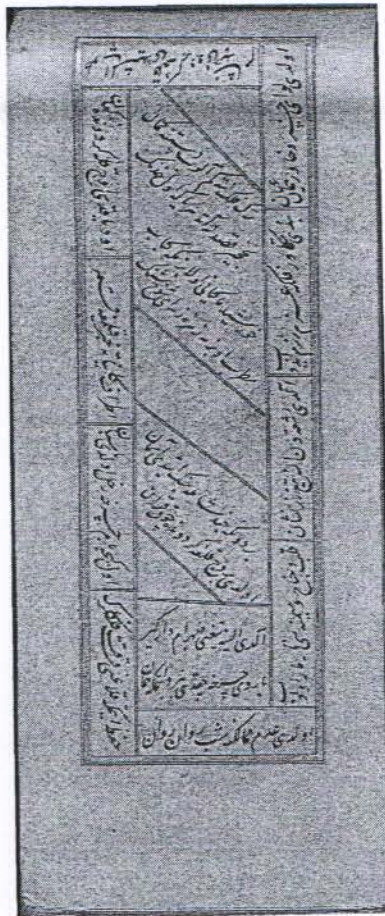
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



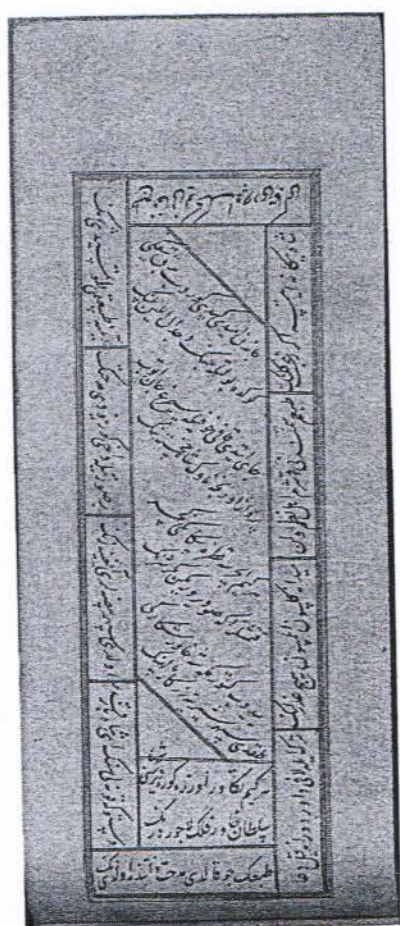
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



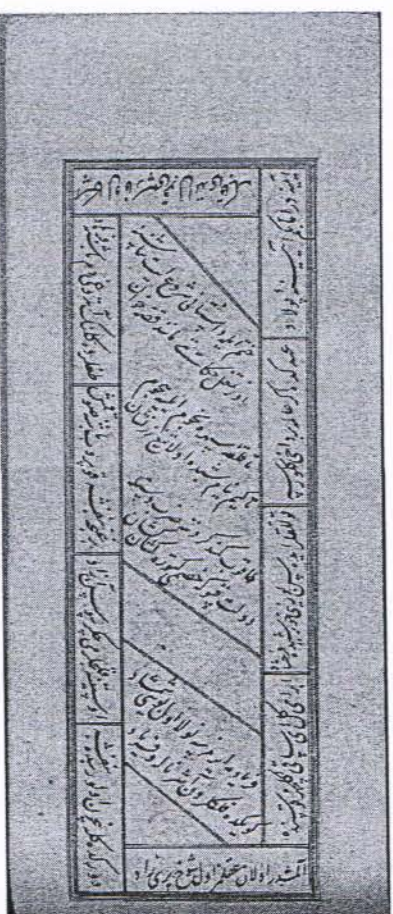
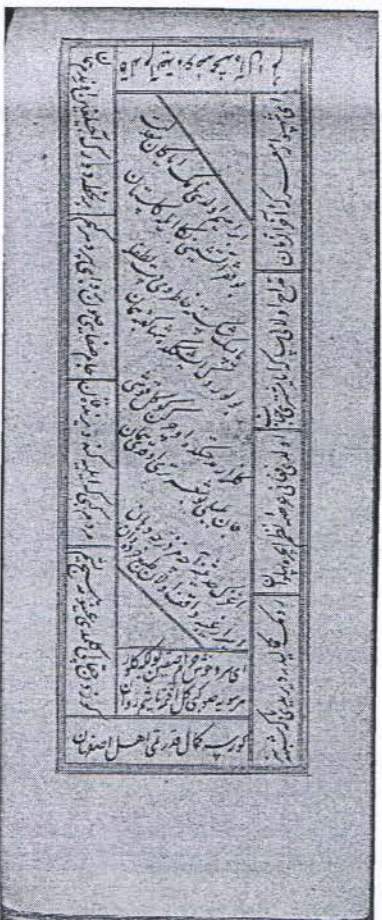
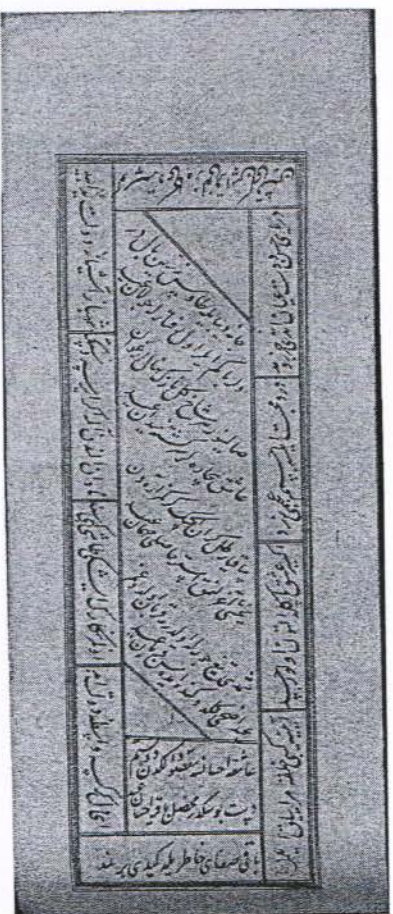
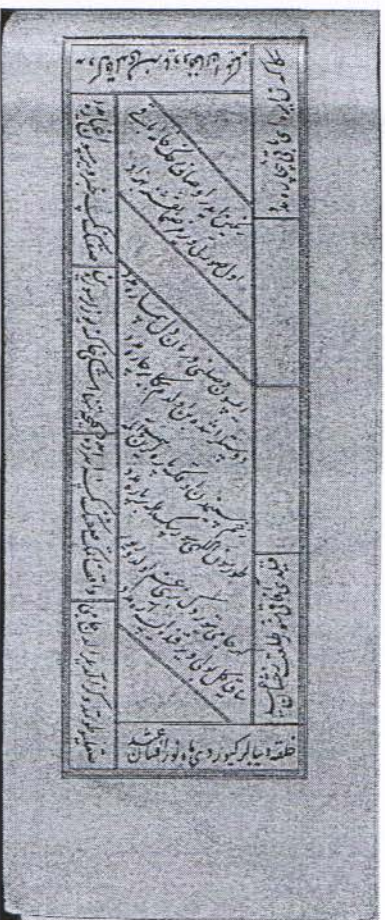
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

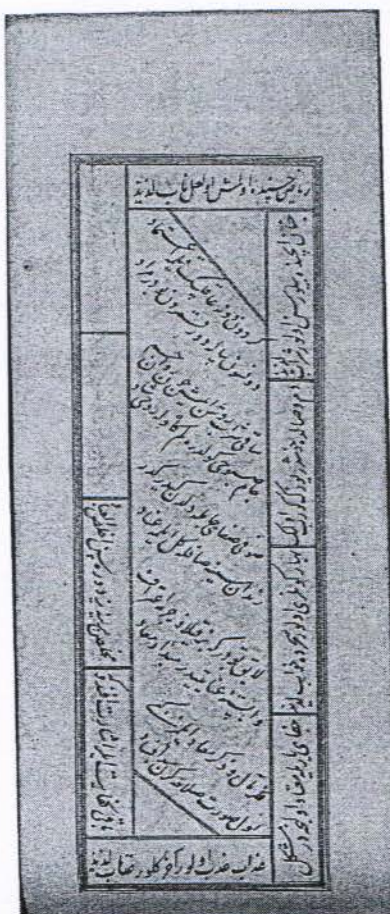
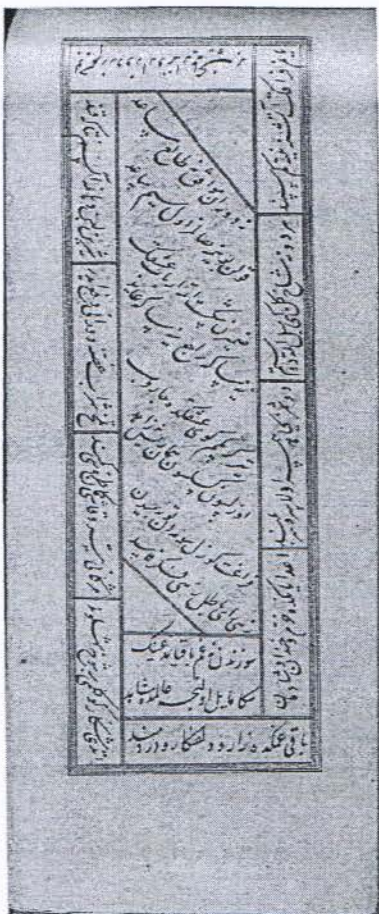
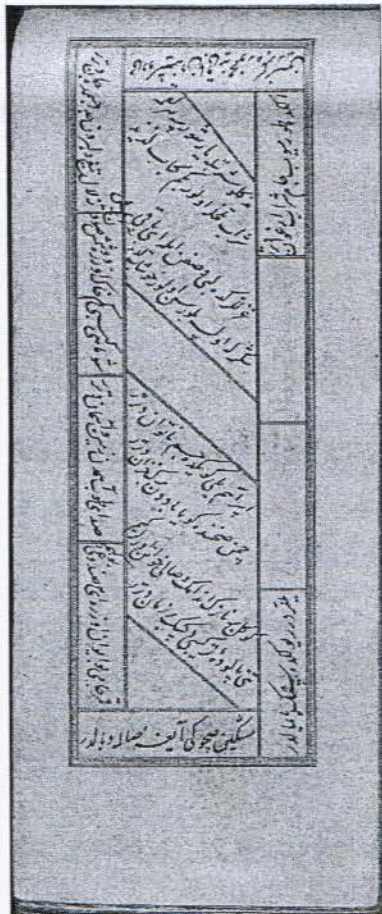
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

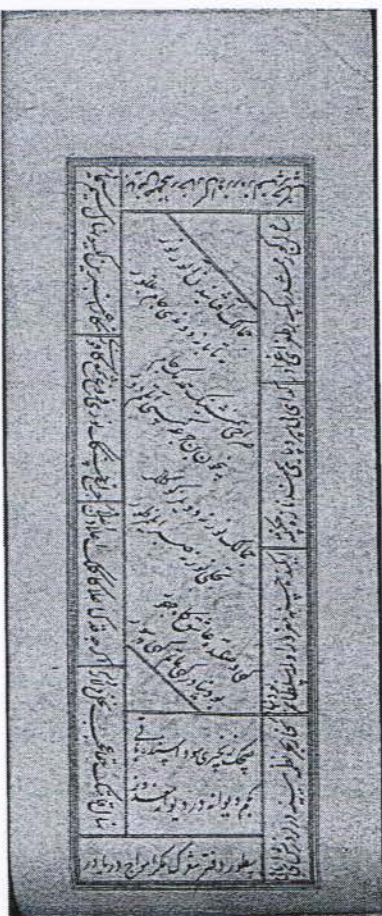






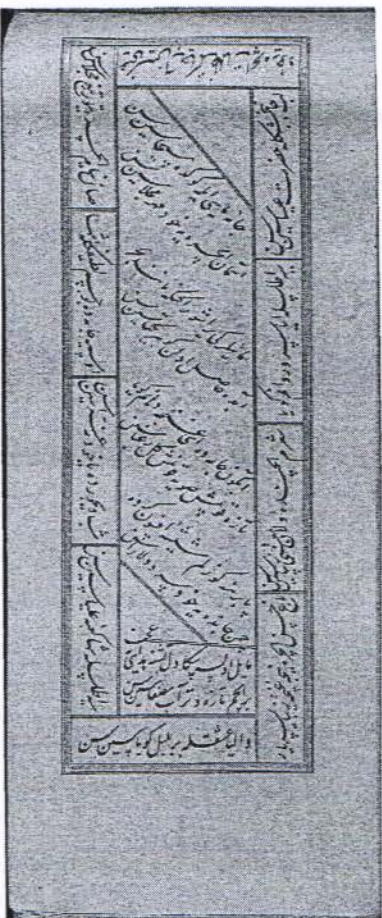
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



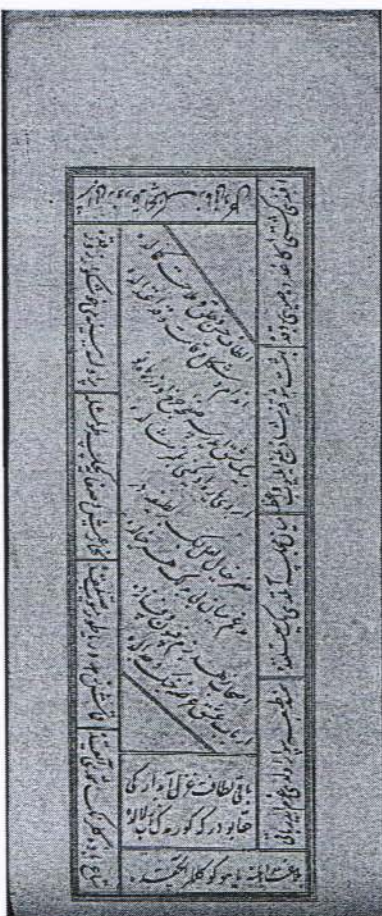
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



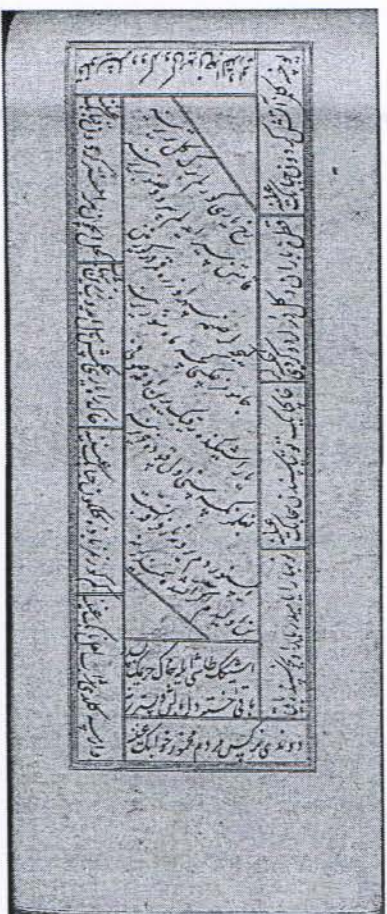
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



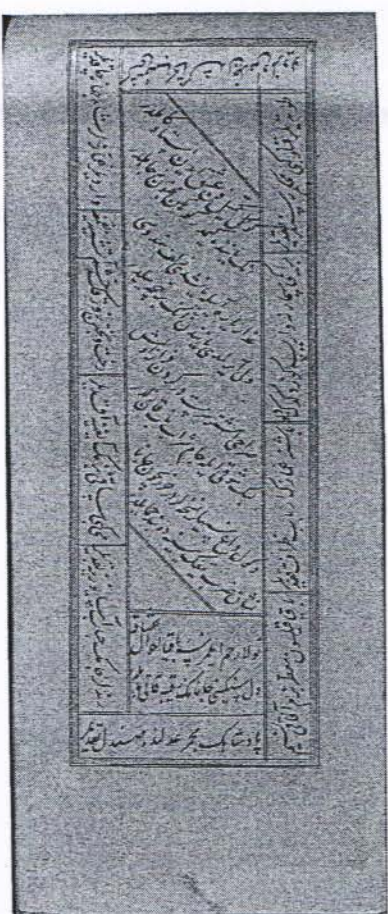
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



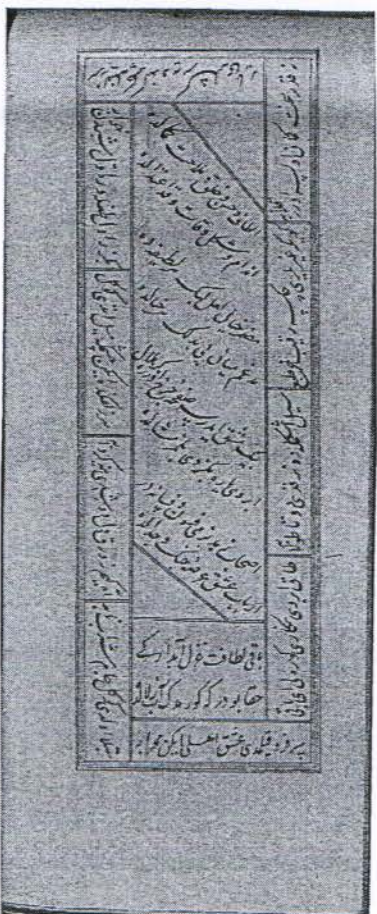
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



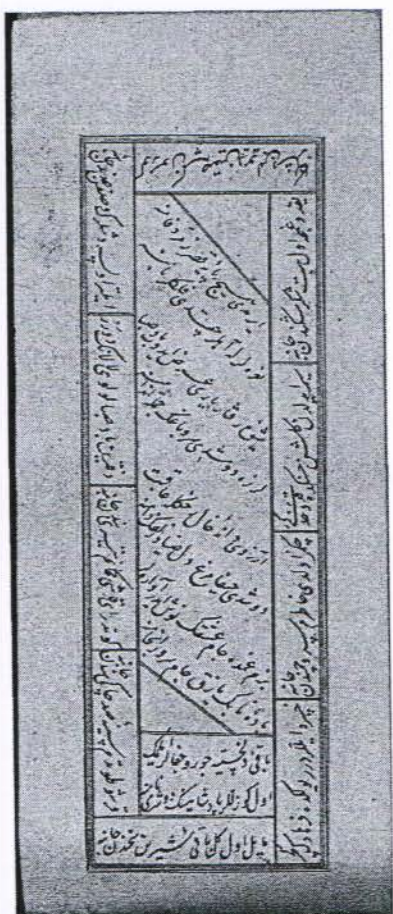
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



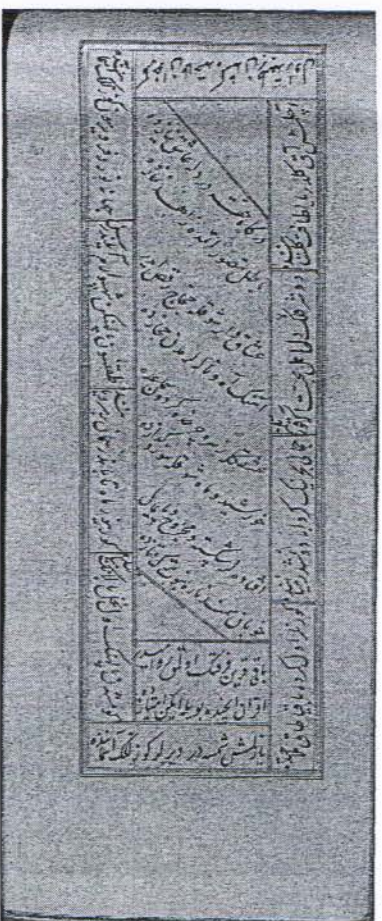
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



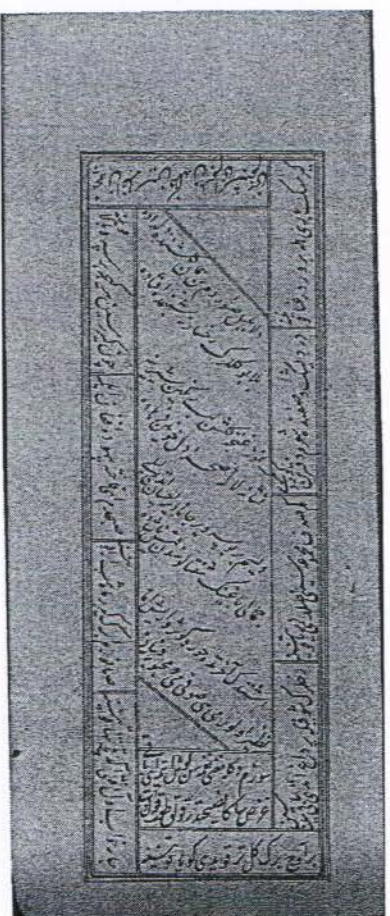
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



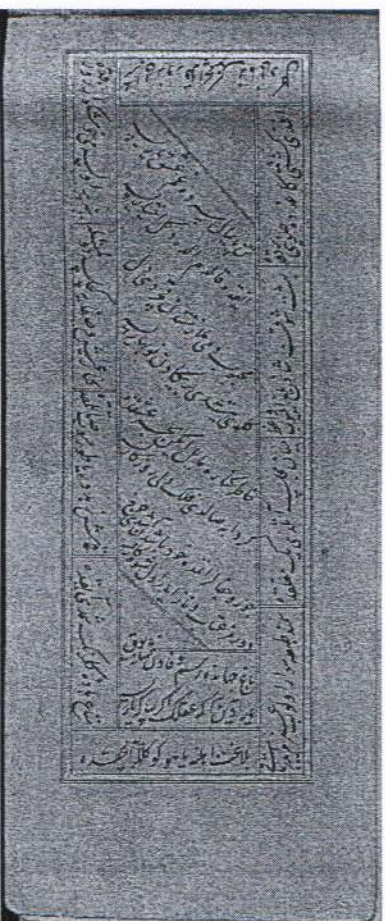
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



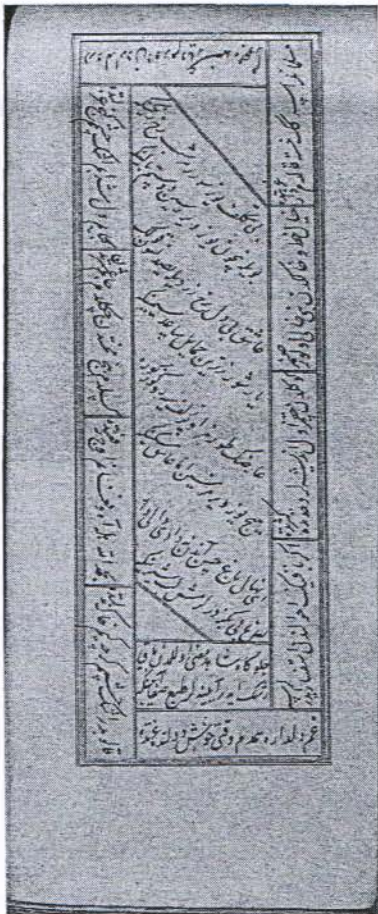
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



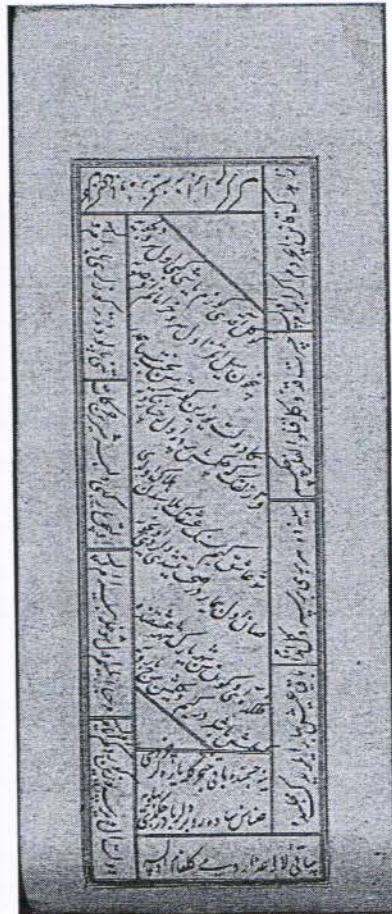
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



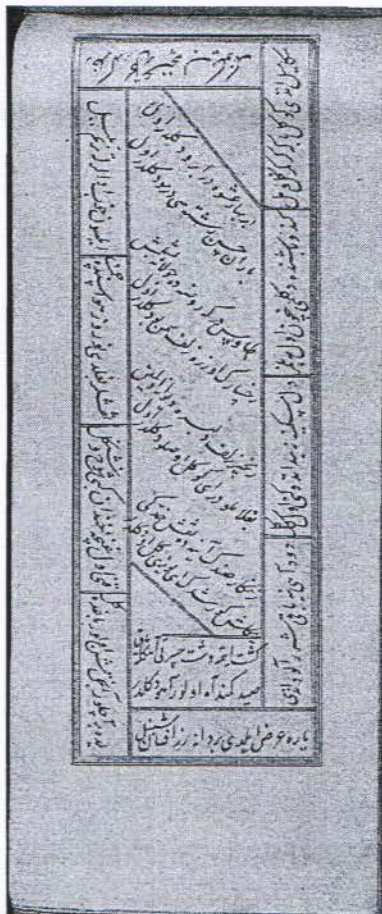
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



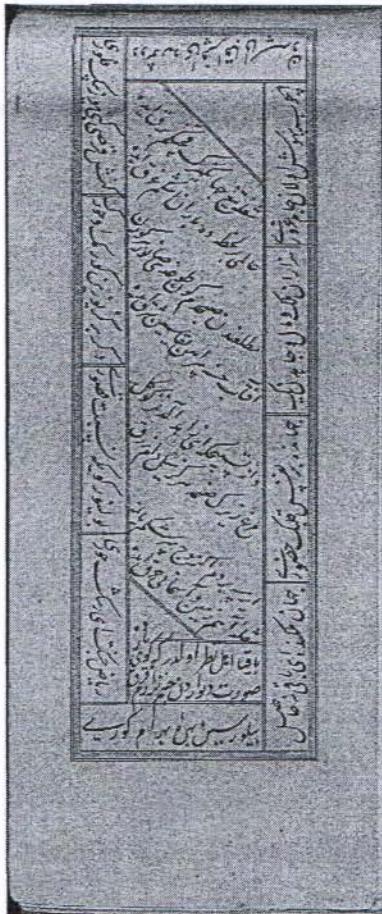
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



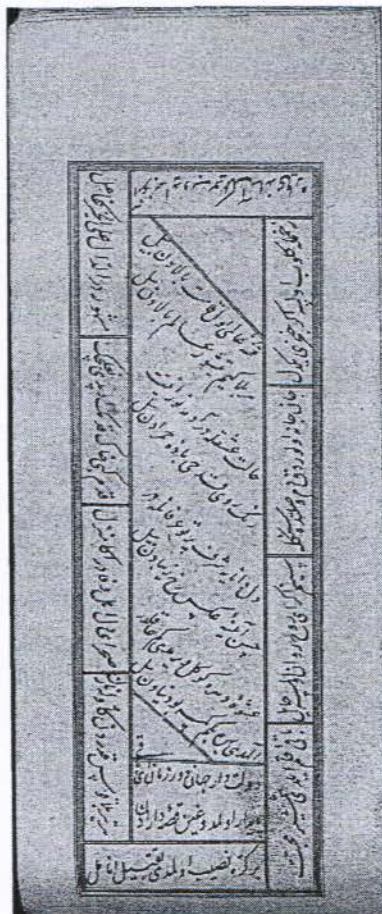
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



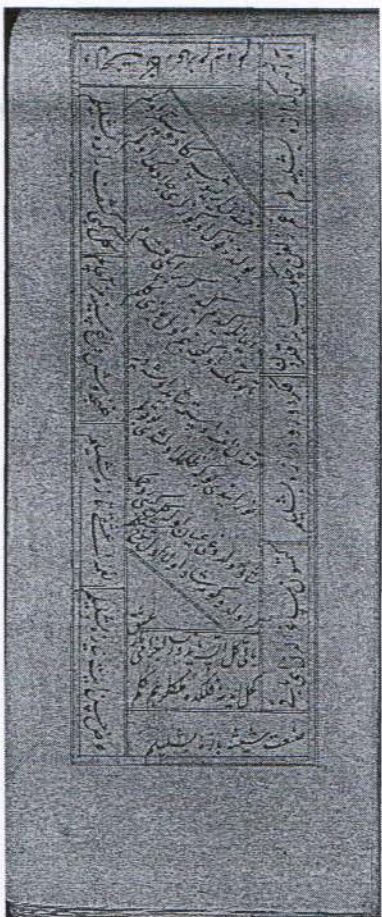
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



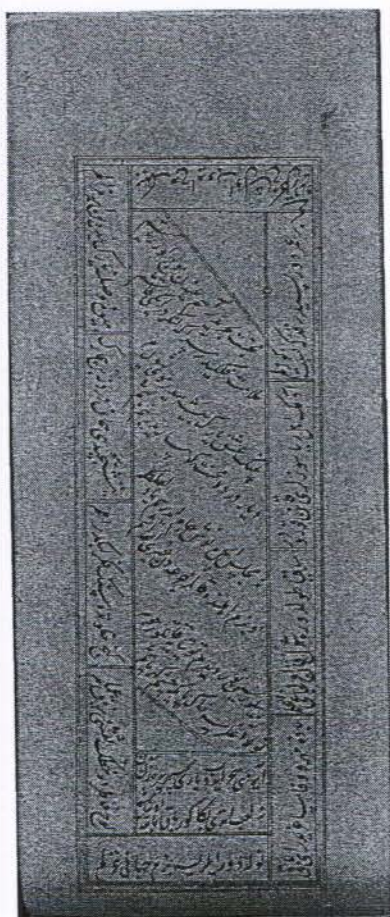
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



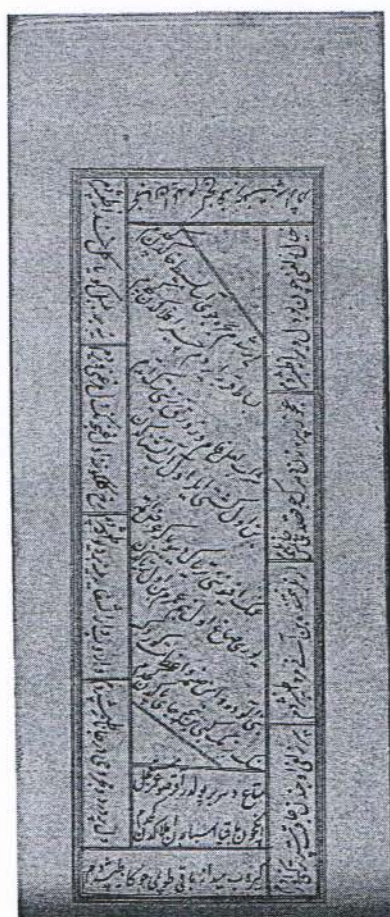
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



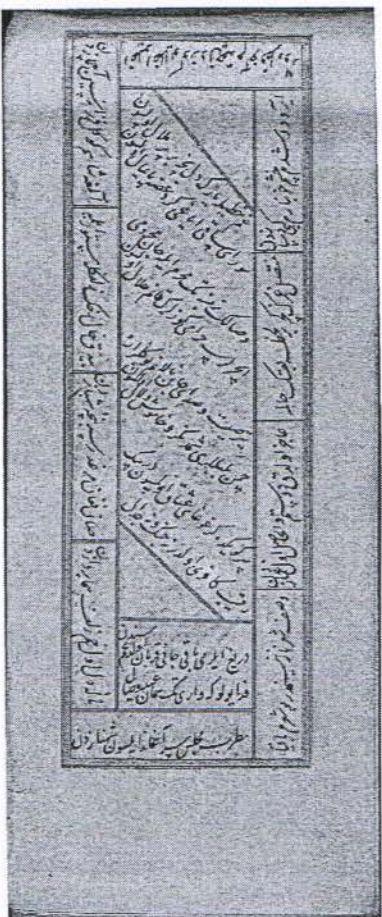
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



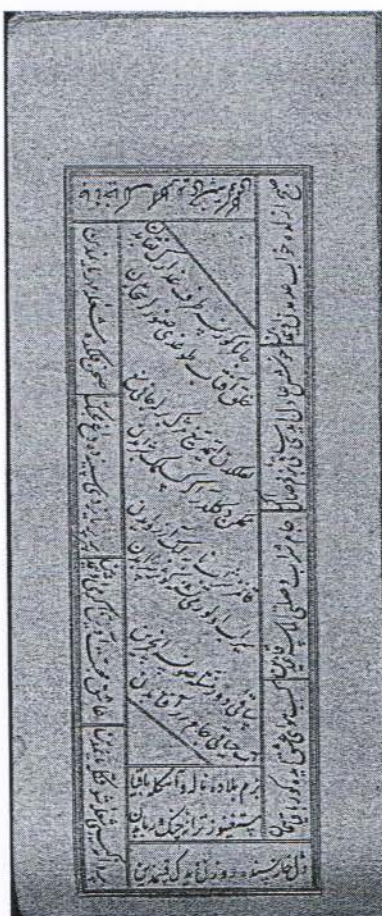
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



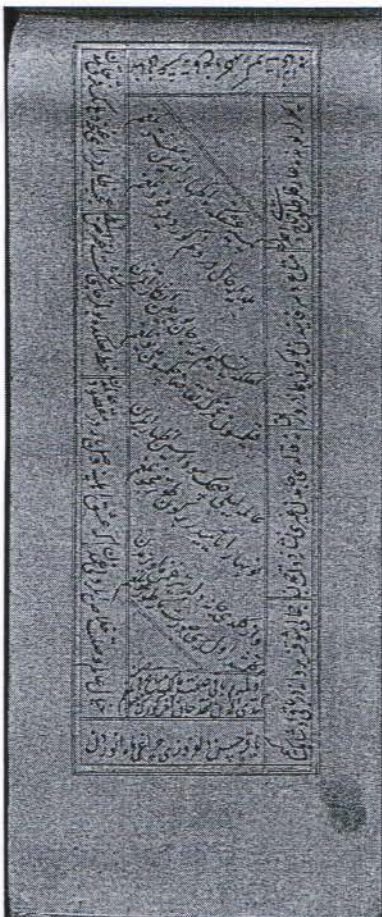
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



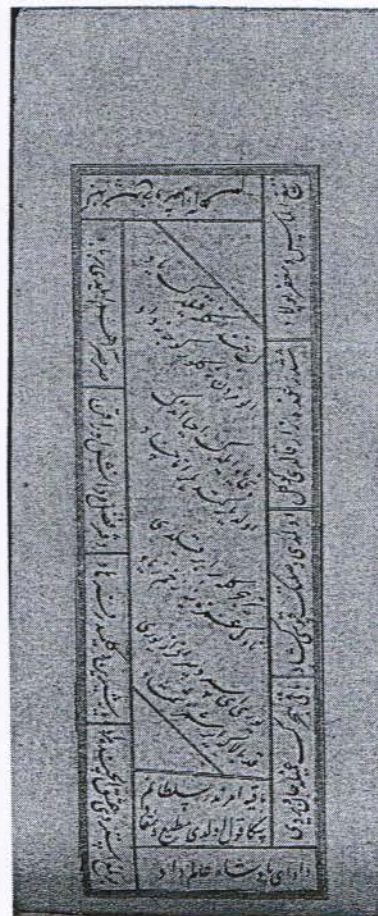
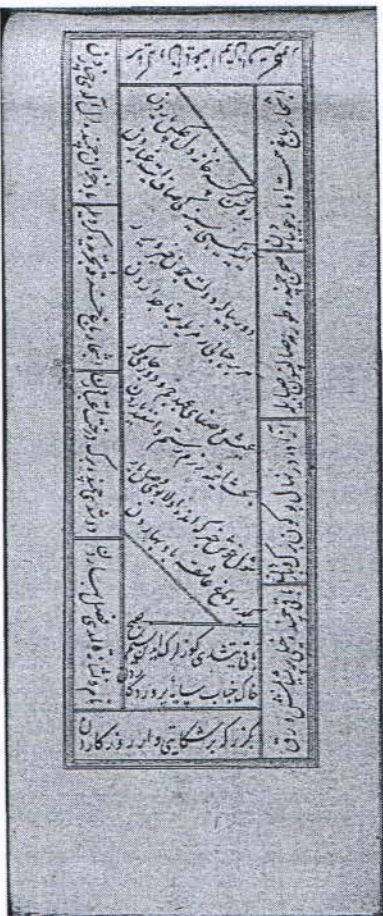
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



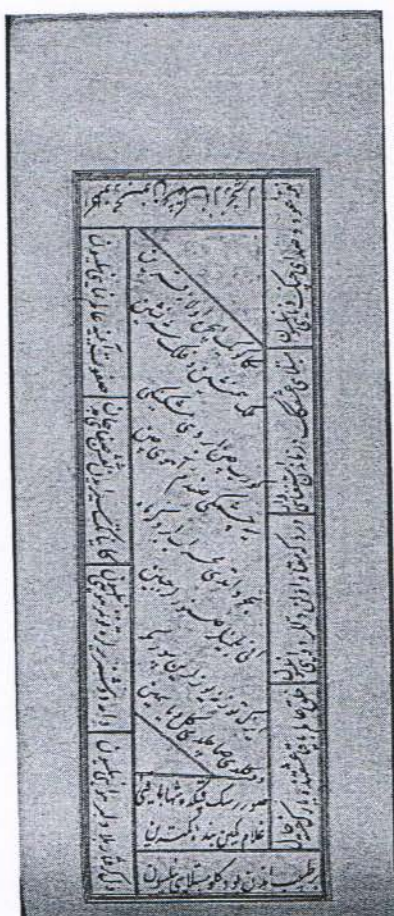
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



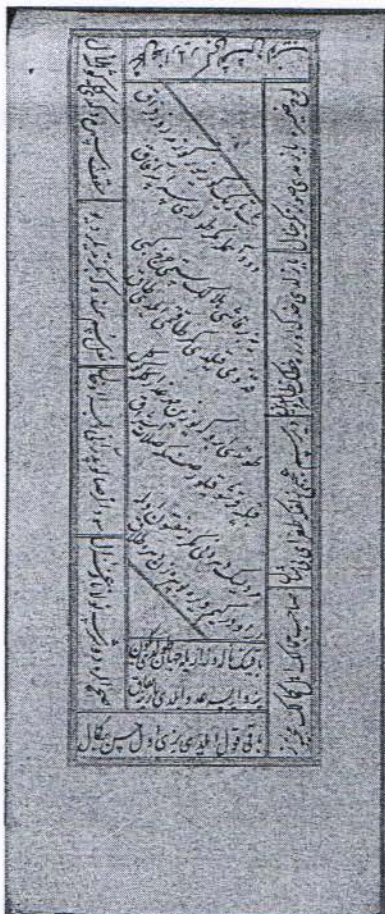
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



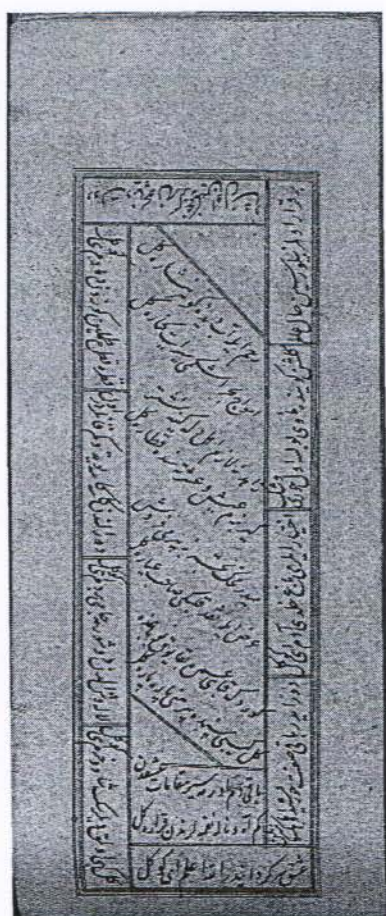
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



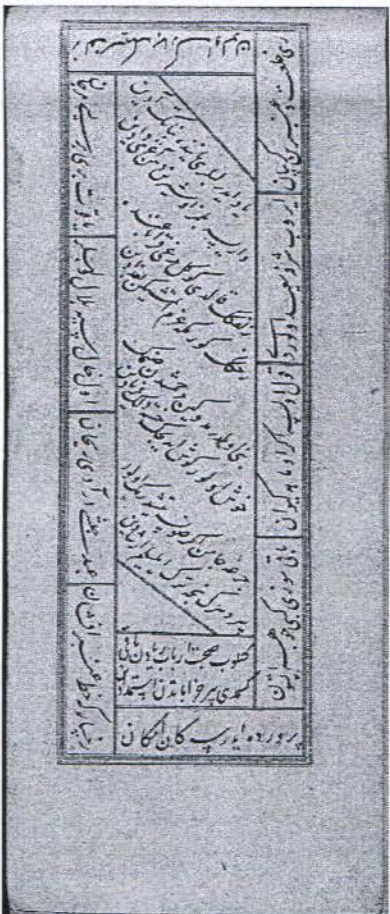
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



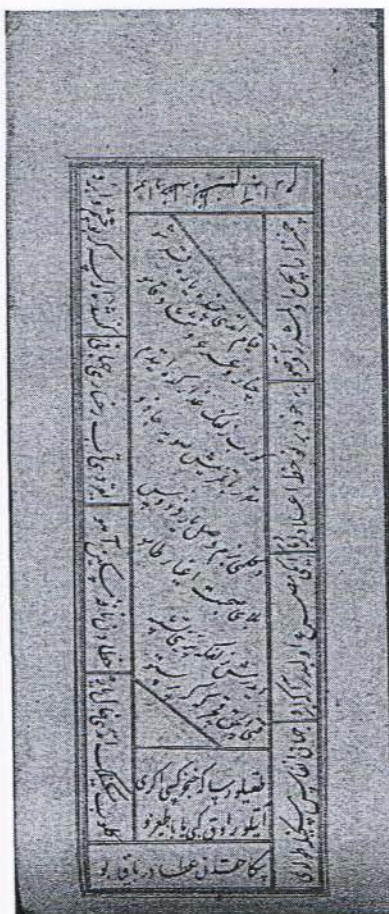
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



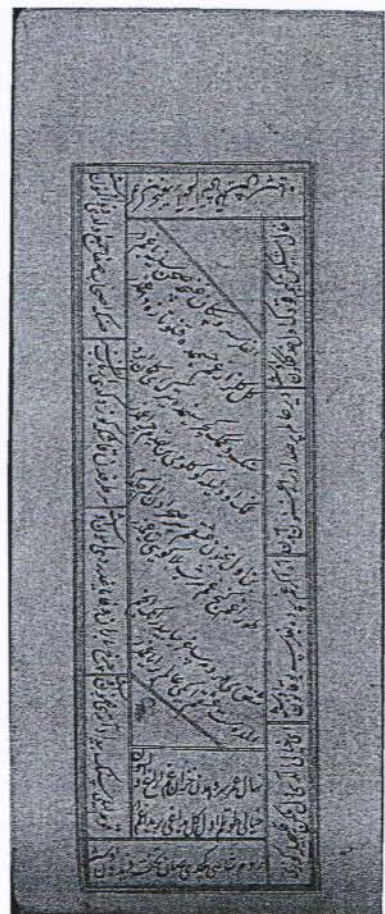
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



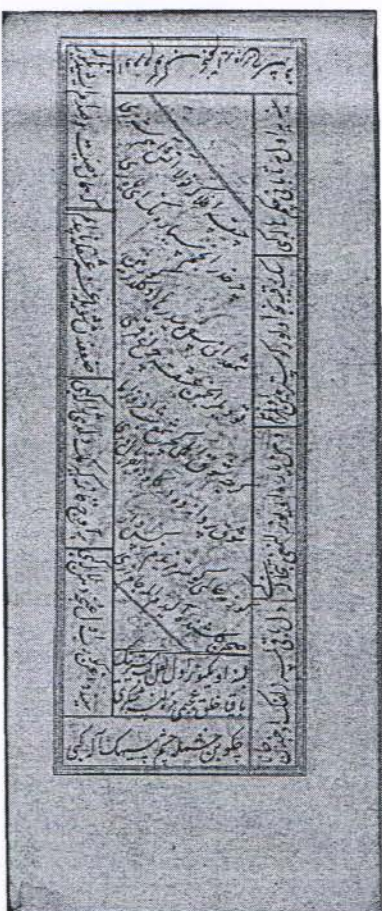
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

[illegible]

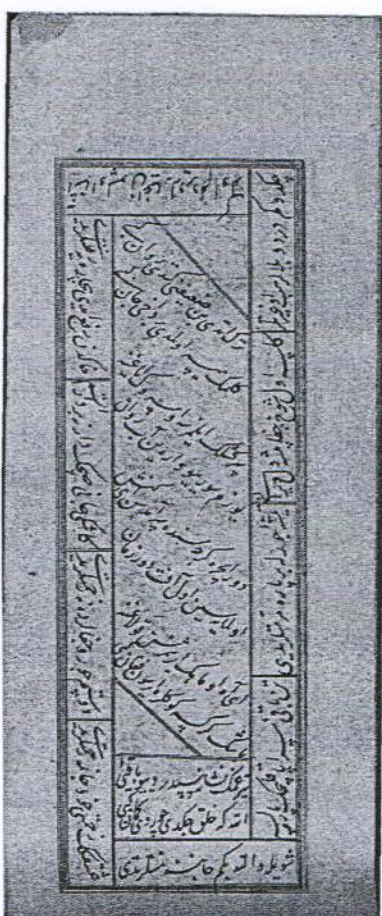
۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible][illegible]



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



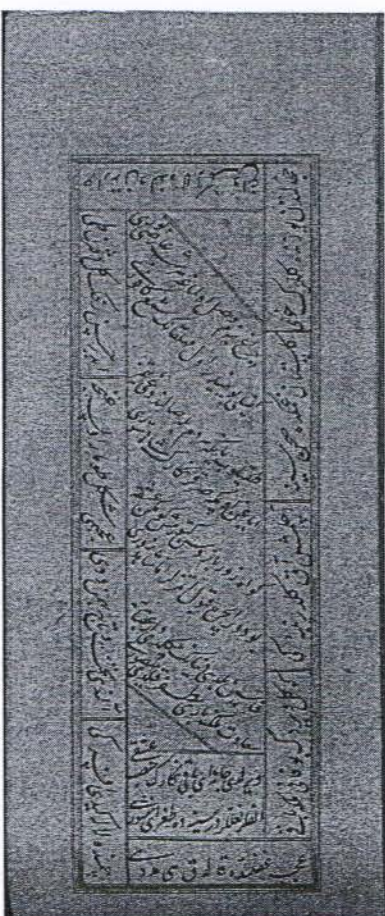
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



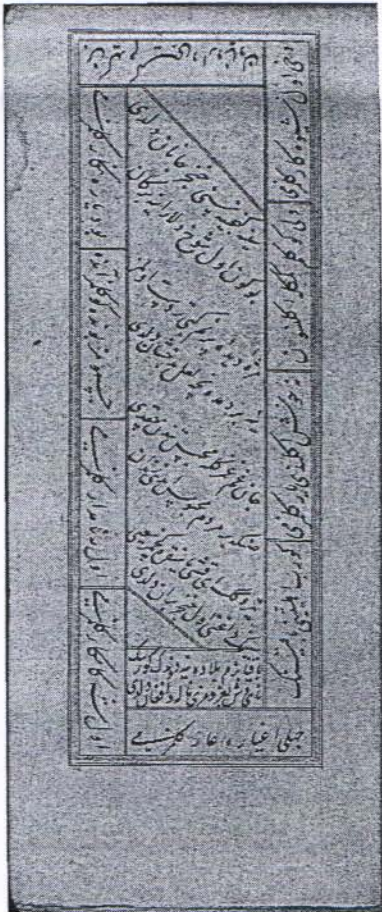
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



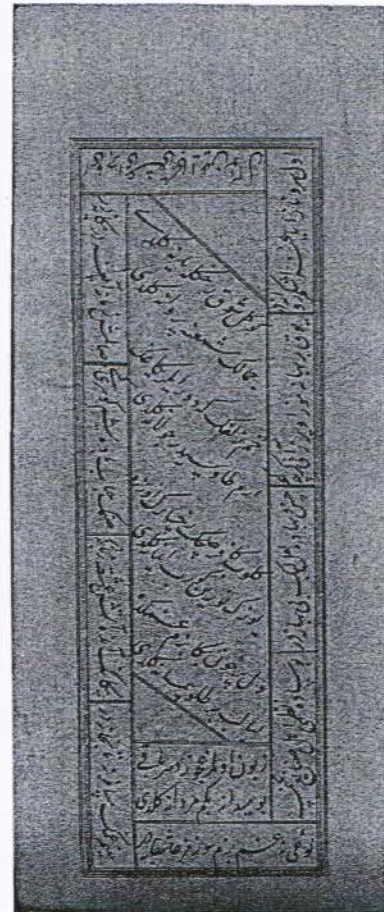
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



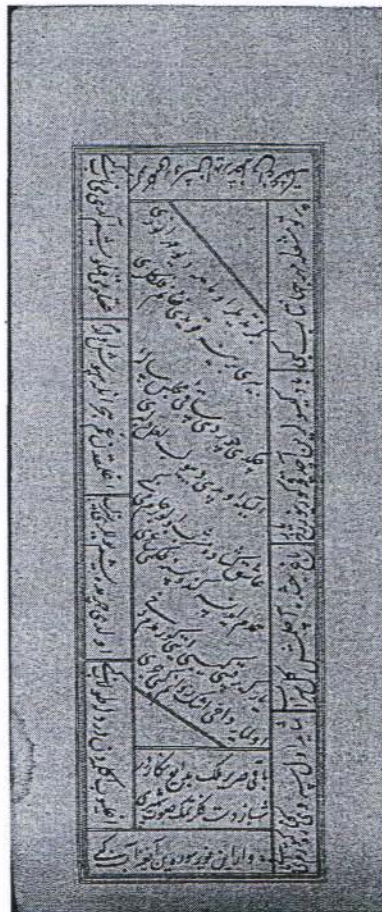
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



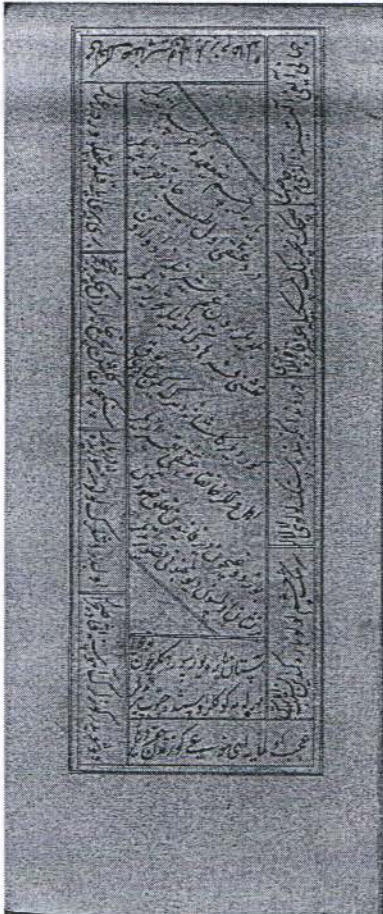
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



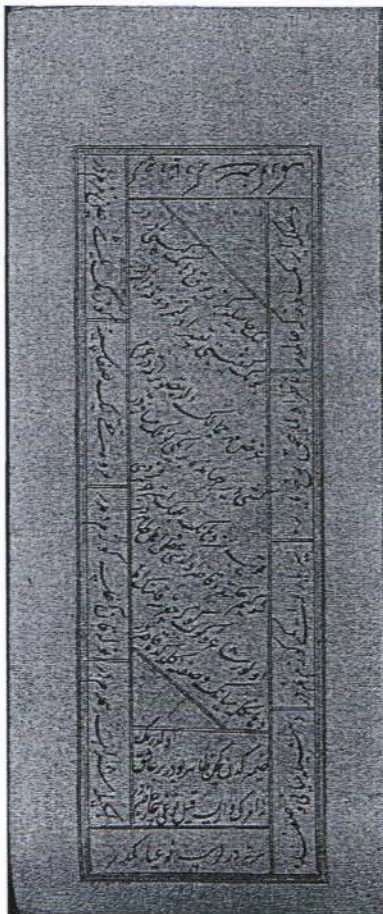
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



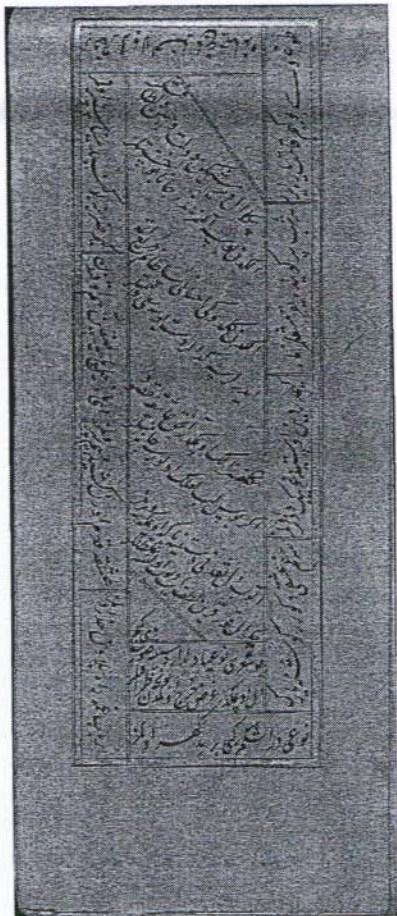
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



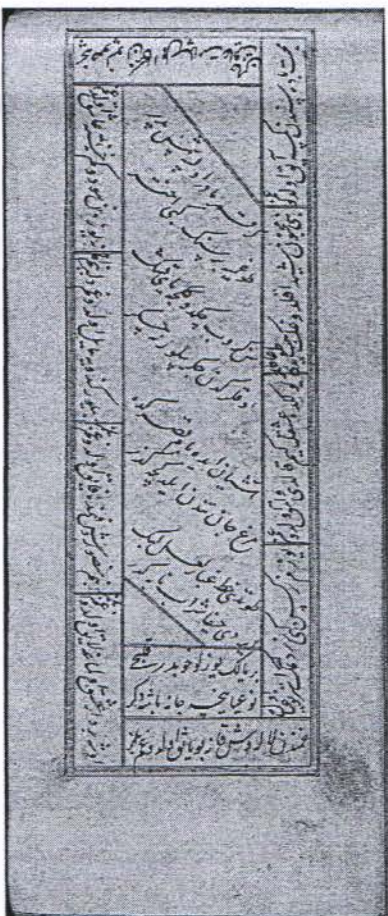
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



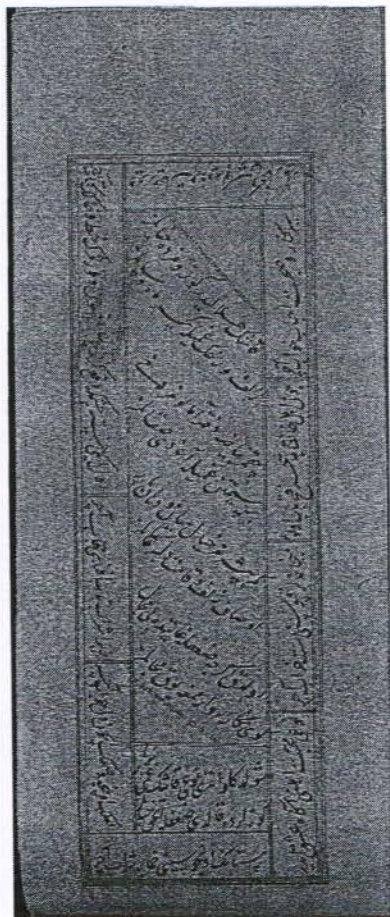
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



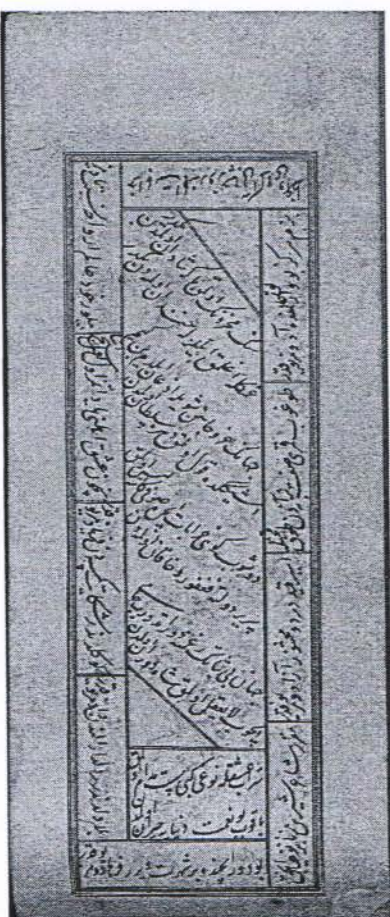
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



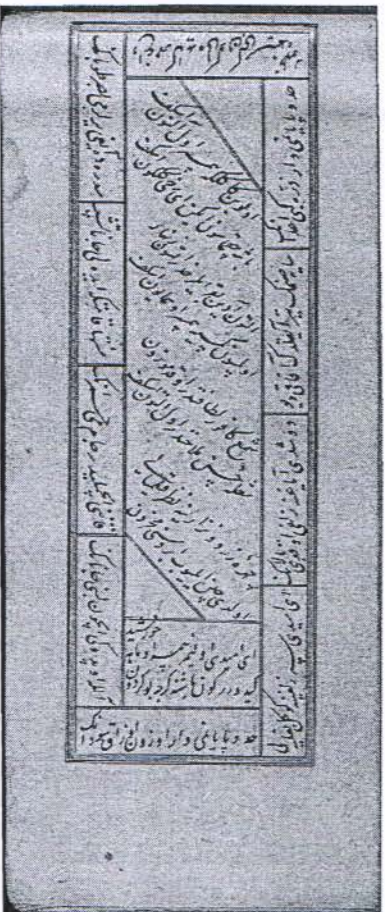
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



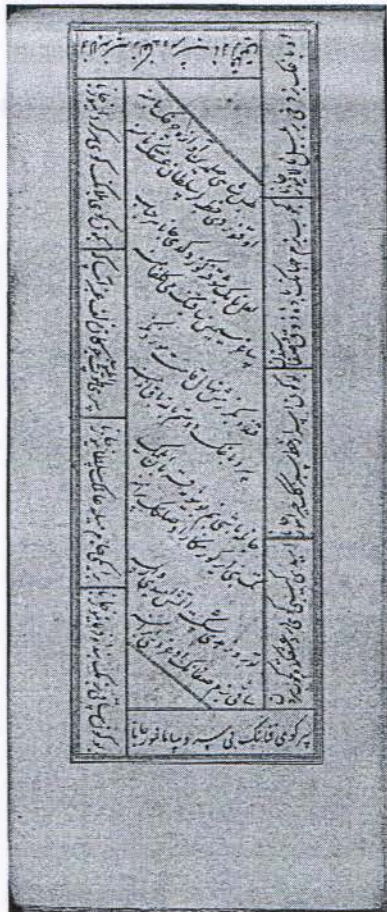
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



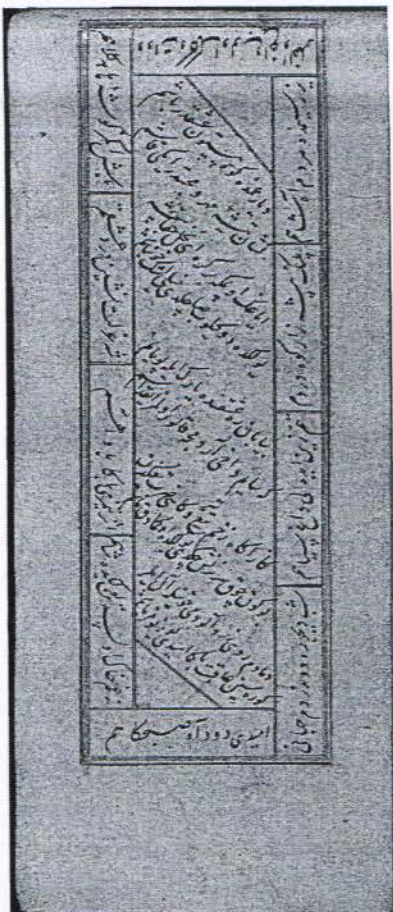
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



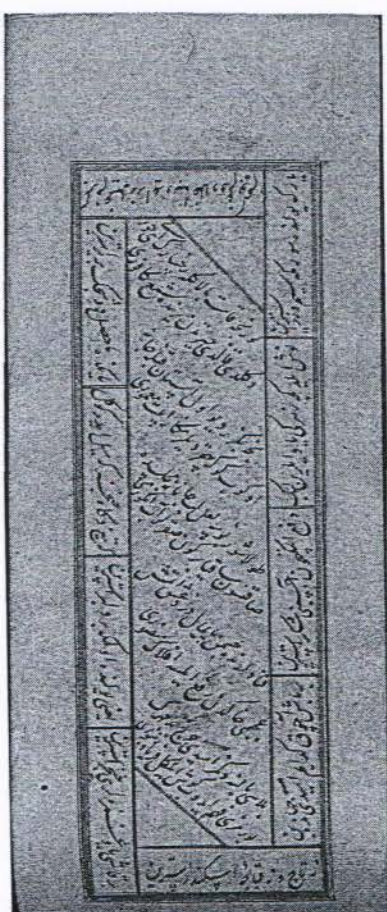
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



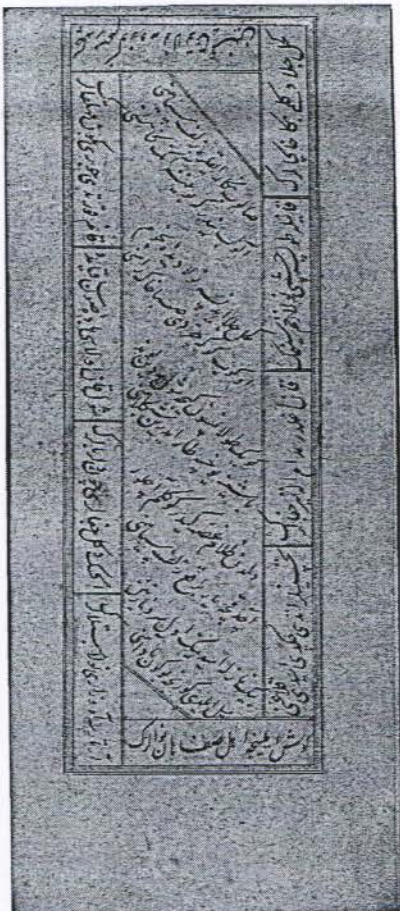
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



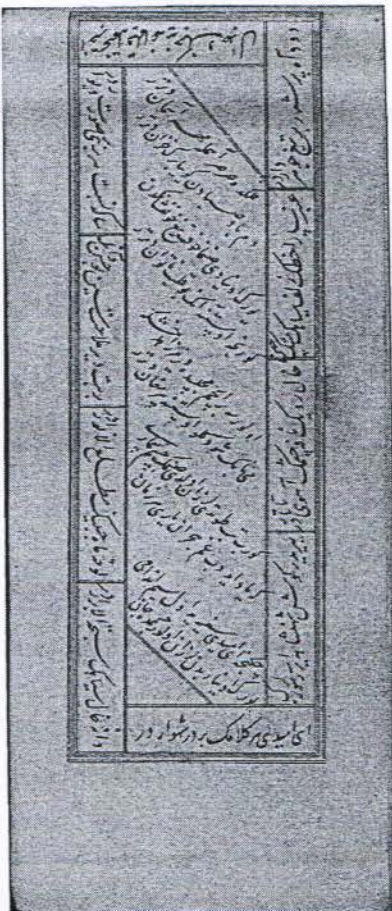
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



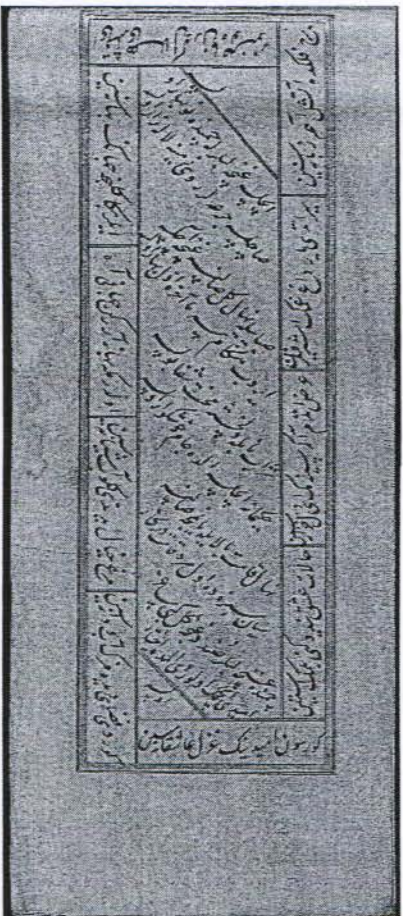
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



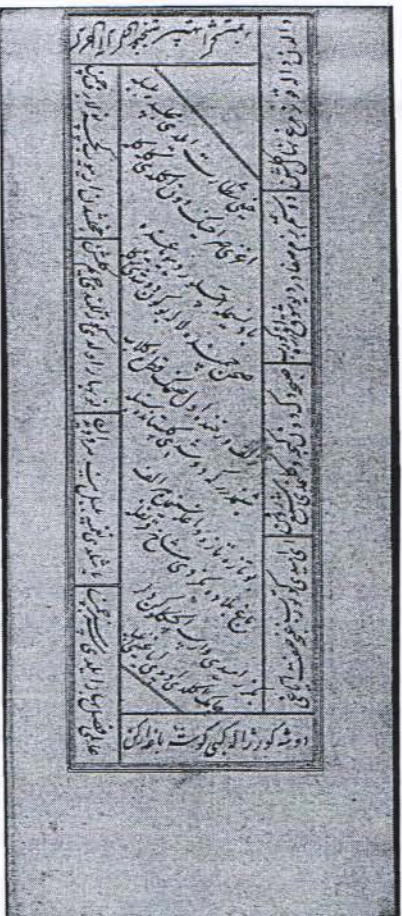
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



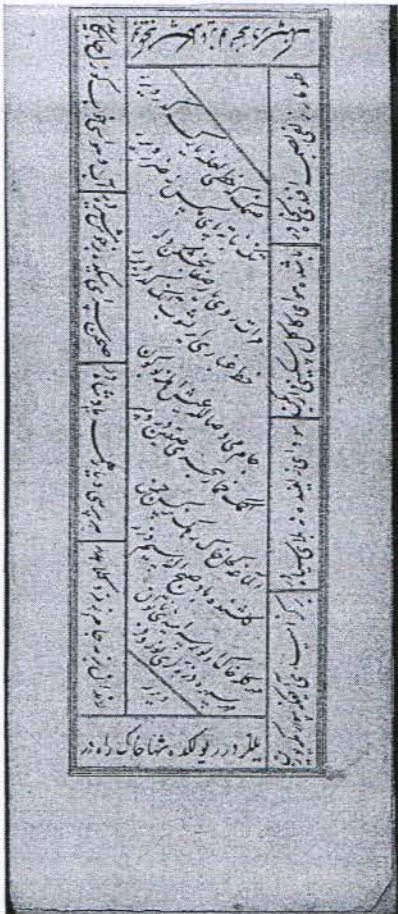
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



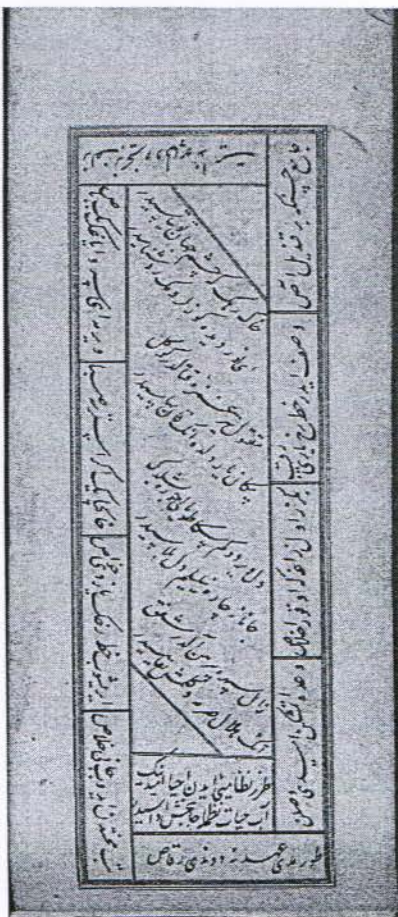
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



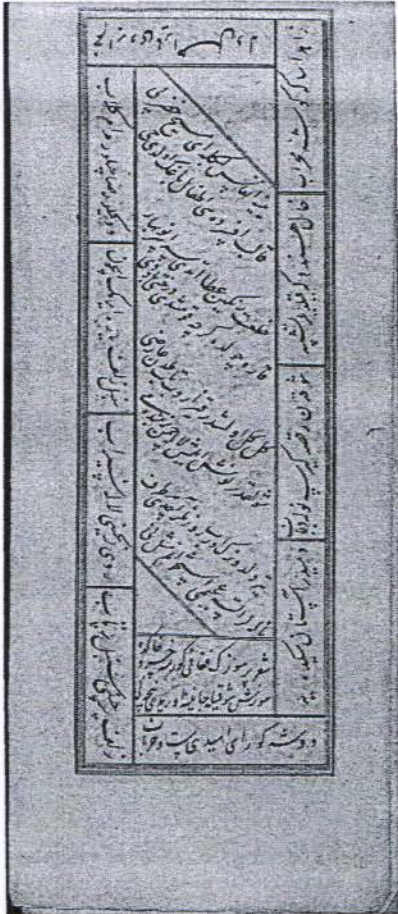
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



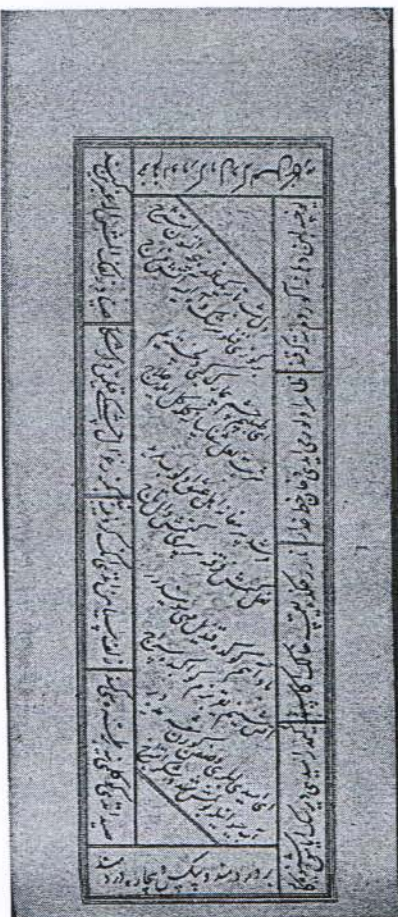
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



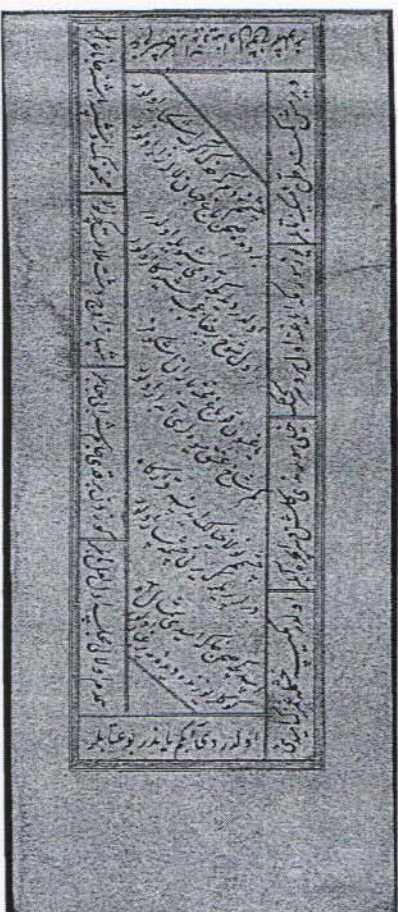
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



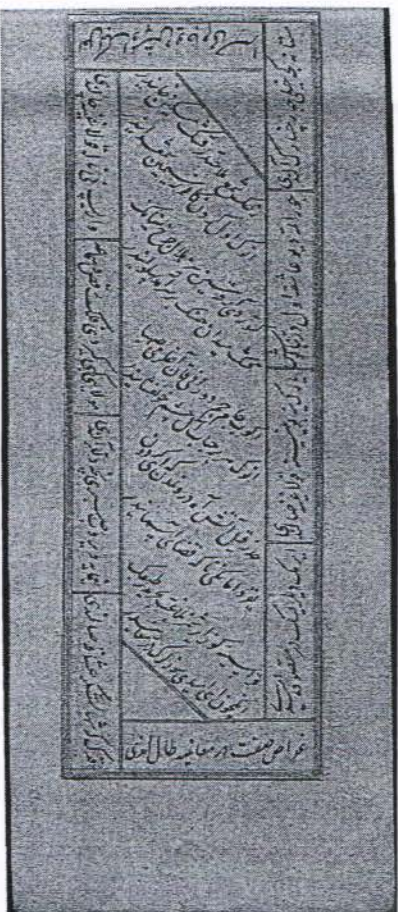
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



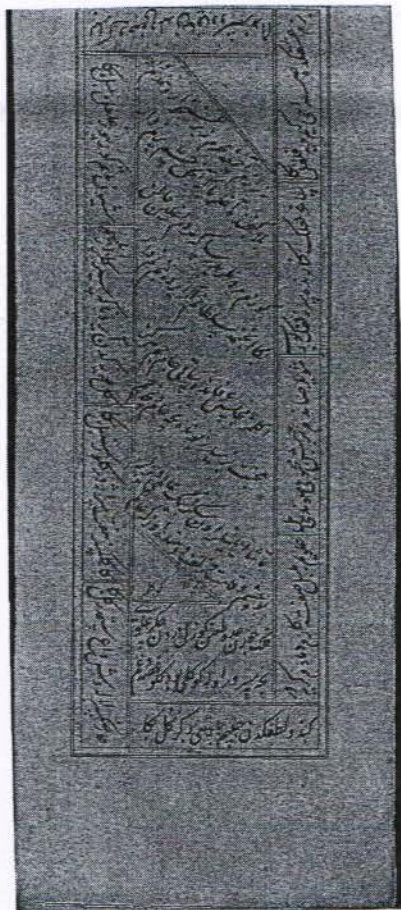
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



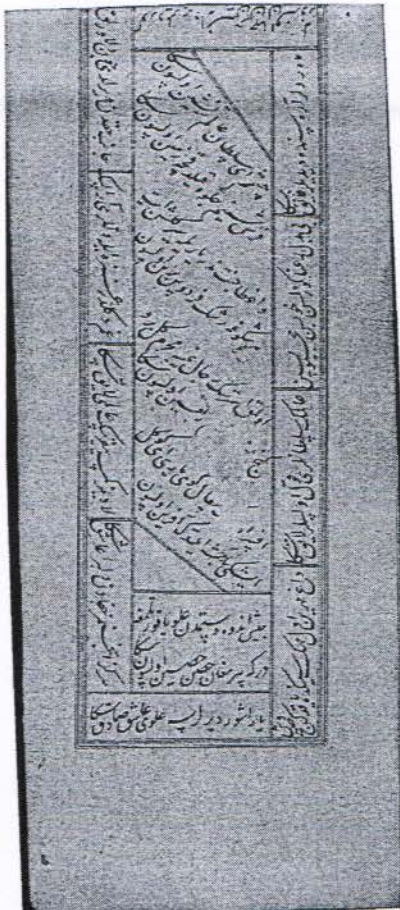
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



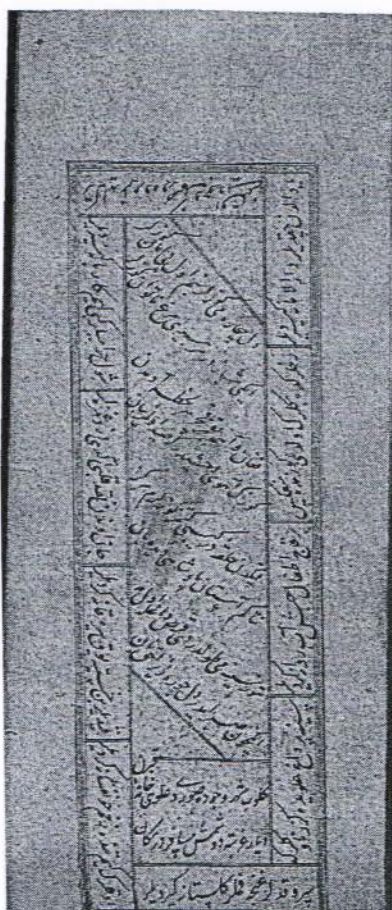
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



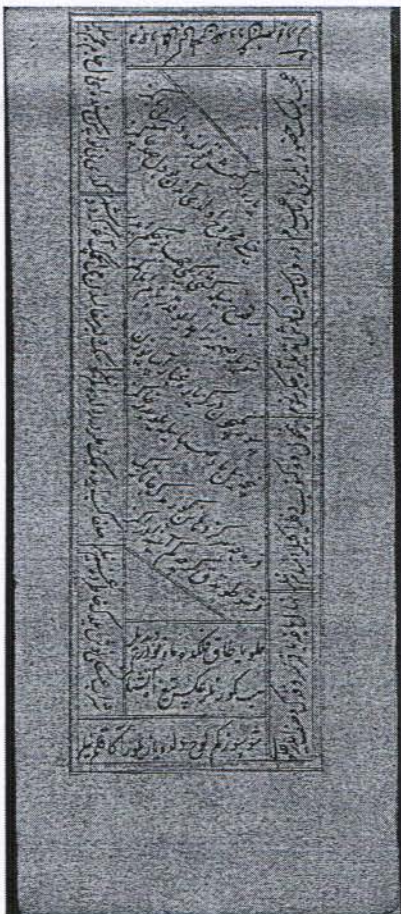
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



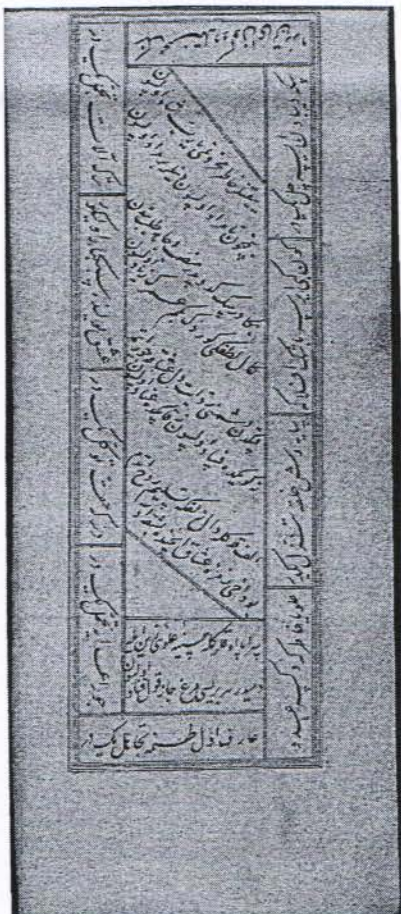
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



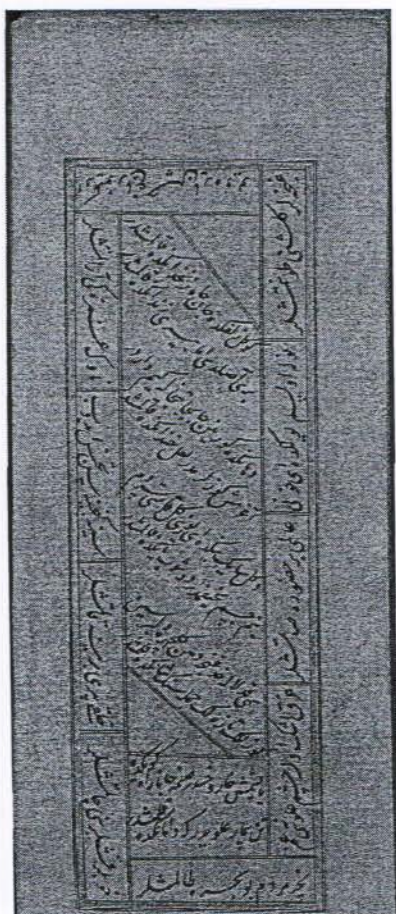
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



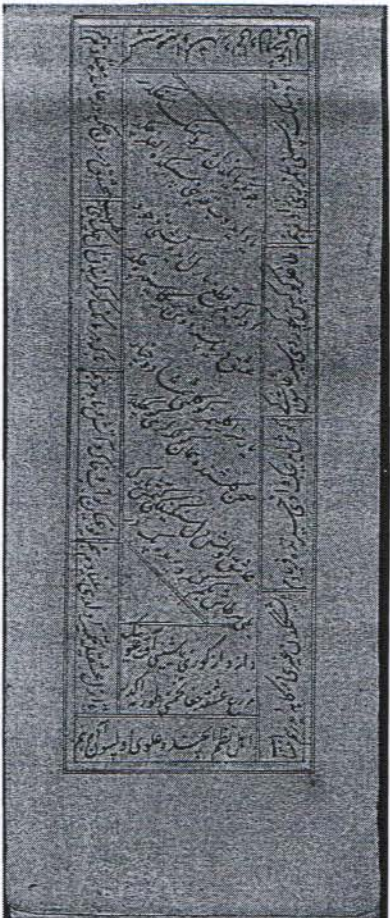
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



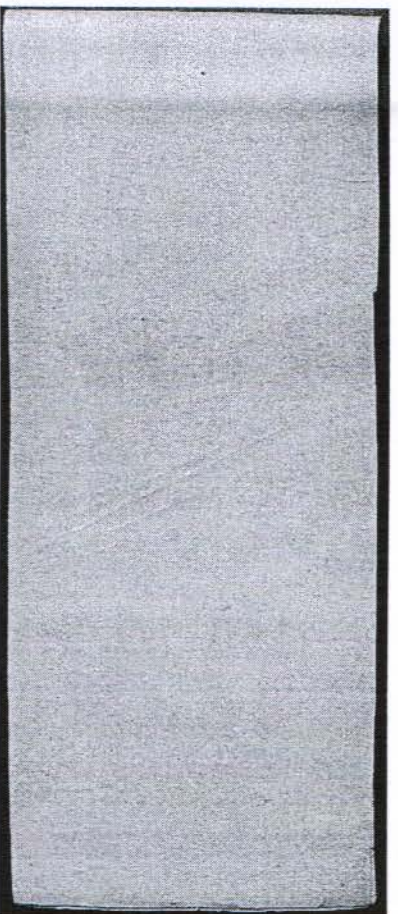
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



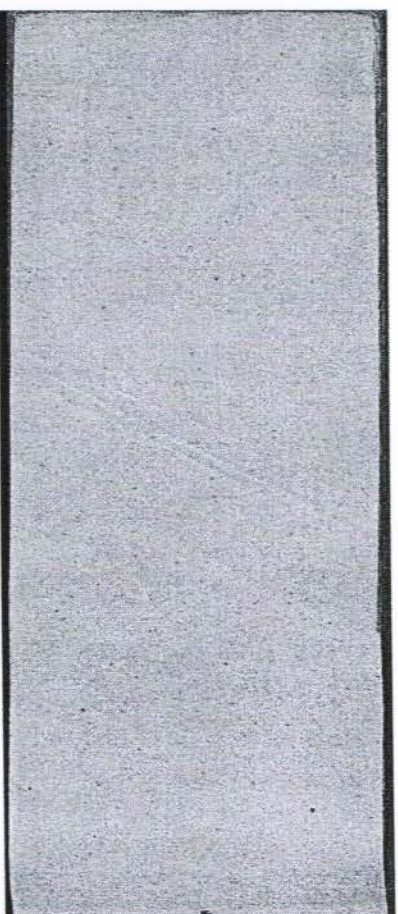
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



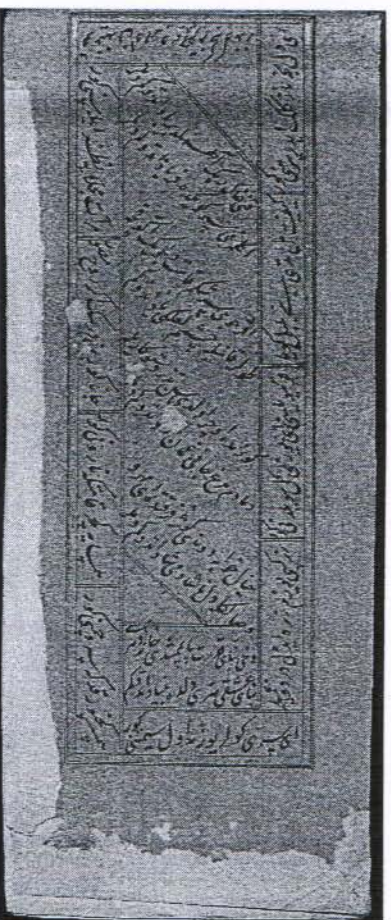
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



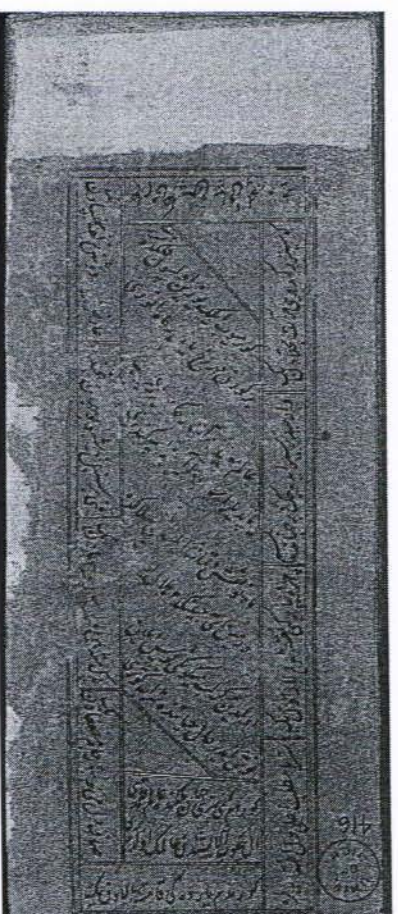
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



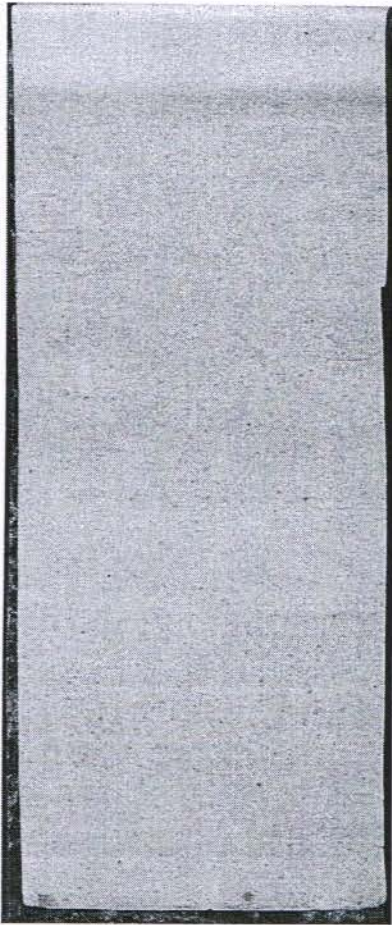
Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN



Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN